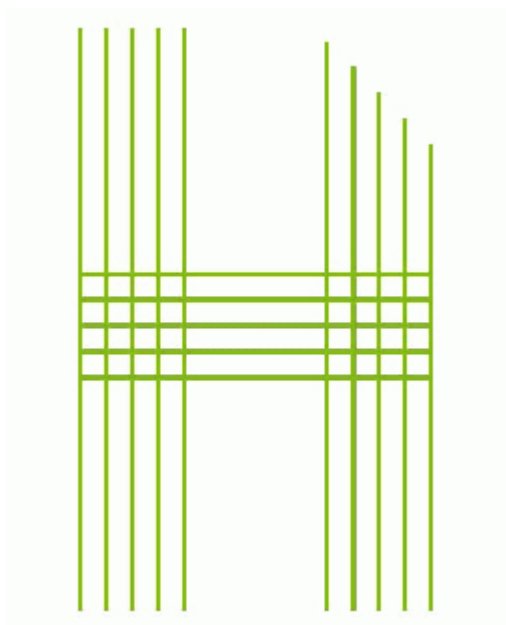

(*)Facultade de Historia

(*)Información básica

(*)

O grao en Xeografía e Historia proporciona ao alumnado unha serie de competencias que integran a aprendizaxe de coñecementos, a adquisición de habilidades e destrezas e a formación en actitudes e valores. Na liña doutras titulacións recoñecidas nas universidades europeas, ademais de englobar contidos das disciplinas de Xeografía, Historia e Historia da arte, a oferta da nosa Facultade dota ao alumnado dunha serie ampla de competencias xerais e específicas.

Grao Xeografía e Historia (Plano 2014/15)

Destaca o **carácter humanístico** das disciplinas cunha longa e consolidada traxectoria académica e universitaria, e a súa capacidade para coñecer a orixe e a evolución de moitas das realidades culturais do noso tempo. En conxunto ofertamos unha formación básica en contidos interdisciplinares relativos ao coñecemento da estrutura diacrónica do pasado, das coordenadas espazo-temporais, interrelacionadas coas xeográficas e artísticas.

A formación inclúe ámbitos temáticos e territoriais específicos e contidos instrumentais, a través das **prácticas** que os nosos estudantes realizan en diversas institucións e empresas. O coñecemento do noso pasado permite achegarse as ferramentas analíticas e conceptuais que a súa vez incitan á reflexión, á crítica e ao respecto pola diversidade e a alteridade; en definitiva o coñecemento doutras realidades, moi variadas fomenta os valores humanos e achega principios éticos tan necesarios na sociedade actual.

O carácter multidisciplinar e polivalente dos estudos (Historia, Arte e Xeografía) capacita para un **amplio abanico de saídas profesionais** aos seus egresados, que resultan tan competitivos como os especializados nunha soa das disciplinas humanísticas, tendo en conta da cada vez maior flexibilidade do actual mercado laboral entre titulacións e postos de traballo. Os servizos educativos, os servizos da administración, os medios de comunicación, os centros de educación superior e secundaria, e un longo espectro de institucións e empresas, proporcionan un marco para o desempeño de actividades relacionadas co perfil formativo do grao, preparando para unha gran variedade de actividades.

Ademais, a riqueza histórica, artística, arqueolóxica e natural proporciona unha estreita relación entre os estudos universitarios e o mercado laboral, abrindo unha nova vía de profesionalización ante a crecente consideración do legado cultural herdado como recurso dotado de valor económico ou produtivo. A demanda e saídas profesionais no terreo da conservación, protección, xestión e difusión do patrimonio e o resto de actividades relacionadas co turismo cultural abren un amplo horizonte á saída profesional dos futuros graduados, que poden nesa liña especializarse no máster que ofertamos.

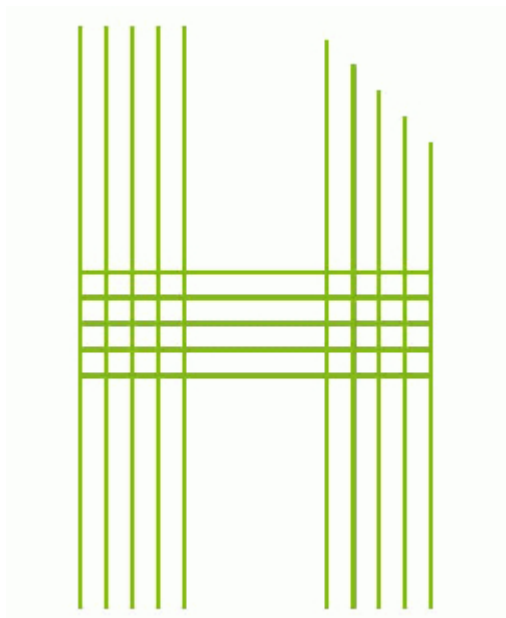
Co obxectivo de dar resposta á demanda social de diferentes profesionais, e aos futuros graduados/as posibilitase unha continuación académica coherente con dous Másteres: Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio.

Unha situación similar presenta o **Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüedad** orientado á especialización en arqueoloxía.

(*)Presentación

(*)

A Facultade de Historia da Universidade de Vigo, sita no Campus Universitario de Ourense, oferta tres titulacións adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (EEES): un Grao e dous Posgraos.

Xunto á habitual **modalidade presencial**, poderase optar pola modalidade semipresencial, sempre que se xustifique a imposibilidade de asistir con regularidade ás aulas; os motivos deben estar en relación con obrigas de carácter laboral, familiar, atención a persoas dependentes, actividades deportivas de alto nivel, necesidades educativas especiais. O proceso para acollerse a esta modalidade terá lugar unha vez formalizada a matrícula; estudante debe cubrir un impreso coa solicitude e entregar a documentación xustificativa.

Os docentes poñerán a disposición destes estudantes o material preciso a través da plataforma de teledocencia e os medios para superar as materias do grao, en igualdade de condicións que os presenciais.

A oferta de **Posgrao** contempla dúas titulacións:

- **Mestrado semipresencial en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio**, en colaboración coa Escola Superior de Enxeñería de Minas do campus de Vigo.
- **Mestrado Interuniversitario de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (USC y U Vigo) coa participación do Instituto de Ciencias do Patrimonio (Incipit) do CSIC**. O seu programa ten unha dobre orientación: profesionalizante e investigadora. Na súa primeira vertente, aspira a formar arqueólogos que poidan desenvolver a súa labr profesional neste campo nos próximos anos; na segunda, dá paso ao programa de doutoramento da USC

Neste documento:

- Localización
- Normativa e Lexislación
- Servizos e Infraestruturas do Centro
- Outra Información do Centro
- Calendario Académico
- Información de Interese

(*)Localización

In the Campus of Ourense since 1990

Faculty of History of Ourense
University campus AS Lagoas s/n
32004 Ourense
Telephone: 988 387101
Fax: 988 387328

E-mail Faculty Secretary: sdefho@uvigo.es

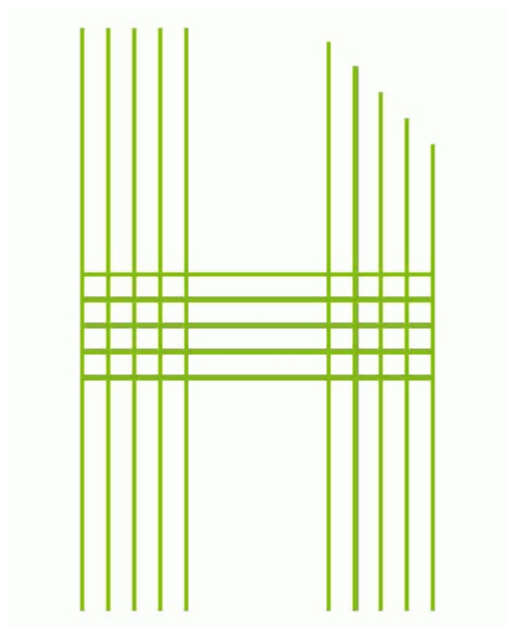
Web Site: <http://historia.uvigo.es/gl/>

Facebook: <https://www.facebook.com/facultadehistoriaourense>

Instagram: <https://www.instagram.com/historiaourense/>

(*)Organización e Funcionamento do Centro

(*)

Organos de Goberno

□ Decanato

- Xunta de Facultade
- Comisión Permanente da Facultade
- Comisión de Calidade
- Departamentode Historia, Arte e Xeografía

Equipo de Goberno

□ Decana:

Profa. Dra. Susana Reboreda Morillo

Tfno.: 988 38 72 69

rmorillo@uvigo.es

□ Vicedecano:

Prof. Dr. Adolfo Fernández Fernández

Tfno : 988 38 71 11

adolfo@uvigo.es

□ Secretaria:

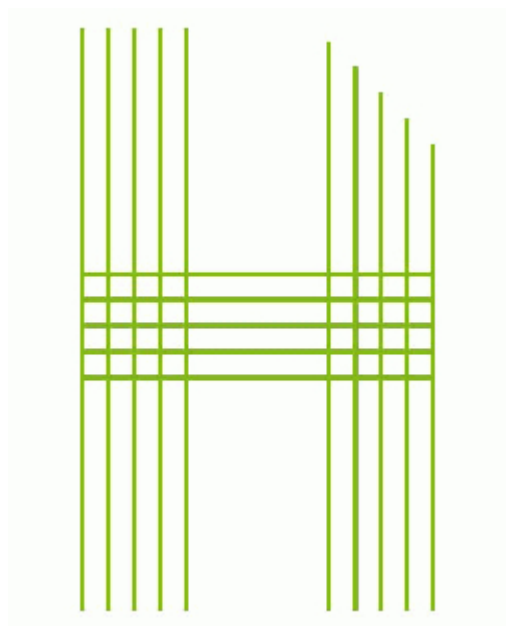
Dna. Josefina Cadilla Lomba

Tfno.: 988 36 88 55

sfho@uvigo.es

(*)Normativa e Lexislación

(*)

Normativa xeral das Universidades

Normativa específica da Universidade de Vigo

Normativas da Facultade de Historia

- Regulamento Rexime Interno da Facultade de Historia
- Regulamento para a elaboración dos horarios docentes e a planificación de ocupación de espazos na Facultade de Historia de Ourense
- Regulamento de Prácticas Externas
- Regulamento do Traballo de Fin de Grao

Normativa xeral das Universidades

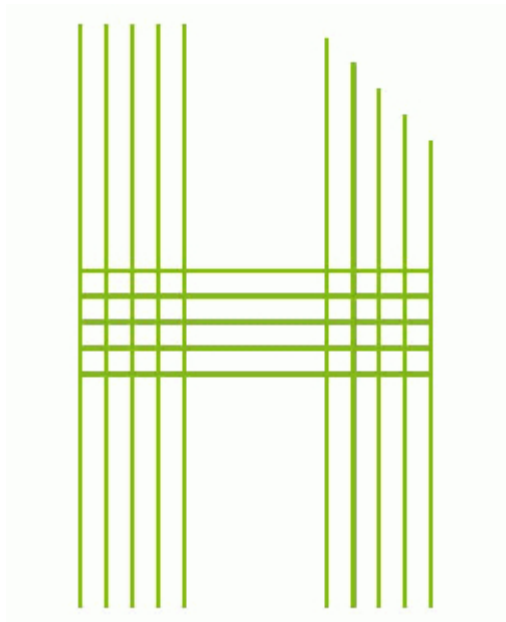
Normativa específica da Universidade de Vigo

Normativas da Facultade de Historia

- Regulamento Rexime Interno da Facultade de Historia
- Regulamento para a elaboración dos horarios docentes e a planificación de ocupación de espazos na Facultade de Historia de Ourense
- Regulamento de Prácticas Externas
- Regulamento do Traballo de Fin de Grao

(*)Servizos e Infraestructuras do Centro

(*)

CAMPUS NORTE

A actividade se articula en 3 edificios:

- Edificio Facultades (máis coñecido como Edificio de Ferro)
- Pavillón Olga Gallego (2)
- Pavillón Concepción Ramón Amat (1)

O EDIFICIO FACULTADES

Acceso

- Conserxería
- Aulas

1º andar

- Secretaría Administrativa da Facultade
- Aula de Informática
- Delegación de Alumnos

2º andar

- Laboratorios docentes: Arqueoloxía, Historia da Arte, Xeografía, Historia Medieval
- Aulas

4 ºandar

- Vicerreitoría do Campus de Ourense
- Decanato
- Salón de Graos

DISTRIBUCIÓN DE AULAS DE HISTORIA - EDIFICIO DE FERRO

CURSO AULA HORARIO

- 1º Grao 0.5 mañá e tarde (Planta Baixa)
- 2º Grao 0.6 mañá e tarde (Planta Baixa)
- 3º Grao 0.7 mañá e tarde (Planta Baixa)

- 4º Grao 0.7 mañá e tarde (Planta baixa)
- Aula de videoconferencia/máster: 2.3 (2º andar)
- Prácticas 1º Grao. Grupo 1, 0.5; Grupo 2, 2.2 (2º andar)
- Prácticas 2º Grao. Grupo 1, 0.6, Grupo 2, 2.3 (2º andar)

PAVILLÓN OLGA GALLEGO (2)

- Despachos dos/as profesores/as (1º andar e soto)
- Laboratorio de Prehistoria, Historia Antigua, Historia Moderna, Historia Contemporánea e Historia de América (soto)

PAVILLÓN CONCEPCION RAMÓN AMAT (1)

- Aula de Máster
- Sala de exposicións ALTERARTE (planta baixa)

DISTRIBUCIÓN DE LABORATORIOS DE HISTORIA

DENOMINACIÓN LOCALIZACIÓN EDIFICIO

- Laboratorio de Informática PRIMEIRO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Xeografía SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Arqueoloxía SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Historia Medieval SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Prehistoria e Historia Antiga SOTO PAVILLÓN 2
- Laboratorio de Historia Moderna e Contemporánea SOTO PAVILLÓN 2

PLATAFORMA DE TELEDOCENCIA (<http://faitic.uvigo.es>)

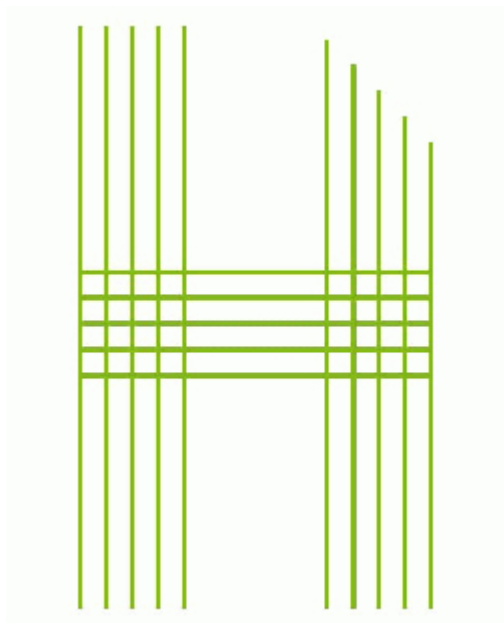
- Curso virtual do Grao en Xeografía e Historia
- Curso virtual do Máster en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

Manual Primeiros Pasos na plataforma Moodle

(*)Calendario Académico

(*)

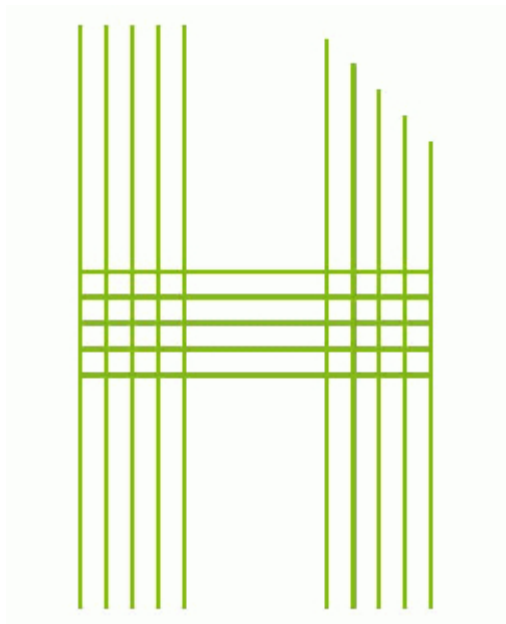

Pódese acceder ao calendario, horarios e datas de exámenes na web do centro: <http://historia.uvigo.es/gl/docencia/calendario-escolar>

(*)Outra información do centro

(*)

Plan de Autoprotección Universidade de Vigo.

Actuación en caso de Emerxencia Edificio de Ferro

Plan 1

Plan 2

Delegación de alumnado

Funcións:

É o órgano de representación estudiantil institucional que se ten artellado na Facultade de Historia.

Todos os alumnos/as poden acudir á sede da Delegación para obter información e facer uso dos seus recursos. Para cubrir as súas necesidades a Delegación ten un orzamento proporcional ao número de alumnos/as que representa. Segundo o Regulamento de Estudiantes no artigo 27, entre os fins da Delegación de alumnos está:

- Actuar como órganos de diálogo coas autoridades académicas no establecemento dunha información adecuada sobre a vida universitaria.
- Xestionar os seus recursos.
- Promover e coordinar actividades de extensión universitaria.
- Elixir os seus representantes perante calquera autoridade, institución ou organización, naqueles casos para os que non exista regulamento de elección.

Representantes: <http://historia.uvigo.es/gl/alumnado/delegacion-de-alumnado>

Localización

Edificio Facultades. 1º Andar

Tfno: 988 38 73 05

E-mail: dafho@uvigo.es

Normativa

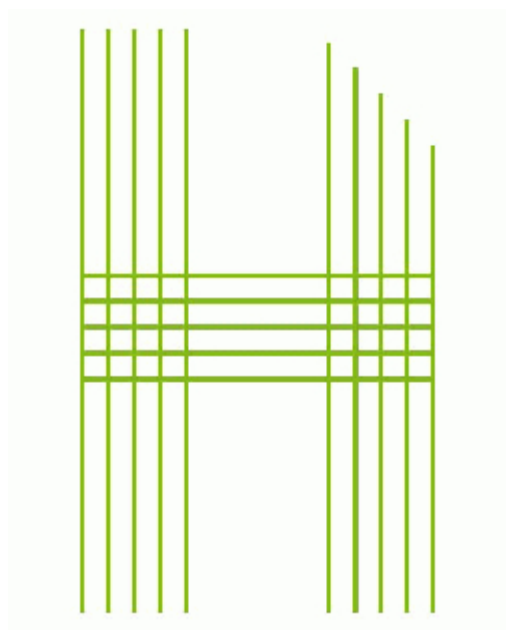
- Regulamento Estudantes
- Estatuto Estudantado (BOE 31/01/2010)
- Normativa de Permanencia da Universidade de Vigo
- Regulamento de Voluntariado
- **Plan de Acción Titorial**

Outra información de interese para o alumnado

- Actividades culturais

(*)Información de Interese

(*)

ESTUDAR EN OURENSE

- ☐ [Estudar na Universidade de Vigo](#)
- ☐ [Guía turística de Ourense](#)
- ☐ [Aloxamento en Ourense](#)
- ☐ [Hoteles e Hostais](#)
- ☐ [Pisos compartidos. Contactar coa ORI.](#)
- ☐ [Información para o alumnado da Universidade de Vigo:](#)
- ☐ [Alumnado da Universidade de Vigo](#)

CONTACTOS INTERESE UNIVERSIDADE DE VIGO

Páxina web:

<http://www.uvigo.es/>

Central: 986 81 20 00

Información Xeral: 986 81 3600

Información ao alumnado: 98681 36 30

Rexistro xeral da universidade: 986 81 39 02

Rexistro do Campus de Vigo: 986 81 36 10

Rexistro do Campus de Orense: 988 38 71 03

Gabinete de prensa: 986 81 3604. prensa@uvigo.es

AREA DE SERVIZOS Á COMUNIDADE

Actividades culturais: 986 8136 03/ 26. vicext@uvigo.es

Actividades deportivas: 986 8121 82 / 986 81 22 04; deportes@uvigo.es

Servizo de alumnado: 986 81 360 /09 xsadal@uvigo.es

LERD de Vigo: 986 81 37 71 /72

LERD de Orense: 988 38 71 02

Bolsas: 986 81 19 99 / 813612. bolsas@uvigo.es

Asesoría Xurídica: 986 81 3576

Oficina ORI: 986 81 21 78 /986 81 35 50 ; ori@uvigo.es

Oficina do Medio Ambiente(OMA): 986 81 38 83; oma3@uvigo.es

BIBLIOTECA DO CAMPUS DE OURENSE

Presente fisicamente nos trescampus, a Biblioteca Universitaria conta en cada un deles cunha biblioteca central e varias salas repartidas polas escolas e facultades que compoñen a Universidade.

A Biblioteca Central do Campus de Ourense, fundada no ano 2000, conta cun fondo de uns 100.000 libros e unhas 750 publicacións periódicas divididas en diferentes temas como son xeografía, historia, arte, dereito e química.

Servizos que ofrece:

☐ Préstamo interbibliotecario a nivel nacional e internacional.

☐ Préstamo para alumnos, PDI e PAS.

☐ Información bibliográfica, búsquedas e referencias bibliográficas.

☐ Catálogo automatizado colectivo de publicacións periódicas (a nivel nacional).

Contacto:

Conserxería (988 387320)

Campus As Lagoas - 32004- Ourense

Horario de atención ao público: De luns a venres de 8:30h a 21:00h

Acceso ao Catálogo da Biblioteca

CONTA DE CORREO ELECTRÓNICO DA UNIVERSIDADE DE VIGO

☐ Basta con estar matriculado na Universidade e dispor do cartón universitario.

☐ No momento de formalizar a matrícula créase unha conta de correo cun nome de usuario e coa extensión alumnos.uvigo.es

☐ Con ese nome de usuario e esa clave tamén poderás acceder á rede WIFI. Todas as instalacións da Universidade de Vigo teñen acceso a internet por rede WIFI

☐ <http://www.uvigo.es>

CARNET UNIVERSITARIO

O Carné Universitario é unha tarxeta intelixente realizada en colaboración co Santander, que acredita o estudante, profesorado e personal de administración e servizos como membros da comunidade universitaria.

Ademais de todas as funcións asociadas ás tarxetas intelixentes, o carné poderá dispoñer de servizos financeiros 4B Maestro, se se solicitan voluntariamente

☐ Para qué podes utilizalo?

☐ Acreditación universitaria

☐ Acceso a recintos e ordenadores das aulas de informática e persoais*

☐ Préstamo de libros en bibliotecas

☐ Consultas en Puntos de Información e, opcionalmente, en caixeiros 4B*

☐ Tarxeta deportiva

☐ Moedeiro electrónico

☐ Descontos en comercios

☐ Tarxeta 4B Maestro (opcional)

☐ Firma Electrónica

☐ Solicítalo en calquera momento nas Oficinas Universitarias Santander do campus, levando unha fotografía recente. Recíbalalo no teu domicilio particular. Para que inclúa o servizo 4B Maestro só necesitas ser titular dunha conta bancaria no Santander. Esta conta non ten nin gastos de administración nin de mantemento.

☐ O Carné Universitario non hai que renovalo cada ano. Para activar a función financeira diríxete á Oficina Universitaria.

SEGURO ESCOLAR

☐ Os alumnos da Universidade de Vigo, sexa cal for a súa nacionalidade ou estudos que cursen, quedan cubertos por un seguro escolar. Do mesmo xeito que se regula para os niveis educativos previos, a Lei establece a cobertura obrigatoria.

☐ Ademais, a Universidade de Vigo subscribiu un seguro adicional, seguro cum laude, para todos os seus alumnos, incluídos aqueles que non quedan cubertos polo seguro obrigatorio. Ambos os seguros páganse no momento de formalizar a matrícula, polo que non teñen custo adicional algún.

☐ Con carácter complementario aos dous anteriores, a Universidade de Vigo dispón dun seguro voluntario, seguro cum laude plus, con maiores coberturas que aqueles e a un custo moi reducido (ao redor de 10 euros por curso).

OUTROS SERVIZOS

- Actividades Culturais
- Deportes
- Voluntariado
- Área de Emprego
- Fundación Universidade de Vigo
- Gabinete psicopedagógico
- Tribunal de Garantías

Grado en Geografía e Historia

Subjects

Year 1st

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
002G251V01101	Geography: Basics of physical geography	1st	6

002G251V01102	History: Introduction to ethnology	1st	6
002G251V01103	Art: languages and artistic techniques	1st	6
002G251V01104	Modern language: English for humanities	1st	6
002G251V01105	History of pre-Columbian and colonial America	1st	6
002G251V01201	Geography: Basics of human geography	2nd	6
002G251V01202	History: Introduction to historiography	2nd	6
002G251V01203	Art: Classical art	2nd	6
002G251V01204	Archaeology theory and method	2nd	6
002G251V01205	Universal prehistory	2nd	6

Year 2nd

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
002G251V01301	Geography: spaces and societies	1st	6
002G251V01302	History: sources of information in humanities	1st	6
002G251V01303	Universal ancient history	1st	6
002G251V01304	Universal ancient History	1st	6
002G251V01305	Paleography	1st	6
002G251V01401	History: Methodology of history	2nd	6
002G251V01402	Modern universal history	2nd	6
002G251V01403	Contemporary universal history	2nd	6
002G251V01404	History of medieval art	2nd	6
002G251V01405	Applied archaeology	2nd	6

Year 3rd

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
002G251V01501	Ancient History of the Iberian Peninsula	1st	6
002G251V01502	History of modern art	1st	6
002G251V01503	Medieval history of the Iberian Peninsula	1st	6
002G251V01504	Prehistory of the Iberian Peninsula	1st	6
002G251V01505	Applied geography. Territory and landscape	1st	6
002G251V01601	Contemporary history of Spain	2nd	6
002G251V01602	History of contemporary art	2nd	6
002G251V01603	Modern History of Spain	2nd	6
002G251V01604	The current world	2nd	6
002G251V01605	Geographical representation systems	2nd	6

Year 4th			
Code	Name	Quadmester	Total Cr.
002G251V01901	Contemporary American history	2nd	6
002G251V01902	Archiving and Diplomacy	1st	6
002G251V01903	Classical language: Introduction to Latin language and culture	2nd	6
002G251V01904	History of religions	1st	6
002G251V01905	Ancient History of the northwest of the Iberian Peninsula	1st	6
002G251V01906	History of the art of Galicia	1st	6
002G251V01907	Medieval History of Galicia	1st	6
002G251V01908	Geography of Galicia	1st	6
002G251V01909	History of power and institutions	2nd	6
002G251V01910	Culture, identity and social change	1st	6
002G251V01911	Contemporary history of Galicia	1st	6
002G251V01912	Modern History of Galicia	2nd	6
002G251V01913	Prehistory of the northwest of the Iberian Peninsula	1st	6
002G251V01981	Internships	2nd	12
002G251V01991	Final Year Dissertation	2nd	12

IDENTIFYING DATA				
Geography: Basics of physical geography				
Subject	Geography: Basics of physical geography			
Code	002G251V01101			
Study programme	Grado en Geografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1st	1st
Teaching language	#EnglishFriendly Spanish Galician			
Department				
Coordinator	Álvarez Vázquez, Miguel Ángel			
Lecturers	Álvarez Vázquez, Miguel Ángel de Uña Álvarez, Elena Pilar			
E-mail	mianalva@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal			
General description	Subject of basic knowledge and training. It treats of the theoretical and methodological foundations for the global knowledge of the natural systems, and his application in the context of the society. It integrates the study of the properties of the main components (relief, water, climate, biota), his interactions and configuration in the biophysical units of the Earth.			
	#EnglishFriendly subject: International students may request from the teachers: a) resources and bibliographic references in English. b) tutoring sessions in English. c) exams and assessments in English.			

Training and Learning Results

Code	
A1	Students will have shown they have sufficient knowledge and understanding of an area of study, starting after completion of general secondary education, and normally reaching a level of proficiency that, being mostly based on advanced textbooks, will also include familiarity with some cutting-edge developments within the relevant field of study.
A3	Students will be able to gather and interpret relevant data (normally within their field of study) that will allow them to have a reflection-based considered opinion on important issues of social, scientific and ethical nature.
A4	Students will be able to present information, ideas, problems and solutions both to specialist and non-specialist audiences.
A5	Students will acquire the learning skills that are required to pursue further studies with a high degree of independence.
B2	To know the territory (environment, society, culture) from a diachronic and a synchronic perspective.
B3	To acquire the skills that are necessary to register, analyze and interpret relevant geographical and historical data.
C1	To know the key concepts and developments of the field of Physical Geography.
C3	To know the key concepts and developments of geographical spaces (physical, human and economic aspects) in their social and territorial dynamics.
C6	Knowledge and application of the fundamental research methods and techniques in geography.
C8	Development and application of methods of field work.
D1	Analysis and synthesis skills.
D4	Oral and written communication skills in one's own language.
D7	Critical-thinking skills.
D8	Ethical commitment and social responsibility.
D11	Independent-learning skills.
D15	Awareness of environmental issues.

Expected results from this subject

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Knowledge of the fundamental concepts of the Physical Geography, the Human Geography and the Geographic Analysis, integrated in the process of the development of the field discipline of the Geography	A1	B2	C1	D1 D4 D15
Taking of consciousness on the contributions of the geographic science in the academic and social field, manifested through a critical reasoning that influences environmental and cultural dynamics.	A3 A4	B2	C3	D1 D4 D7 D15
Skill for the realisation of work, using technical of qualitative and quantitative character, and put in value for the diversity and social welfare.	A5	B3	C6 C8	D4 D8 D11

Contents	
Topic	
1. Theoretical and methodological background	1.1 Scientific Field of the Physical Geography 1.2 Elements and scales
2. Natural systems	2.1 Greater Components 2.2 Dynamic Interactions 2.3 Natural Heritage
3. Phenomena of change	3.1 Natural Risks 3.2 Human Intervention

Planning			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Introductory activities	2	2	4
Lecturing	15	20	35
Scientific events	4	6	10
Studies excursion	8	9	17
Practices through ICT	12	12	24
Seminars	2	2	4
Objective questions exam	2	12	14
Essay questions exam	2	12	14
Problem and/or exercise solving	3	15	18
Systematic observation	0	10	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies	
	Description
Introductory activities	Taking contact with students that includes presentation of the subject, information about the level of knowledge from the group, and introduction to the fundamental concepts.
Lecturing	Explanation of the contents and development of formative actions of reasoning, analysis and synthesis by the educational in the field of the theory of the subject.
Scientific events	Conferences, social gatherings, debates and days that allow to deepen in the theoretical and practical questions.
Studies excursion	Application of the knowledges to concrete situations, out of the academic space, for acquisition of basic skills.
Practices through ICT	Activities of practical application of the knowledges and acquisition of skills, supported by the use of the ICT. They will devote to orient to the students in the realisation of his autonomous work or in group (preparation and presentation of the inform/memory). These activities will be directed to the explanation and resolution of practical exercises in the classroom of the course and in the classroom of computing.
Seminars	Tracking and orientation of the theoretical topics and practical activities.

Personalized assistance

Methodologies	Description
Introductory activities	The personalised attention will consist in the orientation of the level of learning required, the introduction to the materials, the resolution of doubts and the explanation of the dynamics of the development of the subject. Face-to-face way: follow-up in the classroom of the course. Way no face-to-face: Virtual Classroom in Remote Campus and MooVi platform.
Studies excursion	The personalised attention will consist in the accompaniment and active motivation in the activity, the development of the capacity of attention/participatory observation and the support for the use of technicians or specific instruments. Face-to-face way: follow-up out of the classroom. Way no face-to-face: Virtual Classroom in Remote Campus and MooVi platform.
Practices through ICT	The personalised attention will consist in the orientation and resolution of doubts or problems of the exercises and practical cases, directed to preparation of the report of practices. Face-to-face way: follow-up in the classroom of the course and in the classroom of computing of the faculty. Way no face-to-face: Virtual Classroom in Remote Campus and MooVi platform.

Assessment			
	Description	Qualification	Training and Learning Results

Objective questions exam	The students will complete a reasoned questionnaire, analyzing and interpreting aspects related to the theoretical topic of Physical Geography. The assessed learning outcomes are: Understanding of the fundamental concepts of Physical Geography, Human Geography, and Geographic Analysis, integrated into the development process of the disciplinary field of Geography; Awareness of the contributions of geographical science in the academic and social spheres, demonstrated through critical reasoning that focuses on environmental and cultural aspects.	20	A1 B2 C1 D1 C6 D4 D7 D15
Essay questions exam	The students will make a questionnaire reasoned, with analysis and interpretation of the questions related with the theory of the Physical Geography. The questions posed require an answer structured and reflexive. The results of learning evaluated are: Knowledge of the fundamental concepts of the Physical Geography, the Human Geography and the Geographic Analysis, integrated in the process of the development of the field discipline of the Geography; Taking of consciousness on the contributions of the geographic science in the academic and social field, manifested through a critical reasoning that influences environmental and cultural dynamics.	40	A1 B2 C1 D1 C3 D4 D7 D15
Problem and/or exercise solving	The students will resolve the problems and questions posed , applying the knowledges for it analysis of the situations in the classroom and out of the classroom. The results of learning evaluated are: Skill stop the realization of work, using techniques of qualitative and quantitative character, and put in value stop the diversity and social welfare.	30	A3 B3 C6 D1 A4 C8 D4 A5 D8 D11
Systematic observation	Active participation of the students in the sessions and activities proposed by the teacher, considering the continuous evaluation of the autonomous work in the classroom, in the field and in the MooVi platform. The results of learning evaluated are: Taking of consciousness on the contributions of the geographic science in the academic and social field, manifested through a critical reasoning that influences environmental and cultural dynamics.	10	A3 C6 D7 A4 C8 D8 A5 D15

Other comments on the Evaluation

The assessment system for the course includes two modalities from which students may choose: **continuous assessment** and **final (global) assessment**, in accordance with Article 19.2 of the Regulations on assessment, grading, and the quality of teaching and the learning process of the University of Vigo (approved by the Senate on 18/04/2023 and amended on 22/12/2023, consolidated version), hereinafter referred to as the Assessment Regulations.

The choice of final assessment corresponds to the student, who must communicate it within the timeframe and in the manner established by the faculty. This choice entails waiving continuous assessment, both for tests already taken and those pending (Art. 19.4 of the Assessment Regulations).

CONTINUOUS ASSESSMENT consists of carrying out tests and activities distributed throughout the semester. Operationally, it is divided into two parts: a theoretical part and a practical part. The **theoretical part** will be assessed by means of two midterm exams conducted during the course (a multiple-choice test and a development-based exam), which will account for 60% of the final grade. The **practical part** will include problem-solving methodology and/or exercises, and will represent 30% of the grade. The remaining 10% corresponds to **systematic observation**, which will be assessed through small periodic activities throughout the teaching period, with the aim of ensuring students' continuous engagement with the course. This section also includes participation and organization of scientific events.

To pass the course through continuous assessment, **it will be necessary to obtain at least 50% of the maximum grade in each of the two parts (theoretical and practical)**. In addition, students must participate in the activities deemed essential by the teaching staff. If any of these requirements are not met, the provisions of Article 32.2 of the Assessment Regulations will apply, according to which the final grade must reflect as accurately as possible the student's actual performance, and it will not be possible to obtain a passing grade.

As stated in Article 40.4 of the Assessment Regulations, teaching staff may require that submitted work and materials include an explicit declaration of originality, certifying that no sources have been used without proper citation. Plagiarism is understood as the total or partial copying of texts or other elements presented as one's own work without citing their origin, including the use of digital means. Likewise, any deliberate behavior aimed at falsifying the results of an exam or assignment, whether one's own or another student's, carried out as a requirement to pass the course, will be considered academic fraud. Any fraudulent conduct in an assessment activity will result in a grade of zero (fail) in the official record for that assessment opportunity, without prejudice to any disciplinary consequences that may arise.

The use of artificial intelligence tools in the assessment activities of this course must comply with principles of

responsible, ethical, and transparent use, in accordance with the guidelines of the Faculty of History and the regulations established by the University of Vigo.

In order to address student diversity and facilitate learning in different contexts, particularly for students recognized under the **SEMI-PRESENTIAL MODALITY**, the course may also be followed through the MooVi e-learning platform, where sufficient resources and teaching materials will be made available to support the acquisition of competencies and successful completion of the course. The teaching materials provided through MooVi are intended solely to support the learning process and must be used exclusively for that purpose. Their use must respect copyright and the conditions established by the teaching staff. Their reproduction, distribution or public communication, whether total or partial, outside the strictly academic context is not permitted.

Through the same platform, the teaching methodologies, assessment activities and corresponding schedule will be specified for both in-person and remote submissions. Individual monitoring of student activity will be carried out using the tools available in MooVi, such as participation records, access statistics, and the completion of online tests or exercises. Regarding transversal activities, such as scientific events organized by the Area, the Department, or the Faculty, in the case of students enrolled in the semi-presential modality, those requiring physical attendance may be replaced by others that ensure the same percentage in the final grade.

FINAL (GLOBAL) ASSESSMENT will consist of a **theoretical exam**, accounting for 60% of the final grade and covering all theoretical content taught during the course, and a **practical exam**, worth 40%, focused on the aspects developed in practical activities, including all exercises carried out during the semester. **To pass the course, it will be necessary to obtain at least 50% of the maximum grade in each of these two components.**

According to Article 21.2 of the Assessment Regulations, these exams will be held exclusively on the official dates established for each assessment opportunity, within the examination period set in the academic calendar. This calendar, which will include the dates, times, and locations of the exams, will be approved by the Faculty Board and published before the beginning of the enrolment period, in accordance with Article 25.1 of the aforementioned regulations.

Sources of information

Basic Bibliography

Strahler, Arthur N., **Geografía física**, 8428203512, 6, Omega, 1982

Aguilera Arilla, María José, **Geografía general.: I, Geografía física**, 978-84-362-5906-3, 1, UNED, 2009

Tarbut, Edward J., **Ciencias de la tierra: una introducción a la geología física**, 9788490352816, 10, Pearson, 2015

Aramburu Maqua, María Paz, dir.; Escribano Bombín, Rafael, dir.; Aguiló Alonso, Miguel, **Guía para la elaboración de estudios del medio físico**, 84-8320-374-X, 3, Ministerio de Medio Ambiente, 2006

López Bermúdez, Francisco; Rubio Recio, J. Manuel; Cuadrat, José María, **Geografía Física**, 8437608937, 1, Cátedra, 1992

Complementary Bibliography

Petersen, James F., **Physical geography**, 9781305652644, 11, Cengage Learning, 2017

Holden, Joseph, **An introduction to physical geography and the environment**, 978-1-292-08357-5, 4, Pearson, 2017

Gregory, K. J., **The earth's land surface : landforms and processes in geomorphology**, 9781848606197, 1, SAGE, 2010

Clifford, Nicholas J., ed. lit., **Key Concepts in Geography**, 978-1-4129-3022-2, 2, SAGE, 2009

Couper, Pauline, **A student's introduction to geographical thought : theories, philosophies, methodologies**, 978-1-4462-8296-0, 1, Sage Publications, 2015

Ayala Carcedo, F. J. dir.; Olcina Cantos, Jorge, dir., **Riesgos naturales**, 84-344-8034-4, 1, Ariel, 2002

UNEP, **Environmental Programme Publications & Data**, <https://www.unep.org/publications-data>, Acceso 2026

World Meteorological Organization, **Weather-Climata-Water**, <https://public.wmo.int/en/our-mandate/climate>, Acceso 2026

IPCC, **The Intergovernmental Panel on Climate Change**, <https://www.ipcc.ch/>, Acceso 2026

Forest Watch, **Forest Monitoring Designed for Action**, <https://www.globalforestwatch.org/?lang=en>, Acceso 2026

UNESCO, **Lista del Patrimonio Mundial**, <https://whc.unesco.org/es/list/>, Acceso 2026

GGN, **Global Geoparks Network**, <http://www.globalgeopark.org/>, Acceso 2026

Recommendations

Subjects that continue the syllabus

Geography: Basics of human geography/O02G251V01201

Other comments

The course guide outlines the general framework of the subject and is conceived in a flexible manner. It may require adjustments throughout the academic year due to classroom dynamics or unforeseen circumstances.

Throughout the course, detailed documentation on the development of activities will be provided. This information will be

made available through the MooVi platform, so all students must be registered on the platform and have their profile information completed.

IDENTIFYING DATA				
Historia: Introducción á etnoloxía				
Subject	Historia: Introdución á etnoloxía			
Code	002G251V01102			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Comendador Rey, Beatriz Pilar			
Lecturers	Comendador Rey, Beatriz Pilar Herrero Alonso, Diego			
E-mail	beacomendador@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal/my/			
General description	Esta materia está concibida como unha introdución á etnoloxía e un achegamento aos modelos de interpretación das sociedades preestatales do pasado. Materia do programa Português amigável. Os/ as estudantes internacionais poderán solicitar ao profesorado: a) materiais e referencias bibliográficas para o seguimento da materia en portugués, b) atender as titorías en portugués, c) probas e avaliacións en portugués.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica
C12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
C13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
C17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente
D5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
D9	Traballo en equipo en diversos contextos
D10	Atención á diversidade e multiculturalidade.
D16	Coñecemento doutras culturas

Resultados previstos na materia			
Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Emprego correcto dos conceptos, terminoloxía e métodos de análise e interpretación das sociedades preestatais e do cambio histórico	A4	C13 C17	D10
Formación para interpretar adecuadamente as sociedades do pasado	B3	C12	D5 D16
Coñecemento dos principais problemas e debates historiográficos	A3		D9

Contidos	
Topic	
1. Introducción	1.1. Conceptos e terminoloxía básica. 1.2. A noción de alteridade.
2. As formas culturais e sociais.	2.1. Sexo, xénero, parentesco e comunidade. 2.2. As formas da economía. 2.3. As formas do poder. 2.4. As formas do conflito. 2.5. As formas dos simbolismo.
3. Os grandes modelos na interpretación do cambio histórico.	3.1. O espazo e o tempo como coordenadas de aproximación ao pasado. 3.2. As principais correntes nas explicacións do cambio cultural.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours

Actividades introductorias	2	0	2
Lección maxistral	23	25	48
Eventos científicos	2	2	4
Traballo tutelado	0	30	30
Prácticas con apoio das TIC	6	5	11
Resolución de problemas	0	13	13
Seminario	7	5	12
Exame de preguntas obxectivas	1	8	9
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	7	10
Traballo	6	0	6
Observación sistemática	0	5	5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades previas para coñecer as competencias, intereses e/ou motivacións do alumnado.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Eventos científicos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas polo Departamento de Historia, Arte e Xeografía e pola Facultade de Historia desta universidade
Traballo tutelado	O/A estudante, de xeito colaborativo e en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia. Parte do traballo poderá desenvolverse no marco dunha experiencia COIL (Collaborative Online International Learning) coa Universidad Autónoma del Estado de Morelos (UAEM, México), colaborando en liña con estudantes desa institución. Esta experiencia fomentará a aprendizaxe colaborativa e intercultural, e o estudantado será debidamente informado.
Prácticas con apoio das TIC	Actividades de aplicación, contraste e observación dos coñecementos nun contexto determinado nun espazo externo.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas

Atención personalizada

Methodologies	Description
Actividades introductorias	Seguimento individualizado dos materiais xerados coas anotacións da profesora. O seguimento individualizado do alumnado será feito a partir das ferramentas propias da plataforma Moovi e/ou medios telemáticos.
Traballo tutelado	Seguimento individualizado do traballo e os materiais xerados coas anotacións da profesora. O seguimento individualizado do alumnado será feito a partir das ferramentas propias da plataforma Moovi e/ou medios telemáticos.
Seminario	Seguimento individualizado dos materiais xerados coas anotacións da profesora. O seguimento individualizado do alumnado será feito a partir das ferramentas propias da plataforma Moovi e/ou medios telemáticos.
Resolución de problemas	Seguimento individualizado dos materiais xerados coas anotacións da profesora. O seguimento individualizado do alumnado será feito a partir das ferramentas propias da plataforma Moovi e/ou medios telemáticos.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Exame de preguntas obxectivas	O bloque I será avaliado mediante unha proba que inclúe preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos, ou preguntas abertas cortas). Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Emprego correcto dos conceptos, terminoloxía e métodos de análise e interpretación das sociedades preestatais e do cambio histórico	40	A4 C13 D10 C17
Resolución de problemas e/ou exercicios	Relacionados con todos os bloques realizarase a resolución dunha serie de exercicios no prazo establecido polas profesoras. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Formación para interpretar adecuadamente as sociedades do pasado	20	B3 C12 D5 D16

Traballo	Para avaliar os bloques II-III realizarase un traballo colaborativo con diversas actividades que finalizan na entrega dun documento. O traballo colaborativo será exposto por un dos membros do grupo elixido ao chou e a cualificación será igual para todos os membros do grupo. A avaliación será por pares, profesor e os propios alumnos que cubrirán unha ficha. Poderá integrarse nun proxecto COIL coa UAEM, México. Resultados de aprendizaxe avaliados: Coñecemento dos principais problemas e debates historiográficos. Formación para interpretar adecuadamente as sociedades do pasado	30	A3 B3 C12 D5 D9 D16
Observación sistemática	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a participación do alumnado. Resultados de aprendizaxe avaliados: Emprego correcto dos conceptos, terminoloxía e métodos de análise e interpretación das sociedades preestatais e do cambio histórico.	10	A4 C13 D10 C17

Other comments on the Evaluation

- A Materia Virtual na plataforma de teledocencia MooVi, da Universidade de Vigo, permitirá o acceso aos materiais precisos para adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.
- Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido.
- O estudantado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade, asistindo ás titorías, que serán fixadas nun horario compatible coa súa actividade, para resolver as dúbidas xurdidas no transcurso da avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/a docente considere imprescindibles. No caso do alumnado semipresencial, as actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan poder acceder ao mesmo porcentaxe da nota.
- Para aprobar a materia, será preciso superar cada un dos bloques de avaliación da materia.
- O alumnado que non siga á modalidade de avaliación continua e que non realice a entrega de, como mínimo, o 80% das actividades prácticas nos prazos establecidos, pasará ao modelo de avaliación final.
- A participación do alumnado (10%) será avaliada a través das evidencias da súa implicación continuada nas actividades da materia desenvolvidas mediante a plataforma MooVi (tarefas, exercicios, participación en actividades individuais e colaborativas e demais contribucións académicas). As ferramentas de seguimento da plataforma empregaranse como apoio para a valoración deste proceso.
- O estudantado que elixa ser avaliado mediante a modalidade de avaliación global deberá comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado da Universidade de Vigo).
- O alumnado que non siga a avaliación continua será avaliado dos contidos do programada materia mediante unha proba escrita, que suporá o 90% da avaliación final, e que examinará a adquisición das competencias tanto teóricas como prácticas. O resto (10%) será avaliado mediante observación sistemática.
- Todos os estudantes matriculados na materia deben cumprir o seu compromiso de honestidade académica e respectar os dereitos de autor/a tanto á hora de empregar os materiais postos á súa disposición a través de Moovi, como en calquera tarefa, proba ou exame.
- Calquera indicio de plaxio será cualificado cun cero, entendendo por iso cando se copien no substancial obras alleas, o que inclúe todo tipo de material ou recurso suxeito a propiedade intelectual, desde ideas e imaxes ata softwares ou vídeos, entre outros, sen citarse debidamente dándooas como propias.
- O curso poderá incluír unha experiencia COIL coa UAEM (México), na que o alumnado realizará actividades colaborativas con estudantes desa universidade. Estas actividades valoraranse dentro da avaliación continua conforme aos criterios establecidos.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Bonte, P. e Izard, M. (dir.), **Diccionario de Etnología y Antropología**, Akal, 2005
 Bohannon, P., **Para raros nosotros. Introducción a la antropología cultural**, Akal, 2005
 Ember, C.F., Ember, M. e Peregrine, P., **Antropología**, Pearson Educacion, 2004
 Geertz, C., **La interpretación de las culturas**, Paidós, 1989
 Ingold, T. (ed), **Companion Encyclopedia of Anthropology**, Routledge, 1997

Complementary Bibliography

Comendador, B., Aguiar, F.J., Vázquez, A., Rodríguez, L., **Unha "receita" para a diversidade cultural: Como educar a través de antropoloxía da alimentación**, Universidade de Vigo, 2024

Geertz, C., **Los usos de la diversidad**, Paidós, 1996

Geertz, C., **El surgimiento de la Antropología posmoderna**, Gedisa, 1998

González Ruibal, A., **La experiencia del otro: una introducción a al etnoarqueología**, Akal, 2003

Guilaine, J. e Zammit, J., **El camino de la guerra: la violencia en el prehistoria**, Ariel, 2002

Hernando Gonzalo, A., **Arqueología de la identidad**, Akal, 2002

Johnson, A.W. e Earle, T., **La evolución de las sociedades desde los grupos cazadores-recolectores al estado agrario**, Ariel, 1984

King, Charles, **Escuela de rebeldes: Cómo un grupo de espíritus libres revolucionó las ideas de raza, sexo y género.**, Tauris, 2023

Lévi-Strauss, C., **El totemismo en la actualidad**, Fondo de Cultura Económica, 1982

Lull, V., Micó, R., Palomar, P., Rihuete, C. e Risch, R., **Arqueología del origen del estado**, Bellaterra, 2007

Orme, B., **Anthropology for Archaeologists**, Duckworth, 1981

Sahlins, M., **Las sociedades tribales**, Labor, 1984

Sahlins, M., **Economía de la Edad de Piedra**, Akal, 1983

Sánchez Romero, M., **Lo que el cuerpo nos cuenta. Un recorrido físico y político de las mujeres desde la prehistoria hasta hoy**, Destino, 2025

Sánchez Romero, M., **Prehistorias de mujeres Descubre lo que no te han contado sobre nosotras**, Destino, 2022

Service, E., **Los Cazadores**, Labor, 1973

Wolf, E., **Los Campesinos**, Labor, 1978

Recomendacións

Other comments

Ao longo do curso entregarase una documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma Moodle, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

Recoméndase que o alumnado coñeza as ferramentas dixitais básicas (procesado de textos, realización de presentacións, bases de datos, etc).

IDENTIFYING DATA				
Arte: Linguaxes e técnicas artísticas				
Subject	Arte: Linguaxes e técnicas artísticas			
Code	002G251V01103			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	1c
Teaching language	Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Nodar Fernández, Victoriano			
Lecturers	Nodar Fernández, Victoriano			
E-mail	vnodar@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.es			
General description	A materia que se presenta baixo o título de Linguaxes e técnicas artísticas, non se presenta como unha historia da arte no sentido estrito do concepto, se non que, indo máis alá do contido histórico, reúne unha serie de conceptos básicos que o futuro historiador da arte debe coñecer. O obxectivo fundamental é aproximar ao estudante que se inicia na titulación, á comprensión do fenómeno artístico dende a análise ou lectura formal dos elementos primordiais de expresión que constitúen cada unha das artes. Así obteríanse uns coñecementos que permitirían a reconstrución tan obxectiva como sexa posible de todos aqueles aspectos que contribúan a coñecer e comprender a forma e a función orixinal das obras de arte para, en cursos posteriores, poder ser estudadas en relación coas circunstancias nas que foron realizadas. Desta forma, a materia organízase como un compendio de contidos orientados a promover a reflexión sobre a natureza e función da obra de arte e sobre as peculiaridades das distintas linguaxes artísticas. Unha inevitable delimitación de campos científicos determina que a materia se centre na análise das distintas linguaxes tradicionais, dende a arquitectura ás chamadas artes visuais e decorativas.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais
B6	Aplicalas no contexto do futuro académico e/ou profesional; e crear as bases para futuros estudos de postgrao, especializados e/ou multi-disciplinares
C27	Coñecementos particulares e optativos da Historia da Arte
C28	Coñecemento das distintas metodoloxías da aproximación á Historia da Arte
C29	Coñecemento sistemático e integrado do feito artístico: distintas linguaxes e técnicas da produción artística ao longo da historia
C31	Coñecementos básicos de iconografía como clave para a interpretación de imaxes
C33	Coñecementos sobre documentación, composición de materiais e técnicas construtivas dos bens artísticos mobles e inmoebles
C34	Coñecementos instrumentais aplicados á Historia da Arte
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Aplicación dos coñecementos
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D7	Capacidade de razoamento crítico
D8	Compromiso ético e responsabilidade social
D10	Atención á diversidade e multiculturalidade.
D14	Motivación pola calidade
D16	Coñecemento doutras culturas

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecemento sistemático e integrado do feito artístico: arquitectura, escultura, pintura e artes menores, os seus elementos integrantes, finalidade e destino.	A3	B1	C27 C29 D16	D1 D7 D16
Coñecemento e comprensión dos diferentes materiais, técnicas e procedementos artísticos e dos valores formais e expresivos que as vehiculan.	A3		C27 C29 C33	D2 D8

Adquisición e dominio da terminoloxía artística específica.

A4 B6 C27 D2
C29 D4
C33 D16

Capacitación para a selección, manexo e tratamento da información e os datos artísticos básicos nun contexto tanto disciplinar como multidisciplinar.

A4 C27 D1
C28 D7
C29 D8
C33 D14

Comprensión das principais creacións, solucións e elementos do mundo clásico.

C29 D10
D16

Manexo das fontes iconográficas e a súa aplicación para a interpretación e correcta lectura da obra de arte

A3 C27 D1
C28 D2
C31 D7
C34 D10
D16

Contidos

Topic

1. Teoría e linguaxe da arquitectura	1.1. Elementos formais do espazo arquitectónico 1.2. Función, símbolo e tipoloxías arquitectónicas 1.3. Tratados de arquitectura
2. Artes visuais e decorativas	2.1. A arte da escultura: materiais, procedementos técnicos e plásticos, función e significado 2.2. A arte da pintura: elementos formais e plásticos. As técnicas pictóricas e as súas posibilidades 2.3. Fontes literarias e técnicas
3. As artes decorativas e suntuarias	3.1. Fontes e técnicas das artes decorativas: materiais, elaboración e evolución histórica.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Lección maxistral	24	10	34
Eventos científicos	4	20	24
Saídas de estudo	4	10	14
Traballo tutelado	3	20	23
Obradoiro	4	10	14
Seminario	5	5	10
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	12	14
Observación sistemática	1	1	2
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	12	14

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Sesións previas orientadas á presentación do desenvolvemento da materia e toma de contacto co alumnado
Lección maxistral	Exposición na aula por parte do profesor dos contidos teóricos da materia con apoio de material gráfico e didáctico
Eventos científicos	Saídas programadas para asistir a actividades docentes e divulgativas organizadas por especialistas de institucións museísticas. Reservaranse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía de xeito que computan nas actividades dirixidas.
Saídas de estudo	Práctica de campo para o estudo in situ das planimetrías e tipoloxías arquitectónicas e dos diferentes xéneros artísticos
Traballo tutelado	Realización e exposición por parte do estudante dun traballo individual tutelado, relacionado cos contidos da materia, iniciándose no manexo das fontes bibliográficas, documentais e literarias
Obradoiro	Actividades prácticas orientadas á planificación dos traballos tutelados e á súa exposición así como outros aspectos complementarios da materia.
Seminario	Atención tutorizada en grupo para a atención e resolución de aspectos derivados da aprendizaxe

Atención personalizada

Methodologies Description

Traballo tutelado	A atención personalizada consistirá na orientación dos métodos de traballo e estudo, a resolución de dúbidas e o seguimento das labores individuais. TODO O ALUMNADO: na plataforma virtual de docencia Moodle (Moovi Uvigo), Campus Remoto, mail, e na aula e despacho cando sexa posible.
Seminario	A atención personalizada consistirá na orientación dos métodos de traballo e estudo, a resolución de dúbidas e o seguimento das labores individuais. TODO O ALUMNADO: na plataforma virtual de docencia Moodle (Moovi Uvigo), Campus Remoto, mail, e na aula e despacho cando sexa posible.
Obradoiro	A atención personalizada consistirá na orientación dos métodos de traballo e estudo, a resolución de dúbidas e o seguimento das labores individuais. TODO O ALUMNADO: na plataforma virtual de docencia Moodle (Moovi Uvigo), Campus Remoto, mail, e na aula e despacho cando sexa posible.

Avaliación							
	Description	Qualification	Training and Learning Results				
Traballo tutelado	Os traballos tutelados serán avaliados en función do interese, bibliografía e metodoloxía empregada, así como dos recursos empregados na súa presentación. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Aprendizaxe e lectura crítica e integral da obra de arte, tendo en conta a complexidade das súas diferentes interpretacións e significados. Manexo das fontes iconográficas e a súa aplicación para a interpretación e correcta lectura da obra de arte. Capacitación para a selección, manexo e tratamento da información e datos artísticos básicos.	20	A3 A4	B1 C28 C29 C33 C34	D1 D2 D4 D7 D16		
Obradoiro	As prácticas realizadas nos obradoiros serán avaliadas mediante a entrega dos exercicios realizados nas diferentes sesións de traballo. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos fundamentos da arte e das técnicas artísticas. Comprensión das diferentes técnicas artísticas utilizadas nas obras de arte.	10	A3 A4	B6 C28 C29	D1 D2 D7 D14		
Resolución de problemas e/ou exercicios	A sesión maxistral será avaliada mediante unha proba escrita de resposta curta. Para superar esta proba é necesario obter un mínimo de 5 puntos (sobre os 10 do total). Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento sistemático e integrado do feito artístico. Coñecemento e comprensión dos diferentes materiais, técnicas e procedementos artísticos e dos valores formais e expresivos. Adquisición e dominio da terminoloxía artística específica.	40	A4	B1 B6 C27 C28 C29 C33	D1 D4 D10 D14 D16		
Observación sistemática	Valoración do traballo autónomo do alumnado a través de comenatrios de obras de arte desde o punto de vista técnico. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Capacitación para a selección, manexo e tratamento da información e os datos artísticos básicos nun contexto tanto disciplinar como multidisciplinar.	10	A4	C27 C28 C29 C33	D1 D7 D8 D14		
Exame de preguntas de desenvolvemento	A sesión maxistral será avaliada mediante unha proba escrita de resposta longa de carácter transversal na que terá que relacionar diferentes contidos e ideas do temario. Para superar a materia, é necesario acadar nesta proba unha cualificación mínima de 5 puntos (sobre os 10 do total). Con isto o alumno dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Coñecer as técnicas artísticas como resultado dun complexo proceso.	20	A4	B1 B6 C27 C28 C29 C33	D1 D4 D10 D14 D16		

Other comments on the Evaluation

Os estudantes que se acollen á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados de aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Se especificarán as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan poder acceder ao mesmo porcentaxe de nota. O seguimento individualizado da participación dos alumnos a través das TIC será feito a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas

ou exercicios en liña, etc.).

A utilización dos materiais postos a disposición do alumnado a través de MooVi deberá respectar os dereitos de autor/a e serán cualificados cun cero calquera proba ou exame nos que se "copien no sustancial obras alleas, dándoas como propias" (dle-rae).

O alumnado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir e realizar as probas que o profesorado dispoña como imprescindibles. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de avaliación global deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do *Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado da Universidade de Vigo*). Serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

BONET CORREA, Antonio, **Historia de las artes aplicadas e industriales en España**, 2ª, Catedra, 2006

BOZAL, Valeriano, **El lenguaje artístico**, 1ª, Península, 1970

CALABRESE, Omar, **El lenguaje del arte**, Reimp., Paidós, 2003

CARMONA MUELA, Juan, **Iconografía de los santos**, Reimp., Akal, 2008

FATÁS, Guillermo, BORRÁS, Gonzalo M., **Diccionario de términos de arte y elementos de arqueología, heráldica y numismática**, 4ª, Alianza, 2012

Complementary Bibliography

CALABRESE, Omar, **Cómo se lee una obra de arte**, Cátedra, 1999

CARMONA MUELA, Juan, **Iconografía cristiana**, 4ª reimp., Akal, 2016

DOERNER, Max, **Los materiales de pintura y su empleo en el arte**, 6ª, Reverté, 2011

MALTESE, Corrado, **Las técnicas artísticas**, Reimp., Cátedra, 2006

MONREAL Y TEJADA, Luis, **Iconografía del cristianismo**, 2ª reimp., Acantilado, 2014

WITTKOWER, Wittkower, **La escultura: procesos y principios**, Reimp., Alianza, 2006

VV.AA., **Diccionario visual de términos de arte**, Reimp., Cátedra, 2015

Recomendacións

Other comments

Recoméndaselle ao alumno a familiarización cun léxico de termos e voces de arte e arquitectura para a comprensión das diferentes disciplinas de Historia da Arte.

Ao longo do curso entregarase unha documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma Moodle, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Idioma moderno: Inglés para humanidades				
Subject	Idioma moderno: Inglés para humanidades			
Code	002G251V01104			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	1c
Teaching language	#EnglishFriendly Inglés			
Department	Filoloxía inglesa, francesa e alemá			
Coordinator	Fernández Carballo-Calero, María Victoria			
Lecturers	Fernández Carballo-Calero, María Victoria			
E-mail	victoria@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal			
General description	O obxectivo principal desta materia é introducir ao alumno na terminoloxía básica utilizada nas áreas de Historia, Arte e Xeografía; así como consolidar coñecementos previos de lingua inglesa. Unha vez superada a materia, o alumnado alcanzará o nivel B1 do Marco Común Europeo de Referencia para as Linguas (MCERL)			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.			
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
B4	Desenvolver as destrezas asociadas á elaboración, transmisión e xestión do ""saber"" e ""saber facer"" adquirido así como dos resultados do seu razoamento crítico			
B6	Aplicalas no contexto do futuro académico e/ou profesional; e crear as bases para futuros estudos de postgrao, especializados e/ou multi-disciplinares			
C13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais			
C17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente			
D5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento			
D10	Atención á diversidade e multiculturalidade.			
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma			
D14	Motivación pola calidade			
D16	Coñecemento doutras culturas			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Dominio do inglés como lingua estranxeira	A1 A2 A3	B4 B6	C13 C17	D5 D10 D11 D14 D16
Capacidade de escritura e comunicación oral	A4 A5	B4 B6	C13 C17	D5 D10 D11 D14 D16
Capacidade de traballo a nivel individual e en equipo	A3 A4 A5	B4 B6	C13 C17	D5 D10 D11 D14 D16

Contidos

Topic	
1. History	1.1. Specific vocabulary 1.2. Grammar 1.3. Language skills: reading, writing, listening, speaking.
2. Art	2.1. Specific vocabulary 2.2. Grammar 2.3. Language skills: reading, writing, listening, speaking.
3. Geography	3.1. Specific vocabulary 3.2. Grammar 3.3. Language skills: reading, writing, listening, speaking.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	23	43	66
Eventos científicos	2	0	2
Resolución de problemas de forma autónoma	0	50	50
Resolución de problemas	10	5	15
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	0	3
Traballo	5	0	5
Observación sistemática	5	2	7

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Eventos científicos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas polo Departamento de Historia, Arte e Xeografía e pola Facultade de Historia.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Resolución de problemas	Atención e resolución de dúbidas do alumnado coa finalidade de guiar e orientar o proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesorado ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Lección maxistral	Atención e resolución de dúbidas do alumnado coa finalidade de guiar e orientar o proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesorado ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Resolución de problemas de forma autónoma	Atención e resolución de dúbidas do alumnado coa finalidade de guiar e orientar o proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesorado ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results
-------------	---------------	-------------------------------

Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: dominio do inglés como lingua estranxeira, habilidades no manexo de tics para a búsqueda de aproveitamento de información	20	A1 B4 C13 D5 A2 B6 C17 D10 A3 D11 A4 D14 A5 D16
Resolución de problemas	Traballo no que o alumno debe resolver unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor. Nel o alumno debe aplicar os coñecementos que adquiriu. A resolución pode ser presencial e non presencial. Pódense empregar diferentes ferramentas para aplicar esta técnica como, por exemplo, o chat, correo, foro, audioconferencia, videoconferencia, etc. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: dominio do inglés como lingua estranxeira, habilidades no manexo de tics para a búsqueda de aproveitamento de información	10	A1 B4 C13 D5 A2 B6 C17 D10 A3 D11 A4 D14 A5 D16
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: dominio do inglés como lingua estranxeira	20	A1 B4 C13 D5 A2 B6 C17 D10 A3 D11 D14 D16
Resolución de problemas e/ou exercicios	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: dominio do inglés como lingua estranxeira, capacidade de comunicación oral e escrita, capacidade de traballo a nivel individual e en equipo	20	A1 B4 C13 D5 A2 B6 C17 D10 A3 D11 A4 D14 A5 D16
Traballo	Elaboración e presentación de pequenos proxectos en inglés relacionados cos contidos do curso. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: dominio do inglés como lingua estranxeira, capacidade de comunicación oral e escrita, capacidade de traballo a nivel individual e en equipo, habilidades no manexo de tics para a búsqueda de aproveitamento de información	20	A1 B4 C13 D5 A2 B6 C17 D10 A3 D11 A4 D14 A5 D16
Observación sistemática	Participación activa nas sesións teóricas, titorías e outras actividades. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: dominio do inglés como lingua estranxeira, capacidade de comunicación oral e escrita, capacidade de traballo a nivel individual e en equipo	10	A1 B4 C13 D5 A2 B6 C17 D10 A3 D11 A4 D14 A5 D16

Other comments on the Evaluation

Será necesario asistir polo menos a un 80% das sesións presenciais para ser avaliados a través das referidas ponderacións. Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Se especificarán as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial o remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan poder acceder ao mesmo porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC será feito a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña etc...). O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade, asistindo ás titorías, que serán fixadas nun horario compatible coa súa actividade, para resolver as dúbidas xurdidas no transcurso da avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles. Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de "avaliación global" deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do *Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado* da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita que suporá o 70% da nota final e un traballo práctico (que representa o 30% restante).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

RONDER, D. & THOMPSON, P., **Past Simple. Learning English through History**, Garnet Publishing, 2012

SWAN, M., **Practical English Usage**, 3rd edition, Oxford University Press, 2005

Complementary Bibliography

SÁNCHEZ, M.E. & ARROYO, M. L., **English for Art and Humanities**, Netbiblo, 2010

GOMBRICH, E.H. & HARPER, C., **A Little History of the World**, Yale University Press, 2005

JAMES, S., **Ancient Rome (Eyewitness Guides)**, Dorling Kindersley Education & British Museum, 1990

FINGER, B., **13 Art Movements Children Should Know**, Prestel, 2014

SWAN, M. & WALKER, **How English Works. A Grammar Practice Book with Answers**, Oxford University Press, 1997

OXENDEN, C., **New English File, Intermediate, Student's Book**, Oxford University Press, 2010

Collins COBUILD English Dictionary, HarperCollins Publishers, 2010

Oxford Spanish Dictionary, Oxford University Press, 2015

Recomendacións

Other comments

Ao longo do curso entregarase una documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma Moovi, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
History of pre-Columbian and colonial America				
Subject	History of pre-Columbian and colonial America			
Code	002G251V01105			
Study programme	Grado en Geografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	1st	1st
Teaching language	Galician			
Department				
Coordinator	Campos Álvarez, José Ramón			
Lecturers	Campos Álvarez, José Ramón			
E-mail	xrcampos@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal			
General description	Study of the origins and development of the American native cultures and of the processes of discovery, conquest and colonisation of the new world. English Friendly subject: International students may request from the teachers: a) resources and bibliographic references in English, b) tutoring sessions in English, c) exams and assessments in English.			

Training and Learning Results				
Code				
A3	Students will be able to gather and interpret relevant data (normally within their field of study) that will allow them to have a reflection-based considered opinion on important issues of social, scientific and ethical nature.			
A4	Students will be able to present information, ideas, problems and solutions both to specialist and non-specialist audiences.			
A5	Students will acquire the learning skills that are required to pursue further studies with a high degree of independence.			
B1	To understand the processes developing in different spatial-temporal scales and in different socio-cultural contexts.			
C12	Critical awareness of the relationship between current events and processes and those from the past.			
C13	Awareness of and respect for points of view arising in different cultural/national backgrounds.			
C14	Knowledge of the general diachronic structure of the past.			
C16	In-depth knowledge of one or more specific periods of the past history of humanity.			
C22	Knowledge of universal history.			
D1	Analysis and synthesis skills.			
D2	Knowledge-application skills.			
D3	Organization and planning skills.			
D4	Oral and written communication skills in one's own language.			
D7	Critical-thinking skills.			
D8	Ethical commitment and social responsibility.			
D9	Teamwork in different contexts.			
D10	Awareness of diversity and multiculturalism.			
D11	Independent-learning skills.			
D16	Knowledge of other cultures.			

Expected results from this subject				
Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Knowledge of the main concepts of the History of America	A3		C14 C16	D4 D7 D9 D10 D16
Knowledge of the historical processes Americans, his causes, development and consequences	A3	B1	C14 C16	D7 D11 D16
Knowledge of the American History in a perspective compared	A5	B1	C12 C13 C22	D1 D7 D8 D11 D16

Critical consciousness of the relation between the events and current processes and the past	A5	B1	C12 C13 C14	D2 D3
Analysis and assessment of the concepts learnt from the use of historical sources and of the historiographical interpretations.	A3			D2 D7 D16
Preparation and presentation, oral and writing, of monographic works, individual or communities, based in specific bibliography	A4	B1	C13	D1 D2 D3 D4 D7 D9

Contents

Topic

1. Pre-Columbian America	1.1 The origins of the American man 1.2 The first cultures and the models of social organisation 1.3 The big native cultures
2. Colonial America	2.1 The atlantic navigations 2.2 Discovery and conquest of America 2.3 The diverse models of occupation of the territory and his administrative organisation 2.4 The economy of the European colonies 2.5 Society and culture in the colonial period

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Introductory activities	1	0	1
Lecturing	22	34	56
Scientific events	2	0	2
Mentored work	5	20	25
Problem solving	4	15	19
Workshops	6	14	20
Seminars	7	15	22
Objective questions exam	2	2	4
Systematic observation	1	0	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

	Description
Introductory activities	Explanation of the methodology and the program of activities of the subject, as well as the evaluation system.
Lecturing	Exposition of the lines of interpretation and development of the topics that are part of the content program.
Scientific events	Assistance to events or informative activities.
Mentored work	Attention customised the resolution of problems derived of the realisation of the individual works.
Problem solving	Actividades destinadas a ejercicios prácticos.
Workshops	Sessions aimed at groups that will work from the beginning of the course on a specific practical topic. These jobs will also have tutelage hours. Two hours are reserved for attending cross-themed activities organized by the Department and the Faculty.
Seminars	Discussion and resolution of problems arising in carrying out the practical work and in the master classes

Personalized assistance

Methodologies Description

Lecturing	The personalised attention will consist in the resolution of doubts and review of the materials used by the students. The follow-up will make through the following resources: virtual Course in the platform Moodle (Moovi, UVigo) and email. Face-to-face teaching: follow-up in the classroom and in the seminar of computing of the Faculty. Teaching no face-to-face: Remote Campus (link in Moovi).
-----------	---

Mentored work	The personalised attention will consist in the resolution of doubts and review of the materials used by the students. The follow-up will make through the following resources: virtual Course in the platform Moodle (Moovi, UVigo) and email. Face-to-face teaching: follow-up in the classroom and in the seminar of computing of the Faculty. Teaching no face-to-face: Remote Campus (link in Moovi).
Problem solving	The personalised attention will consist in the resolution of doubts and review of the materials used by the students. The follow-up will make through the following resources: virtual Course in the platform Moodle (Moovi, UVigo) and email. Face-to-face teaching: follow-up in the classroom and in the seminar of computing of the Faculty. Teaching no face-to-face: Remote Campus (link in Moovi).

Assessment						
	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Mentored work	The supervised work sessions will be evaluated by carrying out a project to be developed on a topic on the program. Which will account for the following learning outcomes: Preparation and presentation, oral and written, of monographic, individual or collective works, based on specific bibliography.	30	A4	B1	C13	D1 D2 D3 D4 D7 D9
Problem solving	Text comments and graphic material that will be provided by the teacher. Which will account for the following learning outcomes: Analysis and assessment of the concepts learned from the use of historical sources and historiographical interpretations. Continuous evaluation of the autonomous work of the students, through the performance of the activities and tests that make up the programming of the subject. Which will account for the following learning outcomes: Knowledge of the History of America from a comparative perspective.	20	A3		C22	D2 D7 D16
Objective questions exam	Tests that assess knowledge and that include short-answer questions, text and image comments. Which will account for the following learning outcomes: Knowledge of historical processes, their causes, development and consequences.	40	A3	B1	C14 C16	D2 D7 D11 D16
Systematic observation	Tests that assess knowledge and that include short-answer questions, text and image comments. Which will account for the following learning outcomes: Knowledge of historical processes, their causes, development and consequences.	10	A5	B1	C12 C13 C22	D1 D7 D8 D11 D16

Other comments on the Evaluation

Los alumnos que se acojan a la modalidad semipresencial podrán seguir la asignatura a través del Curso Virtual en la plataforma de teledocencia Moodle de la Universidade de Vigo, que podrán acceder a los materiales necesarios para la adquisición de competencias y consecución de resultados. de aprendizaje, tanto de nuestro contenido teórico como práctico. Se especificarán las metodologías docentes, las actividades de evaluación, junto con el calendario de impartición (presencial o a distancia) que quedará claramente establecido. Las actividades que requieren asistencia serán sustituidas por otras que podrán acceder al mismo porcentaje de la nota. El seguimiento individual de la participación de los alumnos a través de las TIC se realiza mediante las herramientas propias de la plataforma (participación, estadísticas de acceso, pruebas o ejercicios online, etc.). El estudiante debe cumplir con los requisitos mínimos de asistencia necesarios para la evaluación continua. También deberás asistir a las pruebas que el/los profesor/es tendrán como imprescindibles.

Los estudiantes que elijan ser evaluados mediante la modalidad de evaluación global deberán comunicarlo al profesorado responsable de la materia en el plazo de 31 días hábiles desde el inicio de cada cuatrimestre (artículo 19.4 del Reglamento sobre avaliación, a calificación ea calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado da Universidade de Vigo).

Los alumnos que no puedan optar a la evaluación continua serán evaluados sobre los contenidos del programa de la asignatura mediante una prueba escrita, que supondrá el 70% de la nota final, y un trabajo obligatorio que supondrá el 30% de la misma.

Sources of information

Basic Bibliography

BETHELL, L. (ed.), **Historia de América Latina (Vols. I-IV)**, 1ª, Crítica, 1990-2003
CARRERA DAMAS, G., **Historia General de América Latina**, 1ª, Trotta-UNESCO, 1999-2008
SIXIREI PAREDES, C., **Historia de América. T. I**, 1ª, Ir Indo, 2009

Complementary Bibliography

ALCINA FRANCH, J., **Las culturas precolombinas de América**, 1ª, Alianza Editorial, 2009

AMORES CARREDANO, J.B. (Coord.), **Historia de América**, 1ª, Ariel, 2006

ELLIOTT, J. H., **Imperios del mundo atlántico. España y Gran Bretaña en América (1492-1830)**, 3ª, Taurus Historia, 2011

ESPINO LÓPEZ, A., **La invasión de América**, 1ª, Arpa Editores, 2022

MALAMUD, C., **Historia de América**, 2ª, Alianza, 2010

MARCHENA, J.; GARAVAGLIA, J.C., **América Latina de los orígenes a la independencia**, 1ª, Crítica, 2005

Recommendations

Subjects that continue the syllabus

Contemporary American history/O02G251V01901

Other comments

Throughout the course, detailed documentation on the development of the activities will be delivered. This information will be offered through the Moodle platform (<https://moovi.uvigo.gal/>), so all students must be registered on the platform and have their profile data covered.

IDENTIFYING DATA**Geography: Basics of human geography**

Subject	Geography: Basics of human geography			
Code	002G251V01201			
Study programme	Grado en Geografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1st	2nd
Teaching language	Spanish Galician			
Department				
Coordinator	Somoza Medina, Xosé			
Lecturers	Somoza Medina, Xosé			
E-mail	xose.somoza@uvigo.gal			
Web	http://moovi.uvigo.es			
General description	The character of basic training of this matter in the Degree of Geography and History comes justified by the contribution that from the same realises to the training of the future graduated: in Foundations of Human Geography does a good approximation to the knowledge of the big social problems that affect to big part of the Humanity to beginnings of the millennium. Measure and interpret the demographic dynamics and his consequences, the urban transformations, the problems of the rural world or the environmental impacts of the multiple economic activities, etc., form the central core of the matter of study and of here his importance in the Degree			

Training and Learning Results

Code				
A1	Students will have shown they have sufficient knowledge and understanding of an area of study, starting after completion of general secondary education, and normally reaching a level of proficiency that, being mostly based on advanced textbooks, will also include familiarity with some cutting-edge developments within the relevant field of study.			
A3	Students will be able to gather and interpret relevant data (normally within their field of study) that will allow them to have a reflection-based considered opinion on important issues of social, scientific and ethical nature.			
A5	Students will acquire the learning skills that are required to pursue further studies with a high degree of independence.			
B2	To know the territory (environment, society, culture) from a diachronic and a synchronic perspective.			
B3	To acquire the skills that are necessary to register, analyze and interpret relevant geographical and historical data.			
C2	To know the key concepts and developments of the field of Human Geography.			
C3	To know the key concepts and developments of geographical spaces (physical, human and economic aspects) in their social and territorial dynamics.			
C4	Critical awareness of the relationship between geographical, physical and human phenomena on different territorial scales.			
C5	Integration of the spatial and temporal dimensions in the explanation of territorial processes.			
C6	Knowledge and application of the fundamental research methods and techniques in geography.			
C7	Correct use of geographical information as an instrument of interpretation of territorial systems.			
C8	Development and application of methods of field work.			
D1	Analysis and synthesis skills.			
D4	Oral and written communication skills in one's own language.			
D5	Knowledge and information-management skills.			
D7	Critical-thinking skills.			
D9	Teamwork in different contexts.			
D11	Independent-learning skills.			
D15	Awareness of environmental issues.			

Expected results from this subject

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Knowledge of the fundamental concepts of the Physical Geography, the Human Geography and the Geographic Analysis, integrated in the process of development of the field discipline of the Geography	A1 A3	B2	C2 C5	D1 D4 D15
Understanding of the geographic phenomena like demonstration of complex relations between physical variables, human and socioeconomic	A1 A3	B2 B3	C3 C4	D1 D4 D7 D11 D15

Taking of consciousness on the contributions of the geographic science in the academic and social field, manifested through a critical reasoning that *incida in environmental and cultural appearances	A3	B3	C4 C5	D1 D4 D7
Knowledge and qualification for the selection, handle and treatment of the information and geographic data in a context discipline and multidisciplinary	A5	B3	C6 C7 C8	D1 D4 D5 D9 D15
Skill for the realisation of work, using technical of qualitative and quantitative character, and put in value for the diversity and social welfare	A3 A5	B3	C6 C7 C8	D4 D5 D7 D9 D11

Contents

Topic

1. Epistemological introduction. Concepts, cronological and thematic evolution.	1.1. Basic concepts and scope of the human geography. 1.2. The place of the human geography in the science. 1.3. History of the human geography. Since the classical era to the 19th century. 1.4. Changes in the scientific paradigms. Human geography in the 20th century and nowadays.
2. The subdisciplines of the human geography. Main characteristics and applications of the scientific knowledge.	2.1. The geography of the population. 2.2. The geographic study of the rural spaces. 2.3. The geographic study of the urban spaces. 2.4. The geographic study of the industrial spaces. 2.5. The geographic study of the tourist spaces. 2.6. The geographic study of the trade. 2.7. Geography and transports. 2.8. The political geography and the geography of administration. 2.9. Electoral geography.

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lecturing	15	10	25
Problem solving	5	20	25
Seminars	5	10	15
Studies excursion	0	10	10
Design Thinking	4	12	16
Debate	3	9	12
Flipped Learning	3	9	12
Gamification	2	0	2
Essay questions exam	3	20	23
Systematic observation	10	0	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

	Description
Lecturing	Theoretical class in which the teaching staff explains contained through concepts, models, theories and practical examples, with the help of digital presentations and specific pages of internet.
Problem solving	Approach, analysis, resolution and debate of a problem or exercise, related with the thematic of the subject given in the previous theoretical hour.
Seminars	Work in depth on a subject. Enlargement and relation of the contents given in the classroom with the autonomous work of the student. It can be codirected by a different person to the responsible of the subject.
Studies excursion	Realisation of visits to concrete places guided by the teaching staff, that show "in situ" concepts and contents seen in the classroom.
Design Thinking	Cooperative resolution of challenges or problems following the phases of a rationalized process exposed by the professors.
Debate	Activities where two or more groups defend contrary postures on a determinate subject.
Flipped Learning	To maximize the time in class for the interaction and the active application of the knowledge, whereas the basic content is studied out of the classroom, with the guide of the professors.
Gamification	Use of games to achieve competitions and boost the interest and the participation.

Personalized assistance

Methodologies Description

Problem solving	The practices and exercises that will pose after each theoretical session will be developed of individual way by the students, but guided by the educational personnel, step by step.
-----------------	---

Assessment

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Problem solving	Evaluation of the work of the student in the practices and exercises realized in kind through the manufacture of a Portafolio of the subject or Folder of learning, where collect all the practices of the course. This technique of collection and organisation of evidences promotes the reflection of the student envelope his evolution and shows the attainment of professional competitions.	10	A1 A3 A5	B3 C6 C7	C5 D4 D5 D7 D11 D15	D1
Seminars	It will evaluate the participation of the students in the task developed in the classroom, attending to the criteria of academic rigour, capacities of analysis and discursive, and propositive attitude.	5	A3 A5	B3 C5	C4 D4 D5 D7	D1
Studies excursion	The fielworks will be evaluated from the behaviour and attitude of the student and with the delivery of the memories of each excursion, that will follow the rules marked by the teaching staff.	15		B2 B3	C2 C3 C4 C5 C7 C8	D1 D15
Design Thinking	It will evaluate the participation of the students in the task developed in the classroom, attending to the criteria of academic rigour, capacities of analysis and discursive, and propositive attitude.	5	A1 A3 A5	B3 C6	C5 D4 D5 D7 D9	D1
Debate	It Will evaluate the participation in the task developed in the classroom, attending to the different rols followed by each student and to the criteria of academic rigour, capacities of analysis and discursive, and propositive attitude.	5	A3 A5	C2 C3 C4 C7	D1 D4 D5 D7 D9 D15	D1
Flipped Learning	It will evaluate the participation of the students in the task developed in the classroom, attending to the criteria of academic rigour, capacities of analysis and discursive, and propositive attitude.	5	A1 A3 A5	B2 B3 C6 C7	C2 C3 D4 D5 D11	D1
Gamification	The games that do in the classroom will establish since the start how evaluate each play.	5	A1 A3	B2 B3	C3 C4 D5	D1
Essay questions exam	The general examination will feature of a listed of concepts to define, a series of concrete theoretical questions to develop, an essay posed splitting of the debates and discussions carried out in the classroom and the comment of an image, extracted from the watched in the theoretical presentations.	40	A1 A3 A5	B2 C3 C4	C2 D4 D7 C5 D15 C7	D1
Systematic observation	Observation by the teaching staff of the student's learning progress throughout the course. The evaluation criteria are based on the sequences of grades and teacher notes taken during the class practices and assignments completed for the subject.	10	A1 A3 A5	B3 C6 C7	C5 D4 D5 D7 D11 D15	D1

Other comments on the Evaluation

The student's acquired competencies and knowledge will be assessed using a system of continuous assessment. The final numerical grade will range from 0 to 10, in accordance with current legislation.

Students who do not follow the continuous assessment system may sit the final exams scheduled in the Faculty's examination timetable, and will take a written test consisting of a theoretical part, which will account for 60% of the final mark, and a practical part, which will account for the remaining 40%.

Second sitting: Students on the continuous assessment system will be assessed by a final theoretical-practical exam, which will count for 50% of the final mark. The marks for practical work completed in class and for field trips will be retained. Students who choose not to follow the continuous assessment will have an exam in the second sitting with the same characteristics as the first. This written test will consist of a theoretical part, which will account for 60% of the final mark, and a practical part, which will account for the remaining 40%.

Sources of information

Basic Bibliography

AGUILERA, M. J. et al., **Ejercicios prácticos de Geografía Humana**, UNED, 2002

ROMERO, J. (coord.), **Geografía Humana**, Ariel, 2007

SEGRELLES, J. (Dir.), **Geografía Humana**, Editorial Club Universitario, 2002

Complementary Bibliography

ALBET, A. y BENEJAM, P., **Una Geografía Humana renovada. Lugares y regiones en un mundo global**, Vicens Vives, 2001

BAILLY, A. y BÉGUIN, H., **Introduction à la géographie humaine**, Armand Colin, 2001

HIERNAUX, D. y LINDÓN, A. (Dir.), **Tratado de Geografía Humana**, Anthropos, 2006

JOHNSTON, R. et alt., **The Dictionary of Human Geography**, Blackwell, 2000

NOGUÉ, J. y ROMERO, J. (eds.), **Las otras geografías**, Tirant Lo Blanch, 2006

ZÁRATE, M.; RUBIO, M., **Paisaje, Sociedad y Cultura en Geografía Humana**, Ed. Ramón Areces, 2011

Recommendations

Subjects that continue the syllabus

Geography: spaces and societies/O02G251V01301

Geography of Galicia/O02G251V01908

Applied geography. Territory and landscape/O02G251V01505

Subjects that it is recommended to have taken before

Geography: Basics of physical geography/O02G251V01101

IDENTIFYING DATA				
Historia: Introducción á historiografía				
Subject	Historia: Introdución á historiografía			
Code	002G251V01202			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Rodríguez Teijeiro, Domingo			
Lecturers	Rodríguez Teijeiro, Domingo			
E-mail	teijeiro@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.es			
General description	Introdución ao estudo dos fundamentos básicos da historiografía, prestando especial atención ás características expistemolóxicas da ciencia histórica e á xénese e desenvolvemento das diversas teorías históricas, incluídas as tendencias e escolas actuais.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica
C17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente
D1	Capacidade de análise e síntese
D5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
D9	Traballo en equipo en diversos contextos

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Formación para interpretar adecuadamente as sociedades do pasado.	A5	B3		
Coñecemento dos principais problemas e debates historiográficos.	A4		C17	D1 D5 D9

Contidos

Topic	
1. O pensamento historiográfico.	1.1. Das orixes á Ilustración. 1.2. Da Ilustración á aparición das grandes escolas historiográficas.
2. As grandes correntes historiográficas.	2.1. O Materialismo Histórico. 2.2.. A escola de Annales. 2.3. A historia económica.
3. Tendencias actuais e novos enfoques.	3.1.. A historia social. 3.2. A historia política. 3.3.. A historia das mentalidades. 3.4. A historia cultural. 3.5. Outros enfoques: da biografía histórica á historia de xénero.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Lección maxistral	22	55	77
Eventos científicos	2	0	2
Traballo tutelado	5	30	35
Seminario	8	14	22
Resolución de problemas de forma autónoma	2	1	3

Resolución de problemas	3	0	3
Exame de preguntas de desenvolvemento	6	0	6
Observación sistemática	1	0	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades orientadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición dos contidos da materia.
Eventos científicos	Asistencia a actividades de temática transversal ou diversa organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia ou a Área de Historia Contemporánea
Traballo tutelado	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado orientados ao achegamento aos instrumentos de recompilación de información e ás fontes propias da época contemporánea. Deberán estar asignados inexcusamente antes do remate do primeiro mes do cuadrimestre.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo individual ou en grupo sobre un tema específico a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistras.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades orientadas á resolución de problemas e/ou exercicios na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistras que inclúan a resolución de forma autónoma de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos e análise e interpretación de materiais gráficos, gráficos, vieográficos e filmográficos, etc.
Resolución de problemas	Sesións orientadas á formulación de cuestións relacionadas coa materia nas que o alumnado, baixo a supervisión do profesorado, debe desenvolver as solucións axeitadas para a resolución do problema ou exercicio presentado.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	A atención personalizada consistirá na resolución de dúbidas e revisión dos materiais utilizados polo alumnado. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Todo o alumnado: curso virtual na plataforma de Teledocencia Moodle (Moovi, Uvigo), Titoría presencial (despacho), Titoría no Campus Remoto, correo electrónico. Docencia presencial: preferentemente seguimento na aula, seminarios e titorías presenciais. Docencia non presencial: preferentemente seguimento a través da plataforma de teledocencia e titoría no Campus Remoto.
Resolución de problemas	A atención personalizada consistirá na resolución de dúbidas e revisión dos materiais utilizados polo alumnado. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Todo o alumnado: curso virtual na plataforma de Teledocencia Moodle (Moovi, Uvigo), Titoría presencial (despacho), Titoría no Campus Remoto, correo electrónico. Docencia presencial: preferentemente seguimento na aula, seminarios e titorías presenciais. Docencia non presencial: preferentemente seguimento a través da plataforma de teledocencia e titoría no Campus Remoto.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Traballo tutelado	Presentación e entrega, na data sinalada dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorarase o marco teórico, a estrutura e articulación do traballo, a reflexión crítica sobre as fontes e a presentación formal do mesmo. Para superar a materia será preciso obter, nesta proba, unha cualificación mínima de 1,25 puntos dun máximo de 2,5 puntos.	25	C17 D5 D9
Seminario	Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos principais problemas e debates historiográficos Selección, presentación, análise e crítica dos materiais traballados, os cales poderán ser obxecto de avaliación mediante unha proba específica, ben sexa de carácter obxectivo ou doutra natureza, e capacidade para fomentar o debate, a discusión e a participación. Para superar a materia será preciso obter, nesta proba, unha cualificación mínima de 0,5 puntos dun máximo de 1 puntos. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos principais problemas e debates historiográficos	10	D1 D5

Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades orientadas á resolución de problemas e/ou exercicios na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistrais que inclúan a resolución de forma autónoma de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos e análise e interpretación de materiais gráficos, os cales poderán ser obxecto de avaliación mediante unha proba específica, ben sexa de carácter obxectivo ou doutra natureza. Para superar a materia será preciso obter, nesta proba, unha cualificación mínima de 0,75 puntos dun máximo de 1,5 puntos.	15	A5 B3 C17 D1 D5 D9
	Os resultados de aprendizaxe avaliados so: Coñecemento dos principais problemas e debates historiográficos; formación para interpretar adecuadamente as sociedades do pasado.		
Exame de preguntas de desenvolvemento	Valoraranse os coñecementos teóricos da materia, a estruturación de ideas e a precisión e claridade expositiva a través de unha proba de avaliación que podrán incluir tanto exercicios de contido teórico como comentarios de textos, mapas e gráficos. Para superar dita proba será preciso acadar, cando menos, unha cualificación mínima de 2 puntos dun máximo de 4 puntos.	40	C17 D1 D5
	Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos principais problemas e debates historiográficos.		
Observación sistemática	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado, da totalidade das actividades e probas que conforman a programación da materia, incluído o foro. Para o seu control e imprescindible a entrega dunha ficha por parte do alumnado antes de rematar a primeira quincena do cuadrimestre .antes de rematar a primeira quincena do cuadrimestre.	10	A4
	Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos principais problemas e debates historiográficos		

Other comments on the Evaluation

O alumnado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo, deberá acudir e realizar as probas que o profesorado dispoña como imprescindibles. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e, no seu caso, o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia MooVi, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e a consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. A utilización dos materiais postos a disposición do alumnado a través de MooVi deberá respectar os dereitos de autor/a e serán cualificados cun cero calquera proba ou exame nos que se "copien no sustancial obras alleas, dándoas como propias" (dle-rae).

Para todo o alumnado especificaranse en MooVi as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. O seguimento individualizado da participación de cada estudante a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, participación en foros, etc.).

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de "avaliación global" deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuadrimestre (artigo 19.4 do *Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado* da Universidade de Vigo). O alumnado que non decida acollerse á avaliación continua, e o comunique no prazo fixado, examínase de todo o programa da materia, o cal deberá preparar a partir da bibliografía básica sinalada, mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e do resto das actividades prácticas fixadas no curso, que suporán en conxunto un 30% da nota. Todas estas probas, no caso de que así o requiran, deberán estar asignadas, como mínimo, un mes antes da realización do exame oficial de cada convocatoria ou oportunidade e entregaranse non máis aló da data de realización do mesmo en cada una destas. En todos os casos (modalidade presencial, semipresencial e opción polo mencionado art. 19.4), para superar a materia, requírese obter unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 tanto na parte teórica como en todas e cada unha das probas que conforman a parte práctica.

Ao longo do curso entregárase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades, polo que todo o alumnado deberá estar dado de alta na plataforma de teledocencia e ter cubertos os seus datos de perfil.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Aurell, J., Balmaceda, C., Burke, P. y Souza, F., **Comprender el Pasado. Una historia de la escritura y del Pensamiento Histórico**, 1ª, Eds. Akal, 2013

Iggers, G.G., **La historiografía del siglo XX. Desde la objetividad científica al desafío posmoderno**, Fondo de Cultura Económica, 2014

Complementary Bibliography

Pasamar, G. y Ceamanos, R., **Historiografía, Historia Contemporánea e Historia del Presente**, 1ª, Síntesis, 2020

Josep Fontana., **La historia de los hombres**, 1ª, Crítica, 2001

Elena Hernández Sandoica, **Los Caminos de la historia : cuestiones de historiografía y método**, 1ª, Síntesis, 1995

Enrique Moradiellos, **Las Caras de Clío : introducción a la historia de la historiografía**, Universidad de Oviedo, 2009

Elena Hernández Sandoica, **Tendencias historiográficas actuales : escribir historia hoy**, 1ª, Akal, 2004

Sanchez Marcos, F., **Las huellas del Futuro. Historiografía y cultura histórica en el siglo XX**, 1ª, Univ. de Barcelona, 2013

Recomendacións

Other comments

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades, polo que todo o alumnado deberá estar dado de alta na plataforma de teledocencia e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Arte: Arte clásica				
Subject	Arte: Arte clásica			
Code	002G251V01203			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Nodar Fernández, Victoriano			
Lecturers	Nodar Fernández, Victoriano			
E-mail	vnodar@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.es			
General description	O principal obxecto de estudo da Historia da arte son as propias obras de arte, e o seu obxectivo fundamental consiste en chegar a explicar ditas obras e a súa evolución a partires das premisas históricas. O primeiro eslavón dentro desta cadea correspóndelle á arte clásica que se acepta como a pauta estética de base de toda a produción arquitectónica e figurativa do occidente europeo. Ademais de ser a linguaxe clasicista a que ofrezca o camiño formal de máis ampla repercusión a través de toda a historia, expresando diversos contidos. Partindo desta base o terreo que abarca a materia divídese en dous grandes temas: O primeiro, orientado ao estudo da tradición artística grega, partindo da arte arcaica, pasando polo momento clásico coa análise das obras que marcan o cénit da arte grega e consagran o canon, ata a magnificencia e barroquización do período helenístico, que expandirá as súas realizacións pola conca mediterránea e levaraa ata os confíns de oriente. O segundo, dende a Roma primitiva ata a Antigüidade tardía, coa análise das obras clave de Etruria, da Roma republicana e da Roma imperial, abordadas como unha interpretación da estética e do ideal artístico en cada época.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais
B6	Apicalas no contexto do futuro académico e/ou profesional; e crear as bases para futuros estudos de postgrao, especializados e/ou multi-disciplinares
C27	Coñecementos particulares e optativos da Historia da Arte
C28	Coñecemento das distintas metodoloxías da aproximación á Historia da Arte
C29	Coñecemento sistemático e integrado do feito artístico: distintas linguaxes e técnicas da produción artística ao longo da historia
C31	Coñecementos básicos de iconografía como clave para a interpretación de imaxes
C33	Coñecementos sobre documentación, composición de materiais e técnicas construtivas dos bens artísticos mobles e inmobles
C34	Coñecementos instrumentais aplicados á Historia da Arte
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Aplicación dos coñecementos
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
D7	Capacidade de razoamento crítico
D9	Traballo en equipo en diversos contextos
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecemento sistemático e integrado do feito artístico: arquitectura, escultura, pintura e artes menores, os seus elementos integrantes, finalidade e destino.	A1 A3	B1		D1 D11
Aprendizaxe e lectura crítica e integral da obra de arte, tendo en conta a complexidade das súas diferentes interpretacións e significados..	A3 A4		C28 C31 C33	D2 D7 D9
Coñecemento dos fundamentos artísticos da cultura clásica de base humanística.	A5	B6	C27	D5
Comprensión das principais creacións, solucións e elementos do mundo clásico.	A3 A5	B1	C29	D4
Manexo das fontes iconográficas e a súa aplicación para a interpretación e correcta lectura da obra de arte.	A5		C31 C34	
Capacitación para a selección, manexo e tratamento da información e datos artísticos básicos nun contexto tanto disciplinar como multidisciplinar.	A2 A3 A4			

Contidos

Topic	
1.Introdución	1.1. Conceptos fundamentais da arte e linguaxe clásica.
2. A arte grega	2.1. As orixes da arte grega: os comezos da arte monumental grega. O século de Pericles na arquitectura. Os mestres da escultura arcaica. 2.2. O momento clásico: evolución artística ao longo do século V. 2.3. Do clasicismo ao helenismo: a arte helenística.
3. A arte romana	3.1. A Arte romana: dende os comezos á arte da antigüidade tardía. 3.2. A arquitectura: edificios romanos característicos. 3.3. A escultura: relevos históricos, retratística, escultura funeraria. 3.4. Pintura mural, estuco e mosaico.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Lección maxistral	23	30	53
Obradoiro	10	10	20
Eventos científicos	2	0	2
Seminario	3	5	8
Estudo de casos	3	26	29
Exame de preguntas de desenvolvemento	1.5	7.5	9
Exame de preguntas de desenvolvemento	1.5	7.5	9
Cartafol/dossier	4	9	13
Observación sistemática	0	5	5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades previas orientadas á presentación e coñecemento do desenvolvemento da materia.
Lección maxistral	Presentación na aula, mediante a exposición maxistral, dos principais contidos teóricos e conceptos fundamentais da materia.
Obradoiro	Traballos na aula co obxectivo de profundar nos temas abordados nas sesións maxistrais.
Eventos científicos	Asistencia a eventos docentes e/ou divulgativos programados.
Seminario	Seguimento e orientación na execución dos traballos a realizar polos alumnos/as.
Estudo de casos	

Atención personalizada

Methodologies	Description
Actividades introductorias	A atención personalizada consistirá na exposición e tratamento da bibliografía principal que se empregará para o estudo de cada un dos dous grandes bloques temáticos (Grecia e Roma), encamiñado especialmente a que cada alumno poida clarificar cal é o material que debe tratar de cara o traballo de investigación que debe de realizar. TODO O ALUMNADO: na plataforma virtual de docencia Moodle (Moovi Uvigo), Campus Remoto, mail, e na aula e despacho cando sexa posible.

Obradoiro	A atención personalizada incidirá na metodoloxía a seguir para os comentarios de texto e a análise das diferentes obras de arte (exemplificación en casos prácticos de arquitectura, escultura e pintura) TODO O ALUMNADO: na plataforma virtual de docencia Moodle (Moovi Uvigo), Campus Remoto, mail, e na aula e despacho cando sexa posible.
-----------	--

Estudo de casos

Avaliación					
	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Estudo de casos	Os alumnos deberán entregar por escrito diariamente os comentarios de obras de arte clásico propostas polo profesor durante as clases prácticas.	30	A1 A4	C28 C33	
Exame de preguntas de desenvolvemento	O bloque temático sobre a Historia da Arte Grega será avaliado mediante unha proba escrita de resposta longa. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento e comprensión dos principais fundamentos e creacións artísticas do mundo clásico	30	A5	B1 C27 B6 C29 C31	D4 D5
Exame de preguntas de desenvolvemento	O bloque temático sobre a Historia da Arte Romana será avaliado mediante unha proba escrita de resposta longa. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento e comprensión dos principais fundamentos e creacións artísticas do mundo clásico	30	A5	B1 C27 B6 C29 C31	D4 D5
Observación sistemática	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a participación do alumnado. Valorarase tamén o seu traballo autónomo mediante probas de autoavaliación a través de Moodle. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Capacitación para a selección, manexo e tratamento da información. Aplicar os coñecementos e demostrar por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas.	10	A2 A3 A4 A5		

Other comments on the Evaluation

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirán acceso aos materiais precisos para adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Se especificarán as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan poder acceder ao mesmo porcentaxe da nota. O seguemento individualizado da participación do alumno a través da TIC será feito a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estadísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.). O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade, asistindo ás titorías, que serán fixadas nun horario compatible coa súa actividade, para resolver as dúbidas xurdidas no transcurso da avaliación continúa. Asimesmo deberá acudir ás probas que o docente considere imprescindibles.

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de avaliación global deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do *Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado* da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que elixan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

- BIANCHI BANDINELLI, Ranucio, **El arte de la antigüedad clásica: Etruria y Roma**, 1ª, Akal, 2000
 BLANCO FREIJEIRO, Antonio, **Arte griego**, 3ª ed. renov., CSIC, 2011
 BOARDMAN, John, **El arte griego**, 4ª, Destino, 2002
 GARCIA Y BELLIDO, Antonio, **Arte romano**, 5ª, CSIC, 2005
 ROBERTSON, Martín, **El arte griego: introducción a su historia**, 5ª, Alianza, 2006

Complementary Bibliography

- ANDREAE, Bernard, **Arte romano**, 1ª, Gustavo Gili, 1974
 HENIG, Martín, **El arte romano**, 1ª, Destino, 1985
 HENIG, Martín, **El arte romano: una revisión de las artes visuales del mundo romano**, 1ª, Destino, 1985

POLLIT/POLLITT, Jerome Jordan, **Arte y experiencia en la Grecia clásica**, 1ª, Xarait, 1984

RICHTER, Gisela Marie Augusta, **El arte griego: una revisión de las artes visuales de la antigua Grecia**, 4ª, Destino, 1988

WHEELER, Mortimer, **El Arte y la arquitectura de Roma**, Reimp., Destino, 1995

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Historia da arte medieval/O02G251V01404

Subjects that it is recommended to have taken before

Arte: Linguaxes e técnicas artísticas/O02G251V01103

Other comments

Os alumnos que non cursaron Hª da Arte no bachillerato deben completar a súa formación previa coa lectura dun manual dese nivel.

Ao longo do curso entregarase una documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma Moovi, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Archaeology theory and method				
Subject	Archaeology theory and method			
Code	002G251V01204			
Study programme	Grado en Geografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	1st	2nd
Teaching language	#EnglishFriendly Spanish Galician			
Department				
Coordinator	Fernández Fernández, Adolfo			
Lecturers	Fernández Fernández, Adolfo Guilera Iglesias, Cristina			
E-mail	adolfo@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal/course/view.php?id=988			
General description	General introduction to Archeology as a specific historical science in its theoretical, practical and heritage dimensions.			

Study of the specificity and characteristics of the archaeological evidence.

Explanation and application of archaeological methodology as a way of historical knowledge.

English Friendly subject: International students may request from the teachers: a) resources and bibliographic references in English, b) tutoring sessions in English, c) exams and assessments in English.

Training and Learning Results	
Code	
A2	Students will be able to apply their knowledge and skills in their professional practice or vocation and they will show they have the required expertise through the construction and discussion of arguments and the resolution of problems within the relevant area of study.
A3	Students will be able to gather and interpret relevant data (normally within their field of study) that will allow them to have a reflection-based considered opinion on important issues of social, scientific and ethical nature.
B3	To acquire the skills that are necessary to register, analyze and interpret relevant geographical and historical data.
B6	Future application in an academic and/or professional context, and establishing the foundations for future postgraduate, specialized and/or multidisciplinary studies.
C12	Critical awareness of the relationship between current events and processes and those from the past.
C13	Awareness of and respect for points of view arising in different cultural/national backgrounds.
C23	Ability to identify and use appropriately sources of information for historical research.
D1	Analysis and synthesis skills.
D5	Knowledge and information-management skills.

Expected results from this subject	
Expected results from this subject	Training and Learning Results
(*)Formación para interpretar adecuadamente as sociedades do pasado	A2 B3 C13 C23 D1
(*)Emprego correcto dos conceptos, terminoloxía e métodos de análise e interpretación das sociedades preestatais e do cambio histórico	A3 B6 C12 D5

Contents	
Topic	
1.- Theoretical dimension of Archaeology	1.1. Definition and concepts. 1.2. The archaeological evidence. 1.3. Historical development: from «anticuarism» to new archaeology.
2.- Methodological dimension of Archaeology	2.1. Archaeological Prospection 2.2. Archaeological Excavation 2.3. Analysis and interpretation of the archaeological record
3.- Heritage Dimension of the Archaeological remains	3.1. Values, owning and social function of the archaeological heritage. 3.2. Conservation and management of the archaeological heritage.

Planning			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lecturing	31	31	62
Laboratory practical	15	15	30
Scientific events	2	0	2
Objective questions exam	1	15	16
Essay questions exam	1	15	16
Report of practices, practicum and external practices	0	16	16
Systematic observation	0	8	8

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies	
	Description
Lecturing	Activities focused on the practical application of knowledge and acquiring processual abilities, using tools (computer, stereoscopes, theodolite, etc.) and handling materials (computer programs, cartography, aerial photography, etc.) characteristic of the archaeological methodology. The activities will be realized in the Laboratory of Archaeology.
Laboratory practical	We reserve two hours to attend transversal activities, organized by the Department of History, Art and Geography and the Faculty of History
Scientific events	Attendance at events related to the course content held at the faculty itself or in its immediate vicinity.

Personalized assistance

Methodologies	Description
Laboratory practical	Resolution of methodological doubts regarding the practical activities (laboratory, exercises). The student's progress will be done by the following means: virtual teaching platform MooVi (all students), laboratory works (classroom students), virtual classroom in Campus Remoto (telematic students)
Lecturing	Resolution of doubts regarding the contents explained in the lectures. The student's progress will be done by the following means: virtual teaching platform MooVi (all students), classroom attendance (classroom students), virtual classroom in Campus Remoto (telematic students)

Assessment				
	Description	Qualification	Training and Learning Results	
Objective questions exam	Some of the content presented in the lectures will be assessed by a written exam. Evaluation of the learning results "Training to successfully interpret the societies of the past" and "Right application of the concepts, terminology and analysis methods, and interpretation of the pre-state societies and historical changes"	30	A3 B3 C13 C23	D1
Essay questions exam	Some of the content presented in the lectures will be assessed by a written exam. This exam will consist of a presentation on a topic covered in class, such as a case study or a question to be developed. Evaluation of the learning results "Training to successfully interpret the societies of the past" and "Right application of the concepts, terminology and analysis methods, and interpretation of the pre-state societies and historical changes"	30	A3 B3 C13 C23	D1
Report of practices, practicum and external practices	Laboratory practices will be evaluated by the submission of a report. The students must describe the tasks and procedures, including the results of the practical exercises. Evaluation of the learning results "Training to successfully interpret the societies of the past" and "Right application of the concepts, terminology and analysis methods, and interpretation of the pre-state societies and historical changes"	30	A2 B6 C23	D5
Systematic observation	Active participation in theoretical classes and especially in practical classes, whether in face-to-face or blended mode. The monitoring of the course through the Virtual Course on the MooVi e-learning platform (participation in surveys, forums) will be taken into account. Evaluation of the learning results "Training to successfully interpret the societies of the past" and "Right application of the concepts, terminology and analysis methods, and interpretation of the pre-state societies and historical changes"	10	C12 C13	D1 D5

Other comments on the Evaluation

The students who choose the virtual or distance mode can follow the subject through the "Curso Virtual" in the virtual teaching platform Moodle, from the University of Vigo. Here they can access to the necessary materials to acquire the competences and achieve the learning results, both in the theoretical and practical contents. The teaching methodologies and the evaluation activities will be specified, as well as the submission calendar (on-site lesson and distance learning). Activities that require the presence of the student will be replaced by others that allow to achieve the same grade percentage. The individual progress of the student involvement through the ITC will be done by means of the platform tools (involvement, access statistics, fulfil online tests and exercises, etc.). The use of the materials available via Moovi by the students must respect the copyright regulations and those test or exams that "copy in essence the works from others, rendering them as their own" (DLE-RAE) will be graded with a zero (the lowest grade).

To pass the course (and include it in the weighted average with the practical evaluations), you must sit for and achieve a score of at least 5 points on each of the assessment tests (exams and practical report). You must also have submitted the practical report with all the practical exercises. Missing any part of the practical work results in a failing grade for the course. The same conditions apply for the second call.

In addition to the continuous assessment system described, which should be the standard for both in-person and semi-in-person courses, all students may choose to be assessed using the "global assessment" method, which must be communicated to the course instructor within 31 business days from the start of the semester. (art. 19.4 of the Regulation on the Evaluation, Grading, and Quality of Teaching and the Student Learning Process of the University of Vigo). The comprehensive assessment will consist of a conventional written exam on the content of the lecture (60%) and the submission of a practical assignment, to be agreed upon with the professor, equivalent to the laboratory/field practice report and the exercises (text commentaries, stratigraphic analyses) completed in seminars (40%). To pass, it is necessary to pass the exam with a grade of 5 or higher and to pass the practical work with a grade of 5 or higher.

Sources of information

Basic Bibliography

RENFREW, C.; BAHN P., **Arqueología. Teorías, Métodos y Práctica**, Akal, 1993

BENDALA GALAN, M., **La Arqueología**, Salvat, 1991

GUTIERREZ LLORET, S., **Arqueología. Introducción a la historia material de las sociedades del pasado**, Universidad de Alicante, 2001

CARANDINI, A., **Historias en la tierra. Manual de excavación arqueológica**, Crítica, 1993

DOMINGO, I.; BURKE, H.; SMITH, C., **Manual de campo del Arqueólogo**, Ariel, 2007

FRANKOVICH, R.; MANACORDA, D. (Eds.), **Diccionario de arqueología : temas, conceptos y métodos**, Crítica, 2001

GONZALEZ RUIBAL, A.; AYÁN VILA, X., **ARQUEOLOGIA: UNA INTRODUCCION AL ESTUDIO DE LA MATERIALIDAD DEL PASADO**, Alianza Editorial, 2018

García Sánchez, Jorge, **BREVE HISTORIA DE LA ARQUEOLOGIA**, Nowtilus, 2014

BARBA COLMENERO, Vicente; FERNANDEZ ORDOÑEZ, Alberto, **TODO LO QUE HAY QUE SABER DE ARQUEOLOGIA**, Pinolia, 2022

Complementary Bibliography

ALCINA FRANCH, J., **Diccionario de arqueología**, Alianza, 1998

GAMBLE, C., **Arqueología básica**, Ariel, 2008

RENFREW, C.; BAHN P., **Arqueología. Conceptos clave**, Akal, 2008

FERNANDEZ MARTINEZ V., **Teoría y Método de la arqueología**, 2ª, Síntesis, 2000

MCINTOSH, J., **Guía práctica de arqueología**, Blume, 1987

CABALLERO ZOREDA, L. y ESCRIBANO VELASCO, C. (Eds.), **Arqueología de la Arquitectura. El método arqueológico aplicado al proceso de estudio y de intervención en edificios históricos**, Junta de Castilla y León, 1996

HARRIS, E. C., **Principios de estratigráfica arqueológica**, Crítica, 1991

NIETO PRIETO, F. J., **Introducción a la Arqueología Subacuática**, CYMYS, 1984

ROSKAMS, S., **Teoría y práctica de la excavación**, Crítica, 2002

DANIEL, G., **Historia de la Arqueología. De los Anticuarios a V. Gordon Childe**, Alianza, 1974

GRAN-AYMERICH, E., **El nacimiento de la arqueología moderna 1798-1945**, Universidad de Zaragoza, 2001

MANNONI, T.; GIANNICCHEDDA, E., **Arqueología. Materias, objetos y producciones**, Ariel, 2007

BALLART, J., **El patrimonio histórico y arqueológico: valor y uso**, Ariel, 1997

PEREZ-JUEZ GIL, A., **Gestión del Patrimonio Arqueológico**, Ariel, 2006

HERNÁNDEZ HERNÁNDEZ, F., **El patrimonio cultural: la memoria recuperada**, 2002

RODRIGUEZ TEMIÑO, I., **Arqueología urbana en España**, 2004

RIPOLL LOPEZ, Sergio (Coord), **La Prehistoria y su metodología**, 2ª, UNED, 2014

CLINE, Eric H., **Tres piedras hacen una pared. Historias de la Arqueología**, Crítica, 2018

RUIZ ZAPATERO, G. (Dir), **El poder del pasado. 150 años de arqueología en España**, Ministerio Cultura, 2018

GARCÍA DÍAZ, M.; ZAPATA PEÑA, L., **Métodos y técnicas de análisis y estudio en arqueología prehistórica**, UPV, 2013

MINGUEZ GARCIA, M.; CAPDEVILA MONTES, E. (Coords), **Manual de Tecnologías de la Información Geográfica aplicadas a la Arqueología**, Comunidad de Madrid, 2016

FERNANDEZ MARTINEZ V., **Arqueo-Estadística. Métodos cuantitativos en Arqueología**, Alianza Editorial, 2015

Recommendations**Subjects that continue the syllabus**

Applied archaeology/O02G251V01405

Other comments

The students must be subscribed to the platform MooVi and have their profiles edited. In the platform will be included detailed and additional information about the contents and activities of the subject, providing also other types of teaching resources (audiovisual material, documents, links, forums, etc.)

Subject taught by P. Valle and A. Rodríguez, post-doctoral contracts from the UVigo (Margarita Salas fellowship), under the coordination of professor Fermín Pérez Losada.

IDENTIFYING DATA				
Prehistoria universal				
Subject	Prehistoria universal			
Code	002G251V01205			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	1	2c
Teaching language	#PortuguêsAmigável Castelán Galego			
Department	En constitución Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Comendador Rey, Beatriz Pilar			
Lecturers	Comendador Rey, Beatriz Pilar Herrero Alonso, Diego			
E-mail	beacomendador@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal			
General description	A materia Prehistoria Universal aborda dende una perspectiva xeral os principais cambios sucedidos na Historia a partir da orixe da especie humana, e os seus antecesores directos, ata o final da Edade do Ferro. Materia do programa Português amigável. Os/ as estudantes internacionais poderán solicitar ao profesorado: a) materiais e referencias bibliográficas para o seguimento da materia en portugués, b) atender as titorías en portugués, c) probas e avaliacións en portugués.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais
B5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz
C12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
C13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
C14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado
C16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
C22	Coñecemento da historia universal
D1	Capacidade de análise e síntese
D10	Atención á diversidade e multiculturalidade.
D16	Coñecemento doutras culturas

Resultados previstos na materia			
Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia	B1	C12 C14	D1
Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias	A1	C16 C22	D16
Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas	A3 A4	C16	D1
Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna	B5	C13	D10

Contidos
Topic

1. Introducción á Prehistoria.	1.1. A Prehistoria como disciplina científica. 1.2. Instrumentos básicos para o estudo da Prehistoria.
2. Evolución humana e sociedades cazadoras-recoleitoras	2.1. O proceso de hominización. 2.2. O Paleolítico antigo. 2.3. O Paleolítico superior. 2.4. A arte paleolítica.
3. Sociedades produtoras e complexas	2.5. O final das sociedades cazadoras-recoleitoras. 3.1. O Neolítico. 3.2. O Calcolítico. 3.3. A Idade do Bronce. 3.4. A Idade do Ferro. 3.5. A arte das sociedades produtoras.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	23	15	38
Eventos científicos	2	0	2
Obradoiro	12	15	27
Traballo tutelado	0	30	30
Saídas de estudo	3	10	13
Seminario	5	5	10
Traballo	2	5	7
Observación sistemática	0	1	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	9	10
Exame de preguntas obxectivas	2	10	12

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Sesións teóricas con apoio de material didáctico. Estas sesións serán desenvolvidas na aula e/ou mediante a plataforma de Moovi.
Eventos científicos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas polo Departamento de Historia, Arte e Xeografía e pola Facultade de Historia.
Obradoiro	Técnica de aprendizaxe en grupo que ten como finalidade o estudo intensivo dun tema.
Traballo tutelado	Traballo colaborativo con diversas actividades que finalizan na entrega dun documento. Estes traballos deberán ser expostos na aula, ou a través de Campus Remoto, e posteriormente entregados.
Saídas de estudo	Actividade desenvolvida nun contexto externo ao contorno académico universitario relacionado co ámbito da prehistoria.
Seminario	Seguimento da realización dos traballos. Asesoramento, orientación e aclaración de dúbidas sobre á asignatura.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	A atención personalizada consistirá na resolución de dúbidas sobre os contidos da materia e revisión dos materiais xerados polas actividades da asignatura e sobre os traballos tutelados. O seguimento realizarase nas tutorías, sexan presenciais ou online, a través del Campus Remoto, curso virtual na plataforma de teledocencia moodle (Moovi, UVigo) ou correo electrónico.
Traballo tutelado	Deberá facer unha proposta temática, cun esquema incluído, relacionada co programa consultando a bibliografía e o material de Moovi. Esta proposta será supervisada así como a realización do traballo. O seguimento levarase a cabo nas tutorías, sexan presenciais ou online, a través del Campus Remoto, curso virtual na plataforma de teledocencia moodle (Moovi, UVigo) ou correo electrónico.

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results
-------------	---------------	-------------------------------

Traballo	Entregarase un documento sobre a lectura dun texto, análise do seu contido e crítica, e será exposto nunha actividade presencial realizada na aula. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas.	30	A3 A4	C16 D1
Observación sistemática	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a participación do alumnado. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna.	10		B5 C13 D10 D16
Exame de preguntas de desenvolvemento	Os contidos das sesións maxistras e seminarios da segunda parte da materia (Prehistoria Recente) serán avaliados mediante unha proba escrita que incluírá preguntas de desenvolvemento orientadas á análise e explicación dos procesos históricos estudados, así como cuestións obxectivas e exercicios de identificación, análise e interpretación de imaxes ou láminas relacionadas cos contidos da materia. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias, así como capacidade para analizar e interpretar as transformacións sociais, económicas e culturais das sociedades produtoras.	30	A1 A3	B1 C12 C16 D1 D16
Exame de preguntas obxectivas	Os contidos das sesións maxistras e seminarios da primeira parte da materia (Prehistoria Antiga) serán avaliados mediante unha proba escrita que incluírá principalmente preguntas obxectivas de elección múltiple, así como cuestións de resposta breve e exercicios de identificación, análise e interpretación de imaxes ou láminas relacionadas cos contidos estudados. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia e dos principais procesos relacionados coa evolución humana e as sociedades cazadoras-recolectoras.	30	A1	B1 C14 D1

Other comments on the Evaluation

- A Material Virtual na plataforma de teledoncencia MooVi, da Universidade de Vigo, permitirá o acceso aos materiais precisos para adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.
- Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido.
- O estudantado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade, asistindo ás titorías, que serán fixadas nun horario compatible coa súa actividade, para resolver as dúbidas xurdidas no transcurso da avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/a docente considere imprescindibles. No caso do alumnado semipresencial, as actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan poder acceder ao mesmo porcentaxe da nota.
- Para aprobar a materia, será preciso superar cada un dos bloques de avaliación da materia.
- O alumnado que non siga á modalidade de avaliación continua e que non realice a entrega de, como mínimo, o 80% das actividades prácticas nos prazos establecidos, pasará ao modelo de avaliación final.
- A participación do alumnado (10%) será avaliada a través das evidencias da súa implicación continuada nas actividades da materia desenvolvidas mediante a plataforma MooVi (tarefas, exercicios, participación en actividades individuais e colaborativas e demais contribucións académicas). As ferramentas de seguimento da plataforma empregaranse como apoio para a valoración deste proceso.
- O estudantado que elixa ser avaliado mediante a modalidade de avaliación global deberá comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuadrimestre (artigo 19.4 do Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado da Universidade de Vigo).
- O alumnado que non siga a avaliación continua será avaliado dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 90% da avaliación final, e que examinará a adquisición das competencias tanto teóricas como prácticas. O resto (10%) será avaliado mediante observación sistemática.
- Todos os estudantes matriculados na materia deben cumprir o seu compromiso de honestidade académica e respectar os dereitos de autor/a tanto á hora de empregar os materiais postos á súa disposición a través de Moovi, como en calquera tarefa, proba ou exame.

- Calquera indicio de plaxio será cualificado cun cero, entendendo por iso cando se copien no substancial obras alleas, o que inclúe todo tipo de material ou recurso suxeito a propiedade intelectual, desde ideas e imaxes ata softwares ou vídeos, entre outros, sen citarse debidamente dándoa como propias.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Carbonell, E., **Homínidos. Las primeras ocupaciones de los continentes**, Ariel, 2005

Cunliffe, B. (ed.), **Prehistoria de Europa**, Crítica, 1998

Diamond, J., **Armas, gérmenes y acero. Breve historia de la humanidad en los últimos trece mil años.**, Debate, 2006

Díez Martín, F., **El Largo viaje: arqueología de los orígenes humanos y de las primeras migraciones**, Bellaterra, 2005

Gamble, C., **Las sociedades paleolíticas de Europa**, Ariel, 2001

Humphrey, L. & Stringer, C., **Our Human Story.**, Natural History Museum, 2019

Rojo Guerra, M. Garrido, R. y García-Martínez, I., **El Neolítico en la Península Ibérica y su contexto europeo**, Cátedra, 2012

Ruiz-Gálvez, M. L., **La Europa Atlántica en la Edad del Bronce. Un viaje a las raíces de la Europa Occidental**, Crítica, 1998

Sánchez-Romero, M., **Prehistorias de Mujeres. Descubre lo que no te han contado.**, Editorial Destino., 2023

Complementary Bibliography

Bradley, R., **The significance of monuments: on the shaping of human experience in Neolithic and Bronze Age Europe.**, Routledge, 2012

Coppens, Y.; Picq, P., **Los orígenes de la humanidad**, Espasa-Forum, 2004

Collis, J., **La Edad del Hierro en Europa**, Labor, 1989

Delibes, G. & Guerra, E., "Un brindis por el príncipe". **El Vaso Campaniforme en el interior de la Península Ibérica (2500- 2000 a. C.) (Vol. I-II)**, Museo Arqueológico Regional de la Comunidad de Mad, 2019

Díez Martín, F., **Breve historia de los Neandertales.**, Nowtilus, 2011

Díez Martín, F., **Breve historia del Homo Sapiens.**, Nowtilus, 2011

Kristiansen, K., **Europa antes de la Historia. Los fundamentos prehistóricos de la Europa de la Edad del Bronce y Primera Edad del Hierro**, Ediciones Península, 2001

Lewis-Williams, D.; Pearce, D., **Dentro de la mente neolítica**, Akal, 2014

Morell-Rovira, B., Oms, X., Remolins, G., Gibaja, J.F., **Exploring Death. Understanding the Life of Neolithic Societies in Western Mediterranean**, Oxboow Books, 2005

Mouriño, A., Rodríguez, L., Comendador, B., **Unha receita con (Pre)Historia.**, GIDEP. Universidade de Vigo, 2026

Stringer, C. y Andrews, P., **La evolución humana**, Akal, 2005

Remolins, G. et al, **Cocinando los orígenes. Recetas primordiales para entender los inicios del universo, la vida y la humanidad**, FECYT, 2025

Recomendacións

Other comments

Ao longo do curso entregárase una documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma Moodle, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Geography: spaces and societies				
Subject	Geography: spaces and societies			
Code	002G251V01301			
Study programme	Grado en Geografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	2nd	1st
Teaching language	#EnglishFriendly Spanish Galician			
Department				
Coordinator	Álvarez Vázquez, Miguel Ángel			
Lecturers	Álvarez Vázquez, Miguel Ángel			
E-mail	mianalva@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal			
General description	Introduction to the geographical analysis of spaces at the global-local scales. Study of the interactions space-society since new methodological perspectives, of the territorial disequilibriums and of the social problems.			
	#EnglishFriendly subject: International students may request from the teachers: a) resources and bibliographic references in English. b) tutoring sessions in English. c) exams and assessments in English.			

Training and Learning Results	
Code	
A3	Students will be able to gather and interpret relevant data (normally within their field of study) that will allow them to have a reflection-based considered opinion on important issues of social, scientific and ethical nature.
A4	Students will be able to present information, ideas, problems and solutions both to specialist and non-specialist audiences.
A5	Students will acquire the learning skills that are required to pursue further studies with a high degree of independence.
B2	To know the territory (environment, society, culture) from a diachronic and a synchronic perspective.
B3	To acquire the skills that are necessary to register, analyze and interpret relevant geographical and historical data.
C3	To know the key concepts and developments of geographical spaces (physical, human and economic aspects) in their social and territorial dynamics.
C4	Critical awareness of the relationship between geographical, physical and human phenomena on different territorial scales.
C6	Knowledge and application of the fundamental research methods and techniques in geography.
C8	Development and application of methods of field work.
D1	Analysis and synthesis skills.
D4	Oral and written communication skills in one's own language.
D5	Knowledge and information-management skills.
D7	Critical-thinking skills.
D9	Teamwork in different contexts.
D10	Awareness of diversity and multiculturalism.
D11	Independent-learning skills.
D15	Awareness of environmental issues.
D16	Knowledge of other cultures.

Expected results from this subject	
Expected results from this subject	Training and Learning Results
Knowledge and analysis of the geographical reality on global, European and local space-time scales, communicating the reflection on it in the appropriate geographical terms and procedures.	A3 B2 C3 D1 C4 D4 D7 D16
Understanding of geographic phenomena as a manifestation of complex relationships between physical, human and socioeconomic variables.	A3 B2 C4 D1 D4 D7 D15
Knowledge and training for the selection, management and treatment of information and geographic data in a disciplinary and multi-disciplinary context.	A5 B3 C6 D1 D5 D11

Ability to carry out work, using qualitative and quantitative techniques, and value for diversity and social welfare.	A4	B3	C6 C8	D4 D5 D9 D10 D11
---	----	----	----------	------------------------------

Contents

Topic	
1. The geographical space	- Introduction and key concepts - Geography, the science of space
2. Environment and Society	- Nature-society relationships - Sustainability, resilience and planetary boundaries
3. Geographical challenges in today's world	- Migration, industrialisation and urbanisation - Globalisation, geopolitics and strategic resources
4. Scenarios of change and transition	- Limits to growth and systemic crises - New spaces and emerging trends

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Introductory activities	2	1	3
Lecturing	16	15	31
Scientific events	4	4	8
Studies excursion	8	5	13
Seminars	4	0	4
Practices through ICT	10	20	30
Essay questions exam	1	20	21
Objective questions exam	1	10	11
Systematic observation	2	10	12
Problem and/or exercise solving	2	15	17

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

	Description
Introductory activities	Activities to detect previous knowledges, interests and motivations of the students. Presentation of the objective, contents, methodology and development of the subject.
Lecturing	Explanation and reflection of the contained theoretical, guided teaching pole, how referents in the practical applications of the subject.
Scientific events	Days, round tables, conferences and debates that allow going in depth or supplement the contents of the subject, in an academic format and extra-academic.
Studies excursion	Activities of application, contrast and observation of the knowledges in a determinate context in an external space.
Seminars	Attention to the process of the understanding of contents, acquisition of the competencies and realization of activities.
Practices through ICT	Activities of application of the knowledges and of acquisition of basic skills of the subject, through the ICT.

Personalized assistance

Methodologies	Description
Seminars	The attention customized will consist in the review of exercises, proofs and works; in the resolution of doubts and takes of agreements on any aspect of the dynamics of the subject. It Will realize through the following resources: virtual course in the platform Moodle (MooVi, UVigo) and email. Classroom teaching: Tracking in the classroom. Non-classroom teaching: Remote Campus (link in MooVi).
Introductory activities	The attention customized will consist in the orientation of the level of learning required, the introduction to the material, the resolution of doubts and the explanation of the dynamics of the development of the subject. It Will realize through the following resources: virtual course in the platform Moodle (MooVi UVigo) and email. Classroom teaching: Tracking in the classroom. Non-classroom teaching: Remote Campus (link in MooVi).

Assessment

Description	Qualification	Training and Learning Results
-------------	---------------	-------------------------------

Essay questions exam	Tests that include open questions envelope a subject. The students owes to develop, relate, organize and present the knowledges they have about the subject in a reasoned answer. The results of learning evaluated are: Knowledge and analysis of the geographical reality in scales space-temporary global, European and local, communicating the reflection envelope the same us have and suitable geographical procedures; Understanding of the geographical phenomena how demonstration of complex relations between physical variables, human and partner-economic.	40	A3 B2 C3 D1 C4 D4 D7 D15 D16
Objective questions exam	The students will make a questionnaire reasoned, of analysis and interpretation of the thematic topics. The results of learning evaluated are: Knowledge and analysis of the geographic reality in scales space-global storms, European and local, communicating the reflection on to same us have and suitable geographic procedures; Understanding of the geographic phenomena how demonstration of complex relations between physical variables, human and partner-economic.	20	A3 B2 C3 D1 C4 D4 D9 D15 D16
Systematic observation	Monitoring and active participation of students in the classroom, in the field and on the tele-teaching platform. The learning outcomes evaluated are: Knowledge and training for the choice, management and treatment of information and geographic data in a disciplinary and multidisciplinary context	10	A3 A4 A5
Problem and/or exercise solving	The students will resolve the problems and questions posed, applying the knowledges for it analysis of the situations. The results of learning evaluated are: Knowledge, handle and treatment of the information and geographical data in a disciplinary and multi-disciplinary context; Skill stop the realization of work, using techniques of qualitative and quantitative character, and put in value stop the diversity and social welfare.	30	B3 C6 D1 C8 D4 D5 D7 D11 D15

Other comments on the Evaluation

The assessment system for the course includes two modalities from which students may choose: **continuous assessment** and **final (global) assessment**, in accordance with Article 19.2 of the Regulations on assessment, grading, and the quality of teaching and the learning process of the University of Vigo (approved by the Senate on 18/04/2023 and amended on 22/12/2023, consolidated version), hereinafter referred to as the Assessment Regulations.

The choice of final assessment corresponds to the student, who must communicate it within the timeframe and in the manner established by the faculty. This choice entails waiving continuous assessment, both for tests already taken and those pending (Art. 19.4 of the Assessment Regulations).

CONTINUOUS ASSESSMENT consists of carrying out tests and activities distributed throughout the semester. Operationally, it is divided into two parts: a theoretical part and a practical part. The **theoretical part** will be assessed by means of two midterm exams conducted during the course (a multiple-choice test and a development-based exam), which will account for 60% of the final grade. The **practical part** will include problem-solving methodology and/or exercises, and will represent 30% of the grade. The remaining 10% corresponds to **systematic observation**, which will be assessed through small periodic activities throughout the teaching period, with the aim of ensuring students' continuous engagement with the course. This section also includes participation and organization of scientific events.

To pass the course through continuous assessment, **it will be necessary to obtain at least 50% of the maximum grade in each of the two parts (theoretical and practical)**. In addition, students must participate in the activities deemed essential by the teaching staff. If any of these requirements are not met, the provisions of Article 32.2 of the Assessment Regulations will apply, according to which the final grade must reflect as accurately as possible the student's actual performance, and it will not be possible to obtain a passing grade.

As stated in Article 40.4 of the Assessment Regulations, teaching staff may require that submitted work and materials include an explicit declaration of originality, certifying that no sources have been used without proper citation. Plagiarism is understood as the total or partial copying of texts or other elements presented as one's own work without citing their origin, including the use of digital means. Likewise, any deliberate behavior aimed at falsifying the results of an exam or assignment, whether one's own or another student's, carried out as a requirement to pass the course, will be considered academic fraud. Any fraudulent conduct in an assessment activity will result in a grade of zero (fail) in the official record for that assessment opportunity, without prejudice to any disciplinary consequences that may arise.

The use of artificial intelligence tools in the assessment activities of this course must comply with principles of responsible, ethical, and transparent use, in accordance with the guidelines of the Faculty of History and the regulations established by the University of Vigo.

In order to address student diversity and facilitate learning in different contexts, particularly for students recognized under the **SEMI-PRESENTIAL MODALITY**, the course may also be followed through the MooVi e-learning platform, where sufficient resources and teaching materials will be made available to support the acquisition of competencies and successful completion of the course. The teaching materials provided through MooVi are intended solely to support the learning process and must be used exclusively for that purpose. Their use must respect copyright and the conditions established by the teaching staff. Their reproduction, distribution or public communication, whether total or partial, outside the strictly academic context is not permitted.

Through the same platform, the teaching methodologies, assessment activities and corresponding schedule will be specified for both in-person and remote submissions. Individual monitoring of student activity will be carried out using the tools available in MooVi, such as participation records, access statistics, and the completion of online tests or exercises. Regarding transversal activities, such as scientific events organized by the Area, the Department, or the Faculty, in the case of students enrolled in the semi-presential modality, those requiring physical attendance may be replaced by others that ensure the same percentage in the final grade.

FINAL (GLOBAL) ASSESSMENT will consist of a **theoretical exam**, accounting for 60% of the final grade and covering all theoretical content taught during the course, and a **practical exam**, worth 40%, focused on the aspects developed in practical activities, including all exercises carried out during the semester. **To pass the course, it will be necessary to obtain at least 50% of the maximum grade in each of these two components.**

According to Article 21.2 of the Assessment Regulations, these exams will be held exclusively on the official dates established for each assessment opportunity, within the examination period set in the academic calendar. This calendar, which will include the dates, times, and locations of the exams, will be approved by the Faculty Board and published before the beginning of the enrolment period, in accordance with Article 25.1 of the aforementioned regulations.

Sources of information

Basic Bibliography

García Ruiz, J.M.; Arnáez Vadillo, J., **Geografía : la ciencia de los cambios sociales y ambientales**, 9791387985011, 1, McGraw Hill, 2025

Méndez, R. y Molinero, F., **Espacios y sociedades: introducción a la geografía regional del mundo**, 84-344-3457-1, 6, Ariel, 1998

Santos, M., **La naturaleza del espacio: técnica y tiempo, razón y emoción**, 84-344-3460-1, 1, Ariel, 2000

Complementary Bibliography

Rutherford, J.; Williams, G., **Environmental Systems and Societies**, 978-0-19-833256-5, 1, Oxford University Press, 2015

Castree, N., **A Companion to Environmental Geography**, 978-1-4051-5622-6, 1, Wiley-Blackwell, 2009

Fernández Durán, R.; González Reyes, L., **En la espiral de la energía**, 978-84-127774-4-4, 4, Baladre, 2024

Berners-Lee, M., **There is no planet B : a handbook for the make or break years**, 978-1-108-82157-5, 1, Cambridge University Press, 2021

Stiglitz, J., **El malestar en la globalización**, 9788490626030, 1, Penguin Random House, 2015

Rowntree, L., **Diversity amid globalization: world regions, environment, development**, 978-0-13-600554-4, 4, Pearson Prentice Hall, 2009

Instituto Español de Estudios Estratégicos, **Globalización e identidades. Dilemas del siglo XXI**, 9788490914373, 1, Ministerio de Defensa, 2019

Sassen, S., **Expulsiones : brutalidad y complejidad en la economía global**, 978-987-1566-95-2, 1, Katz, 2015

Bauman, Z., **Mundo Consumo. Ética del individuo en la Aldea Global**, 978-84-493-2339-3, 1, Paidós, 2010

Recommendations

Subjects that continue the syllabus

Applied geography. Territory and landscape/O02G251V01505

Subjects that it is recommended to have taken before

Geography: Basics of physical geography/O02G251V01101

Geography: Basics of human geography/O02G251V01201

Other comments

The course guide outlines the general framework of the subject and is conceived in a flexible manner. It may require adjustments throughout the academic year due to classroom dynamics or unforeseen circumstances.

Throughout the course, detailed documentation on the development of activities will be provided. This information will be made available through the MooVi platform, so all students must be registered on the platform and have their profile information completed.

IDENTIFYING DATA				
Historia: Fontes de información en humanidades				
Subject	Historia: Fontes de información en humanidades			
Code	002G251V01302			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	2	1c
Teaching language	Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Pérez Rodríguez, Francisco Javier Vaquero Díaz, María Beatriz			
Lecturers	Pérez Rodríguez, Francisco Javier Vaquero Díaz, María Beatriz			
E-mail	mdiaz@uvigo.es fjperez@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal/			
General description	A materia Fontes de Información en Humanidades permite ao alumnado identificar e coñecer a natureza, función e tipoloxía das principais fontes de información no ámbito das humanidades. Permite tamén coñecer e utilizar os principais instrumentos e recursos de recompilación de información existentes, co fin de elaborar repertorios de fontes de información en Historia, Historia da Arte e Xeografía. Por último, capacita aos estudantes para utilizar con destreza distintos estilos de citas e referencias bibliográficas.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.			
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
B6	Apicalas no contexto do futuro académico e/ou profesional; e crear as bases para futuros estudos de postgrao, especializados e/ou multi-disciplinares			
C6	Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica			
C7	Uso correcto da información xeográfica como instrumento de interpretación dos sistemas territoriais			
C18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas			
C23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica			
C30	Coñecemento das principais fontes literarias e documentais da Historia da arte			
C32	Coñecemento práctico dos procesos básicos da metodoloxía científica en Historia da Arte			
C34	Coñecementos instrumentais aplicados á Historia da Arte			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio			
D5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento			
D6	Resolución de problemas e toma de decisións.			
D7	Capacidade de razoamento crítico			
D9	Traballo en equipo en diversos contextos			
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecemento dos recursos de recompilación e busca de información xerais.	A3 A5	B6	C18	D5
Dominio dos instrumentos de recompilación de información en humanidades.	A3 A5	B6	C7 C18 C23	D1 D5 D9 D11
Destreza na utilización dos sistemas de citas e referencias bibliográficas.	A4	B6	C23 C34	D4 D5

Contidos

Topic

1.- Fontes de Información xeral	1.1.- Conceptos e vocabulario básico sobre fontes de información. 1.2.- Fontes de información xeral (formatos e soportes). 1.3.- Transferencia e normalización da información. 1.4.- Fontes de información especializada.
2.- Recuperación de información en humanidades.	2.1.- Necesidades de información e tipoloxía das fontes primarias e secundarias en Historia, Historia da Arte e Xeografía. 2.2- Recursos para identificar e localizar información en humanidades.
3.- Sistemas de citas e referencias bibliográficas.	3.1.- Normas e estilos de citas e referencias bibliográficas. 3.2.- Xestores bibliográficos.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Lección maxistral	12	12	24
Eventos científicos	2	0	2
Resolución de problemas	10	10	20
Traballo tutelado	15	20	35
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	15	17
Cartafol/dossier	0	20	20
Presentación	2	8	10
Observación sistemática	6	15	21

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Sesións de aula encamiñadas a tomar contacto co alumnado, presentar a materia e coñecer as súas competencias, motivacións e intereses.
Lección maxistral	Exposicións introductorias nas que se familiarizará o alumnado coas principais fontes de información, a súa valoración crítica, os recursos de recompilación existentes e a utilización dos sistemas de citas e referencias bibliográficas.
Eventos científicos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Resolución de problemas	Sesións na aula de informática nas que se traballará a procura, selección, recuperación e estilos de citas bibliográficas das fontes de información necesarias para o traballo de curso.
Traballo tutelado	Actividades en grupo nas que se tutelará a realización dun proxecto consistente na procura, selección e valoración das fontes de información necesarias para o estudo dun mosteiro galego.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	Orientación e guía realizada durante a procura de fontes de información a través de recursos electrónicos e a elaboración da memoria, bibliografía e exposición dos traballos tutelados. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual en Moovi e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Aula Virtual en Campus Remoto (enlace en Moovi).
Resolución de problemas	Orientación e guía realizada durante os exercicios de procura, selección, recuperación e estilos de citas de fontes bibliográficas. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual en Moovi e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Aula Virtual en Campus Remoto (enlace en Moovi).
Tests	Description

Cartafol/dossier	Orientación e guía para a elaboración dun informe pormenorizado sobre a valoración das fontes seleccionadas que incluírá bibliografía final e citas ao rodapé. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual en Moovi e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Aula Virtual en Campus Remoto (enlace en Moovi).
------------------	--

Avaliación					
	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Exame de preguntas de desenvolvemento	O alumnado examínase dos seus coñecementos sobre os contidos teóricos da materia. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos recursos de recompilación e búsqueda de información xerais. Capacidade de selección e valoración crítica das fontes de información. Destreza na utilización dos sistemas de citas e referencias bibliográficas. Comunicación oral e escrita en idioma propio.	40	A4 A5	C18 C23 C30	D1 D4 D5 D7
Cartafol/dossier	O alumnado elaborará en grupo e entregará a través de Moovi un informe coa a valoración das fontes de información integradas no traballo de curso que incluírá bibliografía final e citas ao rodapé. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Dominio dos instrumentos de recompilación de información en Humanidades. Capacidade de selección e valoración crítica das fontes de información. Destreza na utilización dos sistemas de citas e referencias bibliográficas. Comunicación oral e escrita en idioma propio.	40	A3 A4 A5	B6 C7 C18 C23 C30 C32 C34	D1 D4 D5 D6 D7 D9 D11
Presentación	Presentación dos resultados obtidos no traballo de curso, na que participarán todos os integrantes do grupo, que serán cualificados de forma individual. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Capacidade de selección e valoración crítica das fontes de información. Destreza na utilización dos sistemas de citas e referencias bibliográficas. Comunicación oral e escrita en idioma propio.	10	A4 A5	B6	D1 D4 D5 D6 D7 D9 D11
Observación sistemática	Valoración do traballo autónomo do alumnado mediante a realización de cuestionarios e exercicios sobre os contidos da materia a través de Moovi. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Dominio dos instrumentos de recompilación de información en Humanidades. Destreza na utilización dos sistemas de citas e referencias bibliográficas.	10	A3 A5	B6 C7 C18 C23 C30	D1 D5 D6 D11

Other comments on the Evaluation

O alumnado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir e realizar as probas que o profesorado dispoña como imprescindibles. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual en Moovi e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVvi).

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual en Moovi (UVigo), que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e a consecución dos resultados de aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. A utilización dos materiais postos a disposición do alumnado a través de Moovi deberá respectar os dereitos de autor/a e serán cualificados cun cero calquera proba ou exame nos que se "copien no sustancial obras alleas, dándolas como propias" (DLE-RAE).

Para todo o alumnado especificaranse en Moovi as metodoloxías docentes e as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. O seguimento individualizado da participación de cada estudante a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de avaliación global deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado da Universidade de Vigo) e serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita (45% da nota final), un traballo obrigatorio que valorará e citará as fontes de información necesarias para o estudo dun mosteiro galego

(45% da nota final) e será presentado oralmente (10% da nota final).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

ALÍA MIRANDA, F., **Fuentes de información para historiadores: obras de referencia y bibliográficas**, Trea, 1998

BROCOS, J. M.; ORTIZ, C., **■ Métodos de búsqueda en fuentes de información en ciencias sociales y humanidades ■**, Universitat de Barcelona, 2006

ROMANOS DE TIRATELI, S., **Guía de fuentes de información especializadas: humanidades y ciencias sociales**, GREBYD, 2000

AGUILERA ARILLA, Mª J. et al., **Fuentes, tratamiento y representación de la información geográfica**, UNED, 2003

Complementary Bibliography

CARRIZO SAINERO, G., **La información en ciencias sociales**, Trea, 2000

Fuentes y documentos para la historia del arte, Gustavo Gili, 1982-1983

CARRIZO SAINERO, G. et al., **Manual de fuentes de información**, Confederación Española de Gremios y Asociaciones d, 2000

CORDÓN GARCÍA, J. A. et al., **Manual de búsqueda documental y práctica bibliográfica**, Pirámide, 1999

LÓPEZ YEPES, J. (coord.), **Manual de ciencias de la documentación**, Pirámide, 2006

LÓPEZ CARREÑO, R., **Fuentes de información : guía básica y nueva clasificación.**, UOC, 2017

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Historia: Metodoloxía da historia/O02G251V01401

Other comments

Ao longo do curso entregarase a través da plataforma Moodle documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades do curso. Por esta razón os estudantes deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Historia antiga universal				
Subject	Historia antiga universal			
Code	002G251V01303			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	1c
Teaching language	#EnglishFriendly Galego			
Department				
Coordinator	López Gómez, Helena			
Lecturers	López Gómez, Helena			
E-mail	helena.lopez.gomez@uvigo.gal			
Web	http://moovi.uvigo.gal			
General description	Materia do programa English Friendly. Os/as estudantes internacionais poderán solicitar ao profesorado: a) materiais e referencias bibliográficas para o seguimento da materia en inglés, b) atender as titorías en inglés, c) probas e avaliacións en inglés. A materia de Historia Aniga Universal impártese no 2º curso do grao en Xeografía e Historia e está incluída no bloque de Historia Universal. Neste conxunto, cronoloxicamente, está a continuación da Prehistoria Universal, impartida no 1º curso e antes da Historia Medieval Universal, que se imparte neste mesmo curso. O seu cometido principal é achegar ao alumnado as principais características de dúas culturas no momento en que se asentaron como Estado: primeiros estados: Exipto e Grecia, así como establecer elementos comparativos entre as distintas formas nas que se manifestou o poder en relación co territorio, a sociedade e a relixión.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais
B5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz
C12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
C16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
C20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
C22	Coñecemento da historia universal
D3	Capacidade de organización e planificación
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia		C12 C16 C20 C22	
Coñecemento dos conceptos principais da Historia xeral ou universal	B1	C16 C20 C22	
Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado	A3 A4	C12	D3 D4
Compromiso coa ética e responsabilidade social como cidadán e profesional.	A3 A4	B5	

Contidos

Topic	
Tema 1. Aspectos introductorios	1.1 Definición e límites da Historia Antiga. 1.2. Conceptos e problemática. 1.3. Os límites territoriais e cronolóxicos.

Tema 2. O mundo grego

- 2.1. O mundo minoico e micénico
- 2.2. A cuestión homérica e a idade escura
- 2.3. A Grecia arcaica
- 2.4. A Grecia clásica
- 2.5. Alexandre e a Grecia helenística

Tema 3. O mundo romano

- 3.1. Introducción e fontes de estudo
- 3.2. A Roma monárquica
- 3.3. A época republicana
- 3.4. O Alto Imperio
- 3.5. O Baixo Imperio e a fin do mundo romano

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	2	2	4
Lección maxistral	21	23	44
Eventos científicos	2	0	2
Obradoiro	12	25	37
Traballo tutelado	3	15	18
Seminario	3	3	6
Presentación	4	10	14
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	19	20
Autoavaliación	1	1	2
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
Observación sistemática	0	2	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Realización dun cuestionario (subido á plataforma) para autoavaliar os coñecementos previos sobre a Historia Antiga. Debate na aula ou no campus remoto sobre os coñecementos previos sobre a Historia Antiga e aclaración dos aspectos básicos
Lección maxistral	O material docente empregado na aula será subido con antelación á plataforma de teledocencia, así como outros documentos con contidos teóricos que faciliten a comprensión do temario impartido. As exposicións serán gravadas e subidas á plataforma Moovi
Eventos científicos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o departamento de Historia, Arte e Xeografía e/ou a Facultade de Historia. Na medida do posible é recomendada a súa asistencia; en caso contrario, serán gravadas e deberán visualizarse de xeito virtual.
Obradoiro	Análise individual do material práctico subido á plataforma, na súa maioría textos clásicos que fan referencia á teoría previamente impartida. Realizarase un debate sobre o texto, analizando e interpretando esa fonte primaria; neste caso, de xeito complementario, se deberá entregar un resumo ou esquema ao final da sesión. O alumnado semipresencial fará a reflexión por escrito e subirase ao apartado de tarefas da plataforma Moodle. As dúbidas poden ser consultadas polas vías explícitas no apartado de atención personalizada. Máxima extensión dúas carillas A4.
Traballo tutelado	Deberase escoller un tema relacionado coa sociedade ou a cultura grega ou romana. Salvo excepcións xustificadas, será un traballo individual. Realizarase a presentación na aula ou en remoto
Seminario	Aclaración de dúbidas sobre a materia, tanto daquelas relacionadas coa teoría, como cas diversas prácticas (seminarios, traballos tutelados).
Presentación	O traballo tutelado sobre relixión ou sociedade será seleccionado dunha lixteira ou ben a proposta do alumnado. Deberá ser realizado, salvo casos xustificadas, individualmente. O traballo será entregado na plataforma, na tarefa correspondente, en formato PDF ou en Power Point. O traballo expoñerase na aula ou no campus remoto en aproximadamente 15 minutos e o contido das presentacións será a sorteo.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Obradoiro	A atención personalizada consistirá na resolución de dúbidas e revisión dos materiais das actividades relacionadas coa análise de textos clásicos. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (Moovi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula ou seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en Moovi).

Seminario	A aclaración de dúbidas sobre a materia, tanto dos aspectos teóricos como daqueles relacionadas co seminario, traballos tutorizados serán individuais ou en grupo. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (Moovi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula ou seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en Moovi).
Traballo tutelado	Nos traballos tutelados (relixión ou sociedade) prestarase axuda personalizada tanto no momento da elección (listado subido á plataforma ou proposta do estudantado) como no seu desenvolvemento a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (Moovi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula ou seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en Moovi).
Presentación	Previo a presentación, se comentará os aspectos a tratar. Cando se precise, buscarase asesoramento sobre a maneira máis adecuada de levar a cabo a presentación. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (Moovi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula ou seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en Moovi).

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Obradoiro	Análises e comentarios críticos das fontes que proporcionan o coñecemento da historia antiga: textos, iconografía e material arqueolóxico. Poderá completarse cun análise crítico dalgún documental visionado na aula e/ou subido á plataforma. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia. Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado.	15	C12 D3 C20 D4
Traballo tutelado	Un traballo individual, no que se analice un aspecto da sociedade ou a cultura, a elixir entre Grecia ou Roma. O tema concreto poderá escollerse dun listado ou propoñelo directamente. Expoñerase na aula (física ou remota) e entregarase en formato electrónico (PDF ou Power Point) en Moovi. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos conceptos principais da Historia xeral ou universal. Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado.	25	B1 C12 D3 B5 C22
Presentación	As presentacións e exposicións relaciónanse co traballo tutelado, relativo a un aspecto significativo da cultura ou sociedade e será exposto na aula (física ou remota). Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos conceptos principais da Historia xeral ou universal. Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia.	5	B1 C16 D3 D4
Resolución de problemas e/ou exercicios	Esta proba escrita está unida ao Obradoiro. Consistirá na resolución dun texto a modo de comentario, seguindo as pautas empregadas ao longo do curso no obradoiro das sesións prácticas. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos conceptos principais da Historia xeral ou universal.	15	B1 C16 D4 C20
Exame de preguntas de desenvolvemento	Esta proba escrita está unida á da Sesión Maxistral. A través dela se valorará o coñecemento teórico adquirido na materia e exposto na aula. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos conceptos principais da Historia xeral ou universal.	30	B1 C16 D4 C20 C22
Observación sistemática	Percepción atenta, racional, planificada e sistemática para describir e rexistrar as manifestacións do comportamento do alumnado, valorando aprendizaxes e accións (orde, precisión, destreza, eficacia, participación activa) a través do traballo autónomo en todos os escenarios docentes	10	A3 C16 D3 A4 D4

Other comments on the Evaluation

Para superar a materia é imprescindible acadar a cualificación de 5 entre a proba de resolución de problemas e o exame de preguntas de desenvolvemento. Ademais, os coñecementos de Grecia e Roma deben ser equilibrados, é dicir, non se poderá alcanzar esa puntuación se non se demostra un coñecemento básico de cada unha das culturas.

O alumnado que se acolla á modalidade semipresencial poder seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma teledocencia Moovi, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Así mesmo

as sesións maxistrais serán previamente gravadas. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.). O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles. Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de avaliación global deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artículo 19.4 do *Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado* de la Universidade de Vigo) e serán avaliados de los contenidos del plan de estudios mediante una prueba escrita, que supondrá el 70% de la nota final, y un trabajo obligatorio que representará el 30% de este e serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Assmann, J., **Egipto a la luz de una teoría pluralista de la cultura**, Akal, 1995

Beltran, F. y Marco F., **Atlas de Historia Antigua**, Pórtico, 1996

García Moreno, L. (dir.), **Historia del mundo clásico a través de sus textos. I. Grecia**, Alianza Editorial, 1999

Gómez Espelosín, J., **Historia de Grecia en la Antigüedad**, Akal, 2011

Hernández de la Fuente, D.; López Melero, R., **Civilización griega**, Alianza Editorial, 2014

Kemp, B.J., **El Antiguo Egipto: Anatomía de una civilización**, Crítica, 1996

Kuhrt, A., **El Oriente Próximo en la Antigüedad, Vols. I y II**, Crítica, 2014

Sanmartín Ascaso, J., **Historia antigua del próximo Oriente: Mesopotamia y Egipto.**, Akal, 1998

Complementary Bibliography

Bravo, G., **Historia del mundo antiguo: una introducción crítica**, Alianza, 2008

Domínguez Monedero A.; Pascua, J.I., **Atlas histórico del mundo griego antiguo**, Síntesis, 2006

Fernández Neto, J. (dir.), **Historia antigua de Grecia y Roma**, Tirant lo Blanch, 2005

Gómez Espelosín, J., **Historia de Grecia Antigua**, Akal, 2001

Iriarte Goñi, A., **Historiografía y mundo griego**, Universidad del País Vasco, 2011

Lara Peinado, F. (dir.), **Diccionario de instituciones de la antigüedad**, Cátedra, 2009

Vernat, J.-P. (dir.), **El hombre griego**, Alianza Editorial, 1993

Hornung, E., **Introducción a la Egiptología: estado, métodos, tareas**, Trotta, 2000

Baines, J., **Egipto: dioses, templos y faraones**, Folio, 1993

Brewer, D.J., **Historia de la Civilización egipcia**, Crítica, 2007

Hagen, R.-M., **Egipto: hombres, dioses y faraones**, Taschen, 1999

James, T.G.H., **El pueblo egipcio: la vida cotidiana en el imperio de los faraones.**, Crítica, 2004

Parra Ortiz, J.M. (coord.), **El Antiguo Egipto: sociedad, economía, política**, Marcial Pons, 2009

Schulz, R. Seidel, M., **Egipto. El mundo de los faraones.**, Könnemann, 2007

Urruela, J.J., **Egipto: política, economía y sociedad**, Universidad de Salamanca, 2006

David, R., **Religión y magia en el antiguo Egipto**, Crítica, 2004

VV.AA., **Mitología y Religión del Oriente Antiguo**, Sabadell, 1993

Wilkinson, R.H., **Todos los dioses del Antiguo Egipto**, Oberon, 2003

March, J., **Diccionario de mitología clásica**, Crítica, 2002

Buxton, R. G. A., **Todos los dioses de Grecia**, Oberon, 2004

Hernández de la Fuente, D., **Mitología clásica**, Alianza Editorial, 2015

Elvira Barba, M.A., **El río de Osiris: Cien textos imprescindibles de la literatura egipcia**, Reino de Cordel, 2021

Serrano Delgado, J.M., **Textos para la Historia Antigua de Egipto**, Cátedra, 2021

Recomendacións

Other comments

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma docente Moovi, polo que todo o alumnado debe estar dado de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil, incluída a fotografía

IDENTIFYING DATA				
Historia medieval universal				
Subject	Historia medieval universal			
Code	002G251V01304			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Pérez Rodríguez, Francisco Javier			
Lecturers	Pérez Rodríguez, Francisco Javier			
E-mail	fjperez@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.es			
General description	Coñecemento e comprensión dos caracteres específicos da sociedade medieval entre os séculos IV ao XV			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
B1	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais
B5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz
C12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
C13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
C14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado
C16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
C20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
C22	Coñecemento da historia universal
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Aplicación dos coñecementos
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D7	Capacidade de razoamento crítico
D8	Compromiso ético e responsabilidade social
D10	Atención á diversidade e multiculturalidade.
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma

Resultados previstos na materia	
Expected results from this subject	Training and Learning Results
Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia.	A1 B1 C14 C16 C20 C22 D11
Coñecemento dos conceptos principais da Historia xeral ou universal.	A1 B1 C14 C20 C22 D11
Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado.	B5 C12 C13 D7 D8
Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna.	B5 C12 C13 D8 D10
Elaboración de traballos básicos e de iniciación	A1 B5 D1 D2 D4

Contidos
Topic

1.- Alta idade media (ss. IV-X)	1.1. Introducción á idade media 1.2. Do imperio romano ao carolinxio 1.3. O imperio bizantino 1.4. Nacemento e expansión do Islam
2.- Plena idade media (ss. XI -XIII)	2.1. Organización e expansión do occidente europeo 2.2. As transformacións do imperio bizantino 2.3. Compartimentación do Islam
3.- Baixa idade media (ss. XIV-XV)	3.1. Crise e recuperación da Europa occidental 3.2. Os cambios nas mentalidades europeas 3.3.O espazo político baixomedieval

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	1	1	2
Lección maxistral	22	22	44
Eventos científicos	2	2	4
Traballo tutelado	12	48	60
Seminario	3	6	9
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	8	9
Traballo	3	0	3
Exame de preguntas obxectivas	1	8	9
Observación sistemática	5	5	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Sesión orientada a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses
Lección maxistral	Exposición dos contidos da materia por parte do profesor e presentación das liñas básicas para o desenvolvemento das actividades relacionadas coa mesma
Eventos científicos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Traballo tutelado	Elaboración e presentación de traballos feitos polo alumnado de forma individual ou en grupo
Seminario	Preparación de comentarios de materiais propios da materia. Seguemento e aclaración de dúbidas sobre os contidos da materia.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	Seguemento e atención individualizada do alumnado tanto na aula, no despacho, na aula Campus Remoto, correo electrónico ou TIC, coa intención de resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdir no estudo e comprensión dos contidos da materia, preparación de traballos, resolucións de problemas, probas de avaliación, etc
Seminario	A atención personalizada consistirá na resolución de dúbidas sobre os contidos da materia, metodoloxía utilizada para a realización dos exercicios e revisión das probas da avaliación. O seguemento farase a mediante os seguintes recursos: Todo o alumnado: curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo). Docencia presencial: seguemento na aula e seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: aula Campus Remoto (enlace en MooVi)

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Exame de preguntas de desenvolvemento	Avaliación mediante unha proba na que se avaliarán os coñecementos teóricos impartidos nas leccións maxistrais e as habilidades adquiridas nos seminarios. Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Coñecemento dos conceptos principais da Historia xeral ou universal. Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado. Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e a súa contorna.	30	A1 B1 C12 D7 B5 C13 D8 C14 D11 C20 C22

Traballo	Avaliaranse os coñecementos teóricos adquiridos polo alumnado na realización e estruturación do traballo así como a súa capacidade de exposición. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Elaboración de traballos básicos e de iniciación.	30	A1	B5	D1 D2 D4
Exame de preguntas obxectivas	Avaliación mediante unha proba de preguntas curtas na que se avaliarán os coñecementos teóricos impartidos nas leccións maxistras e as habilidades adquiridas nos seminarios. Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Coñecemento dos conceptos principais da Historia xeral ou universal. Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado. Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e a súa contorna.	30	A1	B1 B5	C12 C13 C14 C20 C22 D7 D8 D11
Observación sistemática	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado mediante a súa participación nas tarefas propostas na plataforma MooVi. Os resultado de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia. Coñecemento dos conceptos principais da Historia xeral ou universal.	10	A1	B1	C14 C16 C20 C22 D11

Other comments on the Evaluation

O alumnado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir e realizar as probas que o profesorado dispoña como imprescindibles. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma MooVi (UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia MooVi, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e a consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. A utilización dos materiais postos a disposición do alumnado a través de MooVi deberá respectar os dereitos de autor/a e será cualificada cun cero calquera proba ou exame no que se "copien no sustancial obras alleas, dándoa como propias" (DLE-RAE).

Para todo o alumnado especificaranse en MooVi as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. O seguimento individualizado da participación de cada estudante a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estadísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de "avaliación global" deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado da Universidade de Vigo).

Aqueles alumnos/as que non se acollan á avaliación continua (que esixe a entrega en tempo e forma das tarefas propostas), serán avaliados dos contidos da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará o 30% restante. O devandito traballo deberá estar asignado, como mínimo, un mes antes da realización do exame oficial e entregarse coincidindo coa data fixada polo Centro para a súa realización en cada convocatoria. En todos os casos (modalidade presencial, semipresencial e opción non mencionado art. 3.10); para superar a materia requírese obter unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 na proba escrita (contidos teóricos e prácticos).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

García de Cortázar, J.A. e Sesma Muñoz, J.A., **Manual de Historia Medieval**, Alianza, 2008

Ladero Quesada, M.F. e López Pita, P., **Introducción a la historia del occidente medieval**, Ramón Areces, 2009

Complementary Bibliography

Álvarez Palenzuela, V.A. (coord.), **Historia Universal de la Edad Media**, Ariel, 2002

Donado Vara, J. e Echevarría Arsuaga, A., **La Edad Media: siglos V-XII**, Ramón Areces, 2009

Donado Vara, J. Echevarría Arsuaga, A. e Barquero Goñi, C., **La Edad Media: siglos XIII-XV**, Ramón Areces, 2009

Mitre Fernández, E., **Textos y documentos de época medieval (análisis y comentario)**, Ariel, 1992

Echevarría Arsuaga, A. e Rodríguez García, J.M., **Atlas histórico de la Edad Media**, Ramón Areces, 2010

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Historia medieval de Galicia/O02G251V01907

Historia moderna universal/O02G251V01402

Historia medieval da Península Ibérica/O02G251V01503

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Historia antiga universal/O02G251V01303

Other comments

Ao longo do curso entregarase a través da plataforma Moodle (<http://moovi.uvigo.es>) documentación detallada sobre desenvolvemento das actividades do curso. Por esta razón os estudantes deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Paleografía				
Subject	Paleografía			
Code	002G251V01305			
Study programme	Grado en Geografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	1c
Teaching language	Gallego			
Department	Historia, arte y geografía			
Coordinator	Pérez Rodríguez, Francisco Javier Vaquero Díaz, María Beatriz			
Lecturers	Pérez Rodríguez, Francisco Javier Vaquero Díaz, María Beatriz			
E-mail	mdiaz@uvigo.es fjperez@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal/			
General description	La materia Paleografía permite al alumnado conocer las características gráficas de los ciclos de la escritura latina, así como los sistemas abreviativos y de datación documental utilizados. Lo capacita además para leer y editar fuentes documentales manuscritas que utilizan el alfabeto latino.			

Resultados de Formación y Aprendizaje

Code	
A4	Que los estudiantes puedan transmitir información, ideas, problemas y soluciones a un público tanto especializado como no especializado.
A5	Que los estudiantes hayan desarrollado aquellas habilidades de aprendizaje necesarias para emprender estudios posteriores con un alto grado de autonomía.
B3	Obtener las habilidades necesarias para registrar, analizar e interpretar la información relevante de índole geográfica e histórica
B6	Aplicarlas en el contexto del futuro académico y/o profesional; y crear las bases para futuros estudios de postgrado, especializados y/o multi-disciplinares
C17	Capacidad de leer textos historiográficos y documentos originales así como de transcribir, resumir y catalogar información de forma pertinente
C18	Conocimiento y habilidad para usar los instrumentos de recopilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de archivo y referencias electrónicas
C23	Capacidad de identificar y utilizar apropiadamente fuentes de información para la investigación histórica
D1	Capacidad de análisis y síntesis
D2	Aplicación de los conocimientos
D5	Capacidad de gestión de la información y el conocimiento
D6	Resolución de problemas y toma de decisiones
D7	Capacidad de razonamiento crítico
D9	Trabajo en equipo en diversos contextos
D11	Capacidad de aprendizaje autónomo
D14	Motivación por la calidad

Resultados previstos en la materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Análisis y valoración de los conceptos aprendidos a partir del uso de fuentes y de las interpretaciones historiográficas	B3	C17	D1	D2 D5 D7
Participación en seminarios, previa realización de lecturas, sobre un tema concreto	A5	B6	C17 C23	D2 D5 D9 D14
Elaboración y presentación, oral y escritura, de trabajos monográficos, individuales o colectivos, basados en fuentes y bibliografía específicas	A4	B6	C17 C18	D2 D6 D11 D14

Contenidos

Topic

1.- Los grandes ciclos de la escritura latina.	1.1.- Definición y evolución del concepto de paleografía. 1.2.- Los grandes ciclos de la escritura latina y el vocabulario básico de la paleografía. 1.3.- El ciclo escriturario romano. 1.4.- Las escrituras de los reinos germánicos. La escritura visigótico-mozárabe. 1.5.- La escritura carolina. 1.6.- La escritura gótica. 1.7.- La escritura cortesana y procesal. 1.8.- La escritura humanística y la imprenta.
2.- Materiales, braquigrafía y datación documental.	2.1.- Materiales e instrumentos escriptorios. 2.2.- Abreviaturas, sistemas abreviativos y signos de puntuación y corrección. 2.3.- Datación documental.
3.- Elaboración de colecciones documentales.	3.1.- Normas de edición documental. 3.2.- Elaboración de índices.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección magistral	15	15	30
Talleres	23	15	38
Eventos científicos	2	0	2
Resolución de problemas y/o ejercicios	1	12.5	13.5
Resolución de problemas y/o ejercicios	1	12.5	13.5
Examen de preguntas de desarrollo	2	25	27
Observación sistemática	6	20	26

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodologías

	Description
Lección magistral	Exposiciones en las que se familiarizará al alumnado con las principales características gráficas, sistemas abreviativos, normas de edición y sistemas de datación documental de la escritura latina.
Talleres	Actividades en grupo en las que se realizarán prácticas de lectura, transcripción, datación, edición y elaboración de índices sobre documentación manuscrita perteneciente a los distintos ciclos de la escritura latina.
Eventos científicos	Se reservan dos horas para la asistencia a actividades de temática transversal organizadas desde el Departamento de Historia, Arte y Geografía y la Facultad de Historia.

Atención personalizada

Methodologies Description

Talleres	La atención personalizada consistirá en la resolución de dudas y revisión de los materiales generados por las actividades de lectura, transcripción, datación, edición y elaboración de índices. El seguimiento se realizará a través de los siguientes recursos: Curso virtual en Moovi y correo electrónico. Docencia presencial: seguimiento en el aula y en el seminario de informática de la facultad. Docencia no presencial: Campus Remoto (enlace Moovi).
----------	---

Evaluación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Resolución de problemas y/o ejercicios	Prueba en la que el alumnado deberá resolver y explicar ejercicios sobre datación documental y desarrollo de abreviaturas realizados sobre fuentes manuscritas.	25	A4 B3 C17 D1 B6 C18 D2 D5 D7 D11 D14
	Los resultados de aprendizaje evaluados son: Análisis y valoración de los conceptos aprendidos a partir del uso de las fuentes e interpretaciones historiográficas.		
Resolución de problemas y/o ejercicios	Prueba en la que el alumnado deberá resolver y explicar ejercicios sobre desarrollo de abreviaturas realizados sobre fuentes manuscritas.	25	A4 B3 C17 D1 B6 C18 D2 D5 D9 D11 D14
	Los resultados de aprendizaje evaluados son: Análisis y valoración de los conceptos aprendidos a partir del uso de las fuentes e interpretaciones historiográficas.		

Examen de preguntas de desarrollo	Prueba en la que el alumnado deberá datar, regestar y transcribir un documento manuscrito.	40	A5	B6	C17 C23	D2 D5 D9 D14
	Los resultados de aprendizaje evaluados son: Participación en seminarios, previa realización de lecturas, sobre un tema concreto.					
Observación sistemática	Evaluación continua del trabajo autónomo del alumnado a través de la realización de ejercicios de transcripción y datación documental en Moovi.	10	A4 A5	B6	C17 C18 C23	D2 D6 D7 D11 D14
	Los resultados de aprendizaje evaluados son: Participación en seminarios, previa realización de lecturas, sobre un tema concreto. Elaboración y presentación oral y escrita de trabajos monográficos individuales o colectivos basados en fuentes y bibliografía específica.					

Other comments on the Evaluation

El alumnado deberá cumplir los requisitos mínimos de presencialidad necesarios para la evaluación continua. Asimismo deberá acudir y realizar las pruebas que el profesorado disponga como imprescindibles. El seguimiento se realizará a través de los siguientes recursos: Curso virtual en Moovi y correo electrónico. Docencia presencial: seguimiento en el aula y el seminario de informática de la facultad. Docencia no presencial: Campus Remoto (enlace en Moovi).

Los estudiantes que se acojan a la modalidad semipresencial podrán seguir la materia a través del Curso Virtual Moovi (UVigo), que permitirá el acceso a los materiales necesarios para la adquisición de las competencias y la consecución de los resultados del aprendizaje, tanto en sus contenidos teóricos como prácticos. La utilización de los materiales puestos a disposición del alumnado a través de Moovi deberá respetar los derechos de autor/la y serán calificados con un cero cualquier prueba o examen en los que se "copien en lo sustancial obras ajenas, dándolas como propias" (DLE-RAE).

Para todo el alumnado se especificarán en Moovi las metodologías docentes y las actividades de evaluación, junto con el calendario de entrega (presencial o remota) que quedará claramente establecido. El seguimiento individualizado de la participación de cada estudiante a través de las TIC se hará a partir de las herramientas propias de la plataforma (participación, estadísticas de acceso, realización de pruebas o ejercicios en línea, etc.).

Todo el alumnado matriculado en la materia tiene derecho a *disponer como alternativa de pruebas de evaluación global* (artículo 64.g de los Estatutos de la Universidade de Vigo). Aquellos estudiantes que no se acojan a la evaluación continua, serán evaluados de los contenidos del programa de la materia mediante una prueba en la que deberán datar, regestar y transcribir un documento manuscrito (50% de la nota final) y otra en la que tendrán que resolver y explicar ejercicios sobre datación documental y transcripción de abreviaturas sobre fuentes manuscritas (50% de la nota final).

Fuentes de información

Basic Bibliography

ROMERO TALLAFIGO, M. et al., **Arte de leer escrituras antiguas. Paleografía de lectura**, Universidad de Huelva, 1995

Paleografía y Diplomática de la UNED, UNED, 1991

RIESCO TERRERO, A. (ed.), **Introducción a la Paleografía y la Diplomática general**, Síntesis, 1999

CASADO QUINTANILLA, B., **Láminas de la Cátedra de Paleografía y Diplomática**, UNED, 1997

PETRUCI, A., **La ciencia de la escritura. Primera lección de Paleografía**, Fondo de Cultura Económica, 2003

Complementary Bibliography

MILLARES CARLO, A., **Tratado de Paleografía Española**, Espasa Calpe, 1983

BOULLÓN AGRELO, I.; MONTEAGUDO, H., **De verbo a verbo. Documentos en galego anteriores a 1260. Anexo da revista Verba**, Universidade de Santiago de Compostela, 2009

MILLARES CARLO, A. e MANTECÓN, J.I., **Álbum de paleografía hispanoamericana de los siglos XVI y XVII**, El Albir, 1975

AGUSTÍ, J.; VOLTES, P., **Manual de cronología española y universal**, CSIC, 1952

CAPELLI, A., **Cronologia, cronografia e calendario perpetuo: dal principio dell'era cristiana ai nostri giorni**, Ulrico Hoepli, 1988

RIESCO TERRERO, A., **Diccionario de abreviaturas hispanas de los siglos XIII al XVIII**, 1983

Gallaecia Monumenta Historica, Consello Cultura Galega,

CHARTA, Corpus Charta. Red Internacional,

RIESCO TERRERO, A. et al., **Vocabulario científico-técnico de Paleografía, Diplomática y ciencias afines**, Barrero&Azedo, 2003

DE HAMEL, Ch., **Copistas e iluminadores**, Akal, 1999

CARMONA DE LOS SANTOS, M^a, **Manual de Sigilografía**, Subdirección General de los Archivos Estatales, 1996

RUÍZ GARCÍA, E., **Manual de Codicología**, Fundación Germán Sánchez Ruipérez, 1988

ÁVILA SEOANE, N., **Estructura documental. Guía para alumnos de diplomática**, Ediciones Trea, 2014

Recomendaciones

Subjects that continue the syllabus

Other comments

A lo largo del curso se entregará a través de Moovi documentación detallada sobre el desarrollo de las actividades de la materia. Por esta razón todo el alumnado debe estar dado de alta en la plataforma y tener cubiertos sus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Historia: Metodoloxía da historia				
Subject	Historia: Metodoloxía da historia			
Code	002G251V01401			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	2	2c
Teaching language	Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Presedo Garazo, Antonio			
Lecturers	Presedo Garazo, Antonio			
E-mail	antonio.presedo@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.es			
General description	Introducción ao estudio dos problemas metodolóxicos, fontes e técnicas de investigación ligadas a produción e coñecemento histórico.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica
B6	Aplicalas no contexto do futuro académico e/ou profesional; e crear as bases para futuros estudos de postgrao, especializados e/ou multi-disciplinares
C17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente
C23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica
D1	Capacidade de análise e síntese
D5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Formación para interpretar adecuadamente as sociedades do pasado	A1	B3	C17	
	A2	B6	C23	
	A3			
	A5			
Coñecemento e utilización dos conceptos técnicos e o vocabulario básico para entender os procesos históricos	A1	B3	C17	
	A2	B6	C23	
	A3			
Coñecemento dos métodos para o estudo da estrutura diacrónica dos procesos históricos	A2	B3	C17	D1
	A3	B6	C23	D5
	A5			

Contidos

Topic	
1. A produción do coñecemento histórico: teoría e método	1.1. Epistemoloxía e metodoloxía da historia. 1.2. Heurística e hermenéutica: tipoloxía e crítica de fontes. 1.3. Relación teoría/método e método/fontes. 1.4. Historia e tempo: cronoloxía e periodización.

2. A metodoloxía histórica	2.1. As metodoloxías e técnicas cualitativas. 2.2. As metodoloxías e técnicas cuantitativas. 2.3. As metodoloxías de traballo compartidas con outras Ciencias Sociais e apertura interdisciplinaria.
3. O proceso de investigación histórica	3.1. O oficio ou práctica do historiador e a investigación histórica. 3.2. Deseño e pasos na elaboración dun traballo de investigación histórica.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	1	0	1
Lección maxistral	24	32	56
Obradoiro	4	6	10
Traballo tutelado	9	26	35
Eventos científicos	2	0	2
Seminario	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	3	12	15
Exame de preguntas de desenvolvemento	3	12	15
Traballo	2	8	10
Observación sistemática	0	4	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Sesións encamiñadas, por unha banda, a tomar contacto e obter información do alumnado e, por outra, a presentar o programa da materia.
Lección maxistral	Exposición oral dos contidos da materia por parte do profesor.
Obradoiro	Actividades enfocadas ao traballo intensivo sobre un tema ou serie de temas do programa que pode requirir a lectura e manexo de bibliografía, dar resposta a preguntas dirixidas, etc., orientadas a fomentar o debate e a participación activa do alumnado. Dentro destas actividades inclúense dous seminarios programados.
Traballo tutelado	Actividades en grupo nas que se orientará e tutelará a realización dun proxecto ou traballo de investigación con fontes de arquivo.
Eventos científicos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Seminario	Seguimento e aclaración de dúbidas acerca dos contidos da materia, traballos e prácticas.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Obradoiro	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas relacionadas coas presentacións especializadas e as lecturas de materiais bibliográficos que se van tratar nos seminarios. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).
Traballo tutelado	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas que lle podan xurdir ó alumnado mentres leva a cabo a elaboración de ditos traballos tutelados. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).
Seminario	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas sobre os contidos teóricos e as actividades prácticas da materia. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Obradoiro	A avaliación realizarase mediante unha proba de preguntas obxectivas ou calquera outra. Os resultados da aprendizaxe que serán obxecto de avaliación neste apartado son: i. Formación para interpretar adecuadamente as sociedades do pasado	10	A3 B3 C23 D1

Traballo tutelado	Elaboración, montaxe e entrega dun traballo persoal de investigación histórica a partir da lectura e análises de fontes documentais. Os resultados da aprendizaxe que serán obxecto de avaliación neste apartado son: i. Coñecemento dos métodos para o estudo da estrutura diacrónica dos procesos históricos	30	A2 B3 C17 D5 A3 B6 C23	
Exame de preguntas obxectivas	Os contidos impartidos nas leccións maxistras avaliaranse mediante a realización de dúas probas (parciais). Inclúen unha serie de preguntas de resposta curta (proba A). Para superar a materia será necesario acadar unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 sumando as probas A (Exame de preguntas obxectivas) e B (Exame de preguntas de desenvolvemento). Os resultados da aprendizaxe que serán obxecto de avaliación neste apartado son: i. Coñecemento e utilización dos conceptos técnicos e o vocabulario básico para entender os procesos históricos ii. Coñecemento dos métodos para o estudo da estrutura diacrónica dos procesos históricos	25	A1 B3 A3	D1
Exame de preguntas de desenvolvemento	Os contidos impartidos nas leccións maxistras avaliaranse mediante a realización de dous exercicios (parciais). Esta proba consiste na análise pormenorizada de varios documentos (en diversos formatos: textos, táboas, gráficas...) relacionados con contidos diferentes do temario (proba B). Para superar a materia será necesario acadar unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 sumando as probas B (Exame de preguntas de desenvolvemento) e A (Exame de preguntas obxectivas). Os resultados da aprendizaxe que serán obxecto de avaliación neste apartado son: i. Coñecemento e utilización dos conceptos técnicos e o vocabulario básico para entender os procesos históricos ii. Coñecemento dos métodos para o estudo da estrutura diacrónica dos procesos históricos	25	A1 B3 A3	D1
Observación sistemática	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado, a través da realización e presentación en tempo e forma das distintas tarefas establecidas nas sesións teóricas e prácticas, seminarios, titorías e outras actividades. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: elaboración de traballos básicos e resolución de problemas.	10	A2 A5	D5

Other comments on the Evaluation

O alumnado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo, deberá acudir e realizar as probas que o profesorado dispoña como imprescindibles. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia MooVi, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e a consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. A utilización dos materiais postos a disposición do alumnado a través de MooVi deberá respectar os dereitos de autor/a e serán cualificados cun cero calquera proba ou exame nos que se "copien no sustancial obras alleas, dándoas como propias" (dle-rae).

Para todo o alumnado especificaranse en MooVi as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. O seguimento individualizado da participación de cada estudante a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de [avaliación global deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos/as que non poidan acollerse á avaliación continua (que esixe a entrega en tempo e forma da totalidade das tarefas) serán avaliados dos contidos da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da

nota final, e un traballo obrigatorio que respresentará o 30% restante. Tal como se indica na descrición pormenorizada das probas, esta proba escrita constará de dúas partes: unha equivalente ao Exame de preguntas obxectivas (proba A), e outra equivalente ao Exame de preguntas de desenvolvemento (proba B). Así mesmo, o devandito traballo deberá estar asinado, como mínimo, un mes antes da realización do exame oficial e entregarse coincidindo coa data fixada polo Centro para a realización do mesmo en cada convocatoria. En todos os casos (modalidade presencial, semipresencial e opción do mencionado art. 3.10), para superar a materia, requírese obter unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 na proba escrita (contidos teóricos e prácticos, equivalentes ás probas A e B).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Alía Miranda, F., **Técnicas de investigación para historiadores: las fuentes de la historia**, Síntesis, 2005

Aróstegui, J., **La investigación histórica: teoría y método**, Crítica, 2001

Cardoso, C., **Introducción al trabajo de la investigación histórica**, 5.ª, Crítica, 2000

Cardoso, C., **Los métodos de la historia**, 7.ª, Crítica, 1999

Hernández Sampieri, R.; Fernández Collado, C.; e Baptista Lucio, P., **Metodología de la investigación**, 6.ª, McGraw-Hill, 2014

Pardinas, F., **Metodología y técnicas de investigación en ciencias sociales**, 39.ª, Siglo XXI, 2008

Robles Sastre, E., **Metodología e investigación: contenidos y formas**, 3.ª, Universidad Camilo José Cela, 2005

Complementary Bibliography

Burke, P. (ed.), **Formas de hacer historia**, 2.ª, Alianza, 2003

Burke, P., **Visto y no visto. El uso de la imagen como documento histórico**, Crítica, 2001

Carr, E. H., **¿Qué es la historia?**, Ariel, 1983

Floud, R., **Métodos cuantitativos para historiadores**, 3.ª, Alianza, 1983

Koselleck, R., **Futuro Pasado. Para una Semántica de los Tiempos Históricos**, Paidós, 1993

Remond, R. et al., **Hacer historia del siglo XX**, Biblioteca Nueva, UNED e Casa de Velázquez, 2004

Sautu, R. et al., **Manual de Metodología. Construcción del marco teórico, formulación de objetivos y elección de la metodología**, 2.ª, Prometeo Libros, 2010

Topolsky, J., **Metodología de la historia**, Cátedra, 1982

Recomendacións

Other comments

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través dos cursos Moodle da plataforma TEM@, polo que todos/as os/as alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Historia moderna universal				
Subject	Historia moderna universal			
Code	002G251V01402			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Presedo Garazo, Antonio			
Lecturers	Presedo Garazo, Antonio			
E-mail	antonio.presedo@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.es			
General description	Coñecemento e comprensión dos caracteres específicos, principais acontecementos e transformacións da civilización e sociedade da Idade Moderna, prestando especial atención á realidade europea sen renunciar ao estudo comparado doutras civilizacións e culturas.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais
C12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
C14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado
C16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
C20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada
C22	Coñecemento da historia universal
D1	Capacidade de análise e síntese
D3	Capacidade de organización e planificación
D7	Capacidade de razoamento crítico
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
D15	Sensibilidade a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia	A1 A3	B1	C12 C14 C16	D7
Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias	A2 A5	B1	C16 C22	D1 D7 D15
Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado.	A3	B1	C12 C14 C16 C20	D7 D11
Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas	A5		C16 C20 C22	D1 D3
Elaboración de traballos básicos e de iniciación	A3 A5		C16 C20 C22	D1 D3 D7

Contidos		
Topic		
1. Século XVI	1.1. Poboación, sociedade e economía. 1.2. Renacemento, Humanismo e reformas relixiosas. A cultura no cincocentos. 1.3. As monarquías europeas e as relacións internacionais no século XVI.	
2. Século XVII	2.1. Poboación, sociedade e economía. 2.2. Revolución científica e cultura do Barroco. 2.3. A crise das monarquías absolutas e Europa en conflito.	
3. Século XVIII	3.1. Poboación, sociedade e economía. 3.2. Cultura e ciencia na época das Luces. 3.3. O Despotismo ilustrado e os conflitos dinásticos do setecentos. Reacción e revolución.	

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Lección maxistral	24	34	58
Obradoiro	4	6	10
Resolución de problemas	9	30	39
Eventos científicos	2	0	2
Seminario	4	0	4
Exame de preguntas obxectivas	3	14	17
Exame de preguntas de desenvolvemento	3	12	15
Observación sistemática	0	4	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Actividades introductorias	Sesións orientadas a presentar o programa da materia, así como a tomar contacto e obter información das competencias, intereses e motivacións do alumnado co fin de articular a docencia para unha aprendizaxe máis eficaz.
Lección maxistral	Exposición dos contidos da materia por parte do profesor e presentación das liñas básicas para o desenvolvemento de actividades relacionadas coa mesma.
Obradoiro	Actividades enfocadas ao traballo intensivo sobre un tema ou serie de temas do programa que pode requirir a lectura e manexo de bibliografía, dar resposta a preguntas dirixidas, etc. orientados a fomentar o debate e a participación activa do alumnado. Dentro desas actividades inclúese un seminario programado.
Resolución de problemas	Actividades encamiñadas á resolución de exercicios prácticos relacionados cos contidos da materia. Pode incluír a realización dalgún cuestionario.
Eventos científicos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Seminario	Seguimento e aclaración de dúbidas sobre os contidos da materia así como dos traballos e exercicios prácticos requiridos ós alumnos.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Obradoiro	A atención personalizada vai consistir en resolver as dúbidas relacionadas coas presentacións especializadas e as lecturas de materiais bibliográficos que se van tratar nos seminarios. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).
Resolución de problemas	A atención personalizada vai consistir en resolver as dúbidas relacionadas coa lectura e análise dos diversos materiais que formarán parte dos exercicios prácticos. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).
Seminario	A atención personalizada vai consistir en resolver as dúbidas sobre os contidos teóricos e as actividades prácticas da materia. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Avaliación

Description		Qualification	Training and Learning Results		
Obradoiro	Presentación e análise crítica dos materiais traballados mediante a participación activa do alumno nos debates e discusións. Estas actividades poden ser avaliadas mediante unha proba de preguntas obxectivas ou calquera outra. Os resultados da aprendizaxe que serán obxecto de avaliación neste apartado son: i. Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias	5	A2 A3	C12 C20 C22	D1 D3 D11
Resolución de problemas	Presentación e entrega, conforme os criterios establecidos, dos materiais elaborados nas sesións prácticas. Estas actividades poden ser avaliadas mediante unha proba de preguntas obxectivas ou calquera outra. Os resultados da aprendizaxe que serán obxecto de avaliación neste apartado son: i. Análise dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas ii. Elaboración de traballos básicos e de iniciación	25	A2 A3		D1 D3 D11
Exame de preguntas obxectivas	Os contidos impartidos nas leccións maxistras avaliaranse mediante a realización de dúas probas (parciais). Inclúen unha serie de preguntas de resposta curta (proba A). Para superar a materia será necesario acadar unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 sumando as probas A (Exame de preguntas obxectivas) e B (Exame de preguntas de desenvolvemento). Os resultados da aprendizaxe que serán obxecto de avaliación neste apartado son: i. Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia ii. Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias iii. Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado	30	A1	B1 C14 C16 C20 C22	D1 D11 D15
Exame de preguntas de desenvolvemento	Os contidos impartidos nas leccións maxistras avaliaranse mediante a realización de dous exercicios (parciais). Esta proba consiste na análise pormenorizada de varios documentos (en diversos formatos: textos, táboas, gráficas, mapas históricos, documentos iconográficos...) relacionados con contidos diferentes do temario (proba B). Para superar a materia será necesario acadar unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 sumando as probas B (Exame de preguntas de desenvolvemento) e A (Exame de preguntas obxectivas). Os resultados da aprendizaxe que serán obxecto de avaliación neste apartado son: i. Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia ii. Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias iii. Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado	30	A1	B1 C14 C16 C20 C22	D1 D11 D15
Observación sistemática	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado, a través da realización e presentación en tempo e forma das distintas tarefas establecidas nas sesións teóricas e prácticas, seminarios, titorías e outras actividades. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: elaboración de traballos básicos e resolución de problemas	10	A2 A5	C16 C22	D3 D11

Other comments on the Evaluation

O alumnado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo, deberá acudir e realizar as probas que o profesorado dispoña como imprescindibles. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia MooVi, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e a consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. A utilización dos materiais postos a disposición do alumnado a través de MooVi deberá respectar os dereitos de autor/a e serán cualificados cun cero calquera proba ou exame nos que se "copien no sustancial obras alleas, dándoas como propias" (dle-rae).

Para todo o alumnado especificaranse en MooVi as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. O seguimento individualizado da participación de cada estudante a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de avaliación global deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do *Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudiantado* da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos/as que non poidan acollerse á avaliación continua (que esixe a entrega en tempo e forma da totalidade das tarefas) serán avaliados dos contidos da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio que respresentará o 30% restante. Tal como se indica na descrición pormenorizada das probas, esta proba escrita constará de dúas partes: unha equivalente ao Exame de preguntas obxectivas (proba A), e outra equivalente ao Exame de preguntas de desenvolvemento (proba B). Así mesmo, o devandito traballo deberá estar asinado, como mínimo, un mes antes da realización do exame oficial e entregarse coincidindo coa data fixada polo Centro para a realización do mesmo en cada convocatoria. En todos os casos (modalidade presencial, semipresencial e opción do mencionado art. 3.10), para superar a materia, requírese obter unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 na proba escrita (contidos teóricos e prácticos, equivalentes ás probas A e B).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Floristán Imizcoz, A. (coord.), **Historia Moderna Universal**, Ariel, 2005
Fontana, J. (ed), **Historia Universal Planeta. vol. 6 a 10**, Planeta, 1992-1994
Hinrichs, E., **Introducción a la historia de la Edad Moderna**, Akal, 2001
Martínez Ruiz, E. et al., **Introducción a la Historia Moderna**, Istmo, 1994
Molas Ribalta, P. et al., **Manual de Historia Moderna**, Ariel, 1993
Ribot, L., **La Edad Moderna (siglos XV-XVIII)**, Marcial Pons, 2016
Tenenti, A., **La Edad Moderna. Siglos XVI a XVIII**, Crítica, 2000

Complementary Bibliography

Black, J., **La Europa del siglo XVIII, 1700- 1789**, Akal, 1997
Braudel, F., **Civilización material, economía y capitalismo. Siglos XV-XVIII, 3 vols.**, Alianza, 1984
Burke, P., **La cultura popular en la Edad Moderna**, 3.ª, Alianza, 2014
Chartier, R., **Libros, lecturas y lectores en la Edad Moderna**, Alianza, 1993
Elliot, J. H. et al., **Revoluciones y rebeliones de la Europa Moderna: cinco estudios sobre sus precondiciones y precipitantes**, 2.ª, Alianza, 1975
Lutz, H., **Reforma y Contrarreforma. Europa entre 1520 y 1648**, Alianza, 2008
Mackenney, R., **La Europa del siglo XVI: expansión y conflicto**, Akal, 1996
Munck, TH., **La Europa del siglo XVII: 1598-1700. Estados, conflictos y orden social en Europa**, Akal, 1994
Kamen, H., **La sociedad europea (1500-1700)**, Alianza, 1986
Renouvin, P., **Historia de las relaciones internacionales, vol. 1 y 2**, Aguilar, 1967-1969
Schultz, H., **Historia económica de Europa, 1500-1800: artesanos, mercaderes y banqueros**, Siglo XXI, 2001
Rivero Rodríguez, M., **Diplomacia y relaciones exteriores en la Edad Moderna, 1453-1794**, Alianza, 2000
Rudé, G., **Europa en el siglo XVIII. La aristocracia y el desafío burgués**, Alianza, 1978

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Historia moderna de España/O02G251V01603
Historia moderna de Galicia/O02G251V01912

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Historia: Metodoloxía da historia/O02G251V01401

Other comments

Recoméndase cursar as materias Historia Moderna de España e Historia Moderna de Galicia que se imparten nos cursos vindeiros.

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través dos cursos da plataforma Moodle (MooVi, UVigo), polo que todos/as os/as alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Historia contemporánea universal				
Subject	Historia contemporánea universal			
Code	002G251V01403			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Velasco Martínez, Luis			
Lecturers	Velasco Martínez, Luis			
E-mail	luis.velasco.martinez@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.es			
General description	Coñecemento dos principais acontecementos e os procesos xerais de cambio e continuidade da Humanidade ao longo da Idade Contemporánea en perspectiva diacrónica, con especial atención á realidade europea sen renunciar ao estudo comparado doutras civilizacións e culturas.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
B1	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais			
C14	Coñecemento da estrutura diacrónica xeral do pasado			
C20	Coñecemento da historia europea nunha perspectiva comparada			
C22	Coñecemento da historia universal			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D3	Capacidade de organización e planificación			
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio			
D8	Compromiso ético e responsabilidade social			
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia	A1	C14 C22
Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias	B1	D1
Coñecemento da Historia europea nunha perspectiva comparada		C20
Elaboración de traballos básicos e de iniciación		D1 D3 D4 D8 D11

Contidos

Topic	
1. A era das revolucións. Capitalismo e imperialismo.	1.1. As transformacións económicas: formación do capitalismo 1.2. As transformacións políticas. O modelo liberal. 1.3. As transformacións sociais. Sociedade de clases e movemento obreiro 1.4. A expansión colonial e o imperialismo. 1.5. Os grandes Estados europeos no século XIX. China e Xapón.
2. As grandes tensións da primeira metade do século XX.	2.1. As relacións internacionais ata 1914. A Primeira Guerra Mundial 2.2. Socialismo, Democracia e Totalitarismo. 2.3. Economía e sociedade na etapa de entreguerras. 2.4. As grandes potencias europeas. O mundo extraeuropeo. 2.5. As relacións internacionais no período de entreguerras e a Segunda Guerra Mundial.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Lección maxistral	22	55	77
Eventos científicos	2	0	2
Traballo tutelado	5	30	35
Seminario	8	14	22
Resolución de problemas de forma autónoma	2	1	3
Resolución de problemas	3	0	3
Exame de preguntas de desenvolvemento	6	0	6
Observación sistemática	1	0	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Sesións orientadas a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses.
Lección maxistral	Explicación dos contidos da materia polo profesor
Eventos científicos	Asistencia a actividades de temática transversal ou diversa organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia ou a Área de Historia Contemporánea
Traballo tutelado	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado orientados ao achegamento aos instrumentos de recompilación de información e ás fontes propias da época contemporánea. Deberán estar asignados inexcusamente antes do remate do primeiro mes do cuadrimestre.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo individual ou en grupo sobre un tema específico a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades orientadas á resolución de problemas e/ou exercicios na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistrais que inclúan a resolución de forma autónoma de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos e análise e interpretación de materiais gráficos, videográficos e filmográficos.
Resolución de problemas	Sesións orientadas á formulación de cuestións relacionadas coa materia nas que o alumnado, baixo a supervisión do profesorado, debe desenvolver as solucións axeitadas para a resolución do problema ou exercicio presentado.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	A atención personalizada consistirá na resolución de dúbidas e revisión dos materiais utilizados polo alumnado. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Todo o alumnado: curso virtual na plataforma de Teledocencia Moodle (Moovi, Uvigo), Titoría presencial (despacho), Titoría no Campus Remoto, correo electrónico. Docencia presencial: preferentemente seguimento na aula, seminarios e titorías presenciais.
Resolución de problemas	A atención personalizada consistirá na resolución de dúbidas e revisión dos materiais utilizados polo alumnado. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Todo o alumnado: curso virtual na plataforma de Teledocencia Moodle (Moovi, Uvigo), Titoría presencial (despacho), Titoría no Campus Remoto, correo electrónico. Docencia presencial: preferentemente seguimento na aula, seminarios e titorías presenciais.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Traballo tutelado	Presentación e entrega, na data sinalada dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorarase o marco teórico, a estrutura e articulación do traballo, a reflexión crítica sobre as fontes e a presentación formal do mesmo. Para superar a materia será preciso obter, nesta proba, unha cualificación mínima de 1,5 puntos dun máximo de 3 puntos. Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Elaboración de traballos básicos e de iniciación	30	D1 D3 D4 D8 D11

Seminario	Selección, presentación, análise e crítica dos materiais traballados, que poderán ser obxecto de avaliación mediante unha proba específica, ben sexa de carácter obxectivo ou doutra natureza, e capacidade para fomentar o debate, a discusión e a participación. Para superar a materia será preciso obter, nesta proba, unha cualificación mínima de 0,75 puntos dun máximo de 1,5 puntos	15	B1 C14 D1 C20 D3 D4 D11
	Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias. Coñecemento da Historia europea nunha perspectiva comparada.		
Resolución de problemas de forma autónoma	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos indicados, os cales poderán ser obxecto de avaliación mediante unha proba específica, ben sexa de carácter obxectivo ou doutra natureza. Para superar a materia será preciso obter, nesta proba, unha cualificación mínima de 0,25 puntos dun máximo de 0,5 puntos.	5	B1 C20 D1
	Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias. Coñecemento da Historia europea nunha perspectiva comparada.		
Exame de preguntas de desenvolvemento	Valoraranse os coñecementos teóricos da materia, a estruturación de ideas e a precisión e claridade expositiva a través de dúas probas de avaliación correspondentes, cadansúa, a cada un dos dous grandes temas-bloque do programa e que incluírán tanto probas de contido teórico como comentarios de textos, mapas e gráficas. Para superar dita proba será preciso acadar, cando menos, unha cualificación mínima de 2 puntos dun máximo de 4 puntos.	40	
	Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias, Coñecemento da Historia europea nunha perspectiva comparada.		
Observación sistemática	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado, a través da realización das actividades e probas que conforman a programación da materia. Para o seu control e imprescindible a entrega dunha ficha por parte do alumnado antes de rematar a primeira quincena do cuadrimestre.	10	D3 D11
	Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Elaboración de traballos básicos e de iniciación.		

Other comments on the Evaluation

O alumnado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo, deberá acudir e realizar as probas que o profesorado dispoña como imprescindibles. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e, no seu caso, o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia MooVi, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e a consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. A utilización dos materiais postos a disposición do alumnado a través de MooVi deberá respectar os dereitos de autor/a e serán cualificados cun cero calquera proba ou exame nos que se "copien no sustancial obras alleas, dándoas como propias" (dle- rae).

Para todo o alumnado especificaranse en MooVi as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. O seguimento individualizado da participación de cada estudante a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, participación en foros, etc.).

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de "avaliación global" deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuadrimestre (artigo 19.4 do Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado da Universidade de Vigo). O alumnado que non poida acollerse á avaliación continua, e o comunique no prazo fixado,

examinarase de todo o programa da materia, o cal deberá preparar a partir da bibliografía básica sinalada, mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e do resto das actividades prácticas fixadas no curso, que suporán en conxunto un 30% da nota. Todas estas probas, no caso de que así o requiran, deberán estar asignadas, como mínimo, un mes antes da realización do exame oficial de cada convocatoria ou oportunidade e entregaranse non máis aló da data de realización do mesmo en cada una destas. En todos os casos (modalidade presencial, semipresencial e opción polo mencionado art. 19.4), para superar a materia, requírese obter unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 tanto na parte teórica como en todas e cada unha das probas que conforman a parte práctica.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

LARIO, A. (coord), **Historia Contemporánea Universal**, Alianza, 2014

MARTÍNEZ, J.(coord), **Historia Contemporánea.**, Tirant Lo Blanch, 2006

HOBBSAWM, E, **Historia del Siglo XX. 1914-1991**, Crítica, 2008

JUANA, J. de e PRADA, J, **Historia do Mundo Contemporáneo(1870-1945)**, Ser. Pub. Universidade de Vigo, 2002

PALACIOS BAÑUELOS, J. L., **Manual de Historia Contemporánea Universal**, Dilex, 2005

PAREDES, J., (Coord.), **Historia Universal Contemporánea**, Ariel, 1992

VILLARES, R., e BAHAMONDE, A., **El Mundo Contemporáneo. Siglos XIX-XX**, 9788430628971, Taurus, 2026

Complementary Bibliography

ARTOLA, M. y PÉREZ LEDESMA, M., **Contemporánea. La historia desde 1776**, Alianza, 2014

FUSI, J.P., **Breve historia del Mundo Contemporáneo**, Galaxia Gutenberg, 2013

JUDT, T., **Pensar el siglo XX**, Taurus, 2012

MORALES LEZCANO, V. e de la TORRE GÓMEZ, H. (coords.), **Historia Universal Contemporánea**, CEURA, 1997

NERÉ, J. (dir), **Historia Contemporánea**, Labor, varias eds.

PALMER, R. e COLTON, J, **Historia Contemporánea**, Akal, varias eds.

De la Torre Gómez, H., **Historia Contemporánea (1914-1989)**, 978-8499613154, UNED, 2019

Lowe, N.; Traynor, J., **Mastering Modern World History**, 9781350933408, Bloomsbury, 2022

Amaro, A.R.; Garrido, A.; Avelãs Nunes, J.P., **Temas de história contemporânea**, 978-989-26-2095-4, Universidade de Coimbra, 2022

Galoisy, T., **Introduction à l'histoire contemporaine (de 1914 à nos jours)**, 9782340098329, Ellipses, 2024

Best, A., **International History of the Twentieth Century and Beyond**, 9780367352752, Taylor & Francis, 2024

Green, M.J.; Szecheny, N. (Eds.), **A Global History of the Twentieth Century: Legacies and Lessons from Six National perspectives**, 978 1442279710, Center for Strategic & International Studies, 2018

Yan, X., **Leadership and the rise of great powers**, 9780691190082, Princeton, 2019

VV.AA, **A new history of World War II**, 9787522758244, China Social Science Press, 2025

Recomendacións

Other comments

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades, polo que todo o alumnado deberá estar dado de alta na plataforma de teledocencia e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Historia da arte medieval				
Subject	Historia da arte medieval			
Code	002G251V01404			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Nodar Fernández, Victoriano			
Lecturers	Nodar Fernández, Victoriano			
E-mail	vnodar@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.es			
General description	Proporcionar ao estudante o coñecemento das principais manifestacións artísticas da Idade Media europea, iniciándose ao tempo nas diferentes correntes metodolóxicas para a súa comprensión e análise			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais
C24	Conciencia crítica das coordenadas espazo-temporais da Historia da Arte
C25	Visión diacrónica xeral da Historia da Arte Universal
C28	Coñecemento das distintas metodoloxías da aproximación á Historia da Arte
C29	Coñecemento sistemático e integrado do feito artístico: distintas linguaxes e técnicas da produción artística ao longo da historia
C31	Coñecementos básicos de iconografía como clave para a interpretación de imaxes
C32	Coñecemento práctico dos procesos básicos da metodoloxía científica en Historia da Arte
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Aplicación dos coñecementos
D5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
D7	Capacidade de razoamento crítico

Resultados previstos na materia				
Expected results from this subject		Training and Learning Results		
Coñecemento da Historia da Arte Xeral como proceso complexo, aberto e discontinuo a partir da compartimentación do tempo histórico en diversos períodos.		A3 A5	B1	C24 C25 C29 D1
Capacidade para recoñecer e reflexionar sobre as principais aportacións artísticas ao longo da historia.		A2 A3	B1	C24 D7
Lectura da obra de arte da Idade Media como documento excepcional dos gustos estéticos e da mentalidade do pasado.		A4	B1	C25 C28 D2 D5
Capacidade para a interpretación da obra de arte nos diferentes períodos de estudo dende unha perspectiva metodolóxica múltiple.		A2 A4		C31 C32 D2

Contidos	
Topic	
1. O prerrománico	1.1. Arte paleocristián: frescos catacumbarios e imaxes en pedra. Arquitectura eclesial. 1.2. Arte bizantino en Constantinopla e Rávena. 1.3. Arte occidental na Europa das invasións
2. O Románico	2.1. O mosteiro medieval. Igrexas de peregrinación: arquetipo dun estilo. O templo románico. 2.2. A escultura románica. 2.3. A pintura románica

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Lección maxistral	18	30	48
Eventos científicos	2	0	2
Saídas de estudo	5	10	15
Estudo de casos	10	30	40
Seminario	5	3	8
Estudo de casos	3	7	10
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	9	10
Observación sistemática	1	1	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	9	10
Cartafol/dossier	3	1	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Actividades introductorias	Sesións previas, orientadas á presentación do desenvolvemento da materia e de toma de contacto cos estudantes
Lección maxistral	Exposición oral complementada co emprego de medios audiovisuais, por parte do profesor, dos contidos teóricos da materia
Eventos científicos	Asistencia a eventos docentes e/ou divulgativos programados
Saídas de estudo	Actividades desenvolvidas nun contexto externo á contorna académica universitaria relacionadas co ámbito do estudo da materia (visitas a institucións museísticas, colección de arte, monumentos, etc.)
Estudo de casos	Metodoloxía deseñada para promover o aprendizaxe autónomo dos estudantes, baixo a tutela do profesor, na realización de traballos individuais sobre aspectos vinculados ás manifestacións artísticas da Idade Media
Seminario	Asesoramento, seguimento e orientación no proceso de execución dos traballos tutelados a realizar polo estudante así como das probas de avaliación.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Estudo de casos	A atención personalizada consistirá na orientación e resolución de dúbidas plantexadas na realización dos traballos. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: na plataforma virtual de docencia Moodle (Moovi Uvigo), Campus Remoto, mail, e na aula e despacho cando sexa posible.
Seminario	A atención personalizada consistirá na resolución de dúbidas sobre os contidos da materia, a metodoloxía utilizada para a realización dos exercicios e revisión das probas de avaliación escritas. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: na plataforma virtual de docencia Moodle (Moovi Uvigo), Campus Remoto, mail, e na aula e despacho cando sexa posible.
Tests	Description
Estudo de casos	

Avaliación		Qualification	Training and Learning Results		
	Description				
Estudo de casos	Os alumnos deberán entregar por escrito diariamente os comentarios de obras de arte medieval propostas polo profesor durante as clases prácticas. resultados de aprendizaxe: Interpretación das obras de arte no período de estudo desde unha perspectiva metodolóxica múltiple.	20	A2 A4	C31 C32	D2

Exame de preguntas de desenvolvemento	A sesión maxistral será avaliada mediante unha proba escrita de resposta longa de carácter transversal na que terá que relacionar diferentes contidos e ideas do temario. Para superar a materia, é necesario acadar nesta proba unha cualificación mínima de 5 puntos (sobre os 10 do total). Con isto o alumno dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Coñecer as manifestacións artísticas medievais como resultado dun complexo proceso.	40	A3 A5	B1 C25 C29	D1
Observación sistemática	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase o traballo autónomo do alumnado en foros, debates, comentarios de obras de arte na aula etc. Con isto o alumno dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Aplicar os coñecementos e demostrar por medio da elaboración e defensa de argumentos a resolución de problemas.	10	A2 A3 A4 A5		
Resolución de problemas e/ou exercicios	A sesión maxistral será avaliada tamén mediante unha proba na que o alumnado terá que comentar por escrito unha serie de obras de arte do periodo estudado aplicando en cada unha delas os coñecementos adquiridos.	20	A3 A5	B1 C25 C29	D1
Cartafol/dossier	Informe das saídas de estudo programadas como complemento da materia. Con este o alumnado dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: coñecemento do contorno e territorio próximo e dos seus aspectos históricos e artísticos.	10	A3 A5	B1 C25 C29	D1

Other comments on the Evaluation

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledoncencia Moovi, da Universidade de Vigo, que permitirán acceso aos materiais precisos para adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Se especificarán as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan poder acceder ao mesmo porcentaxe da nota. O seguemento individualizado da participación do alumno a través da TIC será feito a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estadísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O alumnado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir e realizar as probas que o profesorado dispoña como imprescindibles. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

A utilización dos materiais postos a disposición do alumnado a través de MooVi deberá respectar os dereitos de autor/a e serán cualificados cun cero calquera proba ou exame nos que se "copien no sustancial obras alleas, dándoas como propias" (dle-rae).

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de "avaliación global" deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do *Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado* da Universidade de Vigo). Serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

BANGO TORVISO, Isidro, **Alta edad Media: de la tradición hispanogoda al románico**, 1ª ed., Sílex, 1989

BECKWITH, John, **El arte de la Alta Edad Media: carolingio, otónico, románico**, 1ª ed., Destino, 1995

BECKWITH, John, **Arte paleocristiano y bizantino**, 1ª ed., Cátedra, 1997

CONANT, Kenneth John, **Arquitectura carolingia y románica, 800-1200**, 2ª ed., Cátedra, 1991

DUBY, G., **La época de las catedrales: arte y sociedad, 980-1420**, 3ª ed., Cátedra, 1997

ETTINGHAUSEN, Richard, **Arte y arquitectura del Islam, 650-1250**, 4ª ed., Cátedra, 2005

KRAUTHEIMER, J., **Arquitectura paleocristiana y bizantina**, 1ª ed., Cátedra, 1984

WILLIANS, Paul, **Escultura gótica. 1140-1330**, 1ª ed., Cátedra, 1997

YARZA LUACES, Joaquín, **Baja Edad Media: los siglos del gótico**, 1ª ed., Sílex, 1992

YARZA LUACES, Joaquín, **Arte y arquitectura en España**, 6ª ed., Cátedra, 1990

Complementary Bibliography

BRUYNE, Edgan de, **La estética de la Edad Media**, 1ª ed., Visor, 1988

SIMSON, Otto von, **La catedral gótica. Los orígenes de la arquitectura gótica y el concepto medieval del orden**, 1ª ed., Alianza, 1980

TOMAN, Rolf, **El gótico: arquitectura, escultura y pintura**, 1ª ed., Ullman & Könemann, 2002

Recomendacións

Other comments

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través dos cursos da plataforma Moovi, polo que todos os alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Applied archaeology				
Subject	Applied archaeology			
Code	002G251V01405			
Study programme	Grado en Geografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2nd	2nd
Teaching language	#PortuguêsAmigável Spanish Galician			
Department				
Coordinator	Pérez Losada, Fermín Emiliano			
Lecturers	Guilera Iglesias, Cristina Pérez Losada, Fermín Emiliano			
E-mail	fermin@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal/course/view.php?id=999			
General description	Study of the European material culture from the Protohistory until the Late Antiquity, with special attention to the classical period and to the geographic field of the Iberian Peninsula. Subject of the program Portugues Amigável. The international students will be able to request to the teachers: a) material and references bibliographies for the follow-up of the matter in Portuguese, b) attend the tutorial sessions in Portuguese, c) tests and evaluations in Portuguese.			

Training and Learning Results				
Code				
A1	Students will have shown they have sufficient knowledge and understanding of an area of study, starting after completion of general secondary education, and normally reaching a level of proficiency that, being mostly based on advanced textbooks, will also include familiarity with some cutting-edge developments within the relevant field of study.			
A3	Students will be able to gather and interpret relevant data (normally within their field of study) that will allow them to have a reflection-based considered opinion on important issues of social, scientific and ethical nature.			
A4	Students will be able to present information, ideas, problems and solutions both to specialist and non-specialist audiences.			
B3	To acquire the skills that are necessary to register, analyze and interpret relevant geographical and historical data.			
B6	Future application in an academic and/or professional context, and establishing the foundations for future postgraduate, specialized and/or multidisciplinary studies.			
C18	Knowledge of and ability to use the instruments of compilation of information like bibliographic catalogues, archive inventories and electronic references.			
C23	Ability to identify and use appropriately sources of information for historical research.			
D2	Knowledge-application skills.			
D5	Knowledge and information-management skills.			
D7	Critical-thinking skills.			
D9	Teamwork in different contexts.			

Expected results from this subject				
Expected results from this subject		Training and Learning Results		
(*)	A1	B3	C18	D2
(*)	A3	B6	C23	D7
New	A4	B3	C18	D5 D9

Contents	
Topic	
1. Protohistoric archaeology in the Mediterranean	1.1. The Phoenician world 1.2. The peninsular Iberian culture 1.3. The peninsular Hilfort culture
2. Greek archaeology	2.1. The city and the urbanism. Colonial expansion. Public civil and religious architecture. Necropolis and domestic buildings 2.2. Major art: statues and reliefs. Painting and mosaic. 2.3. The Greek ceramic: productions, typology, functionality and iconography.

3. Roman and Late Roman archaeology

3.1. Construction and architecture. Public, private and funerary architecture. Cities and urbanism: Rome and other provincial cities.
 3.2. The army and his settlements. The rural landscape: field organization, roads, hydraulic engineering, villages and countryside houses.
 3.3. Statues, reliefs, paintings and mosaics. The ceramic (productions, typology) and other sumptuary and industrial arts (glass, metals)
 3.4. Necropolis and Early Christian cultural architecture. Sculpture, relief and mosaic.

Planning			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lecturing	25	10	35
Scientific events	2	0	2
Studies excursion	8	4	12
Presentation	10	2	12
Seminars	3	20	23
Objective questions exam	2	20	22
Report of practices, practicum and external practices	0	8	8
Essay	0	35	35
Systematic observation	0	1	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies	
	Description
Lecturing	Classroom lectures, given by the professor, about the subject contents, The lessons will cover at least two thirds of the subject.
Scientific events	We reserve two hours to attend transversal activities, organized by the Department of History, Art and Geography and the Faculty of History
Studies excursion	Field trip to observe and study archaeological sites and materials, displayed during the lessons. The trip is planned with a 2 or 3 day duration in a nearby area (aprox. 250 km from Ourense) during the months of April or May.
Presentation	Reduced group (2-3 persons) or individual exposition from the students of one of the specific subthemes, as a lecture for the rest of the students. The exposition must be supported by audiovisual materials (PowerPoint or similar) and the written notes of the presentation submitted
Seminars	Reduced group activities, focused on a deep research about one of the specific subthemes of the subject, agreed with the professor.

Personalized assistance	
Methodologies	Description
Lecturing	Resolution of doubts regarding the contents explained in the lectures. The student's progress will be done by the following means: virtual teaching platform MooVi (all students), classroom attendance (classroom students), virtual classroom in Campus Remoto (telematic students)
Studies excursion	Personal advice and information about the archaeological field trip that will take place during the academic year. The student's progress will be done by the following means: virtual teaching platform MooVi (all students), classroom attendance (classroom students), virtual classroom in Campus Remoto (telematic students)
Tests	Description
Report of practices, practicum and external practices	Resolution of doubts and individual monitoring in the scheduling, organisation, development and presentation of the practical work (specific subtheme discussed in the seminars) by the students, individually or in small groups. The student's progress will be done by the following means: virtual teaching platform MooVi (all students), classroom attendance (classroom students), virtual classroom in Campus Remoto (telematic students)

Assessment			
	Description	Qualification	Training and Learning Results
Studies excursion	The trip of studies will be evaluated, in addition to by the assistance, by means of the delivery of a brief memory of practices. The results of the learning evaluated are: "Analysis and assessment of the concepts learnt from the use of sources and of the historical interpretations" and "critical Analysis of the historiographic traditions on controversial subjects or of general interest"	20	A3 B6 C18 D7

Presentation	The contents covered in the seminars will be evaluated by means of the presentations/expositions of the students, as lectures about a specific chosen subtheme. We will evaluate the contents and methodology of the presentation, as well as the submission of its written notes. The evaluated learning results are: "Elaboration and presentation, oral and written, of a monographic work, individually or in group, based in the sources and specific bibliographic references"	15	A4 B3 C18 D9
Seminars	The contents covered in the seminars will be evaluated by means of the presentations/expositions of the students, as lectures about a specific chosen subtheme. We will evaluate the contents and methodology of the presentation, as well as the submission of its written notes. The evaluated learning results are: "Elaboration and presentation, oral and written, of a monographic work, individually or in group, based in the sources and specific bibliographic references"	15	A4 B3 C18 D9
Objective questions exam	The contents covered in the professor's lectures and the students' presentations will be evaluated by a written exam with short answers (multiple choice questions). The evaluated learning results are: "Analysis and assessment of the concepts learned by the use of the sources and the historical interpretation" and "Critical analysis of the historiographic traditions about controversial or general interest subjects"	40	A1 B3 C23 D2 D5
Systematic observation	Active participation in the theoretical and practical classes, both in the on-site and the virtual modality (through the virtual teaching platform MooVi). The evaluated learning results are: "Analysis and assessment of the concepts learned by the use of the sources and the historical interpretation" and "Critical analysis of the historiographic traditions about controversial or general interest subjects"	10	C23 D5 D7

Other comments on the Evaluation

Students who choose the blended learning option will be able to follow the course through the Virtual Course on the University of Vigo's Moodle e-learning platform. This will allow them to access the necessary materials for acquiring skills and achieving the learning outcomes, both theoretical and practical. Teaching methodologies and assessment activities will be specified, as well as the delivery schedule (in-person or online), which will be clearly established. Activities requiring in-person attendance may be replaced by alternative activities that contribute the same percentage to the grade. Individualized monitoring of student participation will be carried out using the platform's tools (participation, access statistics, completion of online tests or exercises, etc.). The use of materials made available to students through Moodle must respect copyright, and any test or exam that "substantially copies the work of others, presenting it as one's own" (DLE-RAE) will receive a grade of zero.

All lectures and student presentations will be video recorded. These recordings will be freely available to students via the MooVi platform, where they can view them asynchronously at their convenience.

Students must meet the minimum attendance requirements for continuous assessment. They must also attend any tests the instructor deems mandatory. Attendance at lectures and presentation sessions (10%) will be recorded, whether students attend in person (on-campus students) or view the recordings via MooVi (blended learning students).

To pass the course, students must take and pass the exam, deliver and pass the in-class presentation on their assigned subtopic, and participate in the scheduled field trip (or equivalent independent visit). Students who do not complete or pass (minimum 5 points) any of these three activities will be marked as "failing" or "not submitted" on the first attempt (May-June) and must participate on the second attempt (July). On this second attempt, they will only be required to answer questions about the activities they failed or did not submit, retaining the grades for those they passed.

Evaluation of the field trip (20% of the final grade): mere attendance and active participation in the trip will receive half the grade (5 points). The other half of the grade (5 points) will depend on the submission and evaluation of a Critical Report on the archaeological sites visited during the trip. For students who do NOT participate in the field trip: submission and evaluation (10 points) of a Critical Report on the IN-PERSON visit the student makes independently to sites/museums they deem appropriate, provided they are considered equivalent to those visited on the scheduled trip. The archaeological sites and the number of visits for this alternative trip must be agreed upon in advance with the course instructors.

Following any assessment or activity, instructors may conduct oral verification interviews, either randomly or when there are indications of cheating, unauthorized use of artificial intelligence, or other fraudulent means in the completion of the assessment. The grades for these assessments will be provisional until the conclusion of the aforementioned interviews, if applicable. In these interviews, each student must demonstrate that they possess the necessary knowledge and skills to adequately justify the solutions presented.

In addition to the continuous assessment system described, which must be the standard one for both in-person and blended learning modalities, all students may opt for a comprehensive assessment. This option must be communicated to the course instructors within 30 business days of the start of the semester (Article 19.4 of the Regulations on Assessment, Qualification, and Quality of Teaching and Student Learning at the University of Vigo). The comprehensive assessment will consist of the following:

- A conventional in-person written exam (short-answer questions + essay on a topic chosen from two options). This constitutes 50% of the final grade. A grade of 5 or higher on the exam is required to have the practical component averaged with the written assignments.
- A written bibliographic paper on any topic in Greek or Roman archaeology must be submitted. This paper, which must be agreed upon with the professor, should be a minimum of 25 pages and have no maximum length, including any graphic elements (maps, plans, photos, drawings), which must be interspersed throughout the text, and the bibliography. It is mandatory to consult and cite at least 5 specific bibliographic references on the site or topic covered. This paper represents 50% of the final grade. A grade of 5 or higher on this paper is required to have the exam grade averaged with the exam grade.

The final grade will be the arithmetic mean of the grades obtained on the exam and the paper. In the second exam period (July), students must respond exclusively to the assignments they failed or did not submit in the first period.

Sources of information

Basic Bibliography

ZARZALEJOS PRIETO, M.; GUIRAL PELEGRIN, C., **Historia de la cultura material del mundo clásico**, UNED, 2010

GUIRAL PELEGRIN, C.; ZARZALEJOS PRIETO, M., **Arqueología I (Arqueología de Egipto y del Próximo Oriente. Arqueología del Egeo. Arqueología de Grecia)**, UNED, 2005

GUIRAL PELEGRIN, C.; ZARZALEJOS PRIETO, M., **Arqueología I (Arqueología de Roma)**, UNED, 2005

Complementary Bibliography

ADAM, J. P., **La construcción romana. Materiales y técnicas**, 2002

GROS, P., **L 'Architecture romaine du début du IIIe siècle av. J: C. a la fin du Haut Empire I. Les Monuments publics, II. Maisons, palais, villas et tombeaux**, 1996-2001

COPPA, M., **Storia dell'urbanistica : le etta ellenistiche**, 1981

GROS, P.; TORELLI, M., **Storia dell' urbanística: il mondo romano**, 1992

AA.VV., **La ciudad hispanorromana**, 1993

AA.VV., **Hispania: el legado de Roma**, 1999

GARCIA y BELLIDO, A., **Urbanística de las grandes ciudades del mundo antiguo**, 1985

ALVAR, J. (Dir), **Entre Fenicios y visigodos: la historia antigua de la Península Ibérica**, La esfera de los libros, 2008

BENDALA, M., **Tartessos, íberos y celtas. Pueblos, culturas y colonizadores de la Hispania Antigua**, 2004

Recommendations

Subjects that it is recommended to have taken before

Archaeology theory and method/O02G251V01204

Other comments

The students must be subscribed to the platform MooVi and have their profiles edited. In the platform will be included detailed and additional information about the contents and activities of the subject, providing also other types of teaching resources (audiovisual material, documents, links, forums, etc.)

This course is taught by F. Pérez Losada (theory and practical sessions) and by contracted faculty from the Waiting List (practical sessions). The course coordinator is Professor Fermín E. Pérez Losada.

IDENTIFYING DATA				
Ancient History of the Iberian Peninsula				
Subject	Ancient History of the Iberian Peninsula			
Code	002G251V01501			
Study programme	Grado en Geografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3rd	1st
Teaching language	#EnglishFriendly Spanish Galician			
Department				
Coordinator	Reboreda Morillo, Susana María			
Lecturers	Reboreda Morillo, Susana María			
E-mail	rmorillo@uvigo.gal			
Web	http://moovi.uvigo.es			
General description	International students may request from the teachers: a)resources and bibliographic refrences in English, b) tutoring sessions in English, c) exams ans assesments in English. Coñecemento dos principais acontecementos e dos procesos de cambio e permanencia que tiveron lugar ao longo da Historia Antiga Roma e a Península Ibérica seguindo unha perspectiva diacrónica. Trátase de incentivar a actitude crítica dos alumnos mediante a análise actualizada da realidade de Roma e da Península Ibérica na Antigüidade.			

Training and Learning Results

Code	
A4	Students will be able to present information, ideas, problems and solutions both to specialist and non-specialist audiences.
A5	Students will acquire the learning skills that are required to pursue further studies with a high degree of independence.
B5	To assess the needs and problems of society and the practical contributions that can be made from the geographical-historical fields, bearing in mind the need for social equality, equality between the sexes, disabilities and education for peace.
C13	Awareness of and respect for points of view arising in different cultural/national backgrounds.
C16	In-depth knowledge of one or more specific periods of the past history of humanity.
C19	Knowledge of the history of one's own nation.
C23	Ability to identify and use appropriately sources of information for historical research.
D1	Analysis and synthesis skills.
D3	Organization and planning skills.
D4	Oral and written communication skills in one's own language.
D7	Critical-thinking skills.
D11	Independent-learning skills.

Expected results from this subject

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Knowledge of the main concepts of the History of the Iberian Peninsula	A5	B5	C16 C19 C23	D1 D3 D7
Critical awareness of the relationship between current and past events and processes				D1 D7
Respect for other cultures and ways of understanding human beings and their environment	A4		C13	D7
Analysis and assessment of the concepts learned from the use of historical sources and historiographic interpretations	A5		C19 C23	D3 D4 D11
Comparison of the History of Spain with similar historical processes in the rest of the world with a special incident in the History of Europe	A4		C13 C19	D3 D4

Contents

Topic	
1.Introduction and context.	1.1. Rome: origins and the monarchy. 1.2. Rome: The Republic. 1.3. Rome: The Empire. 1.4. Sources for the study of the Ancient History of the Iberian Peninsula. 1.5. Previous situation: the pre-Roman peoples and the colonising peoples.

2. Roman Hispania: The Republic and the Iberian Peninsula.	2.1. The Roman Republic and the Iberian Peninsula. 2.2. Origins and expansion of Rome in the Iberian Peninsula. 2.3. Roman interests in the Iberian Peninsula. 2.4. Transformations in the Iberian Peninsula.
3. Roman Hispania: The Empire and the Iberian Peninsula.	3.1. The End of the Conquest. 3.2. The High Empire. 3.3. The Lower Empire. 3.4. The consequences of Romanisation.

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Introductory activities	2	1	3
Lecturing	20	15	35
Workshops	6	14	20
Scientific events	2	0	2
Mentored work	5	13	18
Seminars	5	5	10
Presentation	1	5	6
Problem and/or exercise solving	2	13	15
Essay questions exam	2	22	24
Presentation	5	10	15
Systematic observation	0	2	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

	Description
Introductory activities	Activities aimed at making contact and gathering information about the previous knowledge of the students, as well as presenting the subject. Activities through the Moovi platform or the Remote Classroom
Lecturing	The teaching material used in the classroom will be uploaded in advance to the tele-teaching platform, as well as other documents with theoretical content that facilitate the understanding of the syllabus taught. Exhibition by the teaching staff of the fundamental keys of each of the thematic blocks. Classes will be recorded and uploaded to Moovi.
Workshops	Activities focused on working on a specific topic, which allow deepening or completing the contents of the subject. It can be used as a complement to theoretical classes. Classroom activities or through the Moovi platform.
Scientific events	Two hours are reserved for attending cross-themed activities organized by the Department of History, Art and Geography and/or the Faculty of History. Although attendance at this activity is not mandatory, attendance is highly recommended, either in person or, if applicable, through the Remote Classroom.
Mentored work	Work carried out in groups, aimed at fostering a critical spirit, knowledge of historical facts and the vision of them from various supports today. The assignment of work must be resolved in the first month of the semester.
Seminars	Face-to-face or virtual sessions aimed at monitoring and guidance on the study of the contents, preparation of activities and evaluation tests and clarification of the various doubts that arise about aspects of the subject.
Presentation	The presentations and exhibitions are related to the tutored work and will be exposed in the classroom (physical or remote) and through Moovi. The learning outcomes evaluated are: Knowledge of the main concepts of General History or of the Iberian Peninsula. Knowledge of the diachronic structure of History.

Personalized assistance

Methodologies	Description
Lecturing	The personalized attention will consist of the resolution of doubts about the theory of the matter. Monitoring will be carried out through the following resources: Virtual course on the Moovi platform and e-mail. Monitoring in the classroom or via remote Campus (link in Moovi).
Mentored work	Individualized follow-up of the activities oriented to the resolution of the works carried out by the students. Monitoring will be carried out through the following resources: Virtual course on the Moovi platform and e-mail. Monitoring in the classroom or via remote Campus (link in Moovi).

Seminars	Monitoring and guidance on the study of content, preparation of activities and evaluation tests and clarification of the various doubts that arise on aspects of the subject. Monitoring will be carried out through the following resources: Virtual course on the Moovi platform and e-mail. Monitoring in the classroom or via remote Campus (link in Moovi).
Presentation	Prior to the presentation, the aspects to be discussed will be discussed. When necessary, advice will be sought on the most appropriate way to carry out the presentation. Monitoring will be carried out through the following resources: Virtual course on the Moovi platform and e-mail. Monitoring in the classroom or via remote Campus (link in Moovi).

Assessment

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Workshops	Analysis and critical comments of the sources that provide the knowledge of the Ancient History of the Iberian Peninsula: texts, iconography and archaeological material. It can be completed with a critical analysis of some documentaries watched in the classroom and/or uploaded in Moovi. Learning results evaluated are: Critical consciousness of the relation between the events and current processes and the past. Analysis and assessment of the concepts learnt from the use of the historical sources and historiographical interpretations.	20	A5	C19	D1 D7 D11	
Mentored work	Delivery, on the indicated date, of the works carried out individually or in groups on the presence of Rome in the Iberian Peninsula. The students will choose the topic to be discussed with academic support. It will be presented in the classroom in person or remotely. Previously it will have been delivered in electronic format. Learning results evaluated are: I respect other cultures and ways of understanding man and his environment. Analysis and assessment of the concepts learned from the use of historical sources and historiographical interpretations.	15	A5	C13	D3 C23	
Presentation	The presentations and exhibitions are related to the supervised work, and will be exposed in the classroom (physical or remote). Learning results evaluated are: Knowledge of the main concepts of General History or of the Iberian Peninsula, especially Ancient History and, more specifically, Roman culture in this geographical area. Knowledge of the diachronic structure of History.	5				
Problem and/or exercise solving	This written test is linked to the workshops. It will consist of solving a text as a comment, following the guidelines used throughout the course in the workshops of the practical sessions. Learning results evaluated are: Knowledge of the main concepts of the History of the Iberian Peninsula in Antiquity. Analysis and assessment of the concepts learned from the use of historical sources and historiographical interpretations.	15	A5	B5 C16 C19 C23	D11	
Essay questions exam	The knowledge acquired about the theoretical contents presented in class and uploaded to the moovie platform will be assessed in a long-answer test. Learning results evaluated are: Knowledge of the main concepts of the History of Rome and the Iberian Peninsula. Analysis and assessment of the concepts learned from the use of historical sources and historiographical interpretations.	35	A5	B5 C16 C19 C23	D11	
Systematic observation	Active participation of the students in the sessions and activities proposed by the teacher, considering the continuous evaluation of the autonomous work in the classroom, in the field and in the MooVi platform.	10	A4	C16	D3 D4	

Other comments on the Evaluation

Students must pass both the problem and/or exercise solving and the essay question exam.

Students who take part in the part-time modality will be able to follow the subject through the Virtual Course on the Moodle teleteaching platform, of the University of Vigo, which will allow access to the necessary materials for the acquisition of skills and achievement of learning results. theoretical as well as practical contents.

The teaching methodologies, the evaluation activities will be specified, together with the delivery schedule that will be clearly established. Activities that require attendance will be replaced by others that allow access to the same percentage of

the grade. Individual monitoring of student participation through ICT will be done from the platform's own tools (participation, access statistics, conducting tests or online exercises, etc.).

Students must meet the minimum attendance requirements necessary for continuous assessment. He must also attend and take the tests that the teachers have as essential. The follow-up will be carried out through the following resources: Virtual course on the Moodle platform (MooVi, UVigo) and e-mail. Face-to-face teaching: follow-up in the classroom and the computer science seminar of the faculty. Non-contact teaching: Remote Campus (link on MooVi).

Students who take part in the part-time modality will be able to follow the subject through the Virtual Course on the MooVi teleteaching platform, of the University of Vigo, which will allow access to the necessary materials for the acquisition of skills and the achievement of learning results. theoretical as well as practical contents. The use of materials made available to students through MooVi must respect copyright and will be graded with zero any test or exam in which "substantial works are copied from others, giving them as their own" (dle-rae).

For all students will be specified in MooVi teaching methodologies, assessment activities, along with the delivery schedule (face-to-face or remote) that will be clearly established. The individualized monitoring of the participation of each student through the TIC will do from the own tools of the platform (participation, statistics of access, realization of proofs or exercises online, etc.).

Those students who choose to be evaluated through the "global evaluation" modality must notify the teaching staff responsible for the subject within 31 working days from the beginning of each semester (article 19.4 do *Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado* de la Universidade de Vigo) e will be evaluated on the contents of the study plan through a written test, which will account for 70% of the final grade, and a compulsory work that will represent 30% of this.

Sources of information

Basic Bibliography

- Alvar Ezquerro, Jaime (dir.), **Entre Fenicios y Visigodos. La Historia Antigua de la Península Ibérica**, La esfera de los libros, 2008
- Blázquez, J.Mª, Montenegro, A., Roldán, J.M., Mangas, J., Teja, R., Sayas, J.J., García Iglesias, L., **Historia de España Antigua. Tomo II: Hispania romana.**, 5, Catedra, 2007
- Bravo Castañeda, G., **Historia del mundo antiguo.**, Alianza, 2008
- Bravo, Castañeda, G., **Nueva historia de la España antigua**, Alianza, 2011
- Díaz Martínez, P. C., Martínez Maza, C., Sanz Huesma, F.J., **Hispania tardoantigua y visigoda**, Itsmo, 2007
- Gómez Espelosín, F. J., **Iberia e Hispania. Recursos para el estudio de la historia de la España antigua**, Universidad de Alcalá, 2011
- Gracia Alonso, F., **Roma, Cartago, íberos y celtíberos: las grandes guerras en la Península Ibérica**, Ariel, 2006
- Harrison, R. J., **Hispania, provincia imperial**, El País, 2007
- Le Roux, P., **Romanos de España: ciudades y política en las provincias, siglos II a. C.-III d. C.**, Bellaterra, 2006
- Roldán Hervás, J. M. (dir), **Diccionario Akal de la Antigüedad hispana**, Akal, 2006
- Roldán, J.M., Santos Yanguas, J., **Historia de España. Vol.2: Hispania Romana. Madrid.**, UNED, 2004
- Sánchez Moreno, E. (edit.), **Protohistoria y Antigüedad de la Península Ibérica. I: Las fuentes y la Iberia colonial**, Sílex, 2007
- Sánchez Moreno, E., Gómez-Pantoja, J. (coord.), **Protohistoria y Antigüedad de la Península Ibérica II: La Iberia Prerromana y la Romanidad**, Sílex, 2008
- Celestino Pérez, S., Armada, X.L., Ayán Vila, X.M., Blanco García, J.F., Ferrer Albelda, E., Parcer, **La Protohistoria En La Península Ibérica**, Itsmo, 2017

Complementary Bibliography

- Abdreau (et alii), **El hombre romano**, Alianza, 1991
- Andreu Pintado, Javier, Cabrero Piquero, Javier, Rodà de Llanza, Isabel (ed.), **Hispaniae. Las provincias hispanas en el mundo romano**, Institut Català d'Arqueologia Clàssica, 2009
- Arce, J., **El último siglo de la España romana**, Alianza, 2009
- Aubet, Mª E., **Tiro y las colonias fenicias de occidente**, Crítica, 1994
- Bravo Castañeda, G., **Hispania y el Imperio.**, Síntesis, 2007
- Cháin Galán, A., De La Torre Echávarri, J.I., **Celtíberos. Tras la estela de Numancia (Catálogo exposición)**, Diputación de Soria, 2005
- Chic García, G., **El comercio y el Mediterráneo en la Antigüedad**, Akal, 2009
- Fernández Nieto, F.J. (dir.), **Historia Antigua de Grecia y Roma**, Tirant lo Bo Blanch, 2005
- Gómez Espelosín, F. J., **Guerras ibéricas. Aníbal**, Alianza, 2006
- Gómez Pantoja, J. (coord.), **Historia Antigua (Grecia y Roma)**, Ariel, 2003
- García Moreno, L. et alii, **Historia del mundo clásico a través de sus textos, II. Roma**, Alianza Editorial, 1999
- Gracia Alonso, F. (coord.), **De Iberia a Hispania**, Ariel, 2008
- Jerphagnon, L., **Historia de la Roma Antigua**, Edhasa, 2007
- López Castro, J. L., **Hispania Poena. Los fenicios en la Hispania romana**, Crítica, 1993
- Mangas, J., **Leyes coloniales y municipales de la Hispania romana**, Arco, 2001

Maya, J. L., **Celtas e iberos en la península ibérica**, Icaria, 1999

Pastor Muñoz, M., **Viriato. El héroe hispano que luchó por la libertad de su pueblo.**, La esfera de los libros, 2004

Pérez Vilatela, L., **Lusitania. Historia y Etnología**, Real Academia de la Historia, 2000

Plácido Suárez, D., **Hispania Antigua, vol. I de Historia de España** □Fontana, J., Villares, R. edit-, Crítica, 2009

Roldán Hervás, J. M., Wulff Alonso, F., **Citerior y Ulterior: las provincias romanas de Hispania en la era republicana.**, Itsmo, 2001

Santos Yanguas, J., **Los pueblos de la España antigua.**, Historia 16, 1997

Sanz, R., **Las migraciones bárbaras y la creación de los primeros reinos de Occidente**, Síntesis, 1995

Recommendations

Other comments

Detailed documentation on the development of the activities will be provided at the beginning of the course. This information will be provided through the Moovi platform, so all students must be registered on this platform and have their profile data and photograph covered.

IDENTIFYING DATA				
Historia da arte moderna				
Subject	Historia da arte moderna			
Code	002G251V01502			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Teaching language	Castelán			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Domínguez López, Ángel			
Lecturers	Domínguez López, Ángel			
E-mail	adominguez@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.es			
General description	Estudo das manifestacións artísticas en Italia nos séculos XV ao XVIII nas grandes xeneralizacións conceptuais que a historiografía artística sinala como Renacemento, Manierismo e Barroco. O seu desenvolvemento comprenderá a análise do proceso de produción e recepción da obra de arte durante estas centurias, a través dos creadores e obras máis significativas, tendo en conta a perspectiva histórica, social, ideolóxica e iconográfica que permiten a súa contextualización, co apoio das fontes literarias e documentais.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.			
B1	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais			
C28	Coñecemento das distintas metodoloxías da aproximación á Historia da Arte			
C31	Coñecementos básicos de iconografía como clave para a interpretación de imaxes			
C32	Coñecemento práctico dos procesos básicos da metodoloxía científica en Historia da Arte			
C33	Coñecementos sobre documentación, composición de materiais e técnicas construtivas dos bens artísticos mobles e inmobles			
D2	Aplicación dos coñecementos			
D7	Capacidade de razoamento crítico			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Capacidade para recoñecer e reflexionar sobre as principais aportacións artísticas ao longo da historia.	A2 A3	B1	C28 C33	D2 D7
Lectura da obra de arte como documento excepcional dos gustos estéticos e da mentalidade do pasado.	A4	B1	C28 C31 C32	D2 D7
Capacidade para a interpretación da obra de arte nos diferentes períodos de estudo dende unha perspectiva metodolóxica múltiple.	A2 A4		C28 C31 C32	D2

Contidos

Topic				
1. Humanismo e Renacemento	1.1. Concepto. O valor concedido á antigüidade. A preocupación humanista das artes. Arte e humanismo nas Cortes italianas do Renacemento			
2. Clasicismo e Manierismo	2.1. Arquitectura e urbanismo no Quattrocento e Cinquecento italiano. O plan central. As teorías sobre a cidade ideal. A plasmación da igrexa triunfante 2.2. Orientacións pictóricas das escolas italianas. 2.3. A síntesis dos valores formais e intelectuais da escultura renacentista			

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	26	25	51
Eventos científicos	2	2	4
Saídas de estudo	0	7	7
Traballo tutelado	10	29	39
Seminario	5	3	8
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	10	11
Traballo	3	7	10
Observación sistemática	0	1	1
Cartafol/dossier	0	8	8
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	8	9

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Sesión previa, orientada á presentación do desenvolvemento da materia e primeira toma de contacto cos estudantes
Lección maxistral	Clases expositivas que concentran o aprendizaxe teórico. Nas diferentes sesións se desenvolve o contido do programa, secuenciado en bloques temáticos. Para cada unidade temática ofrécese un esquema básico e bibliografía específica para seguir e profundizar nos contidos. Nas sesións empréganse recursos complementarios (proieccións en power point, fontes documentais e literarias, páxinas de internet, etc.)
Eventos científicos	Asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Saídas de estudo	Saídas de estudo para a visita e análise "in situ" de monumentos e conxuntos patrimoniais relacionados co contido da materia
Traballo tutelado	Traballos dirixidos á profundización na materia e ao fortalecemento da capacidade analítica e expositiva do alumnado. Consisten na elaboración dun traballo inédito, de carácter individual, vinculado aos contidos do programa. Valórase o acceso á bibliografía e fontes, a presentación, claridade expositiva, e a metodoloxía empregada.
Seminario	Apoio á formación do alumnado, orientado a resolver as dúbidas ou calquera outra cuestión relacionada coa materia

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	A atención personalizada consistirá na orientación e resolución das dúbidas plantexadas na realización dos traballos. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: na plataforma virtual de docencia Moodle (Moovi Uvigo), Campus Remoto, mail, e na aula e despacho cando sexa posible.
Seminario	Resolución de dúbidas metodolóxicas sobre os seminarios e actividades prácticas. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: na plataforma virtual de docencia Moodle (Moovi UVigo), Campus Remoto, mail, e na aula e despacho, cando sexa posible.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Exame de preguntas de desenvolvemento	A sesión maxistral será avaliada mediante unha proba de resposta longa, na que o alumnado terá que demostrar a comprensión e asimilación dos contidos teóricos da materia. Para superar a materia é necesario acadar nesta proba unha cualificación mínima de 5 puntos (sobre os 10 do total). Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Coñecemento da Historia da Arte Moderna como produto dun complexo proceso, aberto e contínuo	40	A3 B1

Traballo	Na súa avaliación se considerarán os seguintes criterios: singularidade e complexidade do tema de estudo escollido, metodoloxía, bibliografía e fontes consultadas, presentación, claridade e orixinalidade expositiva. Con elo o alumnado dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Capacidade para a interpretación das manifestacións artísticas do período de estudo.	20	A2 A4	C31 D2 C32
Observación sistemática	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado nas actividades programadas, visitas, debates e presentación de tarefas. Con elo o alumnado dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Aplicar os coñecementos e demostrar por medio da elaboración e defensa de argumentos a resolución de problemas.	10	A2 A3 A4	
Cartafol/dossier	Informe das saídas de estudo programadas como complemento da materia. Con elo o alumnado dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Lectura da obra de arte nos diferentes períodos de estudo dende unha perspectiva metodolóxica múltiple	10	A4	B1 C28 D2
Resolución de problemas e/ou exercicios	A sesión maxistral será avaliada tamén mediante a identificación, análise e comentario de obras de arte correspondentes á época Moderna, con especial atención á súa morfoloxía, tipoloxía e iconografía. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Capacidade para recoñecer e reflexionar sobre as principais aportacións artísticas ao longo da historia.	20	A3	B1

Other comments on the Evaluation

O alumnado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir e realizar as probas que o profesorado dispoña como imprescindibles. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (Moovi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia MooVi, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e a consecución dos resultados de aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial o remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder ao mesmo porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estadísticas de acceso, realización de probas ou exercicios on line, etc.).

As sesións de lección maxistral do profesor serán gravadas en vídeo. Estas gravacións quedarán a libre disposición dos alumnos a través da plataforma Moodle, onde poderán visualizalas asincrónicamente no momento que o estimen oportuno.

Idénticas condicións rexen para a segunda convocatoria.

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de "avaliación global" deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do *Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado* da Universidade de Vigo). Serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% da mesma.

Na Avaliación da materia terase en conta o establecido no Protocolo de integridade académica da Facultade. A detección de calquera conduta fraudulenta (copiar, uso de materiais ou dispositivos non autorizados, uso indebido da IA, etc.) poderá implicar a cualificación de cero na proba ou actividade correspondente, sen prexuízo doutras medidas que procedan conforme á normativa vixente.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

ARGAN, Giulio Carlo, **Renacimiento y Barroco. II. De Miguel Ángel a Tiepolo**, 1ª ed, Akal/Arte y Estética, 1987

BENEVOLO, Leonardo, **Historia de la Arquitectura del Renacimiento: la arquitectura clásica (del siglo XV al siglo XVIII)**, 3ª ed., Gustavo Gili, 1988

BOUCHER, Bruce, La escultura barroca en Italia , 1ª ed., Destino, 1999
CASTRIA MARCHETI, Francesca, El Barroco 1600-1700: el arte europeo de Caravaggio a Tiepolo , 1ª ed., Electa, 2005
WITTKOWER, Rudolf, Arte y Arquitectura en Italia. 1600-1750 , 5ª ed., Cátedra, 1988
PANOFKY, Erwin, Renacimiento y Renacimientos en el arte occidental , 3ª ed., Alianza, 1981
PANOFKY, Erwin, Estudios sobre iconología , 4ª ed., Alianza, 1980
WITTKOWER, Rudolf, Los fundamentos de la arquitectura en la edad del Humanismo , 1ª ed., Alianza, 1995
WÖLFFLIN, Heinrich, Renacimiento y Barroco , 2ª ed., Paidós, 1991
Complementary Bibliography
BLUNT, Anthony, Teoría de las artes en Italia, 1450-1600 , 10 ed., Cátedra, 2007
BURCKHARDT, Jacob, La cultura del Renacimiento en Italia , 2ª ed., Akal/Arte y Estética, 2004
BURKE, Peter, El Renacimiento italiano: cultura y sociedad en Italia , 1ª ed., Alianza, 1993
PACCIOAROTTI, Giuseppe, La pintura barroca en Italia , 1ª ed., Itsmo, 2000

Recomendacións

Other comments

Ao longo do curso irase complementando a documentación sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma Moovi. Os alumnos deberán estar dados de alta e co seu perfil editado na plataforma de teledocencia Moodle (acceso via MooVi).

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario das probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso actual

IDENTIFYING DATA				
Historia medieval da Península Ibérica				
Subject	Historia medieval da Península Ibérica			
Code	002G251V01503			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Pérez Rodríguez, Francisco Javier			
Lecturers	Pérez Rodríguez, Francisco Javier			
E-mail	fjperez@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.es			
General description	Coñecemento, comprensión e aceptación dos caracteres específicos, principais acontecementos e transformacións da sociedade da península Ibérica durante a Idade Media, prestando especial atención á súa realidade multicultural e ao ter sido o berce da realidade política actual			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.			
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica			
B5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz			
C13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais			
C16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade			
C19	Coñecemento da historia nacional propia			
D8	Compromiso ético e responsabilidade social			
D9	Traballo en equipo en diversos contextos			
D10	Atención á diversidade e multiculturalidade.			
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma			
D14	Motivación pola calidade			
D15	Sensibilidade a temas ambientais.			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecemento dos conceptos principais da Historia da Península Ibérica	B3	C16	D11	C19
Coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comparada.	B3	C16	D11	C19
Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas.	A2	B5	C13	D14
Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica.	A4	B5	C13	D9 D14
Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna.	A2	B5	C13 C19	D8 D10 D15
Compromiso coa ética e responsabilidade social como cidadán e profesional	A2	C13		

Contidos

Topic	
1.- Alta Idade Media (ss. V-X)	1.1.- Introducción á Idade Media peninsular 1.2.- Os reinos xermánicos da península Ibérica 1.3.- O predominio e esplendor de Al Andalus 1.4.- Os núcleos cristiáns do norte da Península

2.- Plena Idade Media (ss. XI-XIII)	2.1.- Da superioridade islámica á cristiá 2.2.- O equilibrio dos reinos cristiáns 2.3.- A plenitude da sociedade cristiá peninsular 2.4.- A difícil convivencia das tres culturas
3.- Baixa Idade Media (ss. XIV-XV)	3.1.- A institucionalización das monarquías 3.2.- Crise e recuperación da Europa occidental

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	1	0	1
Lección maxistral	22	22	44
Eventos científicos	2	2	4
Traballo tutelado	12	24	36
Seminario	3	12	15
Traballo	4	4	8
Exame de preguntas obxectivas	2	10	12
Observación sistemática	2	6	8
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	20	22

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Sesión orientada a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses
Lección maxistral	Exposición dos contidos da materia por parte do profesor e presentación das liñas básicas para o desenvolvemento das actividades relacionadas coa mesma
Eventos científicos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Traballo tutelado	Elaboración e presentación de traballos feitos polo alumnado de forma individual ou en grupo
Seminario	Seguemento e aclaración de dúbidas sobre os contidos da materia así como supervisión do traballo autónomo do alumnado en relación coa mesma

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	Seguemento e atención individualizada do alumnado na aula, despacho, plataforma MooVi, aula virtual do Campus Remoto ou mediante correo electrónico, coa intención de servir de guía para a realización do traballo e resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdir na súa preparación.
Seminario	A atención personalizada consistirá na resolución de dúbidas sobre os contidos da materia, metodoloxía utilizada para a realización dos exercicios e revisión das probas da avaliación. O seguemento farase a mediante os seguintes recursos: Todo o alumnado: curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo). Docencia presencial: seguemento na aula e seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: aula Campus Remoto (enlace en MooVi, UVigo).

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Traballo	Avaliaranse os coñecementos teóricos adquiridos polo alumnado na realización e estruturación do traballo así como a súa capacidade de exposición. Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica. Compromiso coa ética e responsabilidade social como cidadán e profesional.	30	A2 A4	C13 D9 D14	
Exame de preguntas obxectivas	Avaliación mediante unha proba de preguntas curtas. Con elo se dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Coñecemento dos conceptos principais da Historia de Península Ibérica. Coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comparada.	30		B3 B5 C19 D8 D10 D15	
Observación sistemática	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado mediante a realización e presentación de tarefas propostas na plataforma MooVi. Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Coñecemento dos conceptos principais da Historia da Península Ibérica	10	A2	B5 C19 D11	

Exame de preguntas de desenvolvemento	Avaliación mediante unha proba ao rematar as sesións teóricas con preguntas abertas a desenvolver sobre temas ou cuestións da materia. Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Coñecemento dos conceptos principais da Historia de Península Ibérica. Coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comparada.	30	C16 C19
---------------------------------------	---	----	------------

Other comments on the Evaluation

O alumnado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir e realizar as probas que o profesorado dispoña como imprescindibles. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma MooVi (UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia MooVi, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e a consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. A utilización dos materiais postos a disposición do alumnado a través de MooVi deberá respectar os dereitos de autor/a e será cualificada cun cero calquera proba ou exame no que se "copien no sustancial obras alleas, dándolas como propias" (DLE-RAE).

Para todo o alumnado especificaranse en MooVi as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. O seguimento individualizado da participación de cada estudante a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estadísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de avaliación global deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado da Universidade de Vigo).

Aqueles alumnos/as que non se acollan á avaliación continua (que esixe a entrega en tempo e formadas tarefas propostas), serán avaliados dos contidos da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará o 30% restante. O devandito traballo deberá estar asignado, como mínimo, un mes antes da realización do exame oficial e entregarse coincidindo coa data fixada polo Centro para a súa realización en cada convocatoria. En todos os casos (modalidade presencial, semipresencial e opción non mencionado art. 3.10); para superar a materia requírese obter unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 na proba escrita (contidos teóricos e prácticos).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

- Loring, M.I.; Pérez, D. e Fuentes, P., **La Hispania tardorromana y visigoda. Siglos V-VIII [Historia de España 3er Milenio, nº 4]**, Síntesis, 2008
- Salvaterra, V. e Canto, A., **Al-Ándalus. De la invasión al califato de Córdoba [Historia de España 3er Milenio, nº 5]**, Síntesis, 2008
- Álvarez Borge, I., **La Plena Edad Media. Siglos XII-XIII [Historia de España 3er Milenio, nº 8]**, Síntesis, 2003
- Guinot Rodríguez, E., **La Baja Edad Media en los siglos XIV y XV. Economía y Sociedad [Historia de España 3er Milenio, nº 9]**, Síntesis, 2003
- Monsalvo Antón, J.M., **La Baja Edad Media en los siglos XIV y XV. Política y Cultura [Historia de España 3er Milenio, nº 10]**, Síntesis, 2005
- Monsalvo Antón, J. M., **Atlas Histórico de la España medieval**, Síntesis, 2010

Complementary Bibliography

- Álvarez Palenzuela, V.A. (dir.), **Historia de España de la Edad Media**, Ariel, 2002
- Historia de España, 7. Época medieval. La dinámica política**, Istmo, 2005
- Historia de España. 8. Época medieval. Administración y gobierno**, Istmo, 2003
- Historia de España. 9. Época medieval. Economía y sociedad**, Istmo, 2004
- Historia de España. 10. Época medieval. Iglesia y cultura**, Istmo, 2002

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

- Historia moderna de España/O02G251V01603
- Historia medieval de Galicia/O02G251V01907

Subjects that it is recommended to have taken before

Other comments

Ao longo do curso entregarase a través da plataforma Moodle (<http://moovi.uvigo.es>) documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades do curso. Por esta razón os estudantes deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Prehistoria da Península Ibérica				
Subject	Prehistoria da Península Ibérica			
Code	002G251V01504			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Méndez Quintas, Eduardo			
Lecturers	Méndez Quintas, Eduardo			
E-mail	eduardo.mendez.quintas@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal/my/			
General description	A materia Prehistoria da Península Ibérica impártese no 3º ano do Grao en Xeografía e Historia, dentro do bloque Historia de España. O seu papel básico é iniciar ao alumno nos desenvolvementos xerais da prehistoria peninsular atendendo con especial atención ás fontes arqueolóxicas empregadas para o seu estudo.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica
B5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz
C13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
C16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
C19	Coñecemento da historia nacional propia
C23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica
D2	Aplicación dos coñecementos
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D7	Capacidade de razoamento crítico
D10	Atención á diversidade e multiculturalidade.
D15	Sensibilidade a temas ambientais.

Resultados previstos na materia				
Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecemento dos conceptos principais da Historia da Península Ibérica	C16 C19			
Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica	A4			D4 D7
Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna	A3	B5	C13	D10 D15
Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas	A5	B3	C23	D2 D4 D7

Contidos	
Topic	
I. O nacemento da Prehistoria e o proceso de hominización da P. Ibérica.	Tema 1.- O Nacemento da Prehistoria peninsular. Tema 2.- O Cuaternario. Tema 3.- A hominización da P. Ibérica. Tema 4.- Do Homo Neandertal ao Homo Sapiens.

II. As bases económicas e de subsistencia.	Tema 1.- Economía cazadora-recolectora e economía produtora. Tema 2.- Modelos de ocupación e asentamento. Tema 3.- Tecnoloxías Prehistóricas. Tema 4.- O intercambio e o desenvolvemento dos circuitos comerciais.
III. As sociedades e as formas simbólicas.	Tema 1.- Arte Prehistórico. Tema 2.- A morte. Tema 3.- A orixe da desigualdade social.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Lección maxistral	23	32	55
Seminario	7	10	17
Traballo tutelado	0	25	25
Resolución de problemas	0	8	8
Eventos científicos	2	0	2
Saídas de estudo	6	3	9
Exame de preguntas obxectivas	1	5	6
Traballo	5	8	13
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	5	9
Observación sistemática	0	4	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesora dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas
Traballo tutelado	O/A estudante, de maneira colaborativa, en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Eventos científicos	Conferencias, faladoiros, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por relatores/as de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.
Saídas de estudo	Actividades de aplicación, contraste e observación dos coñecementos nun contexto determinado nun espazo externo.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Seminario	Seguimento individualizado dos materiais xerados coas anotacións da profesora. O seguimento individualizado do alumnado será feito a partir das ferramentas propias da plataforma Moovi e/ou medios telemáticos.
Traballo tutelado	Seguimento individualizado dos materiais xerados coas anotacións da profesora. O seguimento individualizado do alumnado será feito a partir das ferramentas propias da plataforma Moovi e/ou medios telemáticos. s.
Resolución de problemas	Seguimento individualizado dos materiais xerados coas anotacións da profesora. O seguimento individualizado do alumnado será feito a partir das ferramentas propias da plataforma Moovi e/ou medios telemáticos.

Avaliación			
	Description	Qualification	Training and Learning Results
Exame de preguntas obxectivas	Os coñecementos adquiridos serán avaliados mediante un proba de preguntas obxectivas. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos conceptos principais da Historia da Península Ibérica	40	C16 C19

Traballo	Realizarase un traballo colaborativo con diversas actividades que finalizan na entrega dun documento e que deberá ser exposto. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna.	30	A3 B5 C13 D4 A4 D7 D10 D15
Resolución de problemas e/ou exercicios	O alumnado deberá solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesora. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica	20	A4 D4 D7
Observación sistemática	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a participación activa do alumnado. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas	10	A5 B3 C23 D2 D4 D7

Other comments on the Evaluation

- A Material Virtual na plataforma de teledocencia MooVi, da Universidade de Vigo, permitirá o acceso aos materiais precisos para adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.
- Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido.
- O estudiantado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade, asistindo ás titorías, que serán fixadas nun horario compatible coa súa actividade, para resolver as dúbidas xurdidas no transcurso da avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/a docente considere imprescindibles. No caso do alumnado semipresencial, as actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan poder acceder ao mesmo porcentaxe da nota.
- Para aprobar a materia, será preciso superar cada un dos bloques de avaliación da materia.
- O alumnado que non siga á modalidade de avaliación continua e que non realice a entrega de, como mínimo, o 80% das actividades prácticas nos prazos establecidos, pasará ao modelo de avaliación final.
- O seguimento individualizado da participación do alumnado (10%) será feito a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios enliña, etc.).
- O estudiantado que elixa ser avaliado mediante a modalidade de avaliación global deberá comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudiantado da Universidade de Vigo).
- O alumnado que non siga a avaliación continua será avaliado dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 90% da avaliación final, e que examinará a adquisición das competencias tanto teóricas como prácticas.
- Todos os estudantes matriculados na materia deben cumprir o seu compromiso de honestidade académica e respectar os dereitos de autor/a tanto á hora de empregar os materiais postos á súa disposición a través de Moovi, como en calquera tarefa, proba ou exame.
- Calquera indicio de plaxio será cualificado cun cero, entendendo por iso cando se copien no substancial obras alleas, o que inclúe todo tipo de material ou recurso suxeito a propiedade intelectual, desde ideas e imaxes ata softwares ou vídeos, entre outros, sen citarse debidamente dándooas como propias.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

- Arenas Esteban, J.A., **Introducción a la prehistoria de la península ibérica**, Centro de Estudios Financieros, 2023
- Ayarzagüena, M., Fano, M.A., Menéndez, M., **Prehistoria antigua de la península ibérica**, Editorial Universitaria Ramón Areces, 2021
- Bermúdez de Castro, J.M., **Dioses y mendigos. La gran odisea de la evaluación humana.**, Crítica, 2021
- Bernal, M.A., Santiago, A., **Paleolítico. De los primeros pobladores al ocaso neandertal en la Península Ibérica**, Almuzara, 2021
- Cardoso, J.L., **Pré-História de Portugal**, Universidade Aberta, 2007
- Cruz Berrocal, C., García Sanjuán, L. y Gilman Guillén, A. (coords.), **The Prehistory of Iberia. Debating Early Social Startification and the State**, Routledge, 2012

- Díez, C., Natri, J. (eds.), **Como sobrevivir con dos piedras y un cerebro. Manual práctico de arqueología experimental.**, Fundación Atapuerca, 2012
- Fernández, V., **Prehistoria. El largo camino de la humanidad**, Alianza Editorial, 2007
- Fernández, A. M., Hernando, A., Maíllo, J. M., Muñoz, F. J., Quesada, J. M., Ripoll, S., **Prehistoria II: las sociedades metalúrgicas.**, Editorial Universitaria Ramón Areces, 2016
- García, M., Zapata, L. (eds.), **Métodos y técnicas de análisis y estudio en arqueología prehistórica: de lo técnico a la reconstrucción de los grupos humanos.**, Universidad del País Vasco, 2013
- Gibaja, J.F., Ibáñez, J.J., Mozota, M., **¿Qué sabemos de? El Neolítico.**, CSIC y Catarata, 2021
- Guerrero, V.M. (coord.), **Prehistoria de las Islas Baleares**, Archaeopress, 2007
- Lillios, K.T., **The archaeology of the Iberian Peninsula: from the Paleolithic to the Bronze Age**, Cambridge University Press, 2020
- Menéndez, M., **Prehistoria de la Península Ibérica : el progreso de la cognición, el mestizaje y las desigualdades durante más de un millón de años**, Alianza Editorial, 2019
- Menéndez, M. (coord.), **Prehistoria Antigua de la Península Ibérica.**, Editorial Universitaria Ramón Areces, 2012
- Menéndez, M. (coord.), **Prehistoria reciente de la Península Ibérica**, Editorial Universitaria Ramón Areces, 2013
- Nicolau, A. (coord.), **Guía Menorca Talayótica. La prehistoria de la isla.**, Triangle Books, 2015
- Quintana-Murci, L., **Humanos: La extraordinaria historia del ser humano: migraciones, adaptaciones y mestizajes que han conformado quiénes somos y cómo somos.**, Deusto, 2022
- Ripoll, S. R., Ibáñez, F. J. M., López, J. M. Q., Fernández, J. M. M., Pardo, J. F. J., **La prehistoria y su metodología.**, Editorial Universitaria Ramón Areces, 2021
- Sánchez-Romero, M., **Prehistorias de Mujeres. Descubre lo que no te han contado.**, Editorial Destino., 2023
- VVAA., **El origen de la desigualdad social**, Desperta Ferro Ediciones, 2023
- Complementary Bibliography**
- Bettencourt, A., **Pré-História do Noroeste Português**, Arkeos, 36. Pré-História do Noroeste Português, 2013
- Bicho, N., Carvalho, A.F., **Manual de Arqueologia Pré-Histórica**, Centro de Estudos de Património. Departamento de Hi, 2006
- Buxó, R., **Arqueobotánica: Los usos de las plantas en la Península Ibérica**, Ariel, 2008
- Cintas Peña, M., **La desigualdad de género en la prehistoria ibérica : una aproximación multi-variable**, BAR, 2020, 2020
- Gonzalbes, E., **Investigación sobre las comunidades prehistóricas en la zona atlántica del Norte de Marruecos**, Revista atlántica-mediterránea, 2017
- López García, P. (ed), **La Prehistoria en la península Ibérica**, Akal, 2020
- Sala Ramos, R. (ed.), **Los cazadores recolectores del Pleistoceno y Holoceno en Iberia y el Estrecho de Gibraltar, Estado Actual de conocimiento del registro arqueológico.**, 2014
- VV.AA., **Territórios da Pré-História em Portugal**, Arkeos-Perspectivas em Diálogo □ 19. CEIPHAR, 2006

Recomendacións

Other comments

Ao longo do curso entregarase una documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma Moodle, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

Recoméndase que o alumnado coñeza as ferramentas dixitais básicas (procesado de textos, realización de presentacións, bases de datos, etc.

IDENTIFYING DATA				
Applied geography. Territory and landscape				
Subject	Applied geography. Territory and landscape			
Code	002G251V01505			
Study programme	Grado en Geografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3rd	1st
Teaching language	#EnglishFriendly Spanish Galician			
Department				
Coordinator	Álvarez Vázquez, Miguel Ángel			
Lecturers	Álvarez Vázquez, Miguel Ángel			
E-mail	mianalva@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal			
General description	Subject devoted to the study of the territorial systems and the landscapes since a applied perspective of the geographical knowledge. It centers in the diagnostic and analysis of the territory and of the landscape since a holistic perspective, taking into account the criteria of value and the problematic of the ordination/management within the scope of the society. English Friendly subject: International students may request from the teachers: a) resources and bibliographic references in English, b) tutoring sessions in English, c) exams and assessments in English.			

Training and Learning Results

Code				
A3	Students will be able to gather and interpret relevant data (normally within their field of study) that will allow them to have a reflection-based considered opinion on important issues of social, scientific and ethical nature.			
A4	Students will be able to present information, ideas, problems and solutions both to specialist and non-specialist audiences.			
A5	Students will acquire the learning skills that are required to pursue further studies with a high degree of independence.			
B3	To acquire the skills that are necessary to register, analyze and interpret relevant geographical and historical data.			
B6	Future application in an academic and/or professional context, and establishing the foundations for future postgraduate, specialized and/or multidisciplinary studies.			
C5	Integration of the spatial and temporal dimensions in the explanation of territorial processes.			
C6	Knowledge and application of the fundamental research methods and techniques in geography.			
C7	Correct use of geographical information as an instrument of interpretation of territorial systems.			
C9	Ability to analyze and interpret landscapes.			
C11	Knowledge and acquisition of skills in the field of urban and country planning.			
D1	Analysis and synthesis skills.			
D2	Knowledge-application skills.			
D4	Oral and written communication skills in one's own language.			
D5	Knowledge and information-management skills.			
D7	Critical-thinking skills.			
D14	Striving for quality.			
D15	Awareness of environmental issues.			
D16	Knowledge of other cultures.			

Expected results from this subject

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Knowledge applied of the Geography in the frame of the scientific methodology: formulation of hypothesis, selection of information and technical	A3	B3	C5 C6	D1 D4 D7
Critical reasoning and oral suitable argumentation or writing- envelope the geographical phenomenon analyzed, his variables and relations.	A3	B3	C5 C9	D1 D2 D4 D7 D16
Capacity of interpretation of the terrestrial landscapes from a geographical perspective, identifying the human intervention and the categories of risk.	A3	B3	C6 C9	D1 D2 D4 D5 D15

Skill in realization of practical exercises, with application of qualitative geographical techniques or quantitative, on processes and dynamics of the territory.	A5	B3 B6	C7 C11	D4 D5 D14
Skills in the organisation and management of works and/or projects in the environmental context and sociocultural, valuing the innovation in administrative structure.	A4	B6	C7 C11	D2 D4 D5 D7 D14

Contents

Topic	
1. FOUNDATIONS	1.1. Conceptual frame 1.2. Fields of the Applied Geography
2. TERRITORY	2.1. Geography, science of the territory 2.2. Organization and territorial planning 2.3. Territory stewardship
3. LANDSCAPE	3.1. Geography, science of the landscape 3.2. Protection and Ordination 3.3. Proposal of analysis

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Introductory activities	2	1	3
Lecturing	15	22	37
Scientific events	4	6	10
Practices through ICT	14	20	34
Studies excursion	7	7	14
Seminars	3	2	5
Objective questions exam	2	18	20
Case studies	2	4	6
Problem and/or exercise solving	1	10	11
Systematic observation	0	10	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

	Description
Introductory activities	Activities to detect previous knowledges, interests and motivation of the students. Presentation of the aims, contents, methodology and development of the subject.
Lecturing	Exhibition by part of the professor of the contents on the matter object of study, theoretical bases and/or guidelines of a work, exercise or project to develop by the student.
Scientific events	Conferences, talks, exhibitions, round tables, debates... that allow to deepen or complement the contents of the subject.
Practices through ICT	Activities of application of the knowledges and concrete situations and of acquisition of basic skills related with the matter object of study. They develop through the TIC of autonomous way.
Studies excursion	Activities of application of the knowledges to concrete situations and of acquisition of basic skills related with the matter object of study (visits to centres of investigation, companies, institutions... Practices of field) of academic interest-professional for the student.
Seminars	Interview of the students supported by the the teacher for development of activities and the process of learning.

Personalized assistance

Methodologies	Description
Seminars	The personalised attention will consist in the review of exercises, proofs and works; in the resolution of doubts and taking of agreements for any appearance of the dynamics of the matter. All the students: in the platform of Moodle. Students *semipresencial: classroom and Moovi). Face-to-face students: classroom.
Studies excursion	The personalised attention will consist in the accompaniment and active motivation of the activity, the development of the capacity of attention/participatory observation and the support to use technical or specific instruments. Face-to-face students: in situ. All the students: platform of Moodle (forum of warnings, news and doubts).

Introductory activities	The personalised attention will consist in the orientation on the level of learning required, the introduction to the materials, resolution of doubts and explanation of the dynamics of development of the matter. Face-to-face students: in the classroom. Students *semipresencial: classroom and Moovi. All the students: platform of Moodle (forum of warnings, news and doubts).
-------------------------	--

Assessment				
	Description	Qualification	Training and Learning Results	
Objective questions exam	Proofs that evaluate the knowledge that include enclosed questions with different alternative of answer (true/false, multiple election, pairing of elements...). The students/select them an answer between a number limited of possibilities. The results of the learning to evaluate are: The knowledge applied of the Geography in the frame of the scientific methodology. The critical reasoning and the suitable argumentation -oral or written- on the geographic phenomena analysed, his variables and relations.	40	B3 C5 C6 C9	D1 D2 D4 D5 D7 D16
Case studies	Analysis of a fact, problem or real event with the aim to interpret it, resolved, diagnosed. The results of the learning to evaluate are: Skill in the organization and management of works and/or projects in the environmental context and sociocultural, valuing the innovation in administrative structure; Capacity of interpretation of the terrestrial landscapes from a geographical perspective, identifying the human intervention and the categories of risk.	10	B3 B6 C7 C11	D2 D4 D5 D7 D14 D15
Problem and/or exercise solving	Resolution of exercises related with the subject. The results of the learning to evaluate are: Skill in the organization and management of works and/or projects in the environmental context and sociocultural, valuing the innovation in administrative structure; Skill of realization of practical exercises, with application of qualitative geographical techniques or quantitative, on processes and dynamics of the territory.	40	B3 B6 C7 C11	D2 D4 D5 D7 D14 D15
Systematic observation	Active participation of the students in the sessions and activities proposed by the the teacher, the continuous evaluation of the autonomous work in the classroom, in the field and in the platform. The results of the learning to evaluate will be: The knowledge applied of the Geography in the frame of the scientific methodology: approach of hypothesis, selection of information and technical. The critical reasoning and the suitable argumentation -oral or written- on the geographic phenomena analysed, his variables and relations.	10	A3 A4 A5	

Other comments on the Evaluation

The assessment system for the course includes two modalities from which students may choose: **continuous assessment** and **final (global) assessment**, in accordance with Article 19.2 of the Regulations on assessment, grading, and the quality of teaching and the learning process of the University of Vigo (approved by the Senate on 18/04/2023 and amended on 22/12/2023, consolidated version), hereinafter referred to as the Assessment Regulations.

The choice of final assessment corresponds to the student, who must communicate it within the timeframe and in the manner established by the faculty. This choice entails waiving continuous assessment, both for tests already taken and those pending (Art. 19.4 of the Assessment Regulations).

CONTINUOUS ASSESSMENT consists of carrying out tests and activities distributed throughout the semester.

Operationally, it is divided into two parts: a theoretical part and a practical part. The **theoretical part** will be assessed by means of two midterm exams conducted during the course, which will account for 40% of the final grade. The **practical part** will include problem-solving methodology and/or exercises, and will represent 50% of the grade. The remaining 10% corresponds to **systematic observation**, which will be assessed through small periodic activities throughout the teaching period, with the aim of ensuring students' continuous engagement with the course. This section also includes participation and organization of scientific events.

To pass the course through continuous assessment, **it will be necessary to obtain at least 50% of the maximum grade in each of the two parts (theoretical and practical)**. In addition, students must participate in the activities deemed essential by the teaching staff. If any of these requirements are not met, the provisions of Article 32.2 of the Assessment Regulations will apply, according to which the final grade must reflect as accurately as possible the student's actual performance, and it will not be possible to obtain a passing grade.

As stated in Article 40.4 of the Assessment Regulations, teaching staff may require that submitted work and materials

include an explicit declaration of originality, certifying that no sources have been used without proper citation. Plagiarism is understood as the total or partial copying of texts or other elements presented as one's own work without citing their origin, including the use of digital means. Likewise, any deliberate behavior aimed at falsifying the results of an exam or assignment, whether one's own or another student's, carried out as a requirement to pass the course, will be considered academic fraud. Any fraudulent conduct in an assessment activity will result in a grade of zero (fail) in the official record for that assessment opportunity, without prejudice to any disciplinary consequences that may arise.

The use of artificial intelligence tools in the assessment activities of this course must comply with principles of responsible, ethical, and transparent use, in accordance with the guidelines of the Faculty of History and the regulations established by the University of Vigo.

In order to address student diversity and facilitate learning in different contexts, particularly for students recognized under the **SEMI-PRESENTIAL MODALITY**, the course may also be followed through the MooVi e-learning platform, where sufficient resources and teaching materials will be made available to support the acquisition of competencies and successful completion of the course. The teaching materials provided through MooVi are intended solely to support the learning process and must be used exclusively for that purpose. Their use must respect copyright and the conditions established by the teaching staff. Their reproduction, distribution or public communication, whether total or partial, outside the strictly academic context is not permitted.

Through the same platform, the teaching methodologies, assessment activities and corresponding schedule will be specified for both in-person and remote submissions. Individual monitoring of student activity will be carried out using the tools available in MooVi, such as participation records, access statistics, and the completion of online tests or exercises. Regarding transversal activities, such as scientific events organized by the Area, the Department, or the Faculty, in the case of students enrolled in the semi-presential modality, those requiring physical attendance may be replaced by others that ensure the same percentage in the final grade.

FINAL (GLOBAL) ASSESSMENT will consist of a **theoretical exam**, accounting for 40% of the final grade and covering all theoretical content taught during the course, and a **practical assignment**, worth 60%, focused on the aspects developed in practical activities, including all exercises carried out during the semester. **To pass the course, it will be necessary to obtain at least 50% of the maximum grade in each of these two components.**

According to Article 21.2 of the Assessment Regulations, these exams will be held exclusively on the official dates established for each assessment opportunity, within the examination period set in the academic calendar. This calendar, which will include the dates, times, and locations of the exams, will be approved by the Faculty Board and published before the beginning of the enrolment period, in accordance with Article 25.1 of the aforementioned regulations.

Sources of information

Basic Bibliography

Bolos, M. (dir.), **Manual de ciencia del paisaje**, 1, Masson, 1992
 Gómez Orea, D. (dir.), **Ordenación del territorio**, 1, Editorial Agrícola Española, 1994
 Philipponneau, M., **Geografía aplicada**, 2, Ariel Geografía, 2001
 Pillet, F. (coord.), **Territorio, paisaje y sostenibilidad**, 1, La Estrella Polar, 2010
 Roger, A., **Breve tratado del paisaje**, 1, Biblioteca Nueva, 2007
 MAGRAMA, **Plataforma Custodia del Territorio**, <https://www.custodia-territorio.es/>, Acceso 2026
 Xunta de Galicia, **Catálogo das Paisaxes de Galicia**, <https://mapas.xunta.gal/visores/paisaxe/>, Acceso 2026
 Panel Expertos, **Observatorio para una cultura del territorio**, <https://observatorioculturayterritorio.org/>, Acceso 2026

Complementary Bibliography

Luis Galiana Martín y Julio Vinuesa Angulo, **Teoría y Práctica para una Ordenación del Territorio**, Editorial Síntesis, 2010
 BENABENT FERNÁNDEZ DE CÓRDOBA, M, **Ordenación del Territorio en España: evolución del concepto y de su práctica en el siglo XX.**, b, Consejería de Obras Públicas. Junta de Andalucía, 2006
 BIELZA DE ORY, V., **Introducción a la ordenación del territorio: un enfoque geográfico.**, Universidad de Zaragoza, 2008
 Farnós Dasí, J.; Olcina Cantos, J.; (coord.), **Ordenación del territorio y medio ambiente**, Crónica/Geografía, 2022
 Juan Romero González y Joaquín Farinós Dasí, **Ordenación del Territorio y Desarrollo Territorial**, Editorial Trea, 2004
 Mata, R. y TORROJA, A, **El paisaje y la gestión del Territoio. Criterios paisajísticos en la ordenación del territorio y el urbanismo**, Diputación de Barcelona, 2006
 GONZÁLEZ-VARAS IBÁÑEZ SANTIAGO, **Urbanismo y ordenación del territorio**, Editorial Aranzadi, 2009

Recommendations

Subjects that continue the syllabus

Geographical representation systems/O02G251V01605

Subjects that it is recommended to have taken before

Geography: Basics of physical geography/O02G251V01101

Geography: Basics of human geography/O02G251V01201

Other comments

This guide describes the general lines of performance in the matter and conceives of flexible form. It can require readjustments along the academic course promoted by the dynamics of the group or by the situations that can arise.

IDENTIFYING DATA				
Historia contemporánea de España				
Subject	Historia contemporánea de España			
Code	002G251V01601			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Prada Rodríguez, Julio			
Lecturers	Lozano Ramírez, Amado Tierra Prada Rodríguez, Julio			
E-mail	jprada@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal/			
General description	Coñecemento dos principais acontecementos e os procesos xerais de cambio e continuidade da Historia contemporánea española.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.			
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica			
C12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado			
C13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais			
C16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade			
C19	Coñecemento da historia nacional propia			
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio			
D9	Traballo en equipo en diversos contextos			
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Coñecemento dos conceptos principais da Historia de Península Ibérica			C16 C19
Coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comparada	A1		C16 C19
Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado			C12
Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna			C13
Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica	A4	B3	D4 D9 D11

Contidos

Topic		
1. A CRISE DO ANTIGO RÉXIME E A IMPLANTACIÓN DO ESTADO LIBERAL	1.1. O reinado de Fernando VII. 1.2. A Era Isabelina. 1.3. O Sexenio Democrático. 1.4. A Restauración Borbónica. 1.5. As transformacións económicas e sociais.	
2. A CRISE DO ESTADO LIBERAL, DITADURA, REPÚBLICA E GUERRA CIVIL	2.1. A crise da Restauración. 2.2. A Ditadura de Primo de Rivera. 2.3. A Segunda República. 2.4. A guerra civil.	

3. FRANQUISMO E TRANSICIÓN DEMOCRÁTICA. A ESPAÑA ACTUAL	3.1. A consolidación do réxime franquista. 3.2. O segundo franquismo. 3.3. A transición a democracia e os gobernos de Felipe González. 3.4. A España actual.
---	---

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Lección maxistral	22	55	77
Eventos científicos	2	0	2
Seminario	8	14	22
Traballo tutelado	5	30	35
Resolución de problemas de forma autónoma	2	1	3
Resolución de problemas	3	0	3
Exame de preguntas de desenvolvemento	4	0	4
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	0	2
Observación sistemática	1	0	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Explicación dos contidos máis relevantes da materia por parte do profesor.
Eventos científicos	Asistencia a actividades de temática transversal ou diversa organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía, a Facultade de Historia ou a Área de Historia Contemporánea.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo individual ou en grupo sobre un tema específico a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais.
Traballo tutelado	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado orientados ao achegamento aos instrumentos de recompilación de información e ás fontes propias da época contemporánea ou á realización de traballos monográficos, individuais ou colectivos baseados en bibliografía específica. Deberán estar asignados inexcusablemente antes do remate do primeiro mes do cuadrimestre.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades orientadas á resolución de problemas e/ou exercicios na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistrais que inclúan a resolución de forma autónoma de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos, análise e interpretación de materiais gráficos, videográficos e filmográficos, etc.
Resolución de problemas	Sesións orientadas á formulación de cuestións relacionadas coa materia nas que o alumnado, baixo a supervisión do profesorado e co seu seguimento e orientación, debe desenvolver as solucións axeitadas para a resolución do problema ou exercicio presentado.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	A atención personalizada consistirá no seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle (MooVi), Uvigo). ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento na aula e nas titorías. ALUMNADO NON PRESENCIAL: Campus Remoto (enlace MooVi).
Resolución de problemas	A atención personalizada consistirá no seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación de actividades, probas de avaliación e realización dos traballos en grupo. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle (MooVi, Uvigo). ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento na aula e nas titorías. ALUMNADO NON PRESENCIAL: Campus Remoto (enlace MooVi).

Avaliación

Description	Qualification Training and Learning Results
-------------	---

Seminario	Selección, presentación, análise e crítica dos materiais traballados, que poderán ser obxecto de avaliación mediante unha proba específica, ben sexa de carácter obxectivo ou doutra natureza. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado. Para superar a materia será preciso obter, nesta proba, unha cualificación mínima de 0,75 puntos dun máximo de 1,5 puntos.	15		C12
Traballo tutelado	Presentación, defensa e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorarase o marco teórico, a estrutura e articulación do traballo, a reflexión crítica sobre as fontes e a bibliografía e o seu uso correcto e a presentación e exposición formal do mesmo. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica ou no traballo con fontes históricas e análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas. Para superar a materia será preciso obter, nesta proba, unha cualificación mínima de 1,5 puntos dun máximo de 3 puntos.	30	A4 B3	D4 D9 D11
Resolución de problemas de forma autónoma	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos sinalados, os cales poderán ser obxecto de avaliación mediante unha proba específica, ben sexa de carácter obxectivo ou doutra natureza. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna. Para superar a materia será preciso obter, nesta proba, unha cualificación mínima de 0,25 puntos dun máximo de 0,5 puntos.	5		C13
Exame de preguntas de desenvolvemento	Exame escrito. Valoraranse os coñecementos teóricos da disciplina, a estruturación lóxica das ideas, a conciencia evolutiva dos distintos procesos históricos, a claridade expositiva, o espírito crítico, a madurez do estilo literario (sintaxe, léxico, ortografía, etc.) e a coherencia expositiva. Todo elo mediante probas de avaliación que poderán incluír preguntas ou temas de resposta longa ou de desenvolvemento, comentarios e composicións de texto histórico, incluíndo o comentario de gráficas, imaxes, textos escritos, etc., e cuestións de resposta breve orientadas a determinar a adquisición dos conceptos básicos da materia polo alumnado. Para superar a materia será preciso acadar unha cualificación mínima de 2 puntos dun máximo de 4. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comparada e coñecemento dos conceptos principais da Historia de Península Ibérica.	40	A1	C16 C19
Observación sistemática	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado e da súa participación activa a través da realización da totalidade das actividades e probas que conforman a programación da materia, incluído o foro. Para o seu control é imprescindible a entrega dunha ficha por parte do alumnado antes de rematar a primeira quincena do cuadrimestre. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específicas.	10	A4	C12

Other comments on the Evaluation

O alumnado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo, deberá acudir e realizar as probas que o profesorado dispoña como imprescindibles. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e, no seu caso, o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia MooVi, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e a consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. A utilización dos materiais postos a disposición do alumnado a través de MooVi deberá respectar os dereitos de autor/a e serán cualificados cun cero calquera proba ou exame nos que se "copien no sustancial obras alleas, dándoa como propias" (dle-rae).

Para todo o alumnado especificaranse en MooVi as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. O seguimento individualizado da participación de

cada estudante a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, participación en foros, etc.).

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de avaliación global deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do Regulamento sobre a avaliación, a cualificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudiantado da Universidade de Vigo), examínase de todo o programa da materia, o cal deberá preparar a partir da bibliografía básica sinalada, mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e do resto das actividades prácticas fixadas no curso, que suporán en conxunto un 30% da nota. Todas estas probas, no caso de que así o requiran, deberán estar asignadas, como mínimo, un mes antes da realización do exame oficial de cada convocatoria ou oportunidade e entregaranse non máis aló da data de realización do mesmo en cada una destas. En todos os casos (modalidade presencial, semipresencial e opción polo mencionado art. 64.g), para superar a materia, requírese obter unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 tanto na parte teórica como en todas e cada unha das probas que conforman a parte práctica.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Aviles, J.; Egido, A. y Mateos, A., **Historia Contemporánea de España desde 1923. Dictadura y democracia.**, Ed. Centro de Estudios Ramón Areces, 2011

Buldaín Jaca, B. (dir.), **Historia Contemporánea de España (1808-1923)**, Akal, 2011

Canal, J. (dir), **Historia Contemporánea de España. 2 vols.**, Taurus, 2017

Egido León, A. y Balado Insunza, F. M., **Un Siglo de España (1923-2023)**, Editorial Universitaria Ramón Areces, 2025

Rueda Herranz, G., **España 1790-1900. Sociedad y condiciones económicas**, Ediciones Itsmo, 2006

Sánchez Marroyo, F., **La España del Siglo XX. Economía, demografía y sociedad**, Ediciones Itsmo, 2003

Complementary Bibliography

Avilés, J.; Sueiro, S. y Elizalde, M. D., **Historia política, 1875-1939**, Ediciones Itsmo, 2002

Guerrero, A.; Rueda, G. y Pérez garzón, J. S., **Historia política, 1808-1874**, Ediciones Itsmo, 2004

Marín, J. M.; Molinero, C. e Ysàs, P., **Historia política 1939-2000**, Ediciones Itsmo, 2001

Paredes, J. (coord.), **La España contemporánea**, Ariel, 2010

VV.AA., **Historia de España (vols. 6 a 12)**, Marcial Pons, 2006-2014

Recomendacións

Other comments

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades, polo que todo o alumnado deberá estar dado de alta na plataforma de teledocencia e ter cubertos os seus datos de perfil

IDENTIFYING DATA				
Historia del arte contemporáneo				
Subject	Historia del arte contemporáneo			
Code	002G251V01602			
Study programme	Grado en Geografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	2c
Teaching language	Castellano Gallego			
Department	Historia, arte y geografía			
Coordinator	Domínguez López, Ángel			
Lecturers	Domínguez López, Ángel			
E-mail	adominguez@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.es			
General description	Estudio de las diferentes manifestaciones artísticas, desde el último cuarto del siglo XVIII, hasta la actualidad.			

Resultados de Formación y Aprendizaje

Code	
A2	Que los estudiantes sepan aplicar sus conocimientos a su trabajo o vocación de una forma profesional y posean las competencias que suelen demostrarse por medio de la elaboración y defensa de argumentos y la resolución de problemas dentro de su área de estudio.
B5	Valorar las necesidades y problemas de la sociedad y las aportaciones (en términos de contribución efectiva) generadas desde los ámbitos geográfico-históricos, teniendo en cuenta la necesaria igualdad social y entre sexos, la discapacidad y la educación para la paz
C28	Conocimiento de las distintas metodologías de la aproximación a la Historia del Arte
C34	Conocimientos instrumentales aplicados a la Historia del Arte
D2	Aplicación de los conocimientos
D8	Compromiso ético y responsabilidad social
D11	Capacidad de aprendizaje autónomo
D12	Capacidad para imprevistos, creatividad y liderazgo
D13	Iniciativa y espíritu emprendedor
D14	Motivación por la calidad
D16	Conocimiento de otras culturas

Resultados previstos en la materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Capacidad para reconocer y reflexionar sobre las principales aportaciones artísticas a lo largo de la historia	B5	C28 C34	D2 D11 D14 D16	
Lectura de la obra de arte como documento excepcional de los gustos estéticos y de la mentalidad del pasado	B5	C34	D8 D11 D14 D16	
Capacidad para la interpretación de la obra de arte en los diferentes períodos de estudio desde una perspectiva metodológica múltiple.	B5	C34	D2 D8 D12 D13 D14	

Contenidos

Topic	
I.-ORÍGENES Y FUNDAMENTOS DEL ARTE EN LA EDAD CONTEMPORÁNEA. EL ARTE DE LA ILUSTRACIÓN.	1. Neoclasicismo 2.- Prerromanticismo
II.- EL SIGLO XIX Y LOS MOVIMIENTOS ARTÍSTICOS EN EL CAMBIO DE SIGLO.	1.- Romanticismo 2.- Realismo 3.- Revolución, renovación y decadentismo: del Impresionismo al Postimpresionismo

III.- EL SIGLO XX. VANGUARDIAS HISTÓRICAS. EL ARTE DESPUES DE 1945.

1.- Vanguardias Históricas: primeras vanguardias y período de entreguerras
2.- El arte desde 1945.
3.- Tendencias artísticas actuales. La Posmodernidad.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Lección magistral	24	30	54
Trabajo tutelado	7	20	27
Eventos científicos	2	2	4
Resolución de problemas	8	20	28
Seminario	5	0	5
Examen de preguntas de desarrollo	2	20	22
Presentación	1	4	5
Observación sistemática	0	4	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodologías

	Description
Actividades introductorias	Presentación de la materia y toma de contacto con el alumno.
Lección magistral	Exposición y explicación de los contenidos de la materia por parte del profesor.
Trabajo tutelado	Trabajos individuales por parte de los alumnos sobre algún aspecto relacionado con el arte contemporáneo.
Eventos científicos	Reservarse dos horas para la asistencia a actividades de temática transversal organizadas desde el Departamento de Historia, Arte e Geografía e la Facultad de Historia.
Resolución de problemas	Comentario de textos e/o imágenes
Seminario	Seguimiento del avance y resolución de problemas relacionados con la materia.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Resolución de problemas	Trabajarase co alumnado individualmente ou en grupo, sobre a realización de comentario de textos e/ou imaxes de obras de arte relacionadas coas diferentes tendencias da Arte Contemporánea. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: ALUMNADO PRESENCIAL na aula; ALUMNADO NON PRESENCIAL: Campus Remoto (enlace en Moovi).
Trabajo tutelado	Se trabajará con los alumnos individualmente o en grupo, tanto las fuentes necesarias para la realización de sus trabajos y los problemas teóricos o prácticos que puedan surgir. El seguimiento se realizará a través de los siguientes recursos: TODO EL ALUMNADO: en la plataforma virtual de teledocencia Moodle (Moovi, UVigo). ALUMNADO PRESENCIAL: en el aula y en el despacho del profesor. ALUMNADO NO PRESENCIAL: Campus Remoto (enlace en Moovi).
Seminario	Se trabajará con los alumnos individualmente o en grupo, tanto las fuentes necesarias para la realización de sus trabajos y los problemas teóricos o prácticos que puedan surgir. El seguimiento se realizará a través de los siguientes recursos: TODO EL ALUMNADO: en la plataforma virtual de teledocencia Moodle (Moovi, UVigo). ALUMNADO PRESENCIAL: en el aula y en el despacho del profesor. ALUMNADO NO PRESENCIAL: Campus Remoto (enlace en Moovi).

Evaluación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Trabajo tutelado	Trabajos individuales por parte de los alumnos de algún aspecto relacionado con el Arte Contemporáneo. Los resultados de aprendizaje evaluados son: Capacidad para reconocer y reflexionar sobre las principales aportaciones artísticas a lo largo de la historia. Lectura de la obra de arte como documento excepcional de los gustos estéticos y de la mentalidad del pasado.	20	A2	B5	C28	D2 D8 D11 D14 D16

Resolución de problemas	Presentación y entrega de comentarios de texto y/o imágenes en la fecha señalada. Los resultados de aprendizaje evaluados son: Capacidad para reconocer y reflexionar sobre las principales aportaciones artísticas a lo largo de la historia.	20	B5 C28 C34	D2 D11 D14 D16
Examen de preguntas de desarrollo	Prueba teórica consistente en el desarrollo de un tema en el que se deberán relacionar ideas de diferentes momentos o tendencias del arte Contemporáneo. Para superar la materia, es necesario conseguir en esta prueba una calificación mínima de 5 puntos. Los resultados de aprendizaje evaluados son: El conocimiento de la Historia del arte General como proceso complejo, abierto y discontinuo a partir de la compartimentación del tiempo histórico en diversos períodos. Capacidad para reconocer y reflexionar sobre las principales aportaciones artísticas al largo de la historia.	40	B5 C28 C34	D2 D11 D13 D14 D16
Presentación	Presentación dos resultados do traballo monográfico sobre un artista ou movemento relacionado coa Arte Contemporánea. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: O coñecemento da Historia da Arte Xeral como proceso complexo, aberto e discontinuo a partir da compartimentación do tempo histórico en diversos períodos. Lectura da obra de arte como documento excepcional dos gustos estéticos e da mentalidade do pasado.	10	C34	D2 D8 D12 D13 D14
Observación sistemática	Valoración del trabajo autónomo del alumnado, a través de la realización de cuestionarios sobre los contenidos de la materia. Los resultados de aprendizaje evaluados son: Capacidad para reconocer y reflexionar sobre las principales aportaciones artísticas al largo de la historia. Lectura de la obra de arte como documento excepcional de los gustos estéticos y de la mentalidad del pasado.	10	A2 B5 C28 C34	D2 D11 D14 D16

Other comments on the Evaluation

Los estudiantes que se acojan a la modalidad semipresencial podrán seguir la materia a través del Curso Virtual en la plataforma de teledocencia Moodle, de la Universidad de Vigo, que permitirá el acceso a los materiales precisos para la adquisición de las competencias y consecución de los resultados de aprendizaje, tanto en sus contenidos teóricos como prácticos. Se especificarán las metodologías docentes, las actividades de evaluación, junto con el calendario de entrega (presencial o remota) que quedará claramente establecido. Las actividades que requieran presencialidad serán sustituidas por otras que permitan acceder al mismo porcentaje de la nota. El seguimiento individualizado de la participación del alumnado a través de las TIC se hará a partir de las herramientas propias de la plataforma (participación, estadísticas de acceso, realización de pruebas o ejercicios en línea, etc.).

El estudiante deberá cumplir os requisitos mínimos de presencialidad necesarios para la evaluación continua. Asimismo deberá acudir a las pruebas que el/los docente/s dispongan como imprescindibles.

Aquellos estuđianes que elijan ser evaluados mediante la modalidad de "evaluación global" deberán comunicarlo al profesorado responsable de la materia en el plazo de 31 días hábiles desde el inicio de cada cuatrimestre (artículo 19.4 del R. egulamento sobre a avaliación, acalificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudiantado da Universidade de Vigo).

Aquellos alumnos que no se acojan a la modalidad presencial serán evaluados de los contenidos del programa mediante una prueba escrita, que supondrá el 70% de la nota final, y un trabajo obligatorio, que representará un 30% de esta.

En la Evaluación de la materia se tendrá en cuenta lo establecido en el Protocolo de integridad académica de la Facultad. La detección de cualquier conducta fraudulenta (copiar, uso de materiales o dispositivos no autorizados, uso indebido de IA, etc.) podrá implicar la cualificación de cero en la prueba o actividad correspondiente, sin perjuicio de otras medidas que procedan conforme a la normativa vigente.

Fuentes de información

Basic Bibliography

ARIAS ANGLÉS, Enrique, **Del Neoclasicismo al Impresionismo. Historia del arte español 3**, Akal, 1999
GOMBRICH, Ernst, **La Historia del Arte**, Debate, 1997
ROSENBLUM, Robert / JANSON, H.W., **El arte del siglo XIX**, Akal, 1992

- SCHAPIRO, Meyer, **El arte moderno**, Alianza, 1993
- ANTIGÜEDAD DEL CASTILLO-OLIVARES, Mª Dolores et aliis, **el arte del siglo XIX**, Editorial Universitaria Ramón Areces, 2010
- ARNALDO, Javier, **El movimiento romántico**, Historia 16, 1989
- GARCÍA MELERO, José Enrique, **Historia del Arte Moderno. vol. IV. el arte del siglo XVIII**, Editorial Universitaria Ramón Areces, 2011
- RODRÍGUEZ RUÍZ, Delfín, **Barroco e Ilustración en Europa**, Historia 16, 1989
- Complementary Bibliography**
- ARGAN, Giulio Carlo, **El arte moderno. Del Iluminismo a los movimientos contemporáneos**, Akal, 1991
- BOZAL FERNANDEZ, Valeriano (Ed), **Historia de las ideas estéticas y de las teorías artísticas contemporáneas, Vol I y II**, Visor, 1996
- CHIPP, Herschel B., **Teorías del arte contemporáneo. Fuentes artísticas y opiniones críticas**, Akal, 1995
- CURTIS, William JR, **La Arquitectura Moderna desde 1900**, Hermann Blume, 1986
- DAIX, Pierre, **Historia cultural del arte moderno. De David a Cézanne**, Cátedra, 2002
- DAIX, Pierre, **Historia cultural del arte moderno. El siglo XX**, Cátedra, 2002
- EISENMAN, Stephen F. (et al.), **Historia crítica del arte del siglo XIX**, Akal, 2001
- FER, Briony / BATCHELOR, David / WOOD, Paul, **Realismo, Racionalismo, Surrealismo**, Akal, 1999
- FOSTER, Hal / KRAUSS, Rosalind / BOIS, Yve-Alain / BUCHLOH, Benjamin H.D., **Arte desde 1900. Modernidad, antimodernidad, posmodernidad**, Akal, 2006
- HAMILTON, George Heard, **Pintura y escultura en Europa 1880/1940**, Cátedra, 1989
- HARRISON, Charles /FRASCINA, Francis / PERRY, Gill, **Primitivismo, Cubismo y Abstracción**, Akal, 1998
- HEREU, Pere / MONTANER, Josep María / OLIVERAS, Jordi, **Textos de arquitectura de la modernidad**, Nerea, 1994
- HERNANDO, Javier, **Arquitectura en España 1770-1900**, Cátedra, 1989
- HITCHCOCK, Henry Russell, **Arquitectura de los siglos XIX y XX**, Cátedra, 1985
- HONOUR, Hugh, **Neoclasicismo**, Xarait, 1982
- LUCIE-SMITH, Edward, **Movimientos artísticos desde 1945**, Destino, 1993
- MARCHÁN FIZ, Simón, **Fin de siglo y los primeros (1890-1917)**, Espasa Calpe, 1994
- MARCHÁN FIZ, Simón, **Las vanguardias históricas y sus sombras (1917-1930)**, Espasa Calpe, 1995
- MARCHÁN FIZ, Simón, **Del arte objetual al arte concepto (1960-1974)**, Akal, 1986
- MORALES YMARÍN, José Luis, **Pintura en España 1750-1808**, Cátedra, 1994
- NOVOTNY, Fritz, **Pintura y escultura en Europa 1780-1880**, Cátedra, 2008
- REYERO HERMOSILLA, Carlos / FREIXA, Mireia, **Pintura y escultura en España 1800-1910**, Cátedra, 2005
- RODRIGUEZ LLERA, Ramón, **El arte en el siglo XX**, Creaciones Vincent Gabrielle, 2009
- URRUTIA, Ángel, **Arquitectura española. Siglo XX**, Cátedra, 1997

Recomendaciones

Subjects that it is recommended to have taken before

Arte: Arte clásico/O02G251V01203

Historia del arte moderno/O02G251V01502

Historia del arte medieval/O02G251V01404

Other comments

A lo largo del curso se entregará documentación detallada sobre el desarrollo de las actividades. Esta información será ofrecida a través de los cursos de la plataforma *Moovi , por lo que todos los alumnos/as deben estar dados de alta en la plataforma y tener cubiertos sus datos de perfil.

Las fechas y horarios de las pruebas de evaluación de las diferentes convocatorias son las especificadas en el calendario de las pruebas de evaluación aprobado por la Xunta de Centro para el curso actual

IDENTIFYING DATA				
Historia moderna de España				
Subject	Historia moderna de España			
Code	002G251V01603			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	López Díaz, María			
Lecturers	López Díaz, María Presedo Garazo, Antonio			
E-mail	marial@uvigo.gal			
Web	http://moovi.uvigo.es			
General description	Coñecemento dos fundamentos básicos da civilización e sociedade españolas da Idade Moderna, nas súas vertentes política, económica, social e cultural; e a súa interrelación con outras civilizacións e sociedades europeas e ultramarinas			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.			
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica			
B5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz			
C12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado			
C16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade			
C19	Coñecemento da historia nacional propia			
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio			
D9	Traballo en equipo en diversos contextos			
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma			
D14	Motivación pola calidade			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecemento dos conceptos principais da Historia da Península Ibérica			C16	C19
Coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comparada	A1	B3	C16	D11
			C19	
Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado			C12	
Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas		B3		
Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados na bibliografía específica	A4	B5		D4
				D9
				D14

Contidos

Topic				
1. Os inicios da modernidad e o século XVI	1.1. Poboación, sociedade e economía 1.2. O problema do Renacemento español e a reforma católica 1.3. A hexemonía hispánica, 1479-1598			
2. O século XVII	2.1. Poboación, sociedade e economía 2.2. A cultura do Barroco e os inicios da ciencia moderna 2.3. Da Pax hispanica ao final dos Habsburgo españois, 1598-1700			

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Lección maxistral	24	34	58
Resolución de problemas	9	30	39
Obradoiro	4	6	10
Eventos científicos	2	0	2
Seminario	4	0	4
Exame de preguntas obxectivas	3	14	17
Exame de preguntas de desenvolvemento	3	12	15
Observación sistemática	0	4	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Sesión dedicada á presentación do programa da materia, e a tomar un primeiro contacto cos/os alumnos/as o fin de coñecer o seu interese e motivación pola mesma
Lección maxistral	Exposición detallada por parte do docente dos contidos teóricos da materia, destacando aquelas liñas básicas que haberán de permitir o desenvolvemento das actividades relacionadas co temario.
Resolución de problemas	Actividades encamiñadas a resolución de exercicios prácticos relacionados cos contidos da materia. Inclúe o traballo con materiais bibliográficos.
Obradoiro	Actividades encamiñadas ao traballo intensivo do alumnado sobre un aspecto, tema ou conxunto de temas do programa, que implicará a lectura e manexo de bibliografía específica, responder a preguntas guía formuladas polo docente, a realización de ensaios e cuestionarios, así como a participación nas sesións de debate que leven a cabo. Dentro das mesmas inclúense dous seminarios programados.
Eventos científicos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas polo Departamento de Historia, Arte e Xeografía ou ben pola Facultade de Historia.
Seminario	Seguimento e aclaración de dúbidas sobre os contidos da materia, así como doutros traballos e exercicios prácticos requiridos aos alumnos.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Obradoiro	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas relacionadas coa lectura e análise dos diversos materiais que formarán parte dos exercicios prácticos. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).
Resolución de problemas	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas relacionadas coa lectura e análise dos diversos materiais que formarán parte dos exercicios prácticos. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).
Seminario	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas relacionadas coa lectura e análise dos diversos materiais que formarán parte dos exercicios prácticos. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results
-------------	---------------	-------------------------------

Resolución de problemas	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos criterios fixados polo docente, dos exercicios e materiais elaborados na sesión prácticas. Estas actividades poden ser avaliadas mediante unha proba de preguntas obxectivas ou calquera outra. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Análise e valoración dos conceptos apresos a partir do uso de fontes históricas e bibliográficas.	25	A4 B3 C19 D4 D9 D11 D14
Obradoiro	Presentación e análise crítica de materiais relacionados cos contidos da materia, traballados previamente ou debatidos na aula. Estas actividades poden ser avaliadas mediante unha proba de preguntas obxectivas ou calquera outra. Valorarase o grao de participación dos/os alumnos/as nos devanditos debates. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado e respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna.	5	A4 B5 D9
Exame de preguntas obxectivas	Os contidos impartidos nas leccións maxistras avaliaranse mediante a realización de dúas probas (parciais). Inclúen unha serie de preguntas de resposta curta (proba A). Para superar a materia será necesario acadar unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 sumando as probas A (Exame de preguntas obxectivas) e B (Exame de preguntas de desenvolvemento). Os resultados da aprendizaxe que serán obxecto de avaliación neste apartado son: i) Coñecemento dos acontecementos da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva diacrónica e comparada; ii) Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado.	30	C12 C16 C19
Exame de preguntas de desenvolvemento	Os contidos impartidos nas leccións maxistras avaliaranse mediante a realización de dúas probas (parciais). Inclúen unha serie de preguntas de desenvolvemento (proba B). Esta proba consiste na análise pormenorizada de varios documentos (en diversos formatos: textos, táboas, gráficas, mapas históricos, documentos iconográficos...) relacionados con contidos diferentes do temario. Para superar a materia será necesario acadar unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 sumando as probas B (Exame de preguntas de desenvolvemento) e A (Exame de preguntas obxectivas). Os resultados da aprendizaxe que serán obxecto de avaliación neste apartado son: i) Coñecemento dos acontecementos da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva diacrónica e comparada; ii) Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado.	30	C12 C16 C19
Observación sistemática	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado, a través da realización e presentación en tempo e forma das distintas tarefas establecidas nas sesións teóricas e prácticas, seminarios, titorías e outras actividades. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: elaboración de traballos básicos e resolución de problemas.	10	C16 D11 C19

Other comments on the Evaluation

O alumnado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade establecidos como necesarios para a avaliación continua, así como facer a entrega en tempo e forma da totalidade das tarefas asociadas. De igual maneira, deberá acudir e realizar as probas que o profesorado dispoña como imprescindibles. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia MooVi, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e a consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. A utilización dos materiais postos a disposición do alumnado a través de MooVi deberá respectar os dereitos de autor/a e serán cualificados cun cero calquera proba ou exame nos que se "copien no sustancial obras alleas, dándoas como propias" (dle-rae).

Para todo o alumnado especificaranse en MooVi as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. O seguimento individualizado da participación de cada estudante a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de avaliación global deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado da

Universidade de Vigo). Estes/as alumnos/as serán avaliados dos contidos da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio que representará o 30% restante. Tal como se indica na descrición pormenorizada das probas, esta proba escrita constará de dúas partes: unha equivalente ao Exame de preguntas obxectivas (proba A), e outra equivalente ao Exame de preguntas de desenvolvemento (proba B). Así mesmo, o devandito traballo deberá estar asinado, como mínimo, un mes antes da realización do exame oficial e entregarse coincidindo coa data fixada polo Centro para a realización do mesmo en cada convocatoria. En todos os casos (modalidade presencial, semipresencial e opción mencionada no art. 3.10), para superar a materia, requírese obter unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 na proba escrita (contidos teóricos e prácticos).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Domínguez Ortiz, A. (dir.), **Historia de España, vols. 5, 6 e 7**, 1.ª edición, Planeta, 1988-89

Floristán, A. (coord.), **Historia de España en la Edad Moderna**, 1.ª edición, Ariel, 2004

Fontana, J. & Villares, R. (dirs.), **Historia de España, vols. 3, 4 e**, 1.ª edición, Crítica & Marcial Pons, 2007-08

Jover Zamora, J. M.ª (dir.), **Historia de España, fundada por Ramón Menéndez Pidal, vols. 17 a 31**, 1.ª edición, Espasa-Calpe, 1989-

Martínez Ruiz, E. et al., **España moderna**, 1.ª edición, Istmo, 1992

Rodríguez García, J. & Castilla Soto, J., **Diccionario de términos de Historia de España. Edad Moderna**, 1.ª edición, Ariel, 2005

Complementary Bibliography

Lynch, John, **Historia de España. Vol. 5. Edad Moderna - Crisis y Recuperación, 1598-1808**, Crítica, 2005

García Cárcel, R.; Simón Tarrés, A.; Rodríguez, A.; Contreras, J., **Manual de historia de España. 3. Siglos XVI-XVII**, 1.ª edición, Historia 16, 1991

Artola, M., **La Hacienda del Antiguo Régimen**, 1.ª edición, Alianza, 1982

Capel Martínez, R. M.ª & Cepeda Gómez, J., **El siglo de las Luces. Política y sociedad**, 1.ª edición, Síntesis, 2006

Comín, F., Hernández, M. & Llopis, E. (eds.), **Historia económica de España: siglos X-XX**, 1.ª edición, Crítica, 2002

Domínguez Ortiz, A., **Sociedad y estado en el siglo XVIII español**, 1.ª edición, Ariel, 1976

Elliott, J., **La España Imperial, 1469-1716**, 5.ª edición, Vicens Vives, 1986

Fernández Albaladejo, P., **Fragmentos de Monarquía. Trabajos de historia política**, 1.ª edición, Alianza, 1992

Franco Rubio, G. A., **Cultura y mentalidad en la España Moderna**, 1.ª edición, Mergablum, 1999

García Cárcel, R., **Las culturas del Siglo de Oro**, 1.ª edición (red. 1989), Historia 16, 1998

González Enciso, A. et al., **Historia económica de la España moderna**, Actas, 1992

Lynch, J., **Los Austrias (1516-1700)**, 3.ª edición, Crítica, 2007

Lynch, J., **El siglo XVIII**, 1.ª edición, Crítica, 1991

Marcos Martín, A., **España en los siglos XVI, XVII y XVIII: economía y sociedad**, 1.ª edición, Crítica, 2000

Nadal, J., **La población española. Siglos XVI al XX**, 2.ª edición corr. y aum., Ariel, 1986

Sánchez Blanco, F., **La Ilustración en España**, 1.ª edición, Akal, 1997

Vincent, B. & Ruiz Ibáñez, J. J., **Los siglos XVI-XVII. Política y sociedad**, 1.ª edición, Síntesis, 2007

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Historia: Metodoloxía da historia/O02G251V01401

Historia moderna universal/O02G251V01402

Other comments

Recoméndase ter cursado a materia de Historia Moderna Universal. Así mesmo, cursar a materia de Historia Moderna de Galicia que se imparte no curso seguinte.

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través dos cursos Moodle da plataforma TEM@, polo que todos/as os/as alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Mundo actual				
Subject	Mundo actual			
Code	002G251V01604			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Prada Rodríguez, Julio			
Lecturers	Prada Rodríguez, Julio			
E-mail	jprada@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.es			
General description	Estudo dos principais acontecementos e os procesos xerais de cambio e continuidade da Humanidade a partires da segunda metade do século XX en perspectiva diacrónica, con especial atención á realidade europea sen renunciar ao estudo comparado doutros espazos mundiais.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
B5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz
C12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
C21	Coñecemento da historia da integración europea
D1	Capacidade de análise e síntese
D3	Capacidade de organización e planificación
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
D15	Sensibilidade a temas ambientais.

Resultados previstos na materia		
Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias	B5	D1
Coñecemento da Historia da integración europea		C21
Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado	A4	C12
Elaboración de traballos básicos e de iniciación		D1 D3 D4 D11 D15

Contidos	
Topic	
1. Os fundamentos do mundo actual.	1.1. A Guerra Fría e a política de bloques. 1.2. A evolución económica a partires da Segunda Guerra Mundial. 1.3. O mundo capitalista. O proceso de integración europea. 1.4. O mundo comunista. 1.5. Descolonización e Terceiro Mundo.
2. Entre dous milenios.	2.1. A nova Orde Internacional. 2.2. A crise do Estado de Benestar. 2.3. Os grandes conxuntos rexionais. 2.4. Os retos do presente.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	1	0	1
Lección maxistral	22	55	77
Eventos científicos	2	0	2

Traballo tutelado	5	30	35
Seminario	8	14	22
Resolución de problemas de forma autónoma	2	1	3
Resolución de problemas	3	0	3
Exame de preguntas de desenvolvemento	6	0	6
Observación sistemática	1	0	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Actividades introdutorias	Sesións orientadas a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses.
Lección maxistral	Explicación dos contidos da materia polo profesor.
Eventos científicos	Asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía, a Facultade de Historia e a Área de Historia Contemporánea
Traballo tutelado	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado orientados ao achegamento aos instrumentos de recompilación de información e ás fontes propias da época contemporánea. Deberán estar asignados inexcusamente antes do remate do primeiro mes do cuadrimestre.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo individual ou en grupo sobre un tema específico a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades orientadas á resolución de problemas e/ou exercicios na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistrais que inclúan a resolución de forma autónoma de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos e análise e interpretación de materiais gráficos, videográficos e/ou filmográficos.
Resolución de problemas	Sesións orientadas á formulación de cuestións relacionadas coa materia nas que o alumnado, baixo a supervisión do profesorado, debe desenvolver as solucións axeitadas para a resolución do problema ou exercicio presentado.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Resolución de problemas	A atención personalizada consistirá na resolución de dúbidas e revisión dos materiais utilizados polo alumnado. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Todo o alumnado: curso virtual na plataforma de Teledocencia Moodle (Moovi, Uvigo), Titoría presencial (despacho), Titoría no Campus Remoto, correo electrónico. Docencia presencial: preferentemente seguimento na aula, seminarios e titorías presenciais.
Traballo tutelado	A atención personalizada consistirá na resolución de dúbidas e revisión dos materiais utilizados polo alumnado. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Todo o alumnado: curso virtual na plataforma de Teledocencia Moodle (Moovi, Uvigo), Titoría presencial (despacho), Titoría no Campus Remoto, correo electrónico. Docencia presencial: preferentemente seguimento na aula, seminarios e titorías presenciais.

Avaliación		Qualification	Training and Learning Results
	Description		
Traballo tutelado	Presentación e entrega, na data sinalada dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorase o marco teórico, a estrutura e articulación do traballo, a reflexión crítica sobre as fontes e a presentación formal do mesmo. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Elaboración de traballos básicos e de iniciación. Para superar á materia, débese obter neste apartado unha puntuación mínima de 1,5 e máxima de 3 puntos.	30	D3 D4 D11 D15

Seminario	Selección, presentación, análise e crítica dos materiais traballados, que poderán ser obxecto de avaliación mediante unha proba específica, ben sexa de carácter obxectivo ou doutra natureza, e capacidade para fomentar o debate, a discusión e a participación. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da Historia da integración europea Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado Elaboración de traballos básicos e de iniciación Para superar á materia, débese obter neste apartado unha puntuación mínima de 0,75 e máxima de 1,5 puntos.	15	
Resolución de problemas de forma autónoma	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos sinalados, os cales poderán ser obxecto de avaliación mediante unha proba específica, ben sexa de carácter obxectivo ou doutra natureza. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da Historia da integración europea Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado Elaboración de traballos básicos e de iniciación Para superar á materia, débese obter neste apartado unha puntuación mínima de 0,25 e máxima de 0,5 puntos.	5	A4 C12 D15 C21
Exame de preguntas de desenvolvemento	Valoraranse os coñecementos teóricos da materia, a estruturación de ideas e a precisión e claridade expositiva a través de dúas probas de avaliación que inclúiran tanto probas de contido teórico como comentarios de textos, composición de textos, mapas e gráficas. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia. Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias. Coñecemento da Historia da integración europea Para superar á materia, débese obter neste apartado unha puntuación mínima de 2 e máxima de 4 puntos.	40	
Observación sistemática	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado, resultado da asistencia, participación continua e activa a través da realización de todas as actividades que conforman á materia (incluíndo os foros); que se traducen na presentación de tarefas establecidas nas sesións teóricas e prácticas, seminarios, titorías e outras actividades. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Elaboración de traballos básicos e de iniciación.	10	D3 D11

Other comments on the Evaluation

O alumnado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo, deberá acudir e realizar as probas que o profesorado dispoña como imprescindibles. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e, no seu caso, o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia MooVi, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e a consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. A utilización dos materiais postos a disposición do alumnado a través de MooVi deberá respectar os dereitos de autor/a e serán cualificados cun cero calquera proba ou exame nos que se "copien no sustancial obras alleas, dándoas como propias" (dle-rae).

Para todo o alumnado especificaranse en MooVi as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. O seguimento individualizado da participación de cada estudante a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, participación en foros, etc.).

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de "avaliación global" deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado da Universidade de Vigo). O alumnado que non poida acollerse á avaliación continua, e o comunique no prazo fixado,

examinarase de todo o programa da materia, o cal deberá preparar a partir da bibliografía básica sinalada, mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e do resto das actividades prácticas fixadas no curso, que suporán en conxunto un 30% da nota. Todas estas probas, no caso de que así o requiran, deberán estar asignadas, como mínimo, un mes antes da realización do exame oficial de cada convocatoria ou oportunidade e entregaranse non máis aló da data de realización do mesmo en cada una destas. En todos os casos (modalidade presencial, semipresencial e opción polo mencionado art. 19.4), para superar a materia, requírese obter unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 tanto na parte teórica como en cada unha das probas que conforman a parte práctica.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

MONTERO, M., **Historia del Presente. De la Guerra Fría al Mundo de Hoy**, Pinolia, 2023

MAMMARELLA, G., **Historia de Europa contemporánea desde 1945 hasta hoy**, Ariel, 2008

DÍEZ ESPINOSA et al., **Historia del Mundo Actual (desde 1945 hasta nuestros días)**, Servicio de Publicaciones de la Universidad de Val, 2006

Complementary Bibliography

NUÑEZ SEIXAS, J.M., **Las utopías pendientes. Una breve historia del mundo desde 1945**, Crítica, 2015

PAREDES, J. (coord.), **Historia Universal contemporánea. II: de la Primera Guerra Mundial a nuestros días**, Ariel, 2000

NOUSCHI, M., **Historia del siglo XX. Todos los mundos, el mundo**, Cátedra, 1996

MARTINEZ CARRERAS, et als., **Historia del mundo actual**, Marcial Pons, 1996

ARÓSTEGUI, J., BUCHRUCKER, C. e SABORIDO, J., dirs, **El mundo contemporáneo. Historia y Problemas**, Crítica, 2001

ARACIL, R., OLIVER, J. e SEGURA, A., **El mundo actual. De la segunda guerra mundial a nuestros días**, Universitat de Barcelona, 1998

JUDT, T., **Postguerra. Una historia de Europa desde 1945**, Taurus, 2006

Recomendaciones

Other comments

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades, polo que todo o alumnado deberá estar dado de alta na plataforma de teledocencia e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Geographical representation systems				
Subject	Geographical representation systems			
Code	002G251V01605			
Study programme	Grado en Geografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3rd	2nd
Teaching language	#EnglishFriendly Spanish Galician			
Department				
Coordinator	Álvarez Vázquez, Miguel Ángel			
Lecturers	Álvarez Vázquez, Miguel Ángel			
E-mail	mianalva@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal			
General description	Study and experimentation of the technical bases in Geography, entering to the analysis and treatment of the geographical data in his graphic and cartographic representation. English Friendly subject: International students may request from the teachers: a) resources and bibliographic references in English, b) tutoring sessions in English, c) exams and assessments in English.			

Training and Learning Results	
Code	
A3	Students will be able to gather and interpret relevant data (normally within their field of study) that will allow them to have a reflection-based considered opinion on important issues of social, scientific and ethical nature.
A4	Students will be able to present information, ideas, problems and solutions both to specialist and non-specialist audiences.
A5	Students will acquire the learning skills that are required to pursue further studies with a high degree of independence.
B3	To acquire the skills that are necessary to register, analyze and interpret relevant geographical and historical data.
B6	Future application in an academic and/or professional context, and establishing the foundations for future postgraduate, specialized and/or multidisciplinary studies.
C5	Integration of the spatial and temporal dimensions in the explanation of territorial processes.
C6	Knowledge and application of the fundamental research methods and techniques in geography.
C7	Correct use of geographical information as an instrument of interpretation of territorial systems.
C10	Ability to draw links, synthesize and represent geographical information in graphic and cartographic systems.
D1	Analysis and synthesis skills.
D2	Knowledge-application skills.
D4	Oral and written communication skills in one's own language.
D7	Critical-thinking skills.
D10	Awareness of diversity and multiculturalism.
D11	Independent-learning skills.
D14	Striving for quality.

Expected results from this subject	
Expected results from this subject	Training and Learning Results
Knowledge applied of the Geography in the frame of the scientific methodology: formulacón of hypothesis, selection of information and technical.	A3 B3 C6 D1 C7 D2 D7
Knowledge and analysis of the main geographical systems of graphic and cartographic representation, showing capacity to establish his requirements of use in diverse contexts.	A3 B3 C5 D1 B6 C6 D2 C10 D4 D7
Skill in the realization of practical exercises, with application of qualitative geographical techniques or quantitative, on processes and dynamics of the territory.	A5 B3 C7 D2 B6 C10 D4 D7 D11
Capacity to elaborate and communicate results of works applied, taking care the quality, and generating significant arguments.	A4 B6 C7 D4 C10 D10 D11 D14

Contents	
Topic	
1.- Technologies of geographical information	1.1.- Geoinformation and TIG 1.2.- Photogrammetry 1.3.- Remote sensing 1.4.- Systems of Geographical Information (SIG)
2.- The geographic data	2.1.- Nature of the data and basic statistics 2.2.- Diagrams and charts of data 2.3.- Cartograms
3.- Cartographic representations	3.1.- Antecedents 3.2.- Historical evolution 3.3.- Reading maps 3.4.- Applications

Planning			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Introductory activities	2	1	3
Lecturing	16	20	36
Practices through ICT	12	18	30
Studies excursion	8	7	15
Scientific events	4	4	8
Seminars	3	3	6
Objective questions exam	2	20	22
Problem and/or exercise solving	2	7	9
Laboratory practice	1	10	11
Systematic observation	0	10	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies	
	Description
Introductory activities	Activities to detect previous knowledges, interests and motivations of the students. Presentation of the aims, contents, methodology and development of the matter.
Lecturing	Explanation and reflection of the theoretical contents guided by the educational how referents of the practical application of the matter.
Practices through ICT	Activities of application of the knowledges and of acquisition of basic skills of the subject, through the TIC.
Studies excursion	
Scientific events	Conferences, talks, exhibitions, round tables, debates... that allow complement the contents
Seminars	Follow-up and orientation of contents explained and preparation of subjects of evaluation or of works commissioned.

Personalized assistance

Methodologies	Description
Seminars	The personalised attention will consist in the review of the exercises, proofs and works; in the resolution of doubts and taking of agreements for any appearance of the dynamics of the matter. It will make through the following resources: virtual course in the platform *Moodle (*MooVi, *UVigo) and e-mail. Face-to-face teaching: follow-up in the classroom. Teaching no face-to-face: Remote Campus (link in *MooVi).
Introductory activities	The personalised attention will consist in the orientation of the level of learning required, the introduction to the materials, the resolution of doubts and the explanation of the dynamics of the development of the matter. It will make through the following resources: virtual course in the platform *Moodle (*MooVi, *UVigo) and e-mail. Face-to-face teaching: follow-up in the classroom. Teaching no face-to-face: Remote Campus (link in *MooVi).

Assessment			
	Description	Qualification	Training and Learning Results

Objective questions exam	Evaluation of knowledges and competitions with a series of enclosed questions with different alternative of answer (true/false, multiple election, pairing, selection). The results of learning evaluated are: Knowledge applied of the Geography in the frame of the scientific methodology: approach of hypothesis, selection of information and technical; Knowledge and analysis of the main geographic systems of graphic and cartographic representation, showing capacity to establish his requirements of use in diverse contexts.	40	B3 C5 D1 C6 D2 C7 D4 C10 D7
Problem and/or exercise solving	The students will resolve the exercises, applying the knowledges. The results of learning evaluated are: Knowledge and analysis of the main geographical systems of graphic and cartographic representation, showing capacity to establish his requirements of use in diverse contexts; Skill in the realization of practical exercises, with application of qualitative geographical techniques or quantitative, on processes and dynamics of the territory.	20	B3 C7 D2 B6 C10 D4 D7 D11 D14
Laboratory practice	Evaluation of knowledges and skills by means of the execution of practices. The results of learning evaluated are: Skill in the realization of practical exercises, with application of qualitative geographical techniques or quantitative, on processes and dynamics of the territory; Capacity to elaborate and communicate results of works applied, taking care the quality, and generating *aportacions significant.	30	B3 C7 D2 B6 C10 D4 D7 D11 D14
Systematic observation	Active participation of the students in the sessions and activities proposed by the teacher, the continuous evaluation of the autonomous work in the classroom and in the platform. The results of learning evaluated are: Knowledge and analysis of the main geographic systems of graphic and cartographic representation, showing capacity to establish his requirements of use in diverse contexts. Capacity to elaborate and communicate results of works applied, taking care the quality, and generating significant contributions.	10	A3 A4 A5

Other comments on the Evaluation

The assessment system for the course includes two modalities from which students may choose: **continuous assessment** and **final (global) assessment**, in accordance with Article 19.2 of the Regulations on assessment, grading, and the quality of teaching and the learning process of the University of Vigo (approved by the Senate on 18/04/2023 and amended on 22/12/2023, consolidated version), hereinafter referred to as the Assessment Regulations.

The choice of final assessment corresponds to the student, who must communicate it within the timeframe and in the manner established by the faculty. This choice entails waiving continuous assessment, both for tests already taken and those pending (Art. 19.4 of the Assessment Regulations).

CONTINUOUS ASSESSMENT consists of carrying out tests and activities distributed throughout the semester. Operationally, it is divided into two parts: a theoretical part and a practical part. The **theoretical part** will be assessed by means of two midterm exams conducted during the course, which will account for 40% of the final grade. The **practical part** will include fieldtrip, problem-solving and/or exercises, also a practical test, and will represent 50% of the grade. The remaining 10% corresponds to **systematic observation**, which will be assessed through small periodic activities throughout the teaching period, with the aim of ensuring students' continuous engagement with the course. This section also includes participation and organization of scientific events.

To pass the course through continuous assessment, **it will be necessary to obtain at least 50% of the maximum grade in each of the two parts (theoretical and practical)**. In addition, students must participate in the activities deemed essential by the teaching staff. If any of these requirements are not met, the provisions of Article 32.2 of the Assessment Regulations will apply, according to which the final grade must reflect as accurately as possible the student's actual performance, and it will not be possible to obtain a passing grade.

As stated in Article 40.4 of the Assessment Regulations, teaching staff may require that submitted work and materials include an explicit declaration of originality, certifying that no sources have been used without proper citation. Plagiarism is understood as the total or partial copying of texts or other elements presented as one's own work without citing their origin, including the use of digital means. Likewise, any deliberate behavior aimed at falsifying the results of an exam or assignment, whether one's own or another student's, carried out as a requirement to pass the course, will be considered academic fraud. Any fraudulent conduct in an assessment activity will result in a grade of zero (fail) in the official record for that assessment opportunity, without prejudice to any disciplinary consequences that may arise.

The use of artificial intelligence tools in the assessment activities of this course must comply with principles of responsible, ethical, and transparent use, in accordance with the guidelines of the Faculty of History and the regulations established by the University of Vigo.

In order to address student diversity and facilitate learning in different contexts, particularly for students recognized under the **SEMI-PRESENTIAL MODALITY**, the course may also be followed through the MooVi e-learning platform, where sufficient resources and teaching materials will be made available to support the acquisition of competencies and successful completion of the course. The teaching materials provided through MooVi are intended solely to support the learning process and must be used exclusively for that purpose. Their use must respect copyright and the conditions established by the teaching staff. Their reproduction, distribution or public communication, whether total or partial, outside the strictly academic context is not permitted.

Through the same platform, the teaching methodologies, assessment activities and corresponding schedule will be specified for both in-person and remote submissions. Individual monitoring of student activity will be carried out using the tools available in MooVi, such as participation records, access statistics, and the completion of online tests or exercises. Regarding transversal activities, such as scientific events organized by the Area, the Department, or the Faculty, in the case of students enrolled in the semi-presential modality, those requiring physical attendance may be replaced by others that ensure the same percentage in the final grade.

FINAL (GLOBAL) ASSESSMENT will consist of a **theoretical exam**, accounting for 40% of the final grade and covering all theoretical content taught during the course, and a **practical assignment**, worth 60%, focused on the aspects developed in practical activities. **To pass the course, it will be necessary to obtain at least 50% of the maximum grade in each of these two components.**

According to Article 21.2 of the Assessment Regulations, these exams will be held exclusively on the official dates established for each assessment opportunity, within the examination period set in the academic calendar. This calendar, which will include the dates, times, and locations of the exams, will be approved by the Faculty Board and published before the beginning of the enrolment period, in accordance with Article 25.1 of the aforementioned regulations.

Sources of information

Basic Bibliography

Aguilera, M.J. et al., **Fuentes, tratamiento y representación de la información geográfica**, 1ª, UNED, 2003

Jimenez, J. & Monteagudo, J. (Eds.), **La documentación cartográfica**, 1ª, Universidad de Huelva, 2001

Olaya, V., **Sistemas de Información Geográfica**, 2ª, CreateSpace Independent Publishing Platform, 2020

Peña Llopis, J., **Sistemas de información geográfica aplicados a la gestión del territorio**, 4ª, Club Universitario, 2009

Pérez Navarro, A. (Coord.), **Introducción a los sistemas de información geográfica y geotelemática**, 1ª, UOC, 2011

Santos Preciado, J.M., **Estadística elemental para historiadores y geógrafos**, 1ª, UNED, 2009

Walford, N., **Geographical data analysis**, 1ª, Wiley, 1995

Complementary Bibliography

Copernicus, **La mirada de Europa sobre la Tierra**, <https://www.copernicus.eu/es>, Acceso 2026

IDEE, **Infraestructura de Datos Espaciales de España**, <https://www.idee.es>, Acceso 2026

IGN, **Instituto Geográfico Nacional**, <https://www.ign.es/web/ign/portal>, Acceso 2026

SITGA, **Información Xeográfica de Galicia**, <http://mapas.xunta.gal/es>, Acceso 2026

OSGeo, **Open Source Geospatial Foundation**, <http://www.osgeo.org>, Acceso 2026

Recommendations

Other comments

This educational guide exposes the general lines of development of the matter and can suffer readjustments by the dynamics of the group or unforeseen.

Along the course will deliver documentation detailed on the development of the activities. This information will be offered through the courses *Moodle of the MooVi platform, by what all the students/ace have to be dice of high in the platform and have covered his data of profile.

IDENTIFYING DATA				
Contemporary American history				
Subject	Contemporary American history			
Code	002G251V01901			
Study programme	Grado en Geografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4th	2nd
Teaching language	Galician			
Department				
Coordinator	Campos Álvarez, José Ramón			
Lecturers	Campos Álvarez, José Ramón			
E-mail	xrcampos@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal			
General description	Study of the political, economic and social processes that occurred in the American continent from independence to the present times. English Friendly subject: International students may request from the teachers: a) resources and bibliographic references in English, b) tutoring sessions in English, c) exams and assessments in English.			

Training and Learning Results

Code				
A3	Students will be able to gather and interpret relevant data (normally within their field of study) that will allow them to have a reflection-based considered opinion on important issues of social, scientific and ethical nature.			
A4	Students will be able to present information, ideas, problems and solutions both to specialist and non-specialist audiences.			
A5	Students will acquire the learning skills that are required to pursue further studies with a high degree of independence.			
B1	To understand the processes developing in different spatial-temporal scales and in different socio-cultural contexts.			
B5	To assess the needs and problems of society and the practical contributions that can be made from the geographical-historical fields, bearing in mind the need for social equality, equality between the sexes, disabilities and education for peace.			
C12	Critical awareness of the relationship between current events and processes and those from the past.			
C13	Awareness of and respect for points of view arising in different cultural/national backgrounds.			
C14	Knowledge of the general diachronic structure of the past.			
C16	In-depth knowledge of one or more specific periods of the past history of humanity.			
C22	Knowledge of universal history.			
D1	Analysis and synthesis skills.			
D2	Knowledge-application skills.			
D7	Critical-thinking skills.			
D9	Teamwork in different contexts.			
D11	Independent-learning skills.			
D15	Awareness of environmental issues.			

Expected results from this subject

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Knowledge of the main concepts of History of America	A3	B1	C14 C16	D1 D2 D7 D9
Knowledge of the historical processes Americans, his causes, development and consequences	A3	B1	C14 C16	D1 D7 D11 D15
Knowledge of the American History in a perspective compared	A5	B1 B5	C12 C13 C22	D1 D7 D11 D15
Critical consciousness of the relation between the events and current processes and the past	A5	B1	C12 C13 C14	D1 D2 D7

Analysis and assessment of the concepts learnt from the use of historical sources and of the historiographical interpretations	A3	B1	C14	D1 D2 D7 D11
Preparation and presentation, oral and writing, of monographic works, individual or communities, based in specific bibliography	A4	B1	C13 C16	D1 D2 D7 D9

Contents

Topic

1. Independent America	1.1 Processes of independence 1.2 Warlordism in Latin America 1.3 Oligarchic Latin América. Insertion in the world-wide markets 1.4 United States in the 19th century 1.5 The "short" Latin American 20th century 1.6 United States in the 20th century 1.7 Current Latin America
------------------------	---

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Introductory activities	1	0	1
Lecturing	24	35	59
Problem solving	4	15	19
Mentored work	5	20	25
Workshops	6	14	20
Seminars	8	15	23
Essay questions exam	2	0	2
Systematic observation	0	1	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

	Description
Introductory activities	Exhibition of the content of the course.
Lecturing	Explanation of the contents of the subject program.
Problem solving	Supervision of individual works exposed in public by the students.
Mentored work	Supervision and direction of individual works.
Workshops	Works of explanation of subjects with the students. They include two hours reserved for the assistance to activities of thematic transversal organised from the Department of History, Art and Geography and the Faculty of History.
Seminars	Direction of collective works made by small groups of students.

Personalized assistance

Methodologies	Description
Workshops	The personalized attention will consist of the resolution of doubts and review of the materials used by the students. The follow-up will be carried out through the following resources: Virtual course on the Moodle platform (Moovi, UVigo) and email. Face-to-face teaching: follow-up in the classroom and at the Faculty's IT seminar. Non-face-to-face teaching: Remote Campus (link in Moovi).
Problem solving	The personalized attention will consist of the resolution of doubts and review of the materials used by the students. The follow-up will be carried out through the following resources: Virtual course on the Moodle platform (Moovi, UVigo) and email. Face-to-face teaching: follow-up in the classroom and at the Faculty's IT seminar. Non-face-to-face teaching: Remote Campus (link in Moovi).
Mentored work	The personalized attention will consist of the resolution of doubts and review of the materials used by the students. The follow-up will be carried out through the following resources: Virtual course on the Moodle platform (Moovi, UVigo) and email. Face-to-face teaching: follow-up in the classroom and at the Faculty's IT seminar. Non-face-to-face teaching: Remote Campus (link in Moovi).
Lecturing	The personalized attention will consist of the resolution of doubts and review of the materials used by the students. The follow-up will be carried out through the following resources: Virtual course on the Moodle platform (Moovi, UVigo) and email. Face-to-face teaching: follow-up in the classroom and at the Faculty's IT seminar. Non-face-to-face teaching: Remote Campus (link in Moovi).

Assessment

Description		Qualification	Training and Learning Results			
Problem solving	Text comments and graphic material that will be provided by the teacher. Which will account for the following learning outcomes: Analysis and assessment of the concepts learned from the use of historical sources and historiographical interpretations.	30	A3	C14	D1	D2
Mentored work	The supervised work sessions will be evaluated by carrying out a project to be developed on a topic on the program. Which will account for the following learning outcomes: Preparation and presentation, oral and written, of monographic, individual or collective works, based on specific bibliography.	30	A4	C13	D1	D2
Essay questions exam	Tests that assess knowledge and that include development questions, short questions and text comments. Which will account for the following learning outcomes: knowledge of historical processes, their causes, development and consequences.	30	A3	B1	C14	D1
Systematic observation	Attentive, rational, planned and systematic perception to describe and record the manifestations of student behavior. Continuous evaluation of their autonomous work, through carrying out the activities and tests that make up the subject's programming. Which will account for the following learning outcomes: Knowledge of American History in a comparative perspective.	10	A5	B5	C12	D1
				C13	D7	D15
				C22	D11	D15

Other comments on the Evaluation

Los alumnos que se acojan a la modalidad semipresencial podrán seguir la asignatura a través del Curso Virtual en la plataforma de teledocencia Moodle de la Universidade de Vigo, que podrán acceder a los materiales necesarios para la adquisición de competencias y consecución de resultados. de aprendizaje, tanto de nuestro contenido teórico como práctico.

Se especificarán las metodologías docentes, las actividades de evaluación, junto con el calendario de impartición (presencial o a distancia) que quedará claramente establecido. Las actividades que requieren asistencia serán sustituidas por otras que podrán acceder al mismo porcentaje de la nota. El seguimiento individual de la participación de los alumnos a través de las TIC se realiza mediante las herramientas propias de la plataforma (participación, estadísticas de acceso, pruebas o ejercicios online, etc.).

El estudiante debe cumplir con los requisitos mínimos de asistencia necesarios para la evaluación continua. También deberás asistir a las pruebas que el/los profesor/es tendrán como imprescindibles.

Los estudiantes que elijan ser evaluados mediante la modalidad de evaluación global deberán comunicarlo al profesorado responsable de la materia en el plazo de 31 días hábiles desde el inicio de cada cuatrimestre (artículo 19.4 del Reglamento sobre avaliación, a calificación ea calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado da Universidade de Vigo).

Los estudiantes que no puedan optar a la evaluación continua serán evaluados sobre los contenidos del programa de la asignatura mediante una prueba escrita, que supondrá el 70% de la nota final, y un trabajo obligatorio que supondrá el 30% de la misma.

Sources of information

Basic Bibliography

SIXIREI PAREDES, C., **Historia de América. Dende as independencias ata 1920. T. II**, 1ª, Ir Indo, 2012

SIXIREI PAREDES, C., **Historia de América. Os tempos actuais (1920-2010). T. III**, 1ª, Ir Indo, 2013

Complementary Bibliography

ALCÁZAR, J., **Historia Contemporánea de América**, 1ª, Universitat de Valencia, 2003

AMORES CARREDANO, J.B. (Coord.), **Historia de América**, 1ª, Ariel, 2006

BETHELL, L. (ed.), **Historia de América Latina (Vols. V-XVI)**, Crítica, 2003

CARRERA DAMAS, G., **Historia General de América Latina (Vols. V-IX)**, 1ª, Trotta-UNESCO, 1999-2008

SANZ DÍAZ, C., **Breve Historia de Estados Unidos**, 1ª, Los Libros de la Catarata, 2022

MALAMUD, C., **Historia de América**, 9788420669359, 2ª, Alianza, 2010

Recommendations

Other comments

It is necessary that the student/to was able to read in Portuguese and English.

To principle of course will deliver through the platform Moodle (<http://fatic.uvigo.es>) documentation detailed on the development of the activities of the course. For this reason the students have to be dice of high in the platform and have covered his data of profile.

IDENTIFYING DATA				
Diplomática e arquivística				
Subject	Diplomática e arquivística			
Code	002G251V01902			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Pérez Rodríguez, Francisco Javier Vaquero Díaz, María Beatriz			
Lecturers	Pérez Rodríguez, Francisco Javier Vaquero Díaz, María Beatriz			
E-mail	mdiaz@uvigo.es fjperez@uvigo.es			
Web	http://http://moovi.uvigo.gal			
General description	A Diplomática estuda os procesos de elaboración e transmisión dos documentos de arquivo, os elementos que conforman a súa estrutura interna, a clasificación e evolución dos tipos documentais latinos ao longo da historia e as normas da edición documental. A arquivística permite ao alumnado coñecer os arquivos en tanto que espazos de custodia e xestión documental; as normas, procesos e instrumentos básicos de clasificación, organización, descrición, búsqueda e recuperación dos fondos documentais.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica
B6	Aplicalas no contexto do futuro académico e/ou profesional; e crear as bases para futuros estudos de postgrao, especializados e/ou multi-disciplinares
C17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente
C18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas
C23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Aplicación dos coñecementos
D5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
D6	Resolución de problemas e toma de decisións.
D7	Capacidade de razoamento crítico
D9	Traballo en equipo en diversos contextos
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
D14	Motivación pola calidade

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes e das interpretacións historiográficas	A4	B3	C17	D1 D2 D7
Participación en seminarios, previa realización de lecturas, sobre un tema concreto	A5	B3	C17 C23	D2 D7 D11
Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específicas.	A4	B6	C17 C18 C23	D1 D2 D5 D6 D7 D9 D14

Contidos	
Topic	
2. Arquivística	2.1. Definición e principios fundamentais da Arquivística. 2.2. Arquivos: historia, definición, funcións e tipoloxía. 2.3. Xestión documental: definición, atributos e idades dos documentos de arquivo, descrición documental, lexislación e acceso. 2.4. Conservación e difusión (reprografía, dixitalización e informatización)
1. Diplomática	1.1. Historia, definición e principios fundamentais da Diplomática 1.2. Xénese documental 1.3. Estrutura, clasificación e tipoloxía documental ao longo da historia. 1.4. Tradición documental: orixinais, copias e rexistros. 1.5. Edición documental: coleccións diplomáticas, normas e claves de edición.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	1	0	1
Eventos científicos	2	0	2
Lección maxistral	14	20	34
Obradoiro	14	20	34
Resolución de problemas	10	20	30
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	20	22
Observación sistemática	7	20	27

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Actividades introdutorias	Sesión de aula encamiñada a tomar contacto co alumnado, presentar a materia e coñecer as súas competencias, motivacións e intereses.
Eventos científicos	Reservanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Lección maxistral	Exposicións introdutorias nas que se familiarizará ao estudantado co coñecemento dos sistemas de xestión de arquivos, a tipoloxía documental e os instrumentos e normas de búsqueda, descrición e conservación documental.
Obradoiro	Prácticas de aula nas que se adquirirán as habilidades instrumentais necesarias para a selección, análise diplomática e edición de fontes documentais de arquivo.
Resolución de problemas	Resolución de casos prácticos sobre normas de edición documental e elaboración de índices antroponímicos e toponímicos.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Obradoiro	Resolución de dúbidas e revisión dos materiais xerados polas actividades de edición e análise diplomática de fontes documentais de arquivo. O seguimento realizarase a través de Moovi e do correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e no seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: seguimento a través do Campus Remoto.
Resolución de problemas	Resolución de dúbidas e revisión de materiais sobre normas de edición documental e elaboración de índices antroponímicos e toponímicos.

Avaliación		Qualification	Training and Learning Results
	Description		
Obradoiro	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado a través da análise diplomática de documentación manuscrita anterior ao século XVII. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Participación en seminarios, previa realización de lecturas, sobre un tema concreto. Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específicas.	30	A4 B3 C17 D1 D2 D5 D6 D7 D9 D11 D14

Resolución de problemas	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado a través da realización de exercicios sobre normas de edición documental e elaboración de índices antroponímicos e toponímicos. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso das fontes e interpretacións historiográficas. Participación en seminarios, previa realización de lecturas, sobre un tema concreto.	20	A4 A5	B3	C17 C23	D2 D7 D11
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba na que o alumnado deberá analizar dende o punto de vista diplomático un documento. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso das fontes e interpretacións historiográficas.	40	A5	B6	C17 C23	D2 D5 D9 D14
Observación sistemática	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado a través da realización de exercicios sobre edición e análise diplomática en Moovi. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso das fontes e interpretacións historiográficas.	10	A4 A5	B6	C17 C18 C23	D2 D6 D7 D11 D14

Other comments on the Evaluation

Os e as estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual Moovi (UVigo), que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e a consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. A utilización dos materiais postos a disposición do alumnado a través de MooVi deberá respectar os dereitos de autor/a e serán cualificados cun cero calquera proba ou exame nos que se "copien no sustancial obras alleas, dándoas como propias" (DLE-RAE). Para todo o alumnado especificaranse en MooVi as metodoloxías docentes e as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. O seguimento individualizado da participación de cada estudante a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

Todo o alumnado matriculado na materia ten dereito a dispor como alternativa de probas de avaliación global (artigo 64.g dos Estatutos da Universidade de Vigo). Aqueles estudantes que non se acollan á avaliación continua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita (50% da nota final) e un traballo obrigatorio no que se realizará a análise diplomática e os índices antroponímico e toponímico de 5 documentos manuscritos anteriores ao século XVII (50% da nota final).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Tamayo, Alberto, **Archivística, diplomática y sigilografía.**, Cátedra, 1996
Duranti, Luciana, **Diplomática, usos nuevos para una antigua ciencia**, S&C ediciones,
Pérez Herrero, E. e Quintana Andrés, P., **Prácticas del documento notarial : guía del investigador**, Mercurio, 2016
López Gómez, P. e Gallego Domínguez, O., **El documento de archivo. Un Estudio**, Univ. A Coruña, 2007
Riesco Terrero, A., **Introducción a la paleografía y la diplomática general.**, Madrid, 1999
Paleografía y Diplomática, UNED, 1978
Coelho, M. H., **Estudos de diplomática portuguesa**, Colibrí, 2001

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Traballo de Fin de Grao/O02G251V01991
Prácticas externas/O02G251V01981

Subjects that it is recommended to have taken before

Paleografía/O02G251V01305

Other comments

Ao longo do curso entregárase a través da materia en Moovi documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades do curso.

IDENTIFYING DATA**Lingua clásica: Introducción á lingua e cultura latinas**

Subject	Lingua clásica: Introdución á lingua e cultura latinas			
Code	002G251V01903			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Filoloxía galega e latina			
Coordinator	Ledo Lemos, Francisco José			
Lecturers	Ledo Lemos, Francisco José			
E-mail	ledolemos@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/ledolemos			
General description	Introdución á lingua latina e ás literaturas grega e latina antigas.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
B4	Desenvolver as destrezas asociadas á elaboración, transmisión e xestión do ""saber"" e ""saber facer"" adquirido así como dos resultados do seu razoamento crítico			
B6	Aplicalas no contexto do futuro académico e/ou profesional; e crear as bases para futuros estudos de postgrao, especializados e/ou multi-disciplinares			
C13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais			
C15	Coñecemento de linguas antigas			
C16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade			
C17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento			
D7	Capacidade de razoamento crítico			
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma			
D16	Coñecemento doutras culturas			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecementos e utilización dos conceptos técnicos e o vocabulario básico para comprender a Literatura Latina	A2	B6	C15	D1
	A3		C16	D5
	A5		C17	D11
				D16
Toma de conciencia sobre as aportacións da lingua e a cultura clásica no ámbito académico e social.	A3		C13	D7 D16
Coñecemento básico dunha lingua clásica e capacitación para a selección, uso e tratamento de textos e datos históricos da época clásica nun contextos interdisciplinar.	A2	B4	C15	D1
	A3	B6	C16	D5
	A5		C17	D11
				D16

Contidos

Topic	
-------	--

1. A historiografía e a literatura latinas como fonte histórica.	1.1- Os antecedentes gregos. 1.2- Orixe da historia e da prosa latina en xeral (actas dos maxistrados; laudationes funebres; tituli imaginum...) 1.3- Período preclásico (os primeiros analistas; Catón; a época posterior a Catón...) 1.4- A historiografía na época final da República (Catón, Salustio...; Cicerón e as cuestións teóricas sobre a historiografía). 1.5- A historiografía na época dos Xulio-Claudios (Tito Livio; a propaganda do réxime; a épica e a historiografía...) 1.6- A historiografía na época dos Antoninos (Tácito, Suetonio...) 1.7- A historiografía non cristiá dos últimos séculos do Imperio (Amiano MARCELINO. A Historia Augusta...) 1.8- A historiografía e o cristianismo.
2. A lingua latina	2.1- A lingua latina e o seu contexto lingüístico. 2.2- Nocións de gramática latina. 2.3- Tradución de textos.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	25	30	55
Obradoiro	15	40	55
Seminario	5	24	29
Exame de preguntas obxectivas	1	1	2
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	2	4
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	2	4
Observación sistemática	0	1	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Os temas de historiografía e gramática que resultan máis difíciles de abordar serán explicados nas clases. Os alumnos semipresencias disporán de apuntamentos en FAITiC nos que se lles darán estes mesmos contidos.
Obradoiro	Indicacións para a tradución e os comentarios que deben ser preparados polos alumnos, e, posteriormente, corrección das mesmas. Os alumnos semipresencias poderán acceder a estas explicacións nas titorías, e poderán solicitar aclaracións adicionais por correo electrónico.
Seminario	Corrección das traducións. Os alumnos semipresencias poderán acceder a estas explicacións nas titorías, e poderán solicitar aclaracións adicionais por correo electrónico.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Obradoiro	TODO O ALUMNADO: as tarefas serán asignadas atendendo ós coñecementos previos e ós intereses específicos de cada alumno. Todos os alumnos terán acceso ó material e ós test personalizados dispoñibles en Faitic. Todos os alumnos poderán asistir a titorías individuais presenciais nas horas oficialmente previstas para éstas. Docencia presencial: contará coas aclaracións personalizadas que lle correspondan na aula. Docencia semipresencial: poderá asistir a titorías individuais por teléfono ou videoconferencia, disporá en Faitic de todo o material necesario e poderá enviar os traballos correspondentes por correo electrónico e recibilos corrixidos.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Exame de preguntas obxectivas	Unha lista relativamente diversa de preguntas sobre as máis variadas cuestións, coa finalidade de comprobar que o alumno ten un coñecemento xeral da materia	30	A3 B4 C15 D5 A5 B6 C16 D11 D16
	Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento básico dunha lingua clásica e capacitación para a selección, uso e tratamento de textos e datos históricos da época clásica nun contextos interdisciplinar.		

Exame de preguntas de desenvolvemento	O alumno deberá desenrolar dúas propostas de entre varias que se lle propoñan. Estas propostas non se limitarán a un tema específico do temario, senón que nelas se deberán integrar materiais procedentes de diversos temas. Valorarase a claridade e a profundidade da exposición.	30	A2 B4 C13 D1 A3 B6 C15 D5 A5 C16 D7 C17 D11 D16
	Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecementos e utilización dos conceptos técnicos e o vocabulario básico para comprender a Literatura Latina. Coñecemento básico dunha lingua clásica e capacitación para a selección, uso e tratamento de textos e datos históricos da época clásica nun contextos interdisciplinar.		
Resolución de problemas e/ou exercicios	Tradución e comentario de textos.	30	A2 B4 C13 D1 A3 B6 C15 D5 A5 C16 D7 C17 D11 D16
	Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecementos e utilización dos conceptos técnicos e o vocabulario básico para comprender a Literatura Latina. Coñecemento básico dunha lingua clásica e capacitación para a selección, uso e tratamento de textos e datos históricos da época clásica nun contextos interdisciplinar.		
Observación sistemática	Participación activa do alumnado nas sesións e actividades propostas polo docente, tendo en conta a avaliación continua do traballo autónomo na aula e na plataforma de teledocencia.	10	A2 B4 C13 D1 A3 B6 C15 D5 A5 C16 D7 C17 D11 D16
	Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Toma de conciencia sobre as aportacións da lingua e a cultura clásica no ámbito académico e social.		

Other comments on the Evaluation

Todos os alumnos (presenciais e semipresenciais) deberán presentarse á proba final, que constará de tres partes (preguntas cortas / preguntas longas / tradución e comentario). Esta proba final supón o 90% da nota, agás para os alumnos semipresenciais e para os alumnos que non participaron nas clases, que deberán compensar o 10% restante entregando os traballos que se lles indiquen. A proba extraordinaria constará igualmente destas tres partes.

Segundo acordo da Xunta de Facultade, a *participación activa na clase* suporá o 10% da nota final. Os alumnos semipresenciais e aqueles que non participaren nas clases compensarán cun traballo indicado polo profesor ese 10% da cualificación que en principio se asigna a esta *asistencia con participación*.

Outros comentarios:

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.

Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Algún dicionario Latino/Galego ou Latino/Español,

KENNEY, EJ. CLAUSEN, W.V. (Ed.), **The Cambridge History of Classical Literature II: Latin Literature.**, Cambridge.,

ROSTAGNI, A, **Storia della letteratura latina.**, Turín.,

ALBRECHT, MICHEL VON, **Historia de la literatura romana.**, Barcelona.,

CODOÑER, C (Ed.), **Historia de la literatura latina.**, Madrid.,

HOWATSON, M.C, **Diccionario de la literatura clásica.**, Madrid.,

Complementary Bibliography

Recomendacións

Other comments

O alumno debe traer os coñecementos de gramática española e galega que se esperan do bacharelato. É convinte tamén chegar cos coñecementos de latín que se poden obter no ensino medio.

IDENTIFYING DATA				
Historia das relixións				
Subject	Historia das relixións			
Code	002G251V01904			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Pérez Rodríguez, Francisco Javier			
Lecturers	Pérez Rodríguez, Francisco Javier			
E-mail	fjperez@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.es			
General description	Análise xeral e global das diversas relixións e a súa evolución no tempo, desde as súas orixes aos noso días			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B1	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais
B5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz
C13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
C23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D7	Capacidade de razoamento crítico
D8	Compromiso ético e responsabilidade social
D10	Atención á diversidade e multiculturalidade.
D16	Coñecemento doutras culturas

Resultados previstos na materia				
Expected results from this subject		Training and Learning Results		
Avaliación do proceso de construción dalgúns elementos esenciais da evolución humana		B1	C13	
Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna		B5	C13	D7 D8 D16
Análise crítico das tradicións historiográficas sobre temas controvertidos ou de interese xeral		B5	C13	D16
Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes bibliográficas e das interpretacións historiográficas		B5	C13	D16
Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específicas		A3	C23	D4
Compromiso coa ética e responsabilidade social como cidadán e profesional		A3	B5	D10

Contidos	
Topic	
1. Politeismos	1.1. Oriente Próximo 1.2. Grecia e Roma 1.3. Celtas e xermanos 1.4. América precolombina
2. Relixións de salvación	1.1. Zoroastrismo 1.2. Judaísmo 1.3. Cristianismo 1.4. Islam 1.5 Relixións dualistas
3. Vías de liberación e inmortalidade	3.1. Hinduísmo 3.2. Budismo 3.3. Taoísmo 3.4. Sintoísmo

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Lección maxistral	14	14	28
Eventos científicos	2	1	3
Traballo tutelado	10	30	40
Seminario	13	26	39
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	10	12
Traballo	4	8	12
Presentación	1	2	3
Observación sistemática	3	9	12

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Actividades introductorias	Sesión orientada a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses
Lección maxistral	Exposición dos contidos da materia por parte do profesor e presentación das liñas básicas para o desenvolvemento das actividades relacionadas
Eventos científicos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Traballo tutelado	Elaboración de traballos por parte dos alumnos a partir de fontes bibliográficas, ben de xeito individual ou ben en grupo, que deberán ser presentados e debatidos na aula. O seguemento realizarase mediante a plataforma Moovi e o Campus remoto.
Seminario	Reunións para a resolución de dúbidas sobre os contidos da materia, metodoloxía utilizada para a realización do traballo e revisión das probas de avaliación. O seguemento realizarase mediante a plataforma Moovi e o Campus remoto.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Traballo tutelado	Seguimento do alumnado nas actividades orientadas á realización do traballo e ás dúbidas que poidan xurdir mentres leva a cabo a elaboración de ditos traballos tutelados. O seguemento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Avaliación			
	Description	Qualification	Training and Learning Results
Exame de preguntas de desenvolvemento	O alumnado examínase dos seus coñecementos sobre os contidos teóricos da materia. Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Avaliación do proceso de construción dalgúns elementos esenciais da evolución humana. Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna. Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes bibliográficas e das interpretacións historiográficas	40	B1 C23 D16
Traballo	Entrega, exposición e defensa na aula do traballo tutelado, avaliándose os seus contidos, estrutura, presentación, capacidade de síntese e análise crítica. Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específicas. Análise crítico das tradicións historiográficas sobre temas controvertidos ou de interese xeral. Compromiso coa ética e responsabilidade social como cidadán e profesional.	40	B5 C13 D7 D8 D10
Presentación	Exposición dos resultados obtidos no traballo de curso na que participarán tódolos integrantes do grupo, que serán cualificados de forma individual. Con elo se dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específicas. Análise crítico das tradicións historiográficas sobre temas controvertidos ou de interese xeral. Compromiso coa ética e responsabilidade social como cidadán e profesional.	10	A3 C23 D4 D10

Observación sistemática	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado mediante a súa participación nas tarefas propostas na plataforma Moovi. Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna. Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes bibliográficas e das interpretacións historiográficas	10	B1 C13 D10 D16
-------------------------	--	----	-------------------

Other comments on the Evaluation

O alumnado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir e realizar as probas que o profesorado dispoña como imprescindibles. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia MooVi, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e a consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. A utilización dos materiais postos a disposición do alumnado a través de MooVi deberá respectar os dereitos de autor/a e serán cualificados cun cero calquera proba ou exame nos que se "copien no sustancial obras alleas, dándolas como propias" (DLE-RAE).

Para todo o alumnado especificaranse en MooVi as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. O seguimento individualizado da participación de cada estudante a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de avaliación global deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do *Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado da Universidade de Vigo*).

Aqueles alumnos/as que non poidan acollerse á avaliación continua (que esixe a entrega en tempo e forma das tarefas propostas), serán avaliados dos contidos da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará o 30% restante. O devandito traballo deberá estar asignado, como mínimo, un mes antes da realización do exame oficial e entregarse coincidindo coa data fixada polo Centro para a súa realización en cada convocatoria. En todos os casos (modalidade presencial, semipresencial e opción no mencionado art. 3.10); para superar a materia requírese obter unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 na proba escrita (contidos teóricos e prácticos).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Filoramo, G.; Massenzio, M., Raveri, M.; Scarpi, P., **Historia de las religiones**, Crítica, 2007

Jelen, T.G. e Wilcox, C. (eds.), **Religión y política: una perspectiva comparada**, Akal, 2006

Smith, Hurson, **Las religiones del mundo**, Thassàlia, 1995

Complementary Bibliography

Coogan, M. D. (ed.), **Religiones del mundo**, Blume, 2004

Lancano Salafranca, F., **Introducción a la cultura japonesa: pensamiento y religión**, Universidad de Valladolid, 2000

Marzal, M. M. (ed.), **Religiones andinas**, Trotta, 2005

Recomendacións

Other comments

Esta información será ofrecida a través de Moovi, polo que todos/as os/as alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Historia antiga do noroeste da Península Ibérica				
Subject	Historia antiga do noroeste da Península Ibérica			
Code	002G251V01905			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Reboreda Morillo, Susana María			
Lecturers	Reboreda Morillo, Susana María			
E-mail	rmorillo@uvigo.gal			
Web	http://moovi.uvigo.gal			
General description	Coñecemento dos fundamentos básicos, principais acontecementos e procesos xerais de cambio acaecidos na sociedade do noroeste da Península Ibérica na idade antiga			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.			
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
C12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado			
C19	Coñecemento da historia nacional propia			
D3	Capacidade de organización e planificación			
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio			
D7	Capacidade de razoamento crítico			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Análise crítica das tradicións historiográficas sobre temas controvertidos ou de interese	C12 C19	D7
Coñecemento da Historia, Historia da Arte e Xeografía de Galicia nunha perspectiva comparada	A5	C19
Elaboración e presentación, oral e escrita, dos traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específicas	A4	D3 D7
Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso das fontes e das interpretacións historiográficas	C19	D4 D7

Contidos

Topic		
Tema 1. Aspectos introductorios: Xeografía e etnografía galaicas. Fontes históricas	1.1. As referencias materiais ou arqueolóxicas.	1.2. As referencias textuais.
Tema 2. A Conquista romana do Noroeste	2.1. Os primeiros contactos con Roma (Guerras Lusitanas)	2.2. A conquista definitiva do Noroeste (Guerras Cántabras)
	2.3. Instrumentos de pacificación e reorganización territorial (pactos de hospitalidade e patronato, edictos...)	
Tema 3. O proceso de romanización e a Gallaecia romana.	3.1. Creación de instancias políticas e administrativas (a provincia, os conventus, as capitais)	3.2. Transformación da paisaxe política e xeográfica (do castro á vila)
	3.3. Arqueoloxía da romanización (modelos de explotación territorial)	3.4. Ruralización e cristianización no solpor da Antigüidade.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	2	3
Lección maxistral	14	20	34
Presentación	6	20	26
Traballo tutelado	11	30	41

Eventos científicos	2	0	2
Obradoiro	6	6	12
Seminario	6	6	12
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	6	8
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	8	10
Observación sistemática	0	2	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o coñecemento previo do alumnado, así como a presentar a materia. Actividades na aula e/ou través da plataforma Moovi ou Aula remota
Lección maxistral	O material docente empregado na aula será subido con antelación á plataforma de teledocencia (Moovi), así como outros documentos con contidos teóricos que faciliten a comprensión do temario impartido. Exposición por parte do profesorado das claves fundamentais de cada un dos bloques temáticos.
Presentación	A exposición do traballo individual terá 20 minutos de duración máxima. Este traballo terá un seguimento constante por parte da docente quen marcará as pautas durante a súa elaboración. Moi importante a capacidade de síntese, expresión oral e soportes empregados. Exposicións na aula ou entrega dun documento coa presentación.
Traballo tutelado	Traballos realizados de xeito individual, orientados ao manexo de instrumentos de recompilación de información e de distintas fontes coas que se elabora a historia antiga. A asignación de traballos deberá quedar resolta no primeiro mes do cuadrimestre.
Eventos científicos	Dúas horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Obradoiro	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten aprofundar ou completar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas. Actividades na aula ou a través da plataforma Moovi ou Aula remota
Seminario	Sesións orientadas ao seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, preparación das actividades e probas de avaliación e á aclaración das diversas dúbidas que vaian xurdindo sobre aspectos da materia.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución dos traballos realizados polo alumnado. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (Moovi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en Moovi).
Seminario	Aclaración de dúbidas sobre a materia, tanto dos aspectos teóricos como daqueles relacionados co seminario, traballos tutorizados individualmente ou en grupo. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (Moovi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en Moovi).
Presentación	Previo á presentación, se se precisa, poderase asesorar sobre a maneira máis adecuada de levar a cabo a presentación. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (Moovi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en Moovi).

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Presentación	Un traballo individual sobre un aspecto da sociedades, relixión ou economía da Gallaecia romana. A exposición terá 20 minutos de duración máxima. Alumnado semipresencial: Podera optar por presentar o traballo na aula ou por entregar, xunto ao traballo escrito, un documento da presentación no soporte que elixa. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Análise crítica das tradicións historiográficas sobre temas controvertidos ou de interese xeral. Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso das fontes e das interpretacións historiográficas.	10	C12 D4 C19 D7

Traballo tutelado	Un traballo individual sobre un aspecto da sociedades, relixión ou economía da Gallaecia romana. A exposición terá 20 minutos de duración máxima. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Elaboración e presentación, oral e escrita, dos traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específicas. Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso das fontes e das interpretacións historiográficas.	40	A4	C19	D3 D7
Obradoiro	Análise e comentarios críticos das fontes que proporcionan o coñecemento da Historia Antiga: textos, iconografía e material arqueolóxico. Poderá complirse cun análise crítico dalgún documental visionado na aula e subido á plataforma. Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso das fontes históricas e das interpretacións historiográficas.	10		C19	D4 D7
Resolución de problemas e/ou exercicios	Versarán sobre contidos teóricos moi específicos; terase en conta a interpretación correcta da información xeográfica dos sistemas territoriais. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Análise crítico das tradicións historiográficas sobre temas controvertidos ou de interese xeral. Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso das fontes e das interpretacións historiográficas.	10		C12 C19	D4 D7
Exame de preguntas de desenvolvemento	O exame incluíra un comentario de texto. o resultados da aprendizaxe avaliados son: Análise crítica das tradicións historiográficas sobre temas controvertidos ou de interese xeral. Coñecemento da Historia, Historia da Arte e Xeografía de Galicia nunha perspectiva comparada.	20	A5	C12 C19	D4 D7
Observación sistemática	Percepción atenta, racional, planificada e sistemática para describir e rexistrar as manifestacións do comportamento do alumnado, valorando aprendizaxes e accións (orde, precisión, destreza, eficacia, participación activa) a través do traballo autónomo en todos os escenarios docentes.	10	A4	C12	D3 D4 D7

Other comments on the Evaluation

Para superar a materia é necesario obter nas probas de respostas (curta, longa, sesión maxistral) alomenos un 5 sobre 10.

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de avaliación global deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do *Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado da Universidade de Vigo*). Consistirá nunha proba escrita con tres apartados: mapas mudos, preguntas curras e cuestións de desenvolvemento que suporá un 60% da cualificación. Un 20% estará constituído pola entrega das prácticas prestblecidas e un 20% dun traballo escrito sobre a sociedade, relixión ou economía da Gallaecia antiga.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Arias Vilas, F., **A romanización de Galicia**, O Castro, 1992

Bermejo Barrera, J.C., **Sociedade e relixión na Galicia antiga**, Lóstrego, 2008

Carballo Arceo, X., **Arqueoloxía de Galicia**, Nigratrea,

Fernández Calo, M., **Estado, poder e estruturas políticas na Gallaecia, séculos II a.C.-VIII d .C.**, Blukk, 2018

González García, F.J. (coor.), **Los pueblos de la Galicia Céltica**, Akal, 2009

Naveiro López, J., **El comercio antiguo en el NW peninsular: lectura histórica del registro arqueológico**, Museo Arqueológico e Histórico, 1991

Núñez García, O., **Gallaecia christiana. De los antiguos cultos a la nueva religión (ss. I-IV)**, Andavira, 2010

Pérez Losada, F., **Entre a cidade e a aldea: estudio arqueohistórico dos aglomerados secundarios romanos en Galicia**, Brigantium, Vol 13, 2002

Rodríguez Colmenero, A. Ferrer Sierra, S., **La ruta marítima atlántica de época romana: entre Cale (Porto), Brigantium (Golfo Ártabro) y Oiaso (Irún), en V. Alonso, A.R. Colmenero, A. Goy (eds.). El golfo Ártabro. Fragmentos de historia lit**, UDC, 2014

Romero Masiá, A., Pose Mesura, X.M., **Galicia nos textos clásicos**, Padroado do Museo Arqueológico Provincial, 1988

Suárez Piñeiro, A. M., **A vida cotiá na Galicia romana**, Lóstrego, 2006

Complementary Bibliography

Alföldy, G., **Provincia Hispania Superior**, UDC, 2002

- Balbín Chamorro, P., **Hospitalidad y patronato en la Península Ibérica durante la antigüedad**, Junta de Castilla y León, 2006
- Brañas Abad, R., **Que foi dos Galigrecos. Apuntes de xeografía protohistórica galaica**, Minius nº 26, (pp.9-36), 2021
- González Soutelo, S., **El valor del agua en el mundo antiguo. Sistemas hidráulicos y aguas mineromedicinales en la Galicia romana**, Fundación Barrié de la Maza, 2011
- Morillo Cerdán, A., **Asentamientos militares y civiles en el origen del fenómeno urbano en el N y NE peninsulares**, Congreso Internacional sobre los Orígenes de la ci, 1999
- Rodríguez Colmenero, A (ed.), **Congreso Internacional sobre los Orígenes de la ciudad en el NW hispánico**, Deputación de Lugo, 2006
- Suárez Piñeiro, A.M., **Sobre el papel de las relaciones de clientela y patronato en la política de la tardía republicana romana**, Gallaecia, Nº 14-15, (pp.557-569), 1996
- Zubiaurre Ibáñez, E., **Estrategias de control y gestión de los paisajes mineros del noroeste de Hispania (siglos I-III d.C.). Tesis doctoral**, Universidad Complutense, 2017

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Historia antiga da Península Ibérica/O02G251V01501

Other comments

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través dos cursos Moodle da plataforma moovie, polo que todos o alumnado debe estar dado de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Historia da arte de Galicia				
Subject	Historia da arte de Galicia			
Code	002G251V01906			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Nodar Fernández, Victoriano			
Lecturers	Nodar Fernández, Victoriano			
E-mail	vnodar@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.es			
General description	Estudo e comprensión dos grandes acontecementos histórico-artísticos de Galicia dende a Idade Media ata o presente. O estudo preséntase mediante a análise das obras de arte máis relevantes, seleccionadas e interpretadas como un documento de excepción dos gustos estéticos e da mentalidade do pasado.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais
B2	Coñecer o territorio (ambiente, sociedade, cultura) dende unha perspectiva diacrónica e sincrónica
C5	Integración das dimensións espacial e temporal na explicación dos procesos territoriais
C12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
C19	Coñecemento da historia nacional propia
C25	Visión diacrónica xeneral da Historia da Arte Universal
C26	Visión diacrónica rexional e completa dos fenómenos artísticos territoriais
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Aplicación dos coñecementos
D3	Capacidade de organización e planificación
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
D6	Resolución de problemas e toma de decisións.
D7	Capacidade de razoamento crítico

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecemento da Historia, Historia da Arte e Xeografía de Galicia nunha perspectiva comparada	B2	C5	C12	C26
Participación en seminarios, previa realización de lecturas, sobre un tema concreto.	B2	C5	D1	D4
			D5	D6
			D7	
Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, basados en fontes e bibliografía específicas	A2		D1	D2
	A4		D3	D4
			D5	
Coñecemento da contorna próxima, local e rexional, e da súa historia.	B2	C5	D1	
		C26		
Interpretación do medio próximo a partir do coñecemento do pasado.	A5	B2	C12	C19

Contidos	
Topic	
1. A Arte en Galicia durante a Idade Media	1.1. O Prerrománico: A Arte en Galicia durante a dominación sueva. Arte hispanovisigoda, asturiana, arte mozárabe ou de repoboación
2. Renacemento e Barroco	1.2. O Románico: Tipoloxías arquitectónicas. Pintura e outras manifestacións
3. Manifestacións artísticas na Idade Contemporánea	1.3. O Cister. O Protogótico e a arte Gótica: A arte do Mestre Mateo e a diáspora do seu obrador. Escultura monumental e funeraria
	2.1. O Renacemento. A asimilación da linguaxe clásica. O clasicismo
	2.2 O Barroco: As grandes aportacións deste estilo
	3. Revitalización plástica e novas tendencias nas artes

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	1	2
Lección maxistral	14	19	33
Saídas de estudo	10	12	22
Estudo de casos	10	12	22
Eventos científicos	5	4	9
Seminario	5	10	15
Exame de preguntas de desenvolvemento	3	26	29
Estudo de casos	2	10	12
Observación sistemática	0	1	1
Cartafol/dossier	0	5	5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Actividades introductorias	Toma de contacto cos alumnos para a explicación do programa da materia, actividades a realizar e sistemas de avaliación
Lección maxistral	Clases teóricas nas que o profesor/a explica os contidos teóricos da materia coa axuda de proxeccións de imaxes, power point, documentos e outros recursos docentes
Saídas de estudo	Saídas de estudo fora do ámbito académico para un contacto directo coa obra de arte: visita a exposicións permanentes e temporais, coleccións e fondos museísticos, monumentos e conxuntos histórico-artísticos.
Estudo de casos	Comentarios de obras de arte de Galicia en relación coa materia impartida durante as sesións maxistrais.
Eventos científicos	Saídas programadas para asistir a actividades docentes e divulgativas organizadas por museos ou outras institucións culturais. Reservaranse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas polo Departamento de Historia, Arte e Xeografía de xeito que computan nas actividades dirixidas.
Seminario	Apoio á formación do alumnado, resolvendo as dúbidas en relación coa materia e orientación do seu estudo.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Seminario	A atención personalizada consistirá na resolución de dúbidas sobre os contidos da materia, a metodoloxía utilizada para a realización dos exercicios e revisión das probas de avaliación escritas. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (Moovi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en Moovi).
Estudo de casos	Orientación e seguimento do alumno/a na aprendizaxe dos contidos da materia, atendendo ás consultas relativas ás actividades programadas, con especial atención á orientación e revisión dos traballos tutelados e sistemas de avaliación. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (Moovi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en Moovi).

Avaliación				
	Description	Qualification	Training and Learning Results	
Estudo de casos	Os alumnos deberán entregar por escrito diariamente os comentarios de obras de arte galego propostas polo profesor durante as clases prácticas.	30	A2 A4	D1 D2 D3 D4 D5
Exame de preguntas de desenvolvemento	Valorarase a comprensión e asimilación dos contidos teóricos da materia. Para superar a materia, é necesario acadar nesta proba unha calificación mínima de 5 puntos (sobre os 10 do total). Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da Historia, Historia da Arte e Xeografía de Galicia nunha perspectiva comparada. Comparación da Historia e Historia de Arte de Galicia con procesos históricos similares no ámbito peninsular e europeo. Participación en seminarios, previa realización de lecturas, sobre un tema concreto.	40	B1 B2	C5 C12 C19 C25 C26 D6 D7
Observación sistemática	Valoración do traballo autónomo do alumnado, a través da realización de tarefas relacionadas coas visitas de estudos. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da Historia, Historia da Arte e Xeografía de Galicia nunha perspectiva comparada. Coñecemento da contorna próxima, local e rexional, e da súa historia.	10	B2	C5 C26 D1
Cartafol/dossier	Informe das saídas de estudo programadas como complemento da materia. Con elo o alumnado dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Coñecemento dos elementos patrimoniais, tanto mobles como inmobles, e da súa relación co territorio.	20	B2	C5 C26 D1

Other comments on the Evaluation

O alumnado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir e realizar as probas que o profesorado dispoña como imprescindibles. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (Moovi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia MooVi, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e a consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. A utilización dos materiais postos a disposición do alumnado a través de MooVi deberá respectar os dereitos de autor/a e serán cualificados cun cero calquera proba ou exame nos que se "copien no sustancial obras alleas, dándoas como propias" (dle-rae).

Para todo o alumnado especificaranse en MooVi as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. O seguimento individualizado da participación de cada estudante a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estadísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de "avaliación global" deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 día hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do *Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado* da Universidade de Vigo. Serán avaliados dos contidos do programa da material mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

AAVV., *Historia del Arte Gallego*, 1ª ed., Alhambra, 1982

AAVV., *A Arte Galega. Estado da cuestión*, 1ª ed., Consello da Cultura Galega, 1990

AAVV., *Galicia. Arte (16 vols.)*, 1ª ed., Hércules ed., 1993

Complementary Bibliography

AAVV., Galicia Renace , 1ª ed., Xunta de Galicia, 1997
AAVV, Galicia hoxe , 1ª ed., Xunta de Galicia, 1997
AAVV, O século XIX , 1ª ed., Xunta de Galicia, 1997
AAVV, Galicia románica e gótica , 1ª ed, Xunta de Galicia, 1997
AAVV, Artistas Gallegos. Escultores. Séculos XVI e XVII , 1ª ed, Nova Galicia, 2004
AAVV., Artistas gallegos: arquitectos (3 vols.) , 1ª ed., Nova Galicia, 2002
BANGO TORVISO, Isidro, Galicia Románica , 1ª ed., Galaxia, 1987
BARRIOCANAL LÓPEZ, Yolanda, La actividad escultórica n Ourense. Del Renacimiento al Barroco , 1ª ed., CSIC-Grupo Marcelo Macías, 2016
BONET CORREA, Antonio, La arquitectura en Galicia durante el siglo XVII , 1ª ed., CSIC, 1984
FRANCO MATO, Ángela (coord.), Patrimonio artístico de Galicia y otros estudios: homenaje al profesor Dr. Serafín Moralejo Álvarez (3 vols.) , 1ª ed., Xunta de Galicia, 2004
GARCÍA-ALCAÑIZ JUSTE, Julia, Arquitectura del Neoclásico en Galicia , 1ª ed., Fundación Pedro Barrié de la Maza, 1989
GARCÍA IGLESIAS, José Manuel, La pintura manierista en Galicia , 1ª ed., Fundación Pedro Barrié de la Maza, 1986
GOY DIZ, Ana, Artistas, talleres e gremios en Galicia (1600-1650) , 1ª ed., Universidad de Santiago, 1958
GOY DIZ, Ana, A actividade artística en Santiago: 1600-1648 , 2ª ed., Consello da Cultura Galega, 2007
MANSO PORTO, Carmen, Arte gótica en Galicia: los dominicos , 1ª ed., Fundación Pedro Barrié de la Maza, 1993
MONTERROSO MONTERO, Juan Manuel, A pintura mural nas catedrais galegas: séculos XVI.XVIII , 1ª ed., Tórculo ed., 2006
SICART JIMÉNEZ, Angel, Pintura medieval: la miniatura , 1ª ed., Universidad de Santiago, 1981
VALLE PÉREZ, José Carlos, La arquitectura cisterciense en Galicia , 1ª ed., Fundación Pedro Barrié de la Maza, 1982
VALLE PÉREZ, José Carlos (coord.), Do tardogótico ó manierismo , 1ª ed., Fundación Pedro Barrié de la Maza, 1995
VILA JATO, Mª Dolores, Escultura manierista en Galicia , 1ª ed., Caixa de Aforros Provincial de Ourense, 1983

Recomendacións

Other comments

Ao longo do curso entregárase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través dos cursos Moodle da plataforma TEM@, polo que todos os alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Historia medieval de Galicia				
Subject	Historia medieval de Galicia			
Code	002G251V01907			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Pérez Rodríguez, Francisco Javier			
Lecturers	Pérez Rodríguez, Francisco Javier			
E-mail	fjperez@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.es			
General description	Coñecemento e comprensión dos caracteres específicos da sociedade medieval no antigo reino de Galicia			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B2	Coñecer o territorio (ambiente, sociedade, cultura) dende unha perspectiva diacrónica e sincrónica
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica
C5	Integración das dimensións espacial e temporal na explicación dos procesos territoriais
C12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
C13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
C19	Coñecemento da historia nacional propia
C23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica
D3	Capacidade de organización e planificación
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
D7	Capacidade de razoamento crítico
D9	Traballo en equipo en diversos contextos
D10	Atención á diversidade e multiculturalidade.

Resultados previstos na materia	
Expected results from this subject	Training and Learning Results
Coñecemento da contorna próxima, local e rexional, e da súa Historia	B2 C5 D10 C19
Comparación da Historia e Historia da Arte de Galicia con procesos históricos similares no ámbito peninsular e europeo	B2 C5 C12 C13
Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes e das interpretacións historiográficas	A2 B3 C23 D5 A4 D7 A5
Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específicas	A4 B3 C23 D3 A5 D4 D9

Contidos	
Topic	
1.- Alta Idade Media (ss. V-X)	1.1.- Introducción a historia medieval de Galicia: historiografía e fontes 1.2.- A Galicia xermánica: o reino suevo e a cristianización (ss. V-VII) 1.3.- Galicia no reino de Asturias: política, economía, sociedade e cultura (ss. VIII-X)

2.- Plena Idade Media (ss. XI-XIII)	2.1.- A constitución do reino de Galicia e a integración na coroa de Castela 2.2.- A plenitude feudal: organización económica e social 2.3.- A igrexa e a cultura nos séculos XI a XIII
3.- Baixa Idade Media (ss. XIV-XV)	3.1.- Crise e recuperación na Galicia baixomedieval 3.2.- As transformacións na sociedade 3.3.- A guerra irmandiña 3.4.- O reino de Galicia ás portas da Modernidade

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	1	0	1
Lección maxistral	14	14	28
Eventos científicos	2	1	3
Seminario	2	2	4
Traballo tutelado	10	30	40
Obradoiro	11	24	35
Traballo	4	8	12
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	10	12
Presentación	1	2	3
Observación sistemática	3	9	12

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Actividade encamiñada a tomar contacto co alumando e presentar o programa da asignatura
Lección maxistral	Exposición polo profesorado dos contidos do programa, ofertando directrices teóricas e metodolóxicas.
Eventos científicos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Seminario	Reunións para o seguemento e aclaración de dúbidas sobre os contidos da materia
Traballo tutelado	Elaboración polo alumnado dun traballo baseado en fontes e bibliografía
Obradoiro	Sesións prácticas e de debate co obxectivo de prover ao alumnado de instrumentos e habilidades que faciliten a elaboración do traballo tutelado, ao que estarán dirixidas estas sesións

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	Orientación e guía realizada durante a elaboración do traballo sobre as fontes primarias ofertadas e a elaboración do esquema de traballo, busca de bibliografía, elaboración da memoria e presentación dos resultados. Docencia presencial: seguemento na aula. Docencia non presencial: Aula virtual no Campus Remoto
Obradoiro	Sesóns específicas de exposición e debate sobre a metodoloxía empregada para a realización do traballo así como exposición e resolución de dúbidas sobre as cuestións que poidan xurdir na súa elaboración. Docencia presencial: seguemento na aula. Docencia non presencial: aula virtual no Campus Remoto. Todo o alumnado poderá seguir o curso na plataforma MooVi.
Seminario	Reunións para a resolución de dúbidas sobre os contidos da materia, metodoloxía utilizada para a realización de exercicios e revisión das probas de avaliación. O seguemento realizarase a mediante os seguintes recursos: plataforma MooVi e correo electrónico, para todo o alumnado; na aula, para a docencia presencial, e na aula virtual do Campus Remoto para a docencia non presencial.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Traballo	Avaliaranse os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos polo alumnado na realización e estruturación do traballo. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes e das interpretacións historiográficas.	40	A2 A4 A5	C23	D5 D9

Exame de preguntas de desenvolvemento	O alumnado examínase dos seus coñecementos sobre os contidos teóricos da materia. Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Coñecemento da contorna próxima, local e rexional, e da súa Historia. Comparación da Historia e Historia da Arte de Galicia con procesos históricos similares no ámbito peninsular e europeo.	40	B2 C5 C12 C19	D10
Presentación	Exposición dos resultados obtidos no traballo de curso, na que participarán tódolos integrantes do grupo, que serán cualificados de forma individual. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes e das interpretacións historiográficas.	10	A2 A4 A5	C23 D5 D9
Observación sistemática	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado mediante a súa participación nas tarefas propostas na plataforma MooVi. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da contorna próxima, local e rexional, e da súa Historia.	10	B2 C5 C19	D10

Other comments on the Evaluation

O alumnado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir e realizar as probas que o profesorado dispoña como imprescindibles. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi,UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia MooVi, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e a consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. A utilización dos materiais postos a disposición do alumnado a través de MooVi deberá respectar os dereitos de autor/a e será cualificada cun cero calquera proba ou exame no que se "copien no sustancial obras alleas, dándolas como propias" (DLE-RAE).

Para todo o alumnado especificaranse en MooVi as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. O seguimento individualizado da participación de cada estudante a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estadísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de avaliación global deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do *Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado da Universidade de Vigo*).

Aqueles alumnos/as que non poidan acollerse á avaliación continua (que esixe a entrega en tempo e formadas tarefas propostas), serán avaliados dos contidos da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará o 30% restante. O devandito traballo deberá estar asignado, como mínimo, un mes antes da realización do exame oficial e entregarse coincidindo coa data fixada polo Centro para a súa realización en cada convocatoria. En todos os casos (modalidade presencial, semipresencial e opción non mencionado art. 3.10); para superar a materia requírese obter unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 na proba escrita (contidos teóricos e prácticos).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Andrade Cernadas, J.M. e Pérez Rodríguez, F.J., **Galicia medieval**, Vía Láctea, 1996
Portela, E. e Pallares, Mª C., **Nova historia de Galicia. Idade Media**, Tambre, 2000
Rodríguez González, A., **Las fortalezas de la mitra compostelana y los irmandiños**, Fundación Barrié de la Maza, 1984

Complementary Bibliography

Portela, E. e Pallares, Mª C., **A gran historia de Galicia. Tomo IV e V**, Arrecife, 2007
Portela, E. e Pallares, Mª C., **De Galicia en la Edad Media. Sociedad, espacio y poder**, Xunta de Galicia, 1993
García Oro, J., **Galicia en los siglos XIV y XV**, Fundación Barrié de la Maza, 1987
Pallares, Mª C. e Portela, E., **Atlas histórico de Galicia. Hª Medieval**, Nigratrea, 1998
Pérez Rodríguez, F.J., **Historia medieval de Galicia: balance historiográfico, Minius, vol. 18**, Universidade de Vigo, 2010
López Carreira, A., **A cidade medieval galega**, A Nosa Terra, 1999
López Carreira, A., **Os Irmandiños : textos, documentos e bibliografía**, A Nosa Terra, 1991

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Historia medieval universal/O02G251V01304

Historia medieval da Península Ibérica/O02G251V01503

Other comments

Ao longo do curso entregarase a través da plataforma Moodle (<http://moovi.uvigo.es>) documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades do curso. Por esta razón os estudantes deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Geography of Galicia				
Subject	Geography of Galicia			
Code	002G251V01908			
Study programme	Grado en Geografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4th	1st
Teaching language	#EnglishFriendly Spanish Galician			
Department				
Coordinator	de Uña Álvarez, Elena Pilar			
Lecturers	de Uña Álvarez, Elena Pilar Somoza Medina, Xosé			
E-mail	edeuna@uvigo.gal			
Web	http://moovi.uvigo.gal			
General description	(*)Estudo xeral dos elementos, dos procesos e das configuracións territoriais de Galicia. Achegamento ao coñecemento e interpretación da súa realidade xeográfica, especialmente no marco europeo. Materia do programa English Friendly. Os/ as estudantes internacionais poderán solicitar ao profesorado: a) materiais e referencias bibliográficas para o seguimento da materia en inglés, b) atender as titorías en inglés, c) probas e avaliacións en inglés.			

Training and Learning Results

Code				
A3	Students will be able to gather and interpret relevant data (normally within their field of study) that will allow them to have a reflection-based considered opinion on important issues of social, scientific and ethical nature.			
A4	Students will be able to present information, ideas, problems and solutions both to specialist and non-specialist audiences.			
A5	Students will acquire the learning skills that are required to pursue further studies with a high degree of independence.			
B2	To know the territory (environment, society, culture) from a diachronic and a synchronic perspective.			
B3	To acquire the skills that are necessary to register, analyze and interpret relevant geographical and historical data.			
C4	Critical awareness of the relationship between geographical, physical and human phenomena on different territorial scales.			
C5	Integration of the spatial and temporal dimensions in the explanation of territorial processes.			
C18	Knowledge of and ability to use the instruments of compilation of information like bibliographic catalogues, archive inventories and electronic references.			
D1	Analysis and synthesis skills.			
D2	Knowledge-application skills.			
D4	Oral and written communication skills in one's own language.			
D5	Knowledge and information-management skills.			
D6	Problem-solving and decision-making skills.			
D8	Ethical commitment and social responsibility.			
D9	Teamwork in different contexts.			
D13	Entrepreneurship skills.			
D15	Awareness of environmental issues.			

Expected results from this subject

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Knowledge of the next surroundings, local and regional, and of the his History	A3	B2	C4 C5	D1 D2 D4
Participation in seminars, previous realization of readings, envelope a concrete subject	A5	B2	C5	D1 D4 D5 D8 D15
Interpretation of the half next from the knowledge of the spent.	A3	B3	C5	D1 D5

Manufacture and presentation, oral and writing, of works individual or collective, based in sources and specific bibliography	A4	B3	C18	D2 D4 D6 D9 D13
---	----	----	-----	-----------------------------

Contents

Topic

1. Introduction	1.1 Precursors of the knowledge 1.2 Notions of paleogeography
2. Natural environment	2.1 Conditions of the physical environment 2.2 Natural Heritage
3. Population and Territory	3.1 Geodemography 3.2 Territorial planning
4. Economy and Society	4.1 Economic activities and spatial logic 4.2 Social and political changes and their territorial implications

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Introductory activities	1	1	2
Lecturing	18	11	29
Scientific events	6	6	12
Case studies	4	10	14
Studies excursion	13	6	19
Seminars	2	2	4
Objective questions exam	4	30	34
Systematic observation	2	10	12
Report of practices, practicum and external practices	0	10	10
Problem and/or exercise solving	4	10	14

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

	Description
Introductory activities	Activities to detect previous knowledges, interests and motivations of the students. Presentation of the aims, contents, methodology and development of the matter.
Lecturing	Exhibition by part of the professor of the contents on the matter object of study, theoretical bases and/or guidelines of a work, exercise or project to develop by the student.
Scientific events	Conferences, social gatherings, exhibitions, round tables, debates... Made by speakers of prestige, that complement the contents of the matter.
Case studies	Analysis of the conditions and of the dynamics of a situation or problematic relative the contents of the matter.
Studies excursion	Activities of application of the knowledges to concrete situations and of acquisition of basic skills related with the matter object of study. They develop in spaces no external academicians.
Seminars	Tracking and orientation stop the preparation of theoretical contents-practical.

Personalized assistance

Methodologies	Description
Studies excursion	The personalised attention will consist in the accompaniment and active motivation of the activity, the development of the capacity of attention/participatory observation and the support to use technical or specific instruments. Face-to-face teaching: in situ. All the students: platform Moodle (forum of warnings, news and doubts).
Introductory activities	The personalised attention will consist in the orientation on the level of learning required, the introduction to the materials, resolution of doubts and explanation of the dynamics of development of the matter. Face-to-face teaching: in the classroom. All the students: platform of Moodle (forum of warnings, news and doubts).

Assessment

Description	Qualification	Training and Learning Results
-------------	---------------	-------------------------------

Objective questions exam	The students will answer to direct questions on concrete appearances seen in the field of the matter, in which the answer is brief. The results of learning evaluated are: Knowledge of the next surroundings, local and regional, and of his History	40	A3 B2 C4 C5	D1 D2 D4
Systematic observation	Active participation of the students in the sessions and activities proposed by the teacher, continuous evaluation of the autonomous work in the classroom, in the field and in the platform. The results of learning evaluated are: Interpretation of in half next from the knowledge of the past and participation in seminars, previous realisation of readings, on a concrete subject.	10	A3 B2 C5 A4 B3 A5	D1 D4 D5 D8 D15
Report of practices, practicum and external practices	The students will participate and present a report of the route, techniques and subjects developed in the visits of studies. The results of learning evaluated are: Interpretation of the half next from the knowledge of the spent and manufacture and presentation, oral and writing, of works, individual or collective, based in sources and specific bibliography.	30	A4 B3 C5 A5 C18	D2 D4 D5 D6 D8 D9 D13 D15
Problem and/or exercise solving	The students will resolve the problems and questions posed in the studies of case, applying the knowledges for it analysis of the situations. The results of learning evaluated are: Knowledge of the next surroundings, local and regional, and of the his History; Manufacture and presentation, oral and writing, of works, individual or collective, based in sources and specific bibliography.	20	B3 C5 C18	D4 D5 D6 D8 D9 D13 D15

Other comments on the Evaluation

The assessment system of the subject includes two modalities, from which students may choose: continuous assessment and global assessment, according to article 19.2 of the Regulation on Assessment, Grading, and Quality of Teaching and Learning Process of the University of Vigo (Approved by the University Assembly on 18/04/2023, amended on 22/12/2023. Consolidated version) hereinafter, Assessment Regulation.

The choice of the global assessment corresponds to the student, who must communicate it within the deadline and in the manner established by the center. This choice implies renouncing the continuous assessment, both for tests already taken and those pending (art. 19.4 of the Assessment Regulation).

CONTINUOUS ASSESSMENT consists of carrying out tests and activities distributed throughout the term. Operationally, it is divided into two parts: a theoretical part and a practical part. The theoretical part will be assessed by means of two partial tests conducted during the course, which will account for 40% of the final grade. The practical part will include problem-solving methodologies and/or exercises, as well as the study visits and their reports, and will represent 60% of the grade. The remaining 10% will correspond to systematic observation, evaluated through small periodic activities during the teaching period, aiming to ensure continuous student engagement with the subject. This section also includes participation and organization of scientific events.

To pass the subject through continuous assessment, it will be necessary to obtain at least 50% of the maximum grade in each of the parts, as well as to complete and submit, on time and in the correct form, a minimum of 80% of the activities included in the practical part. Additionally, students must participate in the tests that the teaching staff deems essential. In case any of these requirements are not met, article 32.2 of the Assessment Regulation will apply, according to which the final grade must reflect as faithfully as possible the student's real performance, and passing the subject will not be possible.

As stated in article 40.4 of the Assessment Regulation, teaching staff may require that submitted work and materials include an explicit declaration of originality, certifying that no improperly cited sources were used. Any improper use of materials or breach of academic integrity principles will result in a grade of zero, both in cases where substantial copying of others' work is presented as one's own, and in cases where, even citing sources, the work consists merely of a succession of external fragments without critical contribution or personal elaboration. Likewise, the use of artificial intelligence tools must be responsible, transparent, and aligned with the subject's educational objectives; their use must be expressly declared and can never substitute autonomous and reflective student work.

The use of AI tools in assessment activities for this subject must be responsible, ethical and transparent, in accordance with the guidelines of the Faculty of History and the regulations laid down by the University of Vigo.

With the aim of addressing student diversity and facilitating learning in different contexts, particularly for students with recognized semi-presential modality, the subject may also be followed through the MooVi tele-teaching platform, where

sufficient resources and teaching materials will be made available for acquiring competencies and passing the subject. These materials do not necessarily reproduce the content of face-to-face sessions literally. The teaching materials provided through the MooVi platform are intended to support the student's learning process and must be used exclusively for that purpose. Their use must respect copyright and the usage conditions established by the teaching staff. Reproduction, distribution, or public communication, in whole or in part, outside the strictly academic environment, is not permitted.

Through the same platform, teaching methodologies, assessment activities, and the corresponding calendar will be specified, both for in-person and remote submissions. Individualized monitoring of student activity will be carried out using the tools available in MooVi, such as participation records, access statistics, and completion of online tests or exercises. Regarding transversal activities, such as scientific events organized by the Area, Department, or Faculty, for students enrolled in the semi-presential modality, those requiring physical attendance may be replaced by others that allow maintaining the same percentage in the final grade.

GLOBAL ASSESSMENT will consist of a theoretical test, accounting for 40% of the final grade and covering all theoretical content taught during the course, and a work, worth 60%, focused on the aspects worked on in practical activities, including exercises carried out by students. To pass the subject, it will be necessary to obtain at least 50% of the maximum grade in each of these two tests.

According to article 21.2 of the Assessment Regulation, these tests will be held exclusively on the official dates set for each assessment opportunity, within the exam period established in the academic calendar. This calendar, which will include dates, times, and locations for the tests, will be approved by the School Board and published before the start of the enrolment period, in accordance with article 25.1 of the aforementioned regulation.

Sources of information

Basic Bibliography

Piñeira, M.J. y Santos, J.M., **Xeografía de Galicia**, 1, Xerais, 2011

Varios Autores, **Atlas de Galicia**, 1, Xunta de Galicia, 2001

Varios Autores, **Patrimonio Geológico de Galicia**, 1, Enresa, 2004

IGE, **Instituto Galego de Estatística**, <https://www.ige.eu/web/index.jsp?idioma=gl>, Acceso 2002

SITGA, **Información Xeográfica de Galicia**, <http://mapas.xunta.gal/portada>, Acceso 2022

CMAOT, **Catálogo das Paisaxes de Galicia**, <https://mapas.xunta.es/visores/paisaxe/>, Acceso 2022

AGADER, **Axencia Galega de Desenvolvemento Rural**, <https://agader.xunta.gal/es>, Acceso 2022

Xunta de Galicia, **Augas de Galicia**, <https://augasdeg Galicia.xunta.gal/>, Acceso 2022

CHMS, **Confederación Hidrográfica Miño-Sil**, <https://www.chminosil.es/gl/>, Acceso 2022

Complementary Bibliography

Cànoves, G. et al., **Turismo de interior: renovarse o morir**, 1, PUV, 2014

Lois González, R.C. y Pino, D. (coords.), **A Galicia urbana**, Edicións Xerais, 2015

Recommendations

Other comments

This teaching guide describes the general lines of the subject and conceives of flexible form. In consequence can require readjustments along the academic course promoted by the dynamics of the group or by the relevance of situations that can arise.

Along the course will deliver documentation detailed envelope the development of the activities. This information will be offered through the courses *Moodle of the platform *MooVi, pole that all the students/owe them be dice of high in the platform and had covered his data of profile.

IDENTIFYING DATA				
Historia do poder e das institucións				
Subject	Historia do poder e das institucións			
Code	002G251V01909			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	López Díaz, María			
Lecturers	López Díaz, María			
E-mail	marial@uvigo.gal			
Web	http://http://moovi.uvigo.gal			
General description	Estudio xeral do poder e das principais institucións político-administrativas que o sustentan, así como a súa evolución a través do tempo.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B1	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais
B5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz
C13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
D5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
D6	Resolución de problemas e toma de decisións.

Resultados previstos na materia				
Expected results from this subject			Training and Learning Results	
Coñecer e comprender o significado e os principais enfoques da historia do poder e das institucións políticas como disciplina histórica			A3	B1 D6
Adquirir conciencia da dimensión histórica e relación entre os procesos políticos e sociais con espírito crítico e tolerancia.			A3	B5 C13 D5 D6

Contidos	
Topic	
1. Introducción. Da Antigüidade ao Medioevo.	1.1. Enfoques sobre o poder e as institucións. O poder político e lexitimidade en perspectiva histórica. 1.2. Relixión e poder a través da historia. 1.3. Poder político e institucións na Antigüidade. Da Antigüidade ao xurdimiento dos Reinos.
2. O Antigo Réxime (da fragmentación feudal ao Estado Moderno).	2.1. A cultura do dereito común (I. Orden política e xurisdicción na Idade Media). 2.2. A cultura do dereito común (II. Tradición monárquica e formación das monarquías absolutas). 2.3. Expansión Ultramarina. Xurisdicción e goberno político. 2.4. A Ilustración e crise da monarquía absoluta.
3. Modernidade e constitucionalismo.	3.1. O liberalismo político e os estados liberais. Modernidade e codificación. 3.2. As desviacións do Estado liberal: fascismos e ditaduras, totalitarismo e autoritarismo. 3.3. As democracias liberais da segunda postguerra e os estados do benestar. A estruturación do poder no Estado democrático. 3.4. Política e globalización. Xénero e política.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	15	20	35

Traballo tutelado	9	25	34
Resolución de problemas	12	28	40
Seminario	6	6	12
Eventos científicos	2	0	2
Obradoiro	2	4	6
Exame de preguntas obxectivas	2	4	6
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	10	12
Observación sistemática	0	3	3

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Explicación por parte do docente dos contidos teóricos da materia ou dunha parte dos mesmos, salientando para o resto as liñas básicas que permitirán o desenvolvemento das actividades dirixidas relacionadas cos mesmos.
Traballo tutelado	Elaboración de traballos por parte dos alumnos a partir de fontes bibliográficas e recursos dixitais, de xeito individual ou ben en grupo, orientados a profundizar nunha parte do temario, que deberán ser presentados e debatidos na aula.
Resolución de problemas	Elaboración de traballos relacionados cos contidos do temario ou dunha parte do temario, entre os que se inclúen a realización de distintos tipos de exercicios prácticos e resolución de problemas. Tamén algunhas sesións de traballo con fontes bibliográficas, motores de búsqueda e outro tipo de recursos (dentro ou ben fora da aula).
Seminario	Sesións encamiñadas a orientar e asesorar o alumnado sobre o estudo dos contidos, a realización de traballos e actividades dirixidas e a preparación das probas de avaliación
Eventos científicos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Obradoiro	Actividades encamiñadas ao traballo intensivo do alumnado co obxectivo de afondar nos contidos dun tema, aspecto ou asunto concreto do programa, debido a súa especial dificultade, interese ou oportunidade. Implicará a lectura ou manexo de bibliografía específica. Dentro das mesmas inclúense dous seminarios programados.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas relacionadas coa lectura e análise dos diversos materiais que formarán parte dos exercicios prácticos. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma **Moodle (**MooVi, **UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en **MooVi).
Seminario	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas relacionadas coa lectura e análise dos diversos materiais que formarán parte dos exercicios prácticos. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma **Moodle (**MooVi, **UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en **MooVi).
Traballo tutelado	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas relacionadas coa lectura e análise dos diversos materiais que formarán parte dos exercicios prácticos. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma **Moodle (**MooVi, **UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en **MooVi).
Resolución de problemas	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas relacionadas coa lectura e análise dos diversos materiais que formarán parte dos exercicios prácticos. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma **Moodle (**MooVi, **UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en **MooVi).

Avaliación

Description	Qualification Training and Learning Results
-------------	---

(*)

Traballo tutelado	Presentación e entrega, en data sinalada, dos traballos realizados polo alumno, que deberán ser expostos públicamente e debatidos na aula. Valorarase o marco teórico, a estrutura, articulación e presentación formal do traballo, a claridade expositiva, la capacidade de xestión da información e madurez do estilo ensayístico do alumno.	30	A3	D5 D6
Resolución de problemas	Presentación e entrega, nas datas sinaladas, das tarefas vinculadas coa resolución dos problemas e actividades dirixidas realizadas dentro e fora da aula segundo os criterios establecidos. Poden ser avaliados mediante unha proba de preguntas obxectivas ou calquera outro procedemento. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: análise a capacidade do alumnos de reunir e interpretar información relevante procedente de distintas fontes de información e recursos (bibliográficas, dixitais, IAg) e facer xuícios críticos, considerando os distintos enfoques existentes, así como a súa capacidade de resolver problemas de maneira autónoma.	20		B1 C13 D5 B5
Exame de preguntas obxectivas	Os contidos impartidos nas leccións maxistras avaliáranse mediante a realización de dúas probas: unha proba de preguntas de resposta curta e pechadas (proba A) e unha proba de preguntas de desenvolvemento (proba B). Para superar a materia será necesario acadar una cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 sumando a proba A e a proba B. Valoráranse os coñecementos teóricos e prácticos sobre a materia, así como a capacidade de relación dos contidos. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: capacidade de estruturación y relación dos contenidos.	20		B1 C13
Exame de preguntas de desenvolvemento	Os contidos impartidos nas leccións maxistras avaliáranse mediante a realización de dúas probas: unha proba de preguntas de desenvolvemento (proba B), no que o alumno se lle pode permitir usar distintos recursos para responder (bibliográficos, dixitais, IAg...) e unha proba de preguntas obxetivas (A). Para superar a materia será necesario acadar una cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 sumando a probas B e a proba A. Valoráranse os coñecementos teóricos e prácticos sobre a materia, así como a capacidade de relación dos contidos. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: capacidad de estruturación y relación dos contenidos.	20	A3 B5	D6
(*)				
Observación sistemática	Asistencia e participación activa nas sesións presenciais teóricas e prácticas. Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado (dentro y fuera del aula), a través da realización e presentación das distintas tarefas establecidas nas sesións teóricas e prácticas, seminarios, tutorías e outras actividades. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: elaboración de traballos básicos e de iniciación.	10	A3	D6

Other comments on the Evaluation

O alumnado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua, así como facer a entrega en tempo e forma de todas as tarefas asociadas. Igualmente, deberá acudir e realizar as probas que o profesorado dispoña como imprescindibles. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia MooVi, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e a consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. A utilización dos materiais postos a disposición do alumnado a través de MooVi deberá respectar os dereitos de autor/a e serán cualificados cun cero calquera proba ou exame nos que se "copien no sustancial obras alleas, dándoas como propias" (dle-rae).

Para todo o alumnado especificáranse en MooVi as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. O seguimento individualizado da participación de cada estudante a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de □avaliación global deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do *Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado da Universidade de Vigo*). Estes alumnos serán avaliados dos contidos da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio que respresentará o 30% restante. O devandito traballo deberá estar asinado, como mínimo, un mes antes da realización do exame oficial e entregarse coincidindo coa data fixada polo Centro para a realización do mesmo en cada convocatoria. En todos os casos (modalidade presencial, semipresencial e opción de

avaliación global), para superar a materia, requírese obter unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 na proba escrita (contidos teóricos e prácticos).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA,

Barrera, M. y L Ruiz (coords.), **Análisis de la política. Enfoques y herramientas de la ciencia política**, Barcelona, Huygens Editorial, 2016

Lorente, M.; Vallejo, J. (coords.), **Manual de historia del derecho**, Valencia, Editorial Tirant lo Blanch, 2012

Molina, I, **Conceptos fundamentales de Ciencia Política**, Madrid, Editorial Alianza, 2007 (2.ª ed.)

Hespanha, A.M., **Cultura jurídica europea, síntesis de un milenio**, Madrid, 2002

Jelen, T.G. e Wilcox, C. (eds.), **Religión y política: una perspectiva comparada**, Akal, 2006

Sodaro, M. J. et al., **Política y Ciencia política. Una introducción**, Madrid, McGraw-Hill, 2006, 2010

Truyol y Serra, A., **Historia de la Filosofía del Derecho y del Estado**, Madrid, Alianza Editorial, 1995

Vallés, J. M., **Ciencia Política: una introducción**, Barcelona, Editorial Ariel Ciencia Política, 2010 (8.ª ed.)

Vallespin, F. (ed.), **Historia de la teoría política, 6 vols.**, Madrid, 1990-1995

BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA,

Anderson, P., **El Estado absolutista**, Madrid, Siglo XXI, 2007 (10.ª ed.)

Arteta, A., E. García Guitián y R. Maiz (eds.), **Teoría política: poder, moral, democracia**, Madrid, Alianza Editorial, 2003

Bujan, Federico F., **Fundamentos clásicos de la democracia y la administración**, Madrid, Ediciones Académicas, UNED, 2010

Cappellini, P. e Sordi, B. (eds.), **Codici. Una riflessione di fine milenio. Atti del convegno, Firenze 26-27 ottobre 2000; esp. trabajos de P. Capellini, B. Clavero e A. M. Hespanha**, Milán, A. Giuffré Editore, 2002

Clavero, B., **Temas de Historia del Derecho: Derecho común (=Id, El Derecho común, Salamanca, 1994)**, Sevilla,, 1979 (1.ª ed.)

Ellul, J., **Historia de las Instituciones de la Antigüedad : instituciones griegas, romanas, bizantinas y franca**, Madrid, Aguilar, 1970

Fontana, J., **Por el bien del imperio. Una historia del mundo desde 1945. Pasado & Presente**, Barcelona, 2011

Fioravanti, M (ed.), **El Estado Moderno en Europa. Instituciones y Derecho**, Madrid, Trotta, 2004

Foucault, M, **Microfísica del poder**, Madrid, Ediciones La Piqueta, 1992 (1.ª ed 1979)

Fioravanti, M., **Los derechos fundamentales. Apuntes de historia de las constituciones**, Madrid, 1996

Grossi, P., **El orden jurídico medieval**, Madrid, Marcial Pons, 1996

Hespanha, A. M., **Cultura jurídica europea. Síntesis de un milenio**, Madrid, Tecnos, 1998

Linz, Juan J., **Sistemas totalitarios y regímenes autoritarios**, en **Obras Escogidas**, vol. 3, Ed. J.R. Montero y T. Jeffrey Miley, Madrid, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, 2009

Melón, J. A., **Ideologías y movimientos políticos contemporáneos**, Tecnos, 2006

Pérez Semper, M.ª A., **Las monarquías del absolutismo ilustrado**, Madrid, Síntesis, 1993

Weber, M., **La sociología del poder. Los tipos de dominación**, Madrid, Alianza Editorial, 2007

Recomendaciones

Subjects that continue the syllabus

Trabajo de Fin de Grao/O02G251V01991

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Historia das relixións/O02G251V01904

Subjects that it is recommended to have taken before

Historia contemporánea universal/O02G251V01403

Historia medieval universal/O02G251V01304

Historia antiga universal/O02G251V01303

Mundo actual/O02G251V01604

Historia moderna universal/O02G251V01402

IDENTIFYING DATA				
Mentalidade, identidade e cambio social				
Subject	Mentalidade, identidade e cambio social			
Code	002G251V01910			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Campos Álvarez, José Ramón			
Lecturers	Campos Álvarez, José Ramón			
E-mail	xrcampos@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal			
General description	Análise xeral dos procesos e elementos mentais e ideolóxicos que conforman a identidade das sociedades, así como os cambios que se produciron no transcurso do tempo. Materia do programa English Friendly. Os/ as estudantes internacionais poderán solicitar ao profesorado: a) materiais e referencias bibliográficas para o seguimento da materia en inglés, b) atender as titorías en inglés, c) probas e avaliacións en inglés.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais
B5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz
C17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente
C18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas
D3	Capacidade de organización e planificación
D5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
D9	Traballo en equipo en diversos contextos
D16	Coñecemento doutras culturas

Resultados previstos na materia		
Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Avaliación do proceso de construción dalgúns elementos esenciais da evolución humana	B1	D16
Análise dos comportamentos humanos e as estratexias de distintas institucións e organizacións sociais, políticas e relixiosas ao longo da Historia	B1	
Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna	A4	B5
Participación en seminarios, previa realización de lecturas, sobre un tema concreto.	A4	C17
Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específicas.	C18	D3 D5 D9

Contidos		
Topic		
1. Introducción á Historia Social e das Mentalidades. Humanismo e ciencia.	1.1 As viaxes de descuberta: Unha nova visión do mundo.	
2. Pensamento, Cultura e Identidade en América.	2.1 De Bolívar ao Bolivarianismo do século XXI. 2.2 Novas ideoloxías e novas identidades. Conflitividade social e violencia política. Indixenismo. 2.3 A música na cultura: A canción revolucionaria.	

3. Migracións na época contemporánea: O caso galego.
- 3.1 Causas. Mentalidade de ida e volta. Influencia e cambios nas sociedades de acollida e de orixe.
- 3.2 Asociacionismo e identidade cultural.
- 3.3 Os retornados, entre a idea de cambio e a adaptación.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	15	30	45
Obradoiro	10	10	20
Traballo tutelado	10	20	30
Seminario	5	15	20
Resolución de problemas	8	2	10
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	22	24
Observación sistemática	0	1	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición das liñas de interpretación e desenvolvemento dos temas que forman parte do programa de contidos.
Obradoiro	Actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistras que inclúan a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos e análise e interpretación de materiais gráficos e dixitais.
Traballo tutelado	Supervisión, dirección e resolución de problemas derivados da realización de traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado orientados ao achegamento aos instrumentos de recompilación de información. Deberán estar asignados inexcusamente antes do remate do primeiro mes do cuadrimestre.
Seminario	Discusión e resolución de problemas xurdidos na realización dos traballos prácticos e nas clases maxistras.
Resolución de problemas	Sesións orientadas ao seguimento e orientación sobre o estudo dos contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Discusión e resolución de problemas xurdidos na realización dos traballos prácticos e nas clases maxistras. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (Moovi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e no seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en Moovi).
Resolución de problemas	Explicación das liñas xerais dos traballos persoais, revisión dos materiais utilizados polo alumnado e resolución de dúbidas. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (Moovi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e no seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en Moovi).
Obradoiro	Explicación das liñas xerais dos traballos persoais indicados. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (Moovi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e no seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en Moovi).

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Obradoiro	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados (de análise e crítica) dos exercicios prácticos (lecturas, comentarios de texto, material gráfico e dixital) marcados polo profesor. O que dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas. Respecto a outras culturas e os modos de entender o home a súa contorna.	20	B5 C17

Traballo tutelado	As sesións de traballo tutelado avaliaranse mediante a realización dun traballo a desenrolar sobre algún tema do programa. O que dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica.	30	C18 D3 D5 D9
Exame de preguntas de desenvolvemento	Realización dunha proba na que se valorarán os coñecementos teóricos sobre diversos aspectos da materia, a capacidade de estruturación e relación dos contidos, así como a claridade expositiva. O que dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Avaliación do proceso de construción dalgúns elementos esenciais da evolución humana. Analise dos comportamentos humanos e as estratexias de distintas institucións e organizacións sociais, políticas e relixiosas ao longo da Historia.	40	B1 D16
Observación sistemática	Percepción atenta, racional, planificada e sistemática para describir e rexistrar as manifestacións do comportamento do alumnado. Avaliación continua do seu traballo autónomo, a través da realización das actividades e probas que conforman a programación da materia. O que dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Coñecemento da Historia das mentalidades nunha perspectiva comparada	10	A4

Other comments on the Evaluation

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.

Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de □avaliación global deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado da Universidade de Vigo).

Aqueles estudantes que non podan acollerse á avaliación continua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

DUBY, G., **Historia de la vida privada**, 1ª, Crítica, 1991

Complementary Bibliography

ANDRÉS GARCÍA, M., **Indigenismo, Izquierda, Indio, Perú, 1900-1930**, 1ª, UNIA, 2010

CAGIAO VILA, P. (coord.), **A emigración galega a América do Sur**, 1ª, Hércules, 2013

DUBY, G., **Historia de las mujeres en occidente**, 1ª, Taurus, 1991-1993

ELLIOTT, J., **España, Europa y el mundo de ultramar**, 1ª, Taurus, 2009

GARCÍA JORDÁN, P. (coord.), **La articulación del Estado en América Latina. La construcción social, económica, política y simbólica de la nación, siglos XIX-XX**, 1ª, Universitat de Barcelona, 2013

MARTÍNEZ RUIZ, E., **La vuelta al mundo de Magallanes y Elcano. La gran odisea naval**, 1ª, Los Libros de la Catarata, 2022

MORANT, I. (dir.), **Historia de las mujeres en España y América Latina**, 1ª, Cátedra, 2006

SIXIREI, C.; CAMPOS, X.R. y FERNÁNDEZ, E., **Asociacionismo Galego (2 Vols)**, 1ª, Xunta de Galicia, 2001

SIXIREI PAREDES, C., **Navegar é preciso**, 1ª, Ir Indo Universitaria, 2020

VILLARES, R., **Historia da emigración galega a América**, 1ª, Xunta de Galicia, 1996

VOUVELLE, M., **Ideoloxías y Mentalidades**, 1ª, Ariel, 1985

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Historia de América contemporánea/O02G251V01901

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Historia de América contemporánea/O02G251V01901

Subjects that it is recommended to have taken before

Historia contemporánea universal/O02G251V01403

Historia de América precolombina e colonial/O02G251V01105

Historia moderna universal/O02G251V01402

Other comments

É necesario que o alumno/a sexa capaz de ler en portugués e inglés.

Ao longo do curso entregarase a través da plataforma Moodle (<https://moovi.uvigo.gal>) documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades do curso. Por esta razón os estudantes deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Historia contemporánea de Galicia				
Subject	Historia contemporánea de Galicia			
Code	002G251V01911			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Historia, arte e xeografía Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinator	García Varela, Pablo			
Lecturers	García Varela, Pablo Lozano Ramírez, Amado Tierra			
E-mail	pablovarela200@hotmail.com			
Web	http://moovi.uvigo.gal/			
General description	Coñecemento dos principais acontecementos e os procesos xerais de cambio e continuidade da acontecidos en Galicia ao longo da Idade Contemporánea en perspectiva diacrónica.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
B2	Coñecer o territorio (ambiente, sociedade, cultura) dende unha perspectiva diacrónica e sincrónica
C17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente
C18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas
C19	Coñecemento da historia nacional propia
C23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica
D1	Capacidade de análise e síntese
D3	Capacidade de organización e planificación
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
D7	Capacidade de razoamento crítico
D9	Traballo en equipo en diversos contextos
D12	Capacidade para imprevistos, creatividade e lideranza

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Coñecemento da contorna próxima, local e rexional, e da súa Historia	B2	C19	D1
Análise crítico das tradicións historiográficas sobre temas controvertidos ou de interese xeral		C17	D7
Participación en seminarios, previa realización de lecturas, sobre un tema concreto	A4		D5 D9
Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específicas	A3	C18 C23	D3 D4 D12
Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas.		C18	

Contidos

Topic	
1. Poboación e sociedade na Galicia contemporánea.	1.1. A evolución demográfica 1.2. A sociedade galega entre a crise do Antigo Réxime e os inicios do Estado Liberal. 1.3. Clases e movementos sociais (1876-1936). 1.4. A sociedade galega do franquismo aos nosos días.

2. A economía galega durante a Idade Contemporánea.	2.1. Os sectores agrario e pesqueiro. 2.2. A propiedade da terra na Galicia contemporánea. 2.3. Os sectores industrial e de servizos.
3. A evolución política de Galicia na idade contemporánea.	3.1. A crise política e a implantación do liberalismo (1780-1874). 3.2. Restauración, Ditadura e República (1874-1936). 3.3. Franquismo, transición e consolidación da autonomía en Galicia. 3.4. O galeguismo político.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	0	1
Lección maxistral	12	36	48
Eventos científicos	2	0	2
Seminario	18	27	45
Traballo tutelado	5	35	40
Resolución de problemas de forma autónoma	2	2	4
Resolución de problemas	3	0	3
Exame de preguntas de desenvolvemento	4	0	4
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	0	2
Observación sistemática	1	0	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Explicación dos contidos da materia polo profesor.
Eventos científicos	Asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Seminario	Actividade enfocada ao traballo individual ou en grupo sobre un tema específico a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistras.
Traballo tutelado	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado orientados ao achegamento aos instrumentos de recompilación de información e ás fontes propias da época contemporánea. Deberán estar asignados inexcusamente antes do remate do primeiro mes do cuadrimestre.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades orientadas á resolución de problemas e/ou exercicios na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistras que inclúan a resolución de forma autónoma de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos, análise e interpretación de materiais gráficos, etc.
Resolución de problemas	Sesións orientadas á formulación de cuestións relacionadas coa materia nas que o alumnado, baixo a supervisión do profesorado e co seu seguimento e orientación, debe desenvolver as solucións axeitadas para a resolución do problema ou exercicio presentado.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Resolución de problemas	A atención personalizada consistirá na resolución de dúbidas e revisión dos materiais utilizados polo alumnado. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle (MooVi, Uvigo). ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento na aula e nas titorías. ALUMNADO NON PRESENCIAL: aula virtual (enlace MooVi).
Traballo tutelado	A atención personalizada consistirá na resolución de dúbidas e revisión dos materiais utilizados polo alumnado. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle (MooVi, Uvigo). ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento na aula e nas titorías. ALUMNADO NON PRESENCIAL: aula virtual (enlace MooVi).

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Seminario	Selección, presentación, análise e crítica dos materiais traballados, que poderán ser obxecto de avaliación mediante unha proba específica, ben sexa de carácter obxectivo ou doutra natureza. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Participación en seminarios, previa realización de lecturas, sobre un tema concreto.	20	A4 D5 D9

Traballo tutelado	Presentación, defensa e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorarase o marco teórico, a estrutura e articulación do traballo, a reflexión crítica sobre as fontes e a bibliografía e a presentación e exposición formal do mesmo. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica e análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas.	25	A3 C18 D3 C23 D4 D12
Resolución de problemas de forma autónoma	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos sinalados, os cales poderán ser obxecto de avaliación mediante unha proba específica, ben sexa de carácter obxectivo ou doutra natureza. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Análise crítico das tradicións historiográficas sobre temas controvertidos ou de interese xeral	5	C17 D7
Exame de preguntas de desenvolvemento	Valoraranse os coñecementos teóricos de la materia, a estruturación lóxica das ideas, a conciencia evolutiva dos distintos procesos históricos, a claridade expositiva, o espírito crítico, a madurez do estilo literario (sintaxe, léxico, ortografía, etc.) e a coherencia expositiva a través de dúas probas de avaliación que poderán incluír tanto probas de contido teórico como comentarios de textos, mapas e gráficas, composicións de texto histórico, etc. Para superar a materia será preciso acadar, en ambas as dúas probas, unha cualificación de cando menos 5 puntos sobre 10. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da contorna próxima, local e rexional, e da súa Historia.	40	
Observación sistemática	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado e da súa participación activa, a través da realización das actividades e probas que conforman a programación da materia. Para o seu control é imprescindible a entrega dunha ficha por parte do alumnado antes de rematar a primeira quincena do cuadrimestre. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específicas.	10	A4

Other comments on the Evaluation

O alumnado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo, deberá acudir e realizar as probas que o profesorado dispoña como imprescindibles. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e, no seu caso, o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia MooVi, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e a consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. A utilización dos materiais postos a disposición do alumnado a través de MooVi deberá respectar os dereitos de autor/a e serán cualificados cun cero calquera proba ou exame nos que se "copien no sustancial obras alleas, dándolas como propias" (dle-rae).

Para todo o alumnado especificaranse en MooVi as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. O seguimento individualizado da participación de cada estudante a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, participación en foros, etc.).

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de avaliación global deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuadrimestre (artigo 19.4 do Regulamento sobre a avaliación, a cualificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado da Universidade de Vigo), examinarase de todo o programa da materia, o cal deberá preparar a partir da bibliografía básica sinalada, mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e do resto das actividades prácticas fixadas no curso, que suporán en conxunto un 30% da nota. Todas estas probas, no caso de que así o requiran, deberán estar asignadas, como mínimo, un mes antes da realización do exame oficial de cada convocatoria ou oportunidade e entregaranse non máis aló da data de realización do mesmo en cada una destas. En todos os casos (modalidade presencial, semipresencial e opción polo mencionado art. 64.g), para superar a materia, requírese obter unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 tanto na parte teórica como en cada unha das probas que conforman a parte práctica.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Juana, J. de, e J. Prada (eds.), **Historia Contemporánea de Galicia**, Ariel, 2005

Complementary Bibliography

Barreiro Fernández, X. R. (Rodríguez Iglesias, Francisco, dir.), **Gallicia. Historia (Tomos V e VI)**., Hércules de Ediciones, 1991

Domínguez Castro, L. e G. Constenla, **Tempos de sermos**, Servizo de Publicacións da Universidade de Vigo, 2002

Barreiro Fernández, X. R., **Historia Contemporánea de Galicia**, Gamma, 1983

Juana, J. de, e J. Prada, **El galleguismo: Historia y Textos. De los orígenes a la Declaración de Barcelona**, Obradoiro de Historia de Galicia, 2002

Recomendacións

Other comments

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades, polo que todo o alumnado deberá estar dado de alta na plataforma de teledocencia e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Historia moderna de Galicia				
Subject	Historia moderna de Galicia			
Code	002G251V01912			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	López Díaz, María			
Lecturers	López Díaz, María			
E-mail	marial@uvigo.gal			
Web	http://faitic.uvigo.es			
General description	Coñecemento dos fundamentos básicos, principais acontecementos e procesos xerais de cambio acaecidos na sociedade galega da Idade Moderna.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica
C12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
C13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
C19	Coñecemento da historia nacional propia
D1	Capacidade de análise e síntese
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento

Resultados previstos na materia				
Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecemento da contorna próxima, local e rexional, e da súa contorna	B1	C19	D1	
Participación en seminarios, previa realización de lecturas, sobre un tema concreto	A4	C12	D5	
Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específicas	A3	B3	C13	D4

Contidos	
Topic	
1. O medio, a sociedade e a economía	1.1. A organización territorial e a cartografía histórica do reino. As súas singularidades 1.2. A poboación 1.3. A sociedade. O papel da muller 1.4. As actividades e os sectores económicos
2. Cultura e procesos culturais	2.1. A cultura material, os costumes e mentalidades 2.2. A cultura letrada, o reformismo e a ilustración
3. A organización política e institucional: actores, poderes e procesos. Galicia na primeira modernidade española (siglos XVI-XIX).	3.1. Os poderes do reino, un microcosmos corporativo 3.2. O poder soberano: os actores e as institucións do rei no reino 3.3. A inserción e o papel de Galicia no contexto da Monarquía hispánica: dos Reis Católicos ao constitucionalismo gaditano

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	15	20	35
Traballo tutelado	7	24	31
Resolución de problemas	8	28	36

Obradoiro	2	4	6
Eventos científicos	2	0	2
Seminario	6	0	6
Exame de preguntas obxectivas	2	2	4
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	2	4
Resolución de problemas e/ou exercicios	6	16	22
Observación sistemática	0	4	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Explicación por parte do docente dos contidos teóricos do temario ou dunha parte do mesmo, salientando para o resto as liñas básicas que permitirán o desenvolvemento das actividades dirixidas relacionadas cos mesmos.
Traballo tutelado	Elaboración de traballos polo alumnado a partir de fontes bibliográficas, de xeito individual ou ben en grupo, que deberán ser expostos e debatidos na aula
Resolución de problemas	Elaboración de traballos relacionados cos contidos do temario ou cunha parte dos mesmos, entre os que se inclúen a realización de distintos tipos de exercicios prácticos e resolución de problemas. Tamén inclúe algunhas sesións de traballo con fontes documentais da época moderna (no arquivo histórico provincial), motores de búsqueda e calesquer outros recursos (dixitais), dentro e fora da aula.
Obradoiro	Actividades encamiñadas ao traballo intensivo do alumnado co obxectivo de afondar nos contidos dun tema, aspecto ou asunto concreto do programa, debido a súa especial dificultade, interese ou oportunidade. Implicará a lectura ou manexo de bibliografía específica. Dentro das mesmas inclúense dous seminarios programados.
Eventos científicos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas polo Departamento de Historia, Arte e Xeografía ou ben pola Facultade de Historia.
Seminario	Sesións encamiñadas a orientar e asesorar o alumnado sobre o estudo dos contidos, a realización de traballos e actividades dirixidas e a preparación das probas de avaliación

Atención personalizada

Methodologies	Description
Obradoiro	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas relacionadas coa lectura e análise dos diversos materiais que formarán parte dos exercicios prácticos. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).
Traballo tutelado	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas relacionadas coa lectura e análise dos diversos materiais que formarán parte dos exercicios prácticos. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).
Seminario	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas relacionadas coa lectura e análise dos diversos materiais que formarán parte dos exercicios prácticos. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).
Resolución de problemas	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas relacionadas coa lectura e análise dos diversos materiais que formarán parte dos exercicios prácticos. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Avaliación

Description	Qualification Training and Learning Results
-------------	---

Traballo tutelado	Presentación e entrega, na data sinalada, do traballo realizado de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Serán expostos y defendidos públicamente na aula. Valorarase o marco teórico, os contidos do mesmo, a estrutura, a claridade expositiva, a presentación, capacidade de síntese e análise crítica. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais e colectivos, baseados nas fontes, bibliografía e demais recursos específicos empregados.	25	A3 B3 C13 D4
Obradoiro	Presentación, análise e crítica dos materiais traballados nos seminarios. Valorarase a capacidade de traballo, o raciocinio lóxico, o fomento e a participación activa nos debates. Poden ser avaliados mediante a entrega dun ensaio, por una proba de preguntas obxectivas ou ben calquer outro procedemento. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: participación en seminarios, previa realización de lecturas, sobre un tema concreto.	5	A4 C12 D5
Exame de preguntas obxectivas	Os contidos impartidos nas leccións maxistras avaliaranse mediante a realización de dúas probas: unha proba de preguntas obxectivas ou de resposta curta e pechadas (proba A) e unha proba de preguntas de desenvolvemento (B). Para superar a materia será necesario acadar una cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 sumando as probas A e B. Valoraranse os coñecementos teóricos e prácticos sobre a materia, así como a capacidade de relación dos contidos. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: coñecemento da contorna próxima, local e rexional, e da súa historia dende una perspectiva sincrónica e diacrónica.	20	B1 C19 D5
Exame de preguntas de desenvolvemento	Os contidos impartidos nas leccións maxistras avaliaranse mediante a realización de dúas probas: unha proba de preguntas de desenvolvemento (proba B), no que o alumno se lle pode permitir usar distintos recursos para responder (bibliográficos, dixitais, IAg...) e unha proba de preguntas obxetivas (A). Para superar a materia será necesario acadar una cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 sumando as probas B e A. Valoraranse os coñecementos teóricos e prácticos sobre a materia, así como a capacidade de relación dos contidos. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: coñecemento da contorna próxima, local e rexional, e da súa historia dende una perspectiva sincrónica e diacrónica.	20	A3 C12 D1 D5
Resolución de problemas e/ou exercicios	Presentación e entrega, nas datas sinaladas, dos exercicios e actividades realizadas nas sesións prácticas na aula, fora da aula ou no arquivo segundo os criterios establecidos polo/a docente. Poden ser avaliados mediante unha proba de preguntas obxectivas ou ben calquer outro procedemento. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: análise e valoración dos conceptos a partir do uso de fontes (bibliográficas e documentais) e conciencia crítica da relación entre os acontecementos de procesos actuais e o pasado e respecto a outras culturas.	20	
Observación sistemática	Asistencia e participación activa nas sesións presenciais teóricas e prácticas. Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado (dentro y fuera del aula), a través da realización e presentación das distintas tarefas establecidas nas sesións teóricas e prácticas, seminarios, titorías e outras actividades. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: elaboración de traballos básicos e de iniciación.	10	B1 C19 D1

Other comments on the Evaluation

O alumnado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua, así como facer a entrega en tempo e forma de todas as tarefas asociadas. Igualmente, deberá acudir e realizar as probas que o profesorado dispoña como imprescindibles. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: Curso virtual na plataforma Moodle (MooVi, UVigo) e correo electrónico. Docencia presencial: seguimento na aula e o seminario de informática da facultade. Docencia non presencial: Campus Remoto (enlace en MooVi).

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia MooVi, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e a consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. A utilización dos materiais postos a disposición do alumnado a través de MooVi deberá respectar os dereitos de autor/a e serán cualificados cun cero calquera proba ou exame nos que se "copien no sustancial obras alleas, dándoas como propias" (dle-rae).

Para todo o alumnado especificaranse en MooVi as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. O seguimento individualizado da participación de cada estudante a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso,

realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

Aqueles estudantes que elixan ser avaliados mediante a modalidade de avaliación global deberán comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do *Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado* da Universidade de Vigo). Estes alumnos serán avaliados dos contidos da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio que respresentará o 30% restante. O devandito traballo deberá estar asinado, como mínimo, un mes antes da realización do exame oficial e entregarse coincidindo coa data fixada polo Centro para a realización do mesmo en cada convocatoria. En todos os casos (modalidade presencial, semipresencial e opción de avaliación global), para superar a materia, requírese obter unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 na proba escrita (contidos teóricos e prácticos).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Dubert, I. (coord.), **Historia de la Galicia Moderna**, 1.ª edición, Universidad de Santiago de Compostela, 2012

Saavedra Vázquez, M.ª del Carmen, **Historia de Galicia, Tomo IV: Galicia na Idade Moderna**, 1.ª edición, Vía Láctea Editorial, 1995

Saavedra Fernández, P., **A Galicia do Antigo Réxime. Economía e Sociedade**, 1.ª edición, Hércules Ediciones, 1991

Rey Castelao, O., **A Galicia Clásica e Barroca**, 1.ª edición, Galaxia, 1998

Complementary Bibliography

Saavedra Fernández, P. y Sobrado Correa, H., **A Galicia do Antigo Réximen (ca. 1480- ca.1835), tomos VI-VIII, n.º 11-1711-17**, 1.ª edición, Arrecife Edicións Galegas (para La Voz de Galicia), 2007

Castro Redondo, Rubén, **Cartografía dixital de Galicia**, 1.ª edición, Santiago de Compostela, 2019

Eiras Roel, Antonio (coord.), **El reino de Galicia en la Monarquía de Felipe II**, 1.ª edición, Xunta de Galicia, 1998

Eiras Roel, Antonio (coord.), **El reino de Galicia en la Época de Carlos V**, 1.ª edición, Xunta de Galicia, 2000

Juega Puig, Juan, **El comercio marítimo de Galicia, 1525-1640**, Pontevedra, 2014

López Díaz, M. (ed.), **Galicia y la instauración de la Monarquía borbónica. Poder, élites y dinámica política**, 1.ª edición, Sílex Ediciones, 2016

López Díaz, M. y M.C. Saavedra Vázquez (eds.), **Gobernar reformando. Los primeros Borbnones en la España del siglo XVIII**, 1.ª edición, Granada, 2023

Mendéz Martínez, Gonzalo, **Cartografía antiga de Galicia**, Pontevedra, 1994

Rey Castelao, O., **Libros y lectura en Galicia, siglos XVI-XIX**, 1.ª edición, Xunta de Galicia, 2003

Rey Castelao, O., **Historia de las mujeres en Galicia (siglos XVI al XIX)**, 1.ª edición, Nigratrea, 2009

Saavedra, Pegerto, **La vida cotidiana en la Galicia del Antiguo Régimen**, 2.ª edición, Barcelona, 1994

Saavedra, Pegerto, **La vida cotidiana en la Galicia del Antiguo Régimen**, 1.ª edición castellano, Crítica, 1994

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Historia: Metodoloxía da historia/O02G251V01401

Historia moderna de España/O02G251V01603

Historia moderna universal/O02G251V01402

Other comments

Ao longo do curso entregárase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través dos cursos Moodle, polo que todos/as os/as alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

IDENTIFYING DATA				
Prehistoria do noroeste da Península Ibérica				
Subject	Prehistoria do noroeste da Península Ibérica			
Code	002G251V01913			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	#PortuguésAmigável Castelán Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Méndez Quintas, Eduardo			
Lecturers	Méndez Quintas, Eduardo			
E-mail	eduardo.mendez.quintas@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal/my/			
General description	Coñecemento dos fundamentos básicos, principais acontecementos e procesos xerais de cambio acaecidos na sociedade do noroeste da Península Ibérica durante a *Prehistoria			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.			
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
B2	Coñecer o territorio (ambiente, sociedade, cultura) dende unha perspectiva diacrónica e sincrónica			
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica			
C4	Conciencia crítica da relación entre os fenómenos xeográficos, físicos e humanos, a diferentes escalas territoriais			
C5	Integración das dimensións espacial e temporal na explicación dos procesos territoriais			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D3	Capacidade de organización e planificación			
D7	Capacidade de razoamento crítico			
D9	Traballo en equipo en diversos contextos			
D10	Atención á diversidade e multiculturalidade.			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Coñecemento da contorna próxima, local e rexional, e a súa Historia	A1	B2	C5	D1
Coñecemento da Historia, Historia da Arte e Xeografía de Galicia nunha perspectiva comparada.	A3	B2	C4 C5	D1 D10
Análise crítico das tradicións historiográficas sobre temas controvertidos ou de interese xeral.	A5	B3		D7
Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específica.	A4	B3		D3 D7 D9

Contidos

Topic	
1. O nacemento da Prehistoria.	1.1 A paisaxe cultural e as súas transformacións. 1.2 O Medio e o rexistro paleoambiental. 1.3 A paisaxe da economía cazadora/recolectora.
2. O xurdimento da economía productora.	2.1 O xurdimento da economía produtora e os [xacementos invisibles]. 2.2 O mundo funerario e a primeira arquitectura monumental.
3. O xurdimento da desigualdade social.	2.1 Os inicios da metalurxia. 2.2 A Arte rupestre. Territorios e xefaturas. 2.3 O xurdimento da desigualdade social. 2.4. Cara a paisaxe fortificada.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	15	10	25
Eventos científicos	2	6	8
Obradoiro	11	7	18
Traballo tutelado	0	26	26
Saídas de estudo	6	12	18
Seminario	6	6	12
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	10	12
Traballo	3	15	18
Resolución de problemas e/ou exercicios	5	3	8
Observación sistemática	0	5	5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Eventos científicos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Obradoiro	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia
Traballo tutelado	Traballos realizados individualmente ou en grupo, orientados a obtención de información e a síntesis sobre aspectos da prehistoria do Noroeste peninsular.
Saídas de estudo	Visita de estudos co obxectivo de aplicar os coñecementos adquiridos nun contexto determinado, nun espazo externo.
Seminario	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Traballo tutelado	Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios e actividades introdutorias coas anotacións do profesor. O seguimento individualizado do alumno nas prácticas a través de TIC será feito a partir das ferramentas propias da plataforma de teledocencia (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña etc...), e a aula virtual.
Obradoiro	Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios e actividades introdutorias coas anotacións do profesor. O seguimento individualizado do alumno nas prácticas a través de TIC será feito a partir das ferramentas propias da plataforma de teledocencia (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña etc...), e a aula virtual.

Avaliación				
	Description	Qualification	Training and Learning Results	
Exame de preguntas de desenvolvemento	Probas para avaliación das competencias que inclúen preguntas abertas sobre un tema. O alumnado debe desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta extensa. Os resultado de aprendizaxe valorados son: Coñecemento do entorno próximo, local e rexional, e a súa Historia. Coñecemento da Historia, Historia da Arte e Xeografía de Galicia, nunha perspectiva comparada.	40	A1 A3	B2 C4 D1 C5 D10
Traballo	Realizarase un traballo colaborativo con diversas actividades que finalizan na entrega dun documento e que deberá ser exposto. Os resultado de aprendizaxe valorados son: Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partires do uso de fontes e intrepretacións historiográficas. Elaboración e presentación, oral ou escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específicas.	30	A4 A5	B3 D3 D7 D9

Resolución de problemas e/ou exercicios	O alumnado deberá solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesora. Os resultado de aprendizaxe valorados son: Análise crítico das tradicións historiográficas sobre temas controveridos ou de interese xeral. Elaboración e presentación, oral ou escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específicas.	20	A4 A5	B3 B5	D3 D7 D9
Observación sistemática	Percepción atenta, racional, planificada e sistemática para describir e rexistrar as manifestacións do comportamento do alumnado. Os resultado de aprendizaxe valorados son: Análise crítico das tradicións historiográficas sobre temas controveridos ou de interese xeral. Elaboración e presentación, oral ou escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en fontes e bibliografía específicas.	10	A4 A5	B3 B5	D3 D7 D9

Other comments on the Evaluation

- A Material Virtual na plataforma de teledocencia MooVi, da Universidade de Vigo, permitirá o acceso aos materiais precisos para adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.
- Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido.
- O estudantado deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade, asistindo ás titorías, que serán fixadas nun horario compatible coa súa actividade, para resolver as dúbidas xurdidas no transcurso da avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/a docente considere imprescindibles. No caso do alumnado semipresencial, as actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan poder acceder ao mesmo porcentaxe da nota.
- Para aprobar a materia, será preciso superar cada un dos bloques de avaliación da materia.
- O alumnado que non siga á modalidade de avaliación continua e que non realice a entrega de, como mínimo, o 80% das actividades prácticas nos prazos establecidos, pasará ao modelo de avaliación final.
- O seguimento individualizado da participación do alumnado (10%) será feito a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios enliña, etc.).
- O estudantado que elixa ser avaliado mediante a modalidade de avaliación global deberá comunicalo ao profesorado responsable da materia no prazo de 31 días hábiles dende o inicio de cada cuatrimestre (artigo 19.4 do Regulamento sobre a avaliación, a calificación e a calidade da docencia e do proceso de aprendizaxe do estudantado da Universidade de Vigo).
- O alumnado que non siga a avaliación continua será avaliado dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 90% da avaliación final, e que examinará a adquisición das competencias tanto teóricas como prácticas. O resto (10%) será avaliado mediante observación sistemática.
- Todos os estudantes matriculados na materia deben cumprir o seu compromiso de honestidade académica e respectar os dereitos de autor/a tanto á hora de empregar os materiais postos á súa disposición a través de Moovi, como en calquera tarefa, proba ou exame.
- Calquera indicio de plaxio será cualificado cun cero, entendendo por iso cando se copien no substancial obras alleas, o que inclúe todo tipo de material ou recurso suxeito a propiedade intelectual, desde ideas e imaxes ata softwares ou vídeos, entre outros, sen citarse debidamente dándooas como propias.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Arenas Esteban, J.A., **Introducción a la prehistoria de la península ibérica**, Centro de Estudios Financieros, 2023

Arias, F., Romero, A.Mª., **Diccionario de Termos de Arqueoloxía e Prehistoria**, Ir Indo, 1995

Carballo Arceo, X., **Arqueología de Galicia. Itinerarios polo pasado de Galicia**, Nigratrea, 2007

Criado Boado, F. el al, **Atlas Arqueolóxico da Prehistoria Galega**, Xerais, 2016

Lopez García, P. (coord.), **La Prehistoria en la Península Ibérica**, 2017

Martínez Cortizas, A. e Pérez Alberti, A. (Coords), **Atlas climático de Galicia**, Xunta de Galicia, 1999

Peña Santos, A., **Prehistoria, castrexo e primeira romanización**, A Nosa Terra, 2003

VV.AA., **Arte e cultura de Galicia e norte de Portugal.**, Nova Galicia, 2005

Sánchez-Romero, M., **Prehistorias de Mujeres. Descubre lo que no te han contado.**, Editorial Destino., 2023

- Zazo, C.; Bardají, T.; Baena, J.; Lario, J.; Rosas, A.; van der Made, J., **Tabla Cronoestratigráfica del Cuaternario de la Península Ibérica, v.2**, http://tierra.rediris.es/aequa/doc/tabla_aequav2_2, 2009
- Complementary Bibliography**
- Bettencourt, A.M.S.(Coord.), **A Pré-História do Noroeste Português**, CEIPAR – Centro Europeu de Investigação da Pré-Hi, 2013
- Bettencourt, A.M.S. (Coord.), **Minho. Traços de Identidade**, Universidade do Minho, 2009
- Bettencourt, A.M.S., **La Edad del Bronce en el Noroeste de la Península Ibérica: un análisis a partir de las prácticas funerarias**, Trabajos de Prehistoria, 67 (1): 139-173, 2010
- Comendador Rey, B., **Los inicios de la metalurgia en el Noroeste de la Península Ibérica**, Brigantium, 11, 1999
- Fábregas Valcarce, R. (ed.), **A Idade do Bronce en Galicia: Novas perspectivas**, Ed. do Castro, 1998
- González Insua, F., **Paisaje doméstico y complejidad social en la Prehistoria Reciente del Noroeste Ibérico**, Tese doutoral defendida na Universidade de Vigo, 2017
- González Ruibal, A., **Galaicos. Poder y comunidad en el Noroeste de la Península Ibérica (1250 a.C. – 50 d.C.)**, Brigantium, 2007
- Güimil Fariña, A. y Santos Estévez, M., **Territorialidad en la Edad del Bronce del Noroeste de la Península Ibérica**, Revista d'Arqueologia de Ponent, 23: 9-26, 2013
- Jorge, S.O., **Recintos murados da Pré-história Recente. Técnicas construtivas e organização do espaço: conservação, restauro e valorização patrimonial de arquiteturas pré-históricas**, Universidade de Porto, 2003
- Lombera Hermida, A. de, Fábregas Valcarce, R., **To the West of Spanish Cantabria. The Palaeolithic Settlement of Galicia**, BAR International Series 2283, 2011
- Lombera Hermida, A. e Fábregas Valcarce, R. (Eds), **Cova Eirós. Primeras evidencias de arte rupestre paleolítico en el Noroeste peninsular**, Andavira, 2013
- López Sáez, J.A., López Merino, L. y Pérez Díaz, S., **Neolitización, Megalitismo y Antropización del paisaje en Galicia entre el VII y el IV milenio cal. BC.**, En *Munibe*, 32: 488-496, 2010
- Méndez Quintas, E. (coord.), **Estudos sobre Paleolítico**, Instituto de Estudos Miñoranos, 2008
- Parcero Oubiña, C., **La construcción del paisaje social en la Edad del Hierro del Noroeste Ibérico**, Fundación Ortegalia, 2002
- Prieto Martínez, P., **El Neolítico en Galicia. En, El Neolítico en la Península Ibérica**, Cátedra, 2012
- Prieto Martínez, M.P. y Salanova, L. (Coord.), **Las comunidades Campaniformes en Galicia. Cambios sociales en el III y II milenios BC en el NW de la Península Ibérica**, Diputación de Pontevedra, 2011
- Peña Santos, A. y Rey García, J.M., **Petroglifos de Galicia**, Vía Láctea, 2001
- Santos Estévez, M., **Petroglifos y paisaje social en la Prehistoria Reciente del Noroeste de la Península Ibérica**, Trabajos de Arqueología e Patrimonio (TAPA), 38, CSIC, 2008
- Ramil Rego, E. (Ed.), **1 Congreso Internacional de Arqueología de Vilalba**, Museo de Arqueología de Vilalba, 2008
- Vázquez Varela, J.M., **Antepasados, guerreros y visiones. Análisis antropológico del arte prehistórico de Galicia**, Deputación Provincial de Pontevedra., 1995
- Vilaseco, I. e Fábregas, R., **En torno al megalitismo gallego. En, F. Carrera (coord). Arte parietal megalítico en el noroeste peninsular : conocimiento y conservación**, 11-36, Tórculo Edicións, 2006
- Méndez Quintas, E., **El poblamiento humano del NW peninsular durante el Paleolítico inferior: Un yacimiento achelense de finales del Pleistoceno Medio en Arbo (Pontevedra, Galicia)**, Universidade de Vigo, 2020
- VV.AA., **Historia da Arte Galega**, A Nosa Terra, 1999
- Blas Cortina, M.A. de (coord.), **Expresión simbólica y territorial: los cursos fluviales y el arte paleolítico en Asturias**, Real Instituto de Estudios Asturianos, 2014
- Barril, M., Ayarzagüena, M., Gener, M., **Minería y metalurgia del cobre en la Península Ibérica.**, De Re Metallica, 40, 2023
- Bueno, P. y Soler, J.A., **Ídolos: miradas milenarias**, Museo Arqueológico de Alicante, 2020
- Nonatl, L. y Prieto, P. (coords)., **Funerary Practices in the Second Half of the Second Millennium BC in Continental Atlantic Europe: From Belgium to the North of Portugal**, Archaeopress, 2022
- Sánchez, M.J., Barbosa, M. H., Castro, J. (coords), **Romper fronteiras, atravessar territórios.**, CITCEM. Porto., 2022
- Sánchez-Romero, M., **Prehistorias de Mujeres. Descubre lo que no te han contado**, Editorial Destino., 2023
- Sastre, J.C., Fuentes, P. , Rodríguez-Monterrubio, Ó. (Eds.), **Archaeology in the River Duero Valley**, . Cambridge Scholars Publishing., 2018

Recomendacións

Other comments

Ao longo do curso entregarase unha documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma Moodle, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

Recoméndase que o alumnado coñeza as ferramentas dixitais básicas (procesado de textos, realización de presentacións, bases de datos, etc).

IDENTIFYING DATA				
Prácticas externas				
Subject	Prácticas externas			
Code	002G251V01981			
Study programme	Grao en Xeografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	12	Mandatory	4	2c
Teaching language	Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Rodríguez Teijeiro, Domingo			
Lecturers	Rodríguez Teijeiro, Domingo			
E-mail	teijeiro@uvigo.es			
Web	http://https://moovi.uvigo.gal/course/view.php?id=5228			
General description	A materia permitirá o desenvolvemento da práctica profesional asociada ao plan de estudos nos seus diversos campos disciplinares. Con ela preténdese introducir ao alumnado na dinámica das institucións e empresas vinculadas aos perfís profesionais do grao.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica
B4	Desenvolver as destrezas asociadas á elaboración, transmisión e xestión do ""saber"" e ""saber facer"" adquirido así como dos resultados do seu razoamento crítico
C4	Conciencia crítica da relación entre os fenómenos xeográficos, físicos e humanos, a diferentes escalas territoriais
C7	Uso correcto da información xeográfica como instrumento de interpretación dos sistemas territoriais
C8	Desenvolvemento e aplicación dos procedementos de traballo de campo
C10	Capacidade de relacionar, sintetizar e expresar información xeográfica en sistemas gráficos e cartográficos
C11	Coñecemento e desenvolvemento de habilidades no ámbito da ordenación e planificación territorial
C12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
C17	Capacidade de ler textos historiográficos e documentos orixinais na propia lingua así como de transcribir, resumir e catalogar información de forma pertinente
C18	Coñecemento e habilidade para usar os instrumentos de recompilación de información tales como catálogos bibliográficos, inventarios de arquivo e referencias electrónicas
C23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica
C26	Visión diacrónica rexional e completa dos fenómenos artísticos territoriais
C29	Coñecemento sistemático e integrado do feito artístico: distintas linguaxes e técnicas da produción artística ao longo da historia
C31	Coñecementos básicos de iconografía como clave para a interpretación de imaxes
C33	Coñecementos sobre documentación, composición de materiais e técnicas construtivas dos bens artísticos mobles e inmobles
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Aplicación dos coñecementos
D3	Capacidade de organización e planificación
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
D6	Resolución de problemas e toma de decisións.
D7	Capacidade de razoamento crítico
D8	Compromiso ético e responsabilidade social
D9	Traballo en equipo en diversos contextos
D10	Atención á diversidade e multiculturalidade.
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
D12	Capacidade para imprevistos, creatividade e lideranza
D13	Iniciativa e espírito emprendedor
D14	Motivación pola calidade
D15	Sensibilidade a temas ambientais.
D16	Coñecemento doutras culturas

Resultados previstos na materia

As prácticas externas permitirán a integración operativa dos coñecementos, destrezas e capacidades da ciencia histórica e xeográfica no ámbito profesional.	A2	B3	C4	D1
Permitirán tamén a realización de actividades en institucións e/ou empresas relativas á adquisición de competencias transversais e específicas, aplicando coñecementos e completando capacidades nun proceso tutorizado	A4	B4	C7	D2
			C8	D3
			C10	D4
			C11	D5
			C12	D6
			C17	D7
			C18	D8
			C23	D9
			C26	D10
			C29	D11
			C31	D12
			C33	D13
				D14
				D15
				D16

Contidos

Topic

Actividades en institucións e empresas vinculadas aos coñecementos, capacidades e competencias adquiridas na titulación.	1. Actividades de documentación e difusión do Patrimonio histórico-artístico: rutas-visitas guiadas, actividades de dinamización... 2. Tarefas de clasificación, catalogación e organización de fondos bibliográficos, museísticos e de documentación de arquivo. 3. Tarefas de xestión en bibliotecas, arquivos e museos. 4. Actividades vinculadas a proxectos de intervención e posta en valor de conxuntos arqueolóxicos. 5. Actividades de apoio á docencia en Xeografía e Historia en Secundaria.
--	---

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Prácticum, Practicas externas e clínicas	240	30	270
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas 0		30	30

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Prácticas profesionais realizadas en institucións empresas nas que se adquiriran e aplicaran competencias e coñecementos relacionadas cos ámbitos científicos do grao en Xeografía e Historia.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O alumnado contará con dous titores/as, un na entidade na que se realicen as prácticas e outro de carácter académico, que formará parte do profesorado da titulación. Levarán a cabo tarefas de orientación e resolución de problemas, e elaborarán e entregarán ao alumnado a bibliografía necesaria para a preparación e execución das tarefas e traballos de cada unha das prácticas externas xunto co proxecto formativo específico da práctica. Os recursos para o seguimento que utilizarán os titores/as académicos serán as tutorías individuais, o correo electrónico e a aula do campus remoto.
Tests	Description
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	Os/as titores/as orientarán ao alumnado na redacción da memoria de prácticas e na elaboración do informe final. Os recursos para o seguimento que utilizarán os titores/as académicos serán as tutorías individuais, o correo electrónico e a aula do campus remoto.

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results
-------------	---------------	-------------------------------

Prácticum, Practicas externas e clínicas	1.- Informe final da persoa titora da entidade (impreso D5): valoraranse as tarefas e traballos realizados e as prácticas no seu conxunto. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Integración operativa dos coñecementos, destrezas e capacidades da ciencia histórica e xeográfica no ámbito profesional. Realización de actividades en institucións e/ou empresas relativas á adquisición de competencias transversais e específicas, aplicando coñecementos e completando capacidades nun proceso tutorizado.	80	A2	B3 B4	C4 C7 C8 C10 C11 C12 C17 C18 C23 C26 C29 C31 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13 D14 D15 D16
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	1.- Informe final de prácticas (impreso D6): cada estudante valorará as tarefas e traballos realizados e as prácticas no seu conxunto. 2.- Memoria de prácticas no que cada estudante dará conta de: 2.1.- A aplicación dos coñecementos e competencias adquiridos durante o grao. 2.2.- Os coñecementos e competencias adquiridos durante o exercicio das prácticas. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Integración operativa dos coñecementos, destrezas e capacidades da ciencia histórica e xeográfica no ámbito profesional. Realización de actividades en institucións e/ou empresas relativas á adquisición de competencias transversais e específicas, aplicando coñecementos e completando capacidades nun proceso tutorizado.	20	A4		C4 C7 C8 C10 C11 C12 C17 C18 C23 C26 C29 C31 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11 D12 D13 D14 D15 D16

Other comments on the Evaluation

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Recomendacións

Other comments

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través do curso virtual en MOOVI, polo que todos os alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

A bibliografía necesaria para a preparación e execución das tarefas e traballos de cada unha das prácticas externas será preparada e entregada ao alumnado polas persoas que o titoricen xunto co proxecto formativo específico da práctica.

IDENTIFYING DATA				
Final Year Dissertation				
Subject	Final Year Dissertation			
Code	002G251V01991			
Study programme	Grado en Geografía e Historia			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	12	Mandatory	4th	2nd
Teaching language	Spanish Galician			
Department				
Coordinator	Prada Rodríguez, Julio			
Lecturers	Prada Rodríguez, Julio			
E-mail	jprada@uvigo.es			
Web	http://moovi.uvigo.gal/			
General description	he Final Degree Project will consist of students carrying out and defending a tutored project in which, under the guidance of a tutor, they apply and develop in an integrated manner the training content and competences associated with the degree in Geography and History.			

Training and Learning Results

Code	
A2	Students will be able to apply their knowledge and skills in their professional practice or vocation and they will show they have the required expertise through the construction and discussion of arguments and the resolution of problems within the relevant area of study.
A3	Students will be able to gather and interpret relevant data (normally within their field of study) that will allow them to have a reflection-based considered opinion on important issues of social, scientific and ethical nature.
A4	Students will be able to present information, ideas, problems and solutions both to specialist and non-specialist audiences.
A5	Students will acquire the learning skills that are required to pursue further studies with a high degree of independence.
B3	To acquire the skills that are necessary to register, analyze and interpret relevant geographical and historical data.
B4	To develop the skills linked to the production, communication and management of the knowledge and skills acquired, as well as to the results of their critical thinking.
B6	Future application in an academic and/or professional context, and establishing the foundations for future postgraduate, specialized and/or multidisciplinary studies.
C1	To know the key concepts and developments of the field of Physical Geography.
C2	To know the key concepts and developments of the field of Human Geography.
C3	To know the key concepts and developments of geographical spaces (physical, human and economic aspects) in their social and territorial dynamics.
C4	Critical awareness of the relationship between geographical, physical and human phenomena on different territorial scales.
C5	Integration of the spatial and temporal dimensions in the explanation of territorial processes.
C6	Knowledge and application of the fundamental research methods and techniques in geography.
C7	Correct use of geographical information as an instrument of interpretation of territorial systems.
C8	Development and application of methods of field work.
C9	Ability to analyze and interpret landscapes.
C10	Ability to draw links, synthesize and represent geographical information in graphic and cartographic systems.
C11	Knowledge and acquisition of skills in the field of urban and country planning.
C12	Critical awareness of the relationship between current events and processes and those from the past.
C13	Awareness of and respect for points of view arising in different cultural/national backgrounds.
C14	Knowledge of the general diachronic structure of the past.
C15	Knowledge of ancient languages.
C16	In-depth knowledge of one or more specific periods of the past history of humanity.
C17	Ability to read historiographic texts and original documents, as well as to transcribe, summarize and catalogue information appropriately.
C18	Knowledge of and ability to use the instruments of compilation of information like bibliographic catalogues, archive inventories and electronic references.
C19	Knowledge of the history of one's own nation.
C20	Knowledge of European history in a comparative perspective.
C21	Knowledge of the history of European integration.
C22	Knowledge of universal history.
C23	Ability to identify and use appropriately sources of information for historical research.
C24	Critical awareness of the spatial-temporal coordinates of the History of Art.
C25	General diachronic approach to Universal Art History.

C26	Regional diachronic, comprehensive approach to territorial artistic phenomena.
C27	Specific, optional knowledge of the History of Art.
C28	Knowledge of the different methodologies and approaches to the History of Art.
C29	Systematic, comprehensive knowledge of the art phenomenon: different languages and techniques of artistic production throughout History.
C30	Knowledge of the main literary and documentary sources of the History of Art.
C31	Basic knowledge of iconography as the key for the interpretation of images.
C32	Practical knowledge of the essential processes of the scientific method in the History of Art.
C33	Knowledge of documentation, composition of materials and construction techniques of artistic chattel and real estate.
C34	Instrumental knowledge applied to the History of Art.
D1	Analysis and synthesis skills.
D2	Knowledge-application skills.
D3	Organization and planning skills.
D4	Oral and written communication skills in one's own language.
D5	Knowledge and information-management skills.
D6	Problem-solving and decision-making skills.
D7	Critical-thinking skills.
D8	Ethical commitment and social responsibility.
D9	Teamwork in different contexts.
D10	Awareness of diversity and multiculturalism.
D11	Independent-learning skills.
D12	Ability to deal with unexpected events, creativity and leadership skills.
D13	Entrepreneurship skills.
D14	Striving for quality.
D15	Awareness of environmental issues.
D16	Knowledge of other cultures.

Expected results from this subject

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Adequately assimilate the competences of the degree.	A2	B3	C1	D1
Correctly apply the methodology and techniques of the degree.	A3	B4	C2	D2
Demonstrate skills in the search, handling and critical analysis of bibliographic sources and resources.	A4	B6	C3	D3
Demonstrate the ability to formulate, prepare, present and defend a paper related to the contents of the degree.	A5		C4	D4
			C5	D5
			C6	D6
			C7	D7
			C8	D8
			C9	D9
			C10	D10
			C11	D11
			C12	D12
			C13	D13
			C14	D14
			C15	D15
			C16	D16
			C17	
			C18	
			C19	
			C20	
			C21	
			C22	
			C23	
			C24	
			C25	
			C26	
			C27	
			C28	
			C29	
			C30	
			C31	
			C32	
			C33	
			C34	

Contents

Topic

The TFG may consist of experimental or theoretical work, research or handling of historical sources, artistic productions, cartographic elements, etc., a bibliographical review or an in-depth study of the subject, a fieldwork report or a report on activities (cultural and heritage management, museums, technological applications, etc.) in fields related to the degree programme.

(*)Non existen subtemas

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Project based learning	15	0	15
Mentored work	0	270	270
Presentation	1	14	15

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

	Description
Project based learning	Establishment of the appropriate methodological bases in accordance with the nature of the TFG chosen by the student.
Mentored work	Preparation of the Final Degree Project in accordance with the guidelines set out above.
Presentation	Presentation by the student of the work carried out.

Personalized assistance

Methodologies	Description
Mentored work	Students will receive personalised attention in relation to the different phases related to the preparation and defence of the Final Degree Project in accordance with the guidelines that regulate it and the needs derived from its nature.
Project based learning	Personalised attention will be given to students in relation to the establishment of the appropriate methodological bases in accordance with the nature of the chosen dissertation.

Assessment

Description	Qualification	Training and Learning Results
-------------	---------------	-------------------------------

Mentored work	Students must demonstrate that they have acquired the competences associated with the degree of Graduate in Geography and History that are in accordance with the nature and characteristics of the dissertation. The examining board will mark from 0 to 10 each of the following sections of the dissertation: formal aspects and compliance with the minimum requirements; objectives and competences; appropriate methodology; relevance and results; presentation and defence. The final mark will be the average of the marks obtained in these five sections. The learning outcomes assessed are: To adequately assimilate the competences of the degree course. To correctly apply the methodology and techniques of the degree. Demonstrate skills in the search for, handling and critical analysis of bibliographical sources and resources. Demonstrate the ability to plan, prepare, present and defend a project related to the contents of the degree.	80	A2 B3 C1 D1 A3 B6 C2 D2 A4 C3 D3 A5 C4 D5 C5 D6 C6 D7 C7 D8 C8 D9 C9 D10 C10 D11 C11 D12 C12 D13 C13 D14 C14 D15 C15 D16 C16 C17 C18 C19 C20 C21 C22 C23 C24 C25 C26 C27 C28 C29 C30 C31 C32 C33 C34
Presentation	Presentation and defence of the Final Degree Project. The assessed learning outcomes are: Demonstrate the ability to plan, prepare, present and defend a work related to the contents of the degree.	20	B4 D4

Other comments on the Evaluation

Sources of information

Basic Bibliography

Eco, Umberto, **Cómo se hace una tesis**, 978-84-7432-896-7, Gedisa, 2010

León, Orfelio G, **Cómo redactar textos científicos y seguir las normas APA 7ª : para los trabajos de fin de grado (TFG), trabajos de fin de máster (TFM), tesis doctorales y artículos de investigación**, 978-84-1728-950-8, Garceta Grupo Editorial, 2020

López Jiménez, José María, y Daniel Coronas Valle, **Cómo escribir un Trabajo de Fin de Grado (TFG) y no morir en el intento**, 978‑8412632224, Aferre Editor S.L., 2024

Complementary Bibliography

Ferrer, V., Carmona, M. y Soria, V., **El Trabajo de Fin de Grado: guía para estudiantes, docentes y agentes colaboradores**, 978 84 481 8267 0, McGraw Hill, 2012

Fondevila-Gascón, J. F. y Del Olmo, J. L., **El Trabajo fin de grado en Ciencias Sociales y Jurídicas: guía metodológica**, 9788484693239, Ediciones Internacionales Universitarias, 2013

Recommendations